

6 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY
SZÓSTA KLASA SZKOŁY PODSTAWOWEJ

JEZUS NAS
ZBAWIA

Święty Wojciech
wydawnictwo

JEZUS NAS ZBAWIA

**PORADNIK METODYCZNY
SZÓSTA KLASA SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

pod redakcją
Beaty Zawiślak USJK i ks. Marcina Wojtasika

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez

Magdalena Gąsiorek
Jerzy Jabłoński
Dorota Maziarz-Świerzevska
Dorota Mayer-Gawron
ks. dr Roman Sękalski
Joanna Szcześniak USJK
Małgorzata Szewczyk
Dorota Thom
Irena Wolska
dr Danuta Wróbel
Beata Zawiślak USJK

Koordinator zespołu autorskiego

Beata Zawiślak USJK

Koordinator projektu Nowe Podręczniki

ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny do nauczania religii rzymskokatolickiej według podręcznika nr AZ-22-01/18-PO-2/21, zgodnego z programem nauczania nr AZ-2-01/18.

Recenzenci

ks. prof. dr hab. Paweł Mąkosa
ks. dr Albert Wołkiewicz

NIHIL OBSTAT

Poznań, 18 lutego 2021 roku
ks. dr Adam Adamski CO, Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, 19 lutego 2021 roku
N. 1008/2021
bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny
ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1. POZNAJĘ ŚWIAT I SIEBIE	
1. Poznanie: zmysły, uczucia i rozum	9
2. Poznanie przez sztukę, naukę i religię	15
3. Racjonalność wiary. Piękno, dobro i prawda. Sztuka religijna	23
4. Poznanie objawienia	30
5. Godność człowieka	36
6. Godność chrześcijanina wynikająca z chrztu świętego	43
7. Misja królewska, prorocka i kapłańska	48
8. Wartości stanowiące fundament relacji międzyludzkich	53
ROZDZIAŁ 2. DZIEJE NARODU WYBRANEGO I NASZE DZIEJE, CZYLI AKTUALNOŚĆ SŁOWA BOŻEGO	
9. Dzieje proroka Samuela i króla Dawida	60
10. Król Dawid i modlitwa psalmami	68
11. Król Salomon: budowa świątyni	77
12. Prorocy Izajasz i Jeremiasz	86
13. Odnowienie Przymierza za czasów Jozjasza	97
14. Naród wybrany w niewoli. Niewola babilońska	102
15. Powstanie machabejskie	108
16. Izrael przed narodzeniem Jezusa Chrystusa	115
17. Chrześcijanin wobec zła i nieszczęść	
ROZDZIAŁ 3. WYPEŁNIENIE PROROCTW. WCIELENIENIE	122
18. Osoba Jezusa Chrystusa i odkupieńczy charakter Jego dzieła	129
19. Historyczność Jezusa	134
20. Narodzenie i dzieciństwo Jezusa Chrystusa	140
21. Jezus obiecany Mesjaszem	146
22. Działalność Pana Jezusa	152

23. Przypowieści. Tajny kod Biblii	159
24. Cuda Jezusa	166
25. Słowo Boże: drogowskaz w kształtowaniu życia chrześcijanina	173

ROK LITURGICZNY

26. Świętych Archaniołów. Wspomnienie Świętych Aniołów Stróżów	178
27. Modlitwa różańcowa: streszczenie Ewangelii	184
28. Uroczystość Wszystkich Świętych i wspomnienie Wiernych Zmarłych: odpusty	189
29. Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata	193
30. Adwent i Jan Chrzciciel	201
31. Okres Narodzenia Pańskiego	206

ROZDZIAŁ 4. NASZE ŻYCIE Z JEZUSEM. SAKRAMENTY

32. Wypełnienie proroctw: dzieło Boga w sakramentach	214
33. Sakramenty: ich podział, sens i cel	218
34. Znaki, symbole i gesty liturgiczne	222
35. Sakrament chrztu	228
36. Sakrament bierzmowania	233
37. Jezus Chrystus: nasza Pascha	237
38. Eucharystia: uczta miłości	242
39. Struktura Mszy Świętej	247
40. Msza Święta i jej znaczenie dla życia chrześcijańskiego	253
41. Najświętszy Sakrament: adoracja	261
42. Sens i skutki sakramentu pokuty	267
43. Znaczenie i skutki sakramentu chorych	272
44. Sakrament święceń	277
45. Sakrament małżeństwa	282
46. Kościół mistycznym Ciałem Chrystusa i wspólnotą wiernych	287
47. Błogosławieństwa i sakramentalia	291

ROZDZIAŁ 5. WIEM, W KOGO WIERZĘ

48. Symbole wiary. Skład Apostolski	298
49. Renesans w Kościele. Sztuka odrodzenia	303
50. Marcin Luter i reformacja. Sobór Trydencki. Działalność Świętego Karola Boromeusza	308
51. Protestantyzm i ekumenizm	314

52. W obronie wiary: oświata i kultura	318
53. Kościół w XVI i XVII wieku. Prekursorzy misji	322
54. Męczeństwo za wiarę: Święty Andrzej Bobola	327
55. Kościół w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	333
56. Udział Kościoła w rozwoju kulturalnym i społecznym narodu polskiego	339

ROK LITURGICZNY

57. Wieki Post: kuszenie na pustyni	345
58. Niedziela Palmowa i Triduum Paschalne	351
59. Niedziela Miłosierdzia Bożego	356
60. Zesłanie Ducha Świętego	363

Drodzy Katecheci,

pakiet edukacyjny do nauczania religii w szóstej klasie szkoły podstawowej, zatytułowany *Jezus nas zbawia*, uwzględnia wymogi zawarte w podstawie programowej z 9 czerwca 2018 roku i jest zgodny z programem nauczania nr AZ-2-01/18.

W skład pakietu wchodzi: podręcznik ucznia z ćwiczeniami (składający się z dwóch części) oraz poradnik metodyczny z dołączoną do niego płytą CD zawierającą materiały dodatkowe (są one dostępne również bezpośrednio w niniejszym poradniku metodycznym – wystarczy kliknąć w podświetlony tekst i otworzyć lub pobrać plik). Cały zestaw zawiera szeroką gamę form i metod pracy, o które możecie wzbogacić pracę z uczniami.

Materiał edukacyjny dla szóstej klasy został podzielony na pięć rozdziałów (każda część kończy się ponadto dodatkowym zestawem katechez zatytułowanym „Rok liturgiczny”). Jednostki lekcyjne, podobnie jak w piątej klasie, składają się z niezmiennych części oznaczonych symbolami widocznymi w podręczniku ucznia. Odpowiadają one etapom lekcji: „odkrywam”, „spotykam”, „poznaję”, „odpowiadam”, „utrwalam” oraz „modłę się”. Konspekty katechez zawarte w poradniku metodycznym uzupełniają tę strukturę – nawiązują do wszystkich wspomnianych części. Ponadto zostały one ułożone w czytelny sposób, dzięki czemu będziecie mogli łatwo zaplanować kolejne lekcje.

W podręczniku ucznia znajdują się dodatkowe treści zamieszczone w kodach QR. Odsyłają one do memów bądź cytatów biblijnych, które nawiązują do tematów katechez. Do ich odczytania wystarczy czytnik kodów QR, który znajduje się w większości telefonów komórkowych, lub specjalna aplikacja na telefon (wystarczy ją bezpłatnie pobrać). Warto systematycznie zachęcać uczniów, by zapoznawali się z treścią kodów QR. Może im to pomóc systematyzować wiedzę, a nawet dowiedzieć się czegoś nowego. Każdy rozdział kończy się testem podsumowującym informacje zdobyte na katechezach – by go rozwiązać, wystarczy odczytać specjalnie oznaczony kod QR. Znajduje się on w zakładce „Moje notatki” po każdym rozdziale oraz po każdej części „Rok liturgiczny”.

Materiały dodatkowe obejmują: pokazy multimedialne, zadania elektroniczne przygotowane na platformie Learning Apps (do ich uruchomienia wystarczy połączenie z internetem), a także komplet materiałów do wy-

drukowania, które przydadzą się podczas lekcji. Są to karty do pracy w grupach, propozycje zadań indywidualnych, a także inne.

Konspekty katechez, które znajdziecie w niniejszym poradniku, szczególnie prowadzą przez kolejne jednostki lekcyjne. Zawierają one liczne wskazówki, jak wykorzystać materiały dodatkowe, by urozmaicić pracę z uczniami. Zawarte są tu również odpowiedzi do zadań z podręcznika ucznia.

Mamy nadzieję, że praca z podręcznikiem *Jezus nas zbawia* oraz poradnikiem metodycznym będzie dla Was i dla Waszych uczniów nie tylko pożyteczna, ale również przyjemna.

Autorzy

LEGENDA

Ikona zawczasu sygnalizuje moment, w którym odczytywane jest słowo Boże. Dzięki temu możesz przygotować do tego uczniów i zadbać o ich prawidłową postawę. Cytaty umieszczone są w podręczniku lub na kartach do wydrukowania. Czasami warto odczytywać je z Pisma Świętego, do czego serdecznie zachęcamy.

W tym miejscu możesz zaprezentować uczniom filmiki i różne materiały, korzystając z zasobów internetowych.

Ta ikona sygnalizuje, że w tym miejscu proponujemy skorzystać z materiałów dodatkowych (zamieszczonych w linkach – kliknij w podświetlony tekst).

ROZWINIĘCIA SKRÓTÓW

Pismo Święte = *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Biblia Tysiąclecia)*, wyd. V, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2014.

KKK = *Katechizm Kościoła katolickiego*, Pallottinum, Poznań 2002.

Youcat – *Youcat polski. Katechizm Kościoła katolickiego dla młodych*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2011.

Youcat dla dzieci – *Youcat dla dzieci. Katolicki katechizm dla dzieci i rodziców*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2019.

POZNANIE: ZMYŚLY, UCZUCIA I ROZUM

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że aby proces poznawania (także poznawania Boga) był pełen, powinny brać w nim udział wszystkie władze człowieka: rozum, zmysły i uczucia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wymienia władze poznawcze człowieka: rozum, zmysły i uczucia,
- opisuje sposób poznania proponowany przez Świętego Augustyna,
- tłumaczy, że aby osiągnąć wybrany cel, potrzebne są zaangażowanie osobiste i praca nad sobą.

POSTAWY: Uczeń kształtuje postawę wdzięczności za dar poznawania.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca indywidualna, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, załącznik 1 (do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę *Ojcze nasz*. Podaj intencję: *Módlmy się o światło Ducha Świętego, by pomagał nam w poznawaniu Boga i naszego ostatecznego przeznaczenia.*

ODKRYWAM

2. Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik 1). Przeczytaj polecenie: *Wymyśl zakończenie historii, która zaczyna się w ten sposób: „Światowej klasy naukowiec prowadził badania mające na celu...”*
3. Wytłumacz dalszą część polecenia. Powiedz: *Macie użyć co najmniej ośmiu z następujących słów: poszukać, znaleźć, ucieszyć się, niecierpliwieć się, chcieć, sprawdzić, dotknąć, zdobyć, poczuć, dowiedzieć się, zobaczyć,*

sprawdzić. Możecie je dowolnie odmieniać, tak jak będzie wam pasować. Na koniec podkreślcie te słowa, których użyliście.

4. Przeznacz chwilę na pracę indywidualną. Poproś kilka chętnych osób, by przeczytały swoje opowiadania.
5. Zaczynij rozmowę kierowaną. Zadaj pierwsze pytanie:
 - Co łączy pracę naukowca i podróżnika? (postawienie sobie określonego celu i osiągnięcie go, znalezienie odpowiedzi na nurtujące pytania, ciekawość świata)
6. W tym momencie poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wpisz w koła władze umysłowe człowieka – podpowiedź znajdziesz w temacie lekcji. Używając trzech kolorów, połącz je z odpowiadającymi im czynnościami*).

Możesz powiedzieć, że władze umysłowe pozwalają ludziom wykonywać czynności, o których mówiliście przy okazji pracy naukowców i odkrywców. Uczniowie powinni wspólnie ustalić, że chodzi o **rozum**, **zmysły** i **uczucia** (te słowa należy wpisać w koła). W razie potrzeby powiedz uczniom, że podpowiedź mogą znaleźć w temacie dzisiejszej lekcji. Po wpisaniu tych słów w koła uczniowie powinni już indywidualnie wykonać ćwiczenie.

Prawidłowa odpowiedź:

rozum: poszukać, dowiedzieć się, odkryć coś

zmysły: zobaczyć, dotknąć

uczucia: wzruszyć się, ucieszyć się, niecierpliwic się

7. Skomentuj: *Czynności takie jak „poszukać” czy „sprawdzić” wskazują na działanie rozumu: odnoszą się do planowania działań i ich realizowania. Czasowniki „zobaczyć” i „dotknąć” odnoszą się do zmysłów: aby coś zobaczyć, potrzebny jest zmysł wzroku, a aby coś dotknąć, niezbędny jest dotyk. Słowa „ucieszyć się” czy „niecierpliwic” wyrażają z kolei emocje (uczucia).*
8. Dopowiedz: *Aby osiągnąć ważny cel, człowiek musi zaangażować się w stu procentach. Trzeba do tego rozumu, a także wnikliwych obserwacji za pomocą zmysłów widzenia, słuchania, dotykania, wąchania, smakowania. Szczególnie ważne są te uczucia, które motywują do przekraczania pewnych granic i zachęcają, by doświadczyć czegoś nowego. Czasami towarzyszą nam obawy i niechęć, głównie wtedy, gdy nie wszystko nam się udaje.*

Jednak w ostatecznym rozrachunku nawet lęk, niepokój czy niecierpliwość mogą działać mobilizująco i pobudzać nas do wydajnej pracy.

9. Kontynuuj rozmowę kierowaną. Spytaj:
→ Jak można nazwać proces dochodzenia do celu w pracy naukowca? (odrywanie, badanie, dedukowanie, **poznanie** – tak prowadź rozmowę, by padła ta odpowiedź)
10. Aby utrwalić znaczenie tego słowa, poproś uczniów, by odczytali definicję z podręcznika z części „poznaję”:

POZNANIE – termin filozoficzny; oznacza odkrywanie czegoś, na przykład jakiegoś przedmiotu czy zagadnienia. Takie poznanie dotyczy najczęściej samego człowieka, otaczających go zjawisk lub konkretnych zagadnień filozoficznych.

11. Podkreśl, że (zgodnie z definicją) poznanie może dotyczyć nie tylko zjawisk, ale też zagadnień filozoficznych. Z całą pewnością dotyczy też Boga. Powiedz, że na najbliższych katechezach skupicie się na lepszym poznaniu Boga. Będziecie przy tym poznawać stanowisko filozofów i teologów. Możesz skorzystać z podręcznika, by wyjaśnić, co to jest teologia i filozofia.

FILozOFIA – słowo z języka starogreckiego, tłumaczone jako „umiłowanie mądrości”. Filozofia to systematyczne (czyli regularnie powtarzane) i krytyczne (czyli poddawane w wątpliwość) rozważania na temat podstawowych problemów i idei. Takie rozważania mają na celu pełne zrozumienie świata.

TEOLOGIA – dyscyplina wiedzy, która zajmuje się wyjaśnianiem świata w jego relacji do Boga.

SPOTYKAM

12. Teraz opowiedz o Świętym Augustynie. Podkreśl, że Augustyn z wykształcenia był filozofem. Po nawróceniu (w wieku ok. 33 lat) interesowała go głównie teologia. Zaczął czytać Pismo Święte. Miał wiele przemyśleń dotyczących zrozumienia świata i poznania Boga. Swoje spostrzeżenia spisywał – tak powstały dzieła, które do dzisiaj stanowią cenną pomoc w wyjaśnianiu Pisma Świętego. Poproś uczniów, aby otworzyli podręcznik i przeczytali fragment Wyznań św. Augustyna:

Jakże wielki jesteś, Panie, i godny, by Cię sławić. Wspaniała jest Twoja moc. Mądrości Twojej nikt nie zmierzy. Pragnie Cię sławić człowiek, cząstka tego, co stworzyłeś. On dźwiga swą śmiertelną dolę, świadectwo grzechu, znak wyraźny, że pysznym się sprzeciwiasz, Boże. A jednak sławić Cię pragnie ta cząstka świata, któryś stworzył. Ty sprawiasz sam, że sławić Cię jest błogo. Stworzyłeś nas bowiem jako skierowanych ku Tobie. I niespokojne jest serce nasze, dopóki w Tobie nie spocznie¹.

13. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 (Przeczytaj jeszcze raz słowa Świętego Augustyna z części „spotykam” i uzupełnij zdania).

Prawidłowa odpowiedź:

- 1) Zdaniem Świętego Augustyna Pan Bóg jest: *wielki; godny, by Go sławić; wspaniały; nieskończenie mądry.*
 - 2) Człowiek, którego Święty Augustyn nazywa cząstką stworzenia, pragnie Boga: *sławić, wielbić.*
 - 3) Serce człowieka, dopóki nie spocznie w Bogu, jest: *niespokojne.*
14. Po wykonaniu ćwiczenia poproś uczniów, by zastanowili się, co to znaczy, że serce jest niespokojne. Wystuchaj kilku przykładowych odpowiedzi. Podkreśl, że niepokój to pragnienie szukania Boga. To pragnienie jest wpisane w serce każdego z nas. Wtedy, gdy postępujemy niezgodnie ze swoim sumieniem, odczuwamy właśnie niepokój (mówimy nawet o wyrzutach sumienia).

POZNAJE

15. Powiedz, że w tej części lekcji uczniowie dowiedzą się, co o możliwości poznania Boga mówi Święty Paweł. W czasie pobytu w Rzymie spotykał się on z poganami, czyli ludźmi, którzy nie wierzą w Boga. Napisał o nich w swoim liście.

16. Poproś o przeczytanie fragmentu Pisma Świętego z podręcznika.

To bowiem, co o Bogu można poznać, jawne jest wśród nich, gdyż Bóg im to ujawnił. Albowiem od stworzenia świata niewidzialne Jego przymioty – wiekuista Jego potęga oraz bóstwo – stają się widzialne dla umysłu przez Jego dzieła.

(Rz 1,19–20)

¹ Święty Augustyn, *Wyznania*, cyt. za: http://iwanicki.edu.pl/wp-content/uploads/2016/11/augustyn_wyznania.pdf (dostęp: 23 października 2019 roku).

17. Podkreśl, że Święty Paweł skierował ten list do osób niewierzących w Boga. Zapytaj:
- Dla kogo jawne jest to, co można poznać o Bogu? (dla wszystkich, nawet dla pogan)
 - Jakie przymioty Boga można poznać od stworzenia świata? (wieki-istą potęgę, bóstwo)
 - Dzięki czemu człowiek może poznać Boga? (przez jego dzieła; przymioty Boga stają się widzialne dla umysłu przez boskie dzieła)
18. Podsumuj: *Człowiek stworzony przez Boga ma rozum, zmysły i uczucia. Dzięki temu jest zdolny do poznawania całego świata i Boga. Myśląc i obserwując to, co go otacza, jest w stanie nabrać pewności, że istnieje Stwórca, przyczyna wszystkiego. Władze duchowe uzdalniają człowieka do poznania zarówno istnienia Boga, jak też jego cech (teolodzy nazywają te cechy przymiotami).*

ODPOWIADAM

19. Przypomnij słowa Świętego Augustyna (*niespokojne jest serce nasze, dopóki w Tobie [Boże] nie spocznie*). Powiedz: *Ustaliliśmy, że niepokój naszego serca może być spowodowany tym, że mamy wyrzuty sumienia, gdy postępujemy wbrew Bożemu prawu.*
20. Zapytaj: *Co możemy robić, aby nasze serca były spokojne?* (postępować zgodnie z wolą Bożą, przestrzegać przykazań, wypełniać swoje obowiązki, modlić się, wielbić Boga).
21. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenie 3 (*Odszukaj i zakreśl czerwoną kredką te działania, które powodują, że w naszych sercach panuje Boży pokój*).
- Słowa do wykreślenia:* MODLENIE SIĘ, SZANOWANIE RODZICÓW, DAROWANIE WIN INNYM, WYPEŁNIANIE OBOWIĄZKÓW, WIELBIENIE BOGA, POMAGANIE INNYM, BYCIE UPRZEJMYM, PRZESTRZEGANIE PRZYKAZAŃ.
22. Propozycja pracy domowej: *Przy wieczornej modlitwie podziękuj Bogu za dar poznawania świata i Stworzyciela.*

MODŁĘ SIĘ

23. Zaproś uczniów do modlitwy:

*Przyjdźcie, radośnie śpiewajmy Panu,
wznosmy okrzyki na cześć Opoki naszego zbawienia:
przystąpmy z dziękczynieniem przed Jego oblicze,
radośnie śpiewajmy Mu pieśni!
Albowiem Pan jest wielkim Bogiem
i wielkim Królem ponad wszystkimi bogami.
Głębiny ziemi są w Jego rękę
i szczyty gór należą do Niego.
Morze jest Jego własnością, bo On sam je uczynił,
i stały ląd ukształtowały Jego ręce.*

*Wejdźcie, padnijmy na twarze, uwielbiamy,
zegnijmy kolana przed Panem, który nas stworzył.
Albowiem On jest naszym Bogiem,
a my ludem Jego pastwiska
i owcami w Jego rękę.
(Ps 95,1-7)*

POZNANIE PRZEZ SZTUKĘ, NAUKĘ I RELIGIĘ

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że poznanie odbywa się przez sztukę, naukę oraz religię.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, że człowiek poznaje przez sztukę, naukę i religię, ponieważ Bóg obdarzył go rozumem, zmysłami i uczuciami;
- uzasadnia, dlaczego nauka nie wyklucza wiary, a wiara nauki;
- tłumaczy, w jaki sposób Boga można poznać przez Jezusa.

POSTAWY: Uczeń jest świadomy, że został obdarzony przez Boga rozumem, zmysłami i uczuciami, dzięki czemu może poznawać sztukę, naukę i religię. Kształtuje w sobie postawę wdzięczności za ten dar.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach, metoda „wycieczka w wyobraźni”, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, załącznik 1 (wydrukować ×1, rozciąć na trzy części), odtwarzacz muzyczny lub komputer z dostępem do internetu (do włączenia wcześniej przygotowanej muzyki refleksyjnej).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę *Ojcze nasz*. Podaj intencję: *Za wszystkich ludzi nauki, aby ich praca i odkrycia miały na celu poznanie prawdy.*

ODKRYWAM

2. Powiedz: *Pewnie czasami zastanawiacie się, co wam dają lekcje religii. To bardzo ważne pytanie, którego nie pozostawimy bez odpowiedzi. Na katechezach zdobywacie wiedzę o Bogu, Jezusie, Duchu Świętym, Kościele, sakramentach, świętach kościelnych, różnych świętych, papieżu itd. Kształtu-*

jecie swoje wartości i uczycie się myśleć o drugim człowieku. Dzięki temu, że chodzicie na religię, będziecie mogli przystąpić do sakramentu bierzmowania, a kiedyś (być może) małżeństwa.

3. Dodaj: Warto sobie uświadomić, że na katechezach korzystacie z dorobku innych nauk. Nabywacie też umiejętności i wiedzę, które wykorzystujecie (czasami nawet nieświadomie) na innych przedmiotach.
4. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku. Zróbcie je wspólnie – twoje podpowiedzi nakierują uczniów na właściwe propozycje. W polach oznaczonych na szaro zaproponowano przykładowe rozwiązania.

Przedmiot	Jakie umiejętności i wiadomości, które nabywa się na danym przedmiocie, można wykorzystać na religii?	Jakie wiadomości i umiejętności nabyte na religii przydają się na danym przedmiocie?
Historia	znajomość ważnych dat w historii świata i Polski; kształtowanie patriotyzmu	świadomość wpływu chrześcijaństwa na rozwój kultury innych narodów; miłość do Ojczyzny; wiedza o różnych religiach na świecie
Geografia	czytanie mapy; świadomość, w którym państwie płynie Nil itd.	świadomość zmian geograficznych, które nastąpiły w toku historii; znajomość różnych nazw geograficznych związanych z Jezusem, apostołami, Ziemią Świętą
Język polski	umiejętność analizy tekstu; znajomość zasad ortografii; zdolność oceniania postaw i odróżniania dobra od zła (na podstawie znajomości lektur szkolnych)	praktykowanie zasad pisowni i doskonalenie umiejętności analizy tekstu; zdolność dostrzegania fundamentalnych wartości i szlifowania relacji międzyludzkich

Sztuka, muzyka	znajomość dzieł malarskich, architektonicznych, rzeźb; umiejętność gry na różnych instrumentach	znajomość piosenek religijnych; zdolność odróżniania i nazywania ważnych dzieł sztuki i zabytków (w tym obrazów, których reprodukcje można oglądać w podręczniku)
Matematyka	umiejętność liczenia; korzystanie z wyobraźni przestrzennej	umiejętność swobodnego przeliczania starożytnych miar długości i ciężaru; zdolność przeliczania jednostek monetarnych

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Jak widzicie, wiadomości i umiejętności nabyte w trakcie nauki w szkole wzajemnie się uzupełniają. Czytając Pismo Święte, można zwrócić uwagę na fragmenty, w których pojawiają się odniesienia do innych dziedzin wiedzy. Mogą one wystąpić np. przy okazji opisów wydarzeń z życia narodu izraelskiego, a także w przypowieściach, choćby o talentach (tutaj możesz nawiązać do ćwiczenia 1).*
6. Kontynuuj: *Jak już wiecie, Pismo Święte zawiera to, co jest ludziom potrzebne do zbawienia. Co to znaczy? To dzięki Biblii poznajemy Boga, Jezusa i Kościół.*
7. Spytaj: *Skąd wziął się człowiek? Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Pewnie padną stwierdzenia, że człowieka stworzył Bóg, a także zupełnie inne: że wykształcił się w toku ewolucji. Naprowadź uczniów na jedno i drugie, jeśli zajdzie taka potrzeba.*
8. Podsumuj: *W waszych odpowiedziach nie ma sprzeczności. Ciało człowieka ukształtowało się w wyniku ewolucji, natomiast jego dusza została stworzona przez Boga¹. O pochodzeniu człowieka mówi nam nauka i jej osiągnięcia. Szczegółowe informacje dotyczące kształtowania się ludzkiego ciała można znaleźć, studiując biologię, anatomię, chemię, fizykę molekularną itd. Musicie wiedzieć, że żadna nauka, której zadaniem jest badanie świata*

¹ KKK 366.

materialnego, nie zajmuje się duszą, bo ta jest niematerialna i nie podlega procesom fizycznym. O niej może wypowiadać się tylko teologia, ewentualnie filozofia. Podobnie jest z istnieniem Boga, który też nie ma ciała i jako istota duchowa nie podlega prawom nauk przyrodniczych, chociaż jest ich autorem. Nauka i wiara odpowiadają na inne pytania, dotyczą innych obszarów życia i dlatego nie mogą być sprzeczne².

9. Jako podsumowanie przeczytaj fragment Youcat:

BIBLIA nie zamierza pretendować do miana podręcznika do historii czy przyrodoznawstwa. Również jej autorzy byli dziećmi swojej epoki. Posługiwali się wyobrażeniami i pojęciami obowiązującymi we współczesnym im świecie i powielali czasami błędne ustalenia epoki, w której żyli. Jednakże wszystko, co człowiek musi wiedzieć na temat Boga i drogi prowadzącej do swego Odkupienia, w sposób pewny, wierny i bezbłędny zawarte jest w Piśmie Świętym³.

10. Poproś o przeczytanie cytatu Maxa Planka:

Między Bogiem a naukami przyrodniczymi nie znajdujemy żadnej sprzeczności. Nie wykluczają się, jak dzisiaj niektórzy wierzą i czego się obawiają, lecz uzupełniają się i warunkują wzajemnie⁴. (Max Plank)

11. Podsumuj: Nasze rozważania można podsumować ostatnim cytatem z tej części podręcznika: „wszystko, co człowiek musi wiedzieć na temat Boga i drogi prowadzącej do swego Odkupienia, w sposób pewny, wierny i bezbłędny zawarte jest w Piśmie Świętym⁵. Mamy więc pewność, że jesteśmy w stanie poznać Boga. Na poprzedniej lekcji również mówiliśmy o poznaniu. Doszliśmy do wniosku, że rozeznajemy rzeczywistość dzięki temu, że mamy rozum, zmysły i uczucia.

12. Zacznij rozmowę kierowaną:

- Co poznajemy dzięki rozumowi? (naukę, świat)
- Co poznajemy dzięki zmysłom? (dzięki zmysłom oglądamy, słuchamy, podziwiamy, dotykamy, wączamy, smakujemy)

² Por. Youcat, 42.

³ Youcat, 15.

⁴ Youcat, s. 27.

⁵ Youcat, 15.

- Co dzieje się w nas dzięki pragnieniu poznania Boga? (jesteśmy religijni, oddajemy cześć Bogu, modlimy się, chodzimy do kościoła, spowiadamy się, czytamy Biblię)

13. zaproponuj wykonanie ćwiczenia 2 (Które zdania są prawdziwe, a które fałszywe? Postaw krzyżyk w odpowiednim miejscu).

	prawda	fałsz
Biblia dokładnie opisuje, w jaki sposób powstał świat.		X
Biblia podaje, kto stworzył świat.	X	
Nauki humanistyczne (np. filozofia, teologia) mówią nam o Bogu i duchowej naturze człowieka.	X	
Nauki przyrodnicze dostarczają nam dowodów na to, w jaki sposób powstał świat, i dlatego wykluczają, że stworzył go Bóg.		X
Dzięki rozumowi można w sposób pewny wykluczyć istnienie Boga.		X
Dzięki rozumowi można w sposób pewny poznać Boga.	X	
Człowiek odkrywa prawa przyrody, których Stwórcą jest Bóg.	X	
Odkrywanie przez człowieka prawd wiary dowodzi, że człowiek jest wszechmogący.		X

POZNAJĘ

14. Podziel uczniów na trzy grupy. Rozdaj im wydrukowane i rozcięte materiały z załącznika 1.

Poinformuj: Każdy zespół zaplanuje wirtualną wycieczkę do innego miejsca. Pierwszy – do Muzeum w Luwrze, którego zdjęcie znajduje się w podręczniku, drugi do Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, a trzeci do Bazyliki Grobu Świętego w Jerozolimie. Każda grupa musi napisać podanie do pani dyrektor, w którym uzasadni, dlaczego właśnie tam chce się wybrać.

15. Kilka minut później poproś przedstawicieli grup o zreferowanie efektów wspólnej pracy. W uzasadnieniach powinny znaleźć się takie powody jak: pragnienie zobaczenia wybitnych dzieł sztuki, pogłębiania wrażliwości artystycznej, poznania ciekawych doświadczeń nauko-

wych, zobaczenia interesujących obiektów na całym świecie, ujrzenia miejsca ukrzyżowania i śmierci Jezusa, a także miejsc ważnych dla chrześcijan.

16. Poproś, aby uczniowie powiedzieli (korzystając z wiadomości z poprzedniej lekcji), z jakich władz umysłowych będą korzystali uczestnicy każdej z tych wycieczek – w Luwrze, Jerozolimie i Warszawie (rozum, zmysły i uczucia).
17. Podsumuj: *Chodzimy do muzeów, laboratoriów i kościołów w różnych celach, ale nadrzędnym powodem prowadzącym nas do tych miejsc jest chęć poznania wytworów ludzkiej działalności. W muzeach i galeriach widzimy dzieła sztuki, w laboratoriach i centrach naukowych możemy zrozumieć, jak zbudowany jest świat, w kościołach (w których także są dzieła sztuki) możemy cię wyciszyć, zastanowić nad swoim życiem i lepiej poznać Boga.*
18. Powiedz, że nie da się poznać Boga za pomocą samego rozumu, samych uczuć czy doświadczeń zmysłowych. Nasze zdolności poznawcze muszą ze sobą współpracować. Musimy też mieć świadomość, że człowiek, aby rzeczywiście wierzył, potrzebuje osobistego spotkania z Jezusem, doświadczenia miłości Boga. Prawdę tę doskonale ujął papież Benedykt XVI w często cytowanych słowach encykliki *Deus caritas est*: „U początku bycia chrześcijaninem nie ma decyzji etycznej czy jakiejś wielkiej idei, jest natomiast spotkanie z wydarzeniem, z Osobą, która nadaje życiu nową perspektywę, a tym samym decydujące ukierunkowanie”⁶.

19. Dodaj: *O konieczności poznawania Jezusa mówi też fragment Pisma Świętego z Ewangelii św. Jana.* Poproś uczniów o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z tej części podręcznika.

„Niech się nie trwoży serce wasze. Wierzycie w Boga? I we Mnie wierzcie! W domu Ojca mego jest mieszkań wiele. Gdyby tak nie było, to bym wam powiedział. Idę przecież przygotować wam miejsce. A gdy odejdę i przygotuję wam miejsce, przyjdę powtórnie i zabiorę was do siebie, abyście i wy byli tam, gdzie Ja jestem. Znacie drogę, dokąd Ja idę”. Odezwał się do Niego Tomasz: „Panie, nie wiemy, dokąd idziesz. Jak więc możemy znać

⁶ Benedykt XVI, *Deus Caritas est*, 1.

drogę?”. Odpowiedział mu Jezus: „Ja jestem drogą i prawdą, i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie”. (J 14,1–6)

20. Zapytaj:

- Jak Jezus sam się nazwał? (drogą, prawdą i życiem)
- Gdzie prowadzi nas Jezus, który nazywa siebie drogą? (do Boga, do nieba)

Nawiązując do ostatniego pytania, powiedz, że tak też należy rozumieć następne zdanie Ewangelii: „Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przez Mnie”. Podkreśl, że słuchając i poznając Jezusa, zbliżamy się do Boga.

ODPOWIADAM

21. *Powiedz uczniom: Takie poznawanie wcale nie jest łatwe, wręcz przeciwnie. Pewnie czasami czujecie się zmęczeni i znużeni nauką w szkole oraz obowiązkami w domu. Może będzie wam łatwiej, kiedy zaczniecie sobie wyznaczać konkretne cele.*

22. *Spytaj: Jakimi cechami powinien wyróżniać się człowiek, który chce osiągnąć jakiś cel? (powinien być dociekliwy, wytrwały, pełen zapału). Następne pytanie jest przeznaczone do refleksji indywidualnej. Uczniowie powinni odpowiedzieć na nie w głębi swoich serc. Spytaj: Co robisz, gdy masz jakieś ważne zadanie do wykonania? Poproś, by każdy odpowiedział na to pytanie sam w sobie, w ciszy.*

23. *Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 (Podkreśl te zachowania, które najlepiej charakteryzują twoją reakcję, gdy masz jakieś ważne zadanie do wykonania. Możesz dopisać swoje propozycje).*

Zachowania do wyboru: odkładam, może ktoś zrobi je za mnie; odkładam, może ten, kto mi je dał, zapomni; bardzo się denerwuję, bo wiem, że może mi się nie udać; martwię się i szukam kogoś, kto zrobi to za mnie; myślę, jak je zrobić, i jestem już tak zmęczony, że nic nie robię; szukam pomocy w książkach i u bliskich dorosłych; zastanawiam się, jak to zrobić; robię wszystko, co możliwe, aby zadanie wykonać; nie załamuję się niepowodzeniami; szukam właściwych rozwiązań; inne.

Poproś uczniów, aby po cichu przeczytali te zachowania i reakcje, które podkreślili, i zastanowili się, czy sposób ich postępowania gwarantuje, że wykonają zadanie. Zasugeruj, aby zastanowili się, co powinni

zmienić w swoim postępowaniu, aby udało się im realizować zadania oraz osiągać ambitne cele w życiu.

24. Włącz muzykę refleksyjną i zachęć uczniów, by zastanowili się, jak poznają Boga. Zadaj pytania do osobistej refleksji:

- Kiedy pogłębiasz swoje poznanie Boga?
- Co robisz, gdy masz jakieś wątpliwości dotyczące Boga i religii?

25. Podsumuj: *Bóg, który jest „drogą, prawdą i życiem”, chce naszego zaangażowania. Pragnie, abyśmy Go coraz lepiej poznawali i coraz mocniej kochali. To naturalne, że na naszej drodze wiary mogą pojawić się jakieś pytania czy wątpliwości. Dowodzą one, że myślimy i obserwujemy świat. W takiej sytuacji powinniśmy szukać pomocy u ludzi, do których mamy zaufanie: rodziców, katechetów, znajomych księży. Możemy też poszukać wiadomości w fachowych książkach dla dzieci i młodzieży lub artykułach w prasie katolickiej. Zawsze powinniśmy modlić się i prosić Boga o pomoc w rozwiązaniu naszych problemów i wątpliwości.*

26. Dodaj: *Nauka i wiara nie są ze sobą sprzeczne, bo dotyczą innych obszarów poznania. Uzupełniają się, aby poznanie człowieka było pełne.*

MODLĘ SIĘ

27. Zaproś uczniów do modlitwy słowami Psalmu 27.

Ustysz, Panie, głos mój – wołam:
zmiłuj się nade mną i wysłuchaj mnie!
O Tobie mówi moje serce: „Szukaj Jego oblicza!”
Szukam, o Panie, Twojego oblicza;
swego oblicza nie zakrywaj przede mną (...).
(Ps 27,7–9)

RACJONALNOŚĆ WIARY. PIĘKNO, DOBRO I PRAWDA. SZTUKA RELIGIJNA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Bóg, który wyposażył człowieka we władze poznawcze, pragnie, aby człowiek korzystał z tych władz w procesie poznawania świata i Boga.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, że wiara ma przesłanki racjonalne, bo poznanie Boga jest możliwe dzięki rozumowi;
- wymienia trzy wartości, które mają początek w Bogu i mówią nam o Jego istocie;
- podaje przykłady sztuki religijnej.

POSTAWY: Uczeń wyraża wdzięczność za dzieła sztuki religijnej.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca z obrazem Philippe de Champaigne *Święty Augustyn*, ćwiczenie multimedialne, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), praca z wybranym utworem muzycznym o charakterze religijnym.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, prezentacja multimedialna *Sztuka religijna*, ćwiczenie multimedialne *Krzyżówka ze Świętym Augustynem*, akcesoria do odtworzenia wybranego utworu muzycznego¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik albo tablica interaktywna (do wyświetlenia ćwiczenia oraz odtworzenia filmu²).

¹ Wedle uznania, np. *Hallelujah* w wykonaniu Leonarda Cohena czy Pentatonix.

² *Manifest* Aleksandry Kisiel, dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=5YDqldlyQZ4> (3:20, film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę za ludzi tworzących dzieła sztuki, aby pomagały uczniom odkrywać piękno Boga.

SPOTYKAM

2. Spytaj: *Wiecie, kto to jest agnostyk?*

Zapewne niewielu uczniów będzie znało prawidłową odpowiedź. Podpowiedz, że definicja znajduje się w podręczniku w tej części katechezy.

AGNOSTYCYZM (gr. agnostos – nieznan) to pogląd zakładający, iż Boga nie można poznać w sposób oparty na logicznym rozumowaniu. Agnostyk nie wyklucza wiary w Boga, ale uważa, że wiara, której nie da się poznać rozumem, jest sprawą wyobrażeń i uczuć.

3. Podsumuj: *Agnostyk uważa, że Boga nie da się poznać w sposób racjonalny, a więc przy użyciu rozumu, a tylko za sprawą wyobrażeń i uczuć.*

4. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- Jakimi władzami poznawczymi Bóg obdarował człowieka? (powinny paść: rozum, zmysły, uczucia – to powtórzenie pierwszej katechezy)
- Co poznajemy dzięki nauce? (świat, zachodzące w nim zjawiska, prawa przyrody, historię ludzkości i świata, wszystko, co zauważamy za pomocą zmysłów – to powtórzenie drugiej katechezy)
- Co poznajemy dzięki religii? (Boga, świat niematerialny, duchowy wymiar życia człowieka, duszę, relacje między Bogiem i ludźmi, modlitwę – czyli sposób komunikowania się z Bogiem, tajemnice Kościoła, sakramenty – to także powtórzenie drugiej katechezy)

5. Przeczytaj fragment *Youcat*, który nawiązuje do ostatniej katechezy: „Ludzki rozum może w sposób pewny poznać Boga”³. Powiedz: *To właśnie dzięki pracy naszego umysłu wiara w Boga jest aktem racjonalnym, czyli zależnym od rozumu. Wbrew temu, co mówią agnostycy, Boga można poznać, używając rozumu. Przypomina nam o tym także fragment Listu do Rzymian, który jest zapisany pod tematem w podręczniku: „(...) niewidzialne Jego przymioty – wiekuista Jego potęga oraz bóstwo – stają się widzialne dla umysłu przez Jego dzieła” (Rz 1,20).*

³ *Youcat*, 4.

6. Włącz prezentację multimedialną *Sztuka religijna* i wyświetl pierwszy slajd (obraz *Święty Augustyn z Hippony przyjmujący Najświętsze Serce Jezusa*, Philippe de Champaigne).
7. Powiedz: *Na pierwszej katechezie po wakacjach poznaliśmy postać Świętego Augustyna – filozofa i teologa, który zajmował się możliwościami człowieka w zakresie poznania Boga. Na obrazie widzimy Świętego przy pracy.*
8. Poproś uczniów, aby uważnie przyjrzeni się obrazowi. Po chwili zadaj pytania:
 - Co widzimy w lewej ręce Augustyna? (płonące serce, którego blask otacza głowę Świętego)
 - Jak myślicie, czyje to serce i co wyraża bijący od niego blask? (uczniowie powinni zauważyć, że to serce Jezusa; blask sugeruje, że Święty Augustyn przy pracy prosił o Bożą pomoc)
 - Co Augustyn trzyma w prawej ręce? (gęsie pióro)
 - Do czego jest mu potrzebne pióro? (aby mógł zapisać swoje myśli)
 - Co znajduje się w lewym górnym rogu obrazu? (świecący owal z napisem VERITAS)
Tutaj wytłumacz, co oznacza to łacińskie słowo: VERITAS (łac.) – prawda.
 - Co sugeruje ten napis? (że Święty, spisując swoje teologiczne dzieła, kierował się prawdą)
 - Co widzimy pod świecącym owalem? (księgę, Biblię)
 - Co to oznacza? (Augustyn czyta Biblię i tam znajduje prawdę)
 - W co jest ubrany Augustyn? (w szaty; poproś o doprecyzowanie, jakie te szaty są: mają wyszytą postać Jezusa)
 - O co Święty opiera nogę? (książki; poproś o odczytanie grzbietów – wytłumacz, że są to łacińskie imiona autorów takich jak Pelagiusz, Celestiusz i Julian; byli to heretycy, czyli ludzie, którzy źle odczytywali Pismo Święte, Augustyn się z nimi nie zgadzał, polemizował z ich teoriami)
9. Podsumuj: *Święty Augustyn przedstawiony na obrazie w ten sposób pokazuje nam, gdzie powinniśmy szukać prawdy o Bogu i człowieku. Nie powinniśmy ulegać fałszywym tłumaczeniom Biblii. Czytając Pismo Święte, trzeba modlić się o światło Ducha Świętego, by pomagało nam trwać w prawdzie.*

10. Poproś o rozwiązanie krzyżówki z ćwiczenia 1 w podręczniku. Uwaga: to ćwiczenie jest również dostępne w **wersji multimedialnej** (Krzyżówka ze Świętym Augustynem).

Prawidłowe odpowiedzi:

Przeciwieństwo kłamstwa to... (**PRAWDA**)

Jakie słowo znajduje się w świetlistym owalu w lewym górnym rogu obrazu? (**VERITAS**)

Co trzyma Święty Augustyn w swojej lewej dłoni? (**SERCE**)

Święty Augustyn zapisuje swoje... (**MYŚLI**)

Co trzyma Święty Augustyn w swojej prawej dłoni? (**PIÓRO**)

Jak nazywa się zwierzę, z którego pochodzi pióro Świętego Augustyna? (**GEŚ**)

Promienie światła bijące od serca Jezusa docierają do... Świętego Augustyna. (**GŁOWY**)

Rozwiązanie: Święty Augustyn uczy nas, że poznajemy prawdę o Bogu, czytając **Pismo Święte**.

POZNAJĘ

11. Powiedz: *Bóg jest źródłem dobra. Czytamy w Piśmie Świętym: „I tak się stało. A Bóg widział, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre” (Rdz 1,30-31). Rzeczywiście wszystko, co jest na świecie, jest dobre: potrzebne ludziom i zwierzętom, wszystkiemu, co żyje. Stworzony świat jest dobry i piękny, bo nosi w sobie ślady Boga.*

12. Poproś jednego z uczniów, by odczytał drugi cytat z pierwszego akapitu w części „poznaję”:

Teraz Ty, o Panie, Boże, Tyś Bogiem, Twoje słowa są prawdą. (2 Sm 7,28)

13. Postaw pytania:

- Czym są słowa Boga? (prawdą)
- Co to dla nas znaczy? (skoro słowa Boga są prawdą, Stwórca nigdy nie wprowadza nas w błąd, zawsze dotrzymuje swoich obietnic; możemy Mu wierzyć i bezgranicznie ufać)

14. Powiedz, że skoro słowa Boga są prawdą, Bóg jest prawdą i jedynym źródłem prawdy. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego umieszczonego pod tematem.

Niewidzialne Jego [Boga] przymioty (...) stają się widzialne dla umysłu przez Jego dzieła. (Rz 1,20)

15. Jeszcze raz podkreśl, że Bóg, który obdarzył człowieka rozumem, pragnie, abyśmy poznawali świat i Boga. Następnie zaproponuj wykonanie ćwiczenia 2 – Wyszukaj w tabelce słowa (w pionie, poziomie lub po skosie) określające wartości, których źródłem jest Bóg, i które mówią nam o tym, jaki Bóg jest. Znalezione słowa pokoloruj i wypisz pod tabelką.

Rozwiązanie:

P	R	A	W	O	P	O	M	O	C	X
R	E	T	E	Z	N	I	T	R	A	K
A	S	Ł	R	W	A	R	Ę	K	A	A
W	X	W	I	O	S	N	A	K	O	T
D	K	A	W	A	N	I	E	X	N	Y
A	N	I	O	Ł	X	D	O	B	R	O

Bóg jest źródłem **prawdy, dobra, piękna** w stworzonym przez siebie świecie.

ODPOWIADAM

16. Podsumuj: *Dzisiaj uświadomiliśmy sobie, że Bóg jest źródłem wszelkiej prawdy, dobra i piękna.* Dalej możesz wykorzystać tekst z podręcznika:

Człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boga. Codziennie staramy się naśladować Stwórcę w czynieniu dobra i piękna, chcemy żyć w prawdzie. Efektem tych pragnień są m.in. dzieła sztuki. Tworzyło je i nadal tworzy wielu artystów. Niektóre z nich rzeczywiście zachwycają i podbudowują naszą miłość i wdzięczność Bogu za dary i umiejętności, którymi nas obdarza. Czy masz swoje ulubione obrazy? Które dzieła sztuki uważasz za najpiękniejsze?

17. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz wybrany utwór muzyczny. Posłuchajcie fragmentu i spytaj, czy uczniowie znają tę melodię.

18. Następnie wróć do prezentacji **Sztuka religijna**.

Przełączaj slajdy i komentuj:

- **Slajd 2** (Stworzenia Adama, Michał Anioł): Zwróćcie uwagę, że Bóg został przedstawiony jako starszy człowiek z brodą. Spoczywa na rozłożystej purpurowej szacie, razem z kilkoma cherubinami. Adam został z kolei przedstawiony na tle zielonych ogrodów i błękitnych wód Edenu. Prawe ramię Boga wysuwa się, aby przekazać iskrę życia do palca Adama. Palce Boga i Adama znajdują się w bardzo niewielkiej odległości od siebie.
- **Slajd 3** (Pogrzeb Chrystusa, Tycjan): Na obrazie widać Nikodema, który trzyma Chrystusa za nogi, i starego Józefa z Arymatei. Ta postać to tak naprawdę autoportret Tycjana. Józef z wielkim nabożeństwem podtrzymuje ciało Mistrza. Kobieta w granatowej szacie, która pochyla się nad Jezusem, to Maria. Za nią w białej przewiewnej szacie stoi Maria Magdalena. Ostatnią postacią, najmniej widoczną, jest apostoł Jan. Dwie ostatnie postacie zostały przedstawione w ruchu, co kontrastuje z pozostałymi osobami widocznymi na obrazie. Scena rozgrywa się na tle dekoracyjnej płaszczyzny z niebieskim.
- **Slajd 4** (Ostatnia Wieczerza, Leonardo da Vinci): Fresk przedstawia scenę z ostatniej wieczerzy, a konkretnie moment, w którym Jezus ogłasza, iż jeden z apostołów go zdradzi (Judasz siedzi jako piąty od lewej i czwarty od lewej licząc głowy postaci na obrazie). Na obrazie daje się zauważyć rękę trzymającą nóż. Spójrzcie na fragment tuż za trzecim apostołem w grupie uczniów siedzących po prawicy Jezusa. (...) Jest to dłoń Piotra, który w ten sposób miał zareagować na słowa Jezusa. Fakt, że trzyma on w dłoni nóż, może odwoływać się do późniejszych wydarzeń w ogrodzie Oliwnym, gdzie Piotr, broniąc Jezusa, odciął jednemu z napastników ucho.
- **Slajd 5** (bazylika Świętego Piotra w Watykanie): Na zdjęciu widzicie bazylikę Świętego Piotra w Watykanie, która znajduje się na Wzgórzu Watykańskim. Została zbudowana w latach 1506–1626. Bazylika Świętego Piotra to jedna z czterech bazylik większych Rzymu oraz jedna z wielu bazylik papieskich. Do tego sanktuarium, codziennie przybywa wiele pielgrzymek. Wedle tradycji bazylika stoi na miejscu pochówku św. Piotra – jego grób leży pod głównym ołtarzem. Świątynia jest nekropolią papieży, w tym świętego Jana Pawła II.
- **Slajd 6** (Pieta Michała Anioła): Pieta, którą widzicie na zdjęciu, znajduje się wewnątrz bazyliki, o której przed chwilą mówiliśmy. Ten posąg

autorstwa Michała Anioła przedstawia Maryję trzymającą w ramionach zdjętego z krzyża Jezusa. Rzeźba odznacza się wyjątkową harmonią.

19. W ramach powtórzenia wiadomości zaproponuj wykonanie ćwiczenia 3 (Wypisz przykładowe dzieła sztuki, które miałeś okazję zobaczyć albo poznać).

Przykładowe rozwiązanie:

Obraz:	<i>Ostatnia Wieczerza</i> , Leonardo da Vinci
Rzeźba:	<i>Dawid</i> , Michał Anioł
Budowla sakralna:	Bazylika św. Piotra
Dzieło muzyczne:	<i>Hallelujah</i>

20. Jako podsumowanie katechezy i potwierdzenie stwierdzenia, że sztuka może służyć Bogu, możesz włączyć *Manifest Aleksandry Kisiel*.

MODLĘ SIĘ

21. Zachęć uczniów do modlitwy:

Niebiosa, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Wszystkie wody ponad niebem, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Wszystkie potęgi, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Słońce i księżycu, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Gwiazdy nieba, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Deszcze i rosy, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Wszystkie wichry niebieskie, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!

Ogniu i żarze, błogostawcie Pana, chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
(Dn 3,59–66)

4

POZNANIE OBJAWIENIA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Bóg daje się poznać człowiekowi nie tylko przez władze umysłowe, ale także dzięki objawieniu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, czym jest objawienie Boże;
- wymienia etapy objawienia Bożego w historii;
- wyjaśnia, że Bóg objawił się ludziom w Osobie Jezusa Chrystusa.

POSTAWY: Uczeń jest świadom, że może poznawać objawienie Boże, czytając Pismo Święte. Kształtuje w sobie postawę wdzięczności Bogu za to, że objawił się ludziom.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), ćwiczenie multimedialne *Etapy objawienia Bożego*.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę *Wierzę w Boga* w intencji wszystkich, którzy starają się poznawać Boga, aby mieli dużo cierpliwości i wytrwałości.

ODKRYWAM

2. Powiedz: *Opowiem wam teraz o Szymonie, uczniu klasy VI. Posłuchajcie uważnie.*

Najlepiej, jeśli opowiesz swoimi słowami, ale ewentualnie możesz odczytać:

Szymon był bardzo dobrym uczniem. Rozwiązywanie zadań z matematyki przychodziło mu z dużą łatwością. Mama Szymona śmiała się, że ma to po niej, bo była informatykiem i od małości uwielbiała mate-

matykę. Szymon nie mówił tego głośno, ale pogardzał wszystkimi, którzy mieli kłopoty z rozwiązywaniem zadań. Jego bliski kolega Janek uczył się matematyki z dużym wysiłkiem. Na szczęście Janek miał tatę inżyniera i ten pomagał mu w odrabianiu prac domowych. Gorzej było w szkole. Szymon tylko chwilę pomyślał i znał rozwiązanie zadania, natomiast Janek potrzebował na to dużo czasu. Na lekcjach Szymek się nudził. Pewnego dnia nauczycielka zaproponowała mu udział w konkursie matematycznym. Szymek bardzo się ucieszył. Pani powiedziała, że będzie musiał dodatkowo opanować nowy dział matematyki, naukę o bryłach, a to wymagało wyobraźni przestrzennej. Tu niestety Szymon czuł się zupełnie bezradny. Nie potrafił zrobić najprostszego zadania. Był bardzo zły. Mówił sobie w duchu: „Przecież jesteś wspaniałym matematykiem, dasz radę, masz genialny umysł!”. Nic nie pomagało. Z pomocą przyszła mu mama. Razem narysowali, wycieli i skleili wszystkie potrzebne bryły. Mama pokazała mu ich budowę, wytłumaczyła podstawowe pojęcia. Po tym doświadczeniu Szymek nie patrzył już z taką wyniosłością na Janka. Zrozumiał, że każdy może mieć problemy, a pomoc innych ludzi i ich wyjaśnienia są czasami niezbędne.

3. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- Czego dowiedzieliśmy się o Szymonie i Janku? (to koledzy, jeden z nich z łatwością rozwiązywał zadania matematyczne, a drugi miał z tym problemy; mama Szymona była informatykiem, a tata Janka inżynierem; Szymon został zgłoszony do konkursu matematycznego)
- Z czym miał problem Szymon? (aby wziąć udział w konkursie, musiał opanować kolejny dział matematyki – naukę o bryłach; wyobraźnia przestrzenna nie była mocną stroną Szymona)
- Co mu pomogło? (doświadczenie zaproponowane przez mamę; wspólnie wycieli i skleili wszystkie potrzebne bryły)

4. Podkreśl, że nawet bardzo dobrzy uczniowie potrzebują czasem pomocy. To zupełnie naturalne, jeśli prosimy kogoś o objaśnienie czegoś. Zwykle pomagają nam osoby, które znają się na danym zagadnieniu dużo lepiej niż my.

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Na poprzednich katechezach dowiedzieliśmy się, że Bóg wypożyczył człowiekowi rozum, zmysły i uczucia. To właśnie dzięki nim możemy*

poznawać świat i Stwórcę. Nie wszystko jednak, co dotyczy Boga, możemy poznać rozumem. Niektóre rzeczy Stwórca postanowił sam nam wytłumaczyć. To właśnie Boże objawienie. Możesz poprosić o zrobienie notatki w części „Moje notatki”. Definicję „objawienia” zamieszczono też w słowniczku w tej części podręcznika: **OBJAWIENIE BOŻE polega na tym, że Bóg otwiera się, pokazuje światu i mówi do ludzi, bo taka jest Jego wola.**

6. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Pokoloruj właściwe słowa, aby otrzymać poprawną definicję*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Objawienie Boże polega na tym, że...

Bóg	otwiera się,	chowa się	i	szepcze	aniołom	bo tak Mu nakazał Duch Święty.
	zamyka się,	pokazuje światu	lub	mówi	do ludzi	bo taka jest Jego wola.

7. Poproś, by uczniowie spróbowali sobie przypomnieć, o czym uczyli się na religii przez ostatnie lata szkolne. Spytaj: *Do jakich osób Bóg zwracał się przez swoich wysłańców – aniołów?* Może uczniowie będą w stanie wymienić kilka imion. Możesz zadać pytania pomocnicze.

Uczniowie powinni odpowiedzieć, że anioł przemówił do:

- Maryi w momencie zwiastowania,
- Józefa, aby uciekał z Maryją i Dzieciątkiem do Egiptu,
- pasterzy, gdy narodził się Jezus,
- Mędrców, aby szukali Nowonarodzonego,
- kobiet udających się do grobu Jezusa.

Powiedz, że czasami Bóg posyłał do ludzi anioły, aby przekazać im ważne wiadomości. W ten sposób pozwolił im się poznać.

POZNAJĘ

8. Powiedz: *Teraz prześledzimy etapy objawiania się Boga w historii.*

Możesz opowiedzieć własnymi słowami albo wykorzystać tekst z tej części podręcznika:

Bóg objawił siebie w dziele stworzenia. Najpierw dał się poznać pierwszym rodzicom. Gdy zgrzeszyli, nie pozostawił ich samych sobie, ale obiecał im zbawienie. Powiedział do szatana: „Wprowadzam nieprzyjaźń między ciebie a niewiastę, pomiędzy potomstwo twoje a potomstwo jej: ono ugodzi cię w głowę, a ty ugodzisz je w piętę” (Rdz 3,15).

Niedługo później Bóg zapowiedział, kto „ugodzi szatana w głowę”, a więc go pokona. Te słowa Boga to tzw. Protoewangelia. Wiemy dziś, że tym, który pokonał szatana, zło i grzech, jest Jezus Chrystus, Syn Boży. Niestety, szatan wyrządził nam, potomkom pierwszych ludzi, wiele zła. Wciąż namawia nas do grzechu i wtedy, gdy upadamy, odnosi sukces. Tak stało się z ludźmi współczesnymi Noemu, o których czytamy w Księdze Rodzaju. Ulegli szatanowi. Bóg ukarał ich za grzechy, zalewając ziemię wodami potopu. Zaraz po tym, jak wody opadły, Bóg odnowił przymierze z ludźmi i dał im nadzieję na przewycięzenie zła.

Ważną postacią w historii objawienia się Boga był też Abraham. Bóg wybrał go i razem z nim uformował swój lud, z którym zawarł przymierze.

Bóg wyprowadził swój lud – Izraelitów – z niewoli egipskiej za sprawą Mojżesza. Na Górze Synaj objawił Mojżeszowi swoje prawo, czyli dał nam Dekalog.

Później Bóg przemawiał przez proroków. To przez nich przygotowywał swój lud na przyjęcie zbawienia, które dokonało się ostatecznie w Jezusie Chrystusie: „Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna” (Hbr 1,1-2).

9. Aby utrwalić te wiadomości, poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 (Ponumeruj etapy objawienia Bożego. Nadaj im krótkie tytuły i wpisz je w kolejnych stopniach piramidy. Zachowaj zasadę, że im niższy stopień, tym wcześniejsze zdarzenie). Uwaga: to ćwiczenie jest również dostępne w [wersji multimedialnej](#) (Etapy objawienia Bożego).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 2 – Bóg objawia się pierwszym rodzicom
- 4 – Bóg przez Abrahama tworzy swój lud i zawiera z nim przymierze
- 6 – Bóg przemawia przez proroków
- 7 – Bóg objawia się przez swojego Syna Jezusa Chrystusa
- 1 – Bóg objawia się w dziele stworzenia świata

- 5 – Bóg przez Mojżesza daje swojemu ludowi Prawo
3 – Bóg karze ludzi za grzechy potopem i odnawia przymierze przez Noego

ODPOWIADAM

10. Powiedz: *Bóg objawił się nam przez syna, Jezusa Chrystusa. Pan Jezus jest naszym Zbawicielem. Przez swoją mękę i śmierć na krzyżu zbawił nas, a zmartwychwstając, dał nam nadzieję życia wiecznego.*
11. Podsumuj, wykorzystując tekst z podręcznika:
- Wszystko, co jest nam potrzebne do zbawienia, zostało spisane w Piśmie Świętym, w Starym i Nowym Testamencie. Bóg objawia się nam przez swoje słowo. Jesteśmy więc zobowiązani do czytania i rozważania słów Boga zapisanych w Biblii.*
12. Powiedz: *Święty Hieronim, który żył w IV wieku i przetłumaczył Biblię z języków oryginalnych na łacinę, napisał: „Nieznajomość Pisma Świętego to nieznajomość Chrystusa”¹. Teraz zrobimy ćwiczenie 3.*
13. Rozdaj Pisma Święte (po jednym egzemplarzu na ławkę). Przeczytaj polecenie do ćwiczenia 3: *W Ewangelii św. Łukasza w rozdziale 23 znajdź fragment, z którego dowiadujemy się, co Jezus zrobił z miłości do ludzi. Zapisz go.*

Podpowiedź: *Może to być na przykład opis śmierci Jezusa.*

Było już około godziny szóstej i mrok ogarnął całą ziemię aż do godziny dziewiątej. Słońce się zaćmiło i zasłona przybytku rozdarła się przez śro-

¹ Cyt. za Youcat, s. 23.

dek. Wtedy Jezus zawołał donośnym głosem: Ojcze, w Twoje ręce powierzam ducha mojego. Po tych słowach wyzionął ducha. (Łk 23,44-46)

UTRWALAM

14. Podsumuj: *Bóg nie tylko daje się poznać rozumem, ale też objawia się ludziom przez wybranych ludzi. Najpełniej Bóg objawił się przez swego Syna Jezusa Chrystusa.*

MODLĘ SIĘ

15. Na zakończenie zachęć uczniów do modlitwy dziękczynnej. Podziękujcie Bogu za to, że objawia się ludziom: *Boże, dziękujemy Ci, że objawiłeś się ludziom. Dziękujemy, że nie pozostawiłeś nas samych, gdy zgrzeszyliśmy. Dziękujemy za to, że dałeś nam Swojego Syna, który nas zbawił.*

*Pan jest moim pasterzem, nie brak mi niczego.
Pozwala mi leżeć na zielonych pastwiskach.
Prowadzi mnie nad wody, gdzie mogę odpocząć,
przywraca mi życie.
Prowadzi mnie po właściwych ścieżkach
przez wzgląd na swoje imię.
Chociażbym chodził ciemną doliną,
zła się nie ulęknę,
bo Ty jesteś ze mną.
Twój kij i Twoja laska
dodają mi otuchy.
Stój dla mnie zastawiasz
wobec mych przeciwników;
namaszczasz mi głowę olejkim;
mój kielich jest przeobfity.
(Ps 23,1-5)*

5

GODNOŚĆ CZŁOWIEKA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że godność człowieka to fundamentalna wartość. Uczniowie kształtują w sobie szacunek do siebie i innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, czym jest godność człowieka, i wskazuje na jej źródła;
- reaguje na niewłaściwe zachowania przeciwko godności;
- wskazuje, jakie zachowania budują poczucie własnej wartości.

POSTAWY: Uczeń szanuje godność własną i innych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (przynajmniej jeden egzemplarz na ławkę), komputer z dostępem do internetu, rzutnik albo tablica interaktywna, karteczki do pracy w grupie (załącznik 1 – wydrukować ×1 i rozciąć według linii), film o Świętej Matce Teresie z Kalkuty¹.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę Świętej Matki Teresy z Kalkuty:

*Panie, otwórz nasze oczy,
abyśmy w naszych braciach i siostrach Ciebie rozpoznali.
Panie, otwórz nasze uszy,
abyśmy usłyszeli płacz i wołanie głodnych, zmarzniętych, przerażonych
i zgnębionych.*

¹ Wedle uznania katechety, np. z serii „Skarby Kościoła” (dostępny na YouTube). Jeśli wyświetlasz film w internecie, przygotuj go przed katechezą, aby uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

Panie, otwórz nasze serca,
abyśmy potrafili kochać siebie tak jak Ty nas kochasz.
O Boże, daj nam, proszę, dar
z wszystkich, jakie znamy, najcenniejszy:
serce przepełnione miłością do Chrystusa. Amen.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Zadaj pytania:

- Co znaczy słowo „godność”, „godny”?
Podpowiedź ze słownika PWN: «poczucie własnej wartości i szacunek dla samego siebie», «zaszczytne stanowisko, tytuł, zaszczytna funkcja».
- Co to jest godność człowieka? (szacunek do samego siebie, poczucie własnej wartości, prawo do życia itd.)
- Co to znaczy, że ktoś ma swoją godność? (ma szacunek do samego siebie, zna swoją wartość itd.)

3. Kierując rozmową, postaraj się zwrócić uwagę na to, że każdy ma swoją godność, ale jej poczucie może zależeć od wielu czynników. Podczas rozmowy powinno paść sformułowanie „poczucie własnej wartości”.

4. Powiedz: *Na dzisiejszej lekcji zastanowimy się, jak żyć, aby każdy z nas czuł się wartościowym i godnym człowiekiem.*

5. Następnie poproś o przeczytanie definicji słowa „godność”, która znajduje się w tej części podręcznika:

Godność – wartość człowieczeństwa: nieusuwalna i niestopniowalna, zasługująca na szacunek własny i innych ludzi, przysługująca każdemu człowiekowi bez wyjątku.

6. Wyjaśnij: *Wartość człowieczeństwa to wartość tego, że każdy z nas jest człowiekiem, niezależnie od jakichkolwiek czynników. Godność jest nieusuwalna, czyli nikomu nie można jej odebrać ani zniszczyć. Jest też niestopniowalna – nikomu nie przysługuje w mniejszym lub większym stopniu.*

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (Wynotuj przykłady sytuacji, w których czujesz się dowartościowany. Następnie spróbuj określić, kiedy tracisz poczucie własnej wartości, i wynotuj te sytuacje w drugiej kolumnie).

Przykładowe rozwiązanie:

Czuję się wartościowy, gdy...	Moje poczucie własnej wartości słabnie, gdy...
ktoś poświęca mi swój czas; ktoś okazuje mi sympatię; ktoś mi pomaga; ktoś mnie chwali; ktoś mnie docenia; ktoś mówi mi coś miłego; ktoś dba o mnie; ktoś mnie kocha.	rozmówca mnie nie słucha; ktoś mnie lekceważy; ktoś naśmiewa się ze mnie; ktoś mnie obraża; nikt nie docenia moich możliwości; nikt nie chce mi pomóc; nikomu na mnie nie zależy.

8. Możesz podsumować to ćwiczenie, wykorzystując tekst z podręcznika:

Mówiąc w dużym skrócie, godność to poczucie wartości, które należy się każdemu człowiekowi. Nie może być tak, że jednym przysługuje bardziej, a drugiem mniej. Nie wolno jej nikomu odbierać. Niestety ludzie często źle się traktują – słowami, czynami i zaniedbaniem odzierają innych z godności. Zamiast tego mamy się szanować, wspierać i mówić do siebie w kulturalny sposób. Nie bez powodu mówi się, że powinniśmy traktować innych dokładnie tak, jak chcielibyśmy, żeby nas traktowano.

SPOTYKAM

9. Powiedz: Ludźmi, których przeważnie się lekceważy, są ubodzy, porzuceni na ulicy i umierający. Właśnie takimi wykluczonymi osobami opiekowała się Święta Matka Teresa z Kalkuty.

10. W tym momencie możesz wyświetlić film z serii „Skarby Kościoła”.

Opowiedz o Świętej. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika:

Święta Matka Teresa z Kalkuty, która założyła Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Miłości, jest pięknym przykładem kobiety, która poświęciła swoje życie ratowaniu godności człowieka. Pracując w Kalkucie jako nauczycielka, codziennie przechodziła ulicami, na których leżeli chorzy i umierający ludzie, po których błąkały się zgłodniałe dzieci. Postanowiła bezgranicznie poświęcić życie osobom wykluczonym. Osiedliła się w dzielnicy nędzy, aby być bliżej ubogich, a w krótkim czasie dotoczyły do niej dziewczęta, które kiedyś uczyła w szkole.

Matka Teresa, która zmarła w 1997 roku, troszczyła się o osierocone dzieci. Dawła im dach nad głową, żywiła je i umożliwiała im naukę w szkole, przywracając poczucie własnej wartości. Szczególną troską otaczała śmiertelnie chorych. Robiła wszystko co w jej mocy, aby umierali w godnych warunkach – na łóżku, przy którym ktoś czuwa. W każdym człowieku widziała Chrystusa.

11. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (krzyżówka). Rozdaj Pismo Święte na każdą ławkę. Poprosz o odszukanie fragmentu Księgi Rodzaju: Rdz 3,1–24. Przeznacz chwilę na samodzielną lekturę Biblii. Następnie uczniowie mogą przystąpić do wypełniania kratek.

Rozwiązanie należy wpisać w odpowiednie pole – w ten sposób uczniowie dowiedzą się, jakie słowa powtarzała często Święta Matka Teresa z Kalkuty.

Prawidłowe odpowiedzi:

Bóg stworzył człowieka na swój... (**OBRAZ**)

Miejsce, w którym mieszkali pierwsi ludzie. (**RAJ**)

Mąż Ewy miał na imię... (**ADAM**)

Ewa zjadła... z drzewa poznania dobra i zła. (**OWOC**)

Skusił Ewę. (**WAŻ**)

Kiedy pierwsi ludzie odkryli, że są nadzy, spleli gałązki... (**FIGOWE**)

Co zrobili pierwsi ludzie, kiedy usłyszeli kroki Pana Boga przechadzającego się po ogrodzie? (uwaga: odpowiedź składa się z dwóch słów) (**SCHOWALI SIĘ**)

Bóg powiedział do węża: „Na brzuchu będziesz się czołgał i... będziesz jadł”. (**PROCH**)

Ogród, z którego zostali wygnani pierwsi ludzie, nazywał się... (**EDEN**)

Ewa stała się matką wszystkich... (**ŻYJĄCYCH**)

Rozwiązanie: Nie pozwól, by ten, kogo spotkasz, nie był zadowolony po spotkaniu z tobą!

POZNAJĘ

12. Zaczynij rozmowę o źródłach godności. Zauważ, że skoro wszyscy mamy taką samą godność (warto przypomnieć definicję, w której padły określenia „nieusuwalna” i „niestopniowalna”) to znaczy, że godność człowieka nie zależy od pozycji społecznej, jego wieku, zdrowia, majątku, rasy, wyznawanej religii, płci, poglądów czy jakichkolwiek innych aspektów. Godność wynika z samego faktu, że jest się człowiekiem. Aby to zrozumieć, warto sięgnąć do Pisma Świętego.

13. Poproś o odczytanie na głos fragmentu Rdz 1,27 umieszczonego pod tematem, a także fragmentu Księgi Mądrości umieszczonego w tej części podręcznika.

Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył... (Rdz 1,27)

Bo do nieśmiertelności Bóg stworzył człowieka – uczynił go obrazem swej własnej wieczności. (Mdr 2,23)

14. Zachęć uczniów do samodzielnego zapoznania się z treścią części „poznaję”.

ODPOWIADAM

15. Podsumuj: *Codziennie spotykamy ludzi. Spędzamy z nimi czas, rozmawiamy o różnych sprawach. Powinniśmy być dla siebie mili, kulturalni. W tym, co mówimy, nie może zabraknąć szacunku. Pamiętajmy, że w oczach Boga wszyscy jesteśmy wartościowi i ważni.*

16. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na trzy- lub czteroosobowe drużyny. Każda z nich losuje karteczkę z opisem jakiejś sytuacji ([załącznik 1](#)). Zadaniem uczniów jest zapoznać się z wylosowanymi sytuacjami, a następnie wymyślić dwie wersje dialogów, które będą do nich pasowały. Jeden dialog ma odzwierciedlać umacnianie czyjegoś poczucia własnej wartości, a drugi jego odbieranie. Jeden uczeń odgrywa scenkę pozytywną, a drugi negatywną; pozostali członkowie grupy są drugoplanowymi bohaterami danej scenki.

Sytuacje do odegrania:

→ Dwoje uczniów wraca ze szkoły i mija bezdomnego.

- Dwoje uczniów stoi na przystanku, widzą osobę niepełnosprawną, która nie może wjechać wózkiem do tramwaju.
- Tata lub mama kontrolują zeszyt swojego dziecka, widzą ocenę niedostateczną.
- Nauczyciel spotyka ucznia, który niechcący wylewa na niego mleko.
- Mały chłopiec niechcący wyrzuca piłkę za boisko, trafia ona w przypadkowego przechodnia.
- Dwóch chłopców gra w piłkę, a dziewczynka chce do nich dołączyć.
- Podczas lekcji informatyki uczeń nie radzi sobie z obsługą programu.

17. Grupy kolejno odgrywają scenki. Po każdej scenie nawiąż do dialogów, które wybrzmiały, i wskaż słowa, które szczególnie niszczą godność człowieka, oraz te, które odbudowują poczucie wartości. Możesz też wskazać na konkretne postawy.

18. Zadanie domowe: ćwiczenie 2 (*Zapisz trzy przykładowe zdania, które sprawią, że po ich usłyszeniu ktoś poczuje się bardziej wartościowy*).

Przykładowe odpowiedzi:

Jesteś taki pomocny, bardzo ci dziękuję.

Twój uśmiech sprawił, że mój dzień od razu stał się lepszy!

Twoja wiedza naprawdę mi imponuje.

Świetnie poradziłeś sobie na kartkówce z matematyki. Gratuluje!

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec lekcji zaproponuj modlitwę w intencji osób, którym odebrano godność.

*O Panie, nasz Boże,
jak przedziwne Twe imię po wszystkim ziemi!
Tyś swój majestat wyniósł nad niebiosy.
(...) Gdy patrzę na Twe niebo, dzieło Twych palców,
księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:
czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,
i czym syn człowieczy, że się nim zajmujesz?
Uczyliś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,
chwałą i czią go uwieńczyliś.
Obdarzyliś go władzą nad dziełami rąk Twoich;*

*złożyłeś wszystko pod jego stopy:
owce i bydło wszelakie,
a nadto i polne stada,
ptactwo podniebne oraz ryby morskie,
wszystko, co szlaki mórz przemierza.
O Panie, nasz Panie,
jak przedziwne Twe imię po wszystkiej ziemi!
(Ps 8,2.4-10)*

GODNOŚĆ CHRZEŚCIJANINA WYNIKAJĄCA Z CHRZTU ŚWIĘTEGO

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, że godność chrześcijanina wynika z chrztu świętego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- przejawia postawę wdzięczności za godność dziecka Bożego,
- opisuje, na czym polega odpowiedzialność za dar chrztu świętego,
- tłumaczy, w jaki sposób dbać o swoją godność.

POSTAWY: Uczeń wzmacnia w sobie poczucie własnej godności wynikające z sakramentu chrztu.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, śpiew, rozmowa kierowana, ćwiczenie multimedialne, praca w grupie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Jesteśmy piękni* (według uznania katechety), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, ćwiczenie multimedialne *Skutki chrztu świętego*, karty do pracy w grupie (załącznik 1 – wydrukować ×1), magnesy, taśma klejąca, kredki i flamastry dla uczniów, ew. akcesoria do odtworzenia utworu muzycznego.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się krótko (*Zdrowaś Maryjo, Ojczy nasz*).

Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj śpiew piosenki *Jesteśmy piękni*¹. Możesz odtworzyć przygotowany wcześniej utwór lub zagrać go na instrumencie.

¹ Tekst za: *Jesteśmy piękni Twoim pięknem, Panie*, w: *Śpiewnik SALWATOR*, Wydawnictwo SALWATOR, s. 154.

*Jesteśmy piękni Twoim pięknem, Panie!
Jesteśmy piękni Twoim pięknem, Panie!
Ty otwierasz nasze oczy na piękno Twoje, Panie!
Ty otwierasz nasze oczy, Panie!
Ty otwierasz nasze oczy na piękno Twoje, Panie!
Ty otwierasz nasze oczy, Panie, na Twoje piękno!*

ODKRYWAM

2. Przejdź do tematu katechezy, nawiązując do poprzedniej lekcji. Przypomnij uczniom, że godność człowieka wynika z faktu, że został on stworzony na podobieństwo Boże.
3. Dodaj: *Dzisiaj powiemy sobie, jak możemy coraz bardziej zbliżyć się do Stwórcy, pielęgnować swoją godność i żyć w godności.*
4. Kontynuuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Bóg kocha każdego człowieka. W końcu stworzył nas z miłości – jest naszym troskliwym Ojcem i pragnie, byśmy byli blisko Niego. Pierwszą odpowiedzią na miłość Bożą jest wiara, która z kolei jest warunkiem chrztu. W tym sakramencie człowiek otwiera się na Boga i wchodzi z Nim w bliską relację – a mówiąc wprost, staje się Jego dzieckiem. Przypomnij sobie datę swojego chrztu i zapamiętaj, że to właśnie wtedy stałeś się dzieckiem Bożym.

5. Poproś, aby uczniowie, którzy znają datę swojego chrztu, wpisali ją w odpowiednim miejscu w ćwiczeniu 1. Pozostałym zadaj zadanie domowe: *Dowiedzcie się, kiedy zostaliście ochrzczeni, i uzupełnijcie rubrykę w ćwiczeniu 1.*

SPOTYKAM

6. Teraz możesz powiedzieć: *Nikt z nas raczej nie pamięta momentu swojego chrztu ani nie jest w stanie podać jego dokładnej daty. Zazwyczaj pamiętamy jedynie daty imienin i urodzin. Warto zapamiętać również datę chrztu, która jest tak samo ważna. Znając ją, możemy wspominać niezwykły moment, w którym staliśmy się dziećmi Bożymi.*
7. Podsumuj i powiedz, że Bóg nieustannie się nami opiekuje, czuwa nad naszym bezpieczeństwem – tak jak tata, który ma na uwadze dobro swoich dzieci.

8. Zachęć uczniów, aby wykonali ćwiczenie 3 (Napisz krótką modlitwę, w której podziękujesz Bogu za to, że przez chrzest stałeś się Jego dzieckiem. Możesz wykorzystać wyrażenia wypisane poniżej, obok modlitwy).

Wyrażenia, z których może skorzystać uczeń: dziękuję Ci, Boże...; jestem Ci wdzięczny, Panie...; jak wspaniale, że...; prowadzisz mnie...; chronisz mnie...; podnosisz, gdy się załamuję...; pocieszasz, gdy jest mi źle...; kochasz mnie...; jesteś przy mnie, gdy...; nie wątpisz we mnie...; za dar chrztu świętego...

Przykładowa modlitwa:

Dziękuję Ci, Boże, za dar życia. Jak wspaniale, że jestem Twoim dzieckiem, a Ty prowadzisz mnie i chronisz! Wiem, że mnie podniesiesz, kiedy się załamie i będzie mi źle. Ty naprawdę mnie kochasz i nigdy we mnie nie wątpisz. Dodaj mi siłę, bym mógł codziennie świadczyć, że jestem Twoim dzieckiem. Amen.

POZNAJĘ

9. Zapowiedz, że odczytacie teraz fragment Pisma Świętego. Możesz poprosić o to jednego z uczniów.

Albowiem wszyscy ci, których prowadzi Duch Boży, są synami Bożymi. Nie otrzymaliście przecież ducha niewoli, by się znowu pogrążyć w bojaźni, ale otrzymaliście Ducha przybrania za synów, w którym możemy wołać: „Abba, Ojcze!”. Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi. Jeżeli zaś jesteśmy dziećmi, to i dziedzicami: dziedzicami Boga, a współdziedzicami Chrystusa; skoro wspólnie z Nim cierpimy, to po to, by wspólnie mieć udział w chwale. (Rz 8,14–17)

10. Spytaj: Jakie skutki przyjęcia chrztu wymienia Święty Paweł? Możesz wysłuchać kilku odpowiedzi. Jeśli masz taką możliwość, włącz **ćwiczenie multimedialne** Skutki chrztu świętego.

Skutki chrztu świętego, które wymienia Święty Paweł: otrzymaliśmy Ducha Świętego; otrzymaliśmy wolność od grzechu; jesteśmy synami (i córkami) Bożymi; możemy wołać do Boga „tatusiu”; jesteśmy dziedzicami Boga; jesteśmy współdziedzicami Chrystusa.

11. Podsumuj tekstem z tej części podręcznika:

Każdy z nas podczas chrztu otrzymał Ducha Świętego. W ten sposób został włączony do Bożej rodziny, stał się dziedzicem chwały Bożej. Od tego momentu możemy mówić do Boga Abba, czyli „Tatusiu”. Bóg doskonale nas zna. W Jego oczach każdy jest cenny. Godność, która wynika z chrztu, to nie tylko poczucie własnej wartości, ale również radość i szczęście, że Bóg nadał nam wielką wartość, uznał nas za swoje dzieci i przyjął do swojej rodziny, czyli Kościoła.

12. Poproś uczniów o zrobienie ćwiczenia 2 (uczniowie mają rozwiązać rebus).

Rozwiązanie: ZBAWIENIE

ODPOWIADAM

13. Zaproponuj pracę w małych grupach. Łącznie powinno powstać ok. dziewięć grup (w zależności od liczebności klasy możesz stworzyć pary lub trójki). Losowo przydziel uczniom kartki z załącznika 1. Każda grupa ma za zadanie przedstawić graficznie zapisane na kartce zdanie.

Zdania do podziału:

Dbać o swoją godność – to znaczy trwać w łasce uświęcającej.

Dbać o swoją godność – to unikać grzechu.

Dbać o swoją godność – to trwać przy Ojcu na modlitwie i w sakramentach.

Dbać o swoją godność – to trwać w świętości.

Dbać o swoją godność – to szanować siebie.

Dbać o swoją godność – to dbać o czystość duszy i ciała.

Dbać o swoją godność – to żyć w sprawiedliwości.

Dbać o swoją godność – to stać po stronie prawdy.

Dbać o swoją godność – to mężnie bronić swojej wiary.

14. Jeżeli zostało mało czasu, to poproś o prostą symboliczną grafikę, jeżeli czasu jest więcej, to mogą to być całe ilustracje. Na koniec przedstawiciele grup podchodzą do tablicy i prezentują efekty pracy całego zespołu, przypinając ilustracje do planszy (np. magnesami). W ten sposób powstanie barwny kolaż, który można skleić w całość i powiesić w sali. Będzie on przypominał uczniom, jak dbać o swoją godność.

MODLE SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 20:

*Chcemy się cieszyć z twego ocalenia
i w imię Boga naszego podnieść sztandary.
Niech Pan wypełni wszystkie twoje prośby!
Teraz wiem, że Pan wybawia swego pomazańca,
odpowiada mu ze świętych swych niebios,
przez moc zwycięską swojej prawicy.
Jedni wolą rydwan, drudzy konie,
a nasza siła w imieniu Pana, Boga naszego.
(Ps 20,6–8)*

MISJA KRÓLEWSKA, PROROCKA I KAPŁAŃSKA

CEL GŁÓWNY: Podjęcie przez uczniów zadań wynikających z sakramentu chrztu – misji królewskiej, prorockiej i kapłańskiej Kościoła.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia wartość namaszczenia na króla, proroka i kapłana;
- przejawia postawę wdzięczności Bogu za sakrament chrztu;
- wymienia zadania, które wynikają z misji królewskiej, prorockiej i kapłańskiej.

POSTAWY: Uczeń czuje się odpowiedzialny za wypełnienie zadań wynikających z chrztu świętego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, wydrukowane drzewo genealogiczne (według uznania katechety, może być prywatne albo europejskiej rodziny królewskiej¹).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy (*Pod Twoją obronę*).

ODKRYWAM

2. Powiedz: *Na dzisiejszej katechezie powiemy sobie dokładnie, kim jesteśmy jako dzieci Boże, i jakie wynikają z tego obowiązki.*
3. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom drzewo genealogiczne (swoje lub jakiejś królewskiej rodziny) i opowiedz, na czym polega badanie przeszłości krewnych. Spytaj uczniów, czy ktoś ma opracowa-

¹ Można je pobrać z internetu.

ne drzewo genealogiczne i chciałby się podzielić wiedzą o przodkach. Może ktoś ma coś do powiedzenia o pamiątkach rodzinnych?

4. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Bohaterami wielu bajek, które czytali ci rodzice, byli królowie, księżęta i księżniczki. Kiedy słucha się takich niesamowitych opowieści, zaczyna się marzyć, by żyć w takich czasach, należeć do rodziny królewskiej, mieszkać w zamku i zasiadać na pozłacanym tronie... To niemożliwe? Nie do końca! A co, jeśli dowiesz się, że każdy z nas należy do rodziny królewskiej i jest królewskim dziedzicem? To nie wszystko: z tą rodziną królewską łączą nas nie więzi krwi, a... sakrament chrztu świętego.*
5. W razie potrzeby wyjaśnij, że tą rodziną królewską, do której należy każdy z nas, jest wspólnota Kościoła. Królem w tym przypadku jest Bóg, a wszyscy ochrzczeni, czyli my, jesteśmy Jego dziećmi i należymy do rodziny królewskiej.

POZNAJĘ

6. Zwróć uwagę na to, że Bóg nas wybrał i pokochał, jeszcze zanim przyjęliśmy chrzest. Biblia pięknie pokazuje to w Księdze Proroka Jeremiasza.
7. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z podręcznika.

„Zanim ukształtowałem cię w łonie matki, znałem cię, nim przyszedłeś na świat, poświęciłem cię, prorokiem dla narodów ustanowiłem cię”.

I rzekłem: „Ach, Panie Boże, przecież nie umiem mówić, bo jestem młodzieńcem!”.

Pan zaś odpowiedział mi:

*„Nie mów: »Jestem młodzieńcem«,
gdyż pójdziesz, do kogokolwiek cię pošlę,
i będziesz mówił, cokolwiek ci polecę.*

Nie lękaj się ich, bo jestem z tobą, by cię chronić” – wyrocznia Pana.

I wyciągnąwszy rękę, dotknął Pan moich ust i rzekł mi: „Oto kładę moje słowa w twoje usta. Spójrz, daję ci dzisiaj władzę nad narodami i nad królestwami, byś wyrwał i obalał, byś niszczył i burzył, byś budował i sadił”.

(Jr 1,5–10)

Skomentuj: W tym fragmencie Pisma Świętego Bóg kieruje do Jeremiasza swoje słowa i przekazuje mu władzę potrzebną do burzenia i niszczenia zła. Dzięki tej władzy Jeremiasz będzie mógł „wyrwać” i „obalać” grzech, a na tym miejscu budować Królestwo Boże, „sadzić” słowo dane od Stwórcy, by się „rozrastało”. W cieniu słowa Bożego będzie można zacząć żyć na nowo. Podobne zadanie dla każdego z nas przygotował Bóg.

SPOTYKAM

8. Wytłumacz, czym jest dziedzictwo. Powiedz, że dziedzictwo jest tym, co otrzymuje się w spadku, za co trzeba być odpowiedzialnym.
9. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika: *Największą wartością, którą dziedziczą dzieci Boże, jest królestwo niebieskie – królestwo szczęścia, pokoju, sprawiedliwości, prawdy i miłości. To bogactwo, które jest twoim udziałem – należy do ciebie i całej wspólnoty Kościoła. Z tym bogactwem wiąże się jednak misja: masz je pomnażać. Aby wypełnić to zadanie, podczas chrztu zostałeś namaszczonej na króla, proroka i kapłana. Jako dziedzic masz udział w misji królewskiej, prorockiej i kapłańskiej. Co to znaczy?*
10. Przejdź do ćwiczenia 1 (Połącz dymki, porządkując zadania króla, proroka i kapłana. Definicje zamaluj trzema różnymi kolorami). Poproś, aby uczniowie zapoznali się z treścią słowniczka w części „poznaję”. Są w nich definicje „króla”, „proroka” i „kapłana”:

KRÓL – osoba sprawująca władzę. W Piśmie Świętym król to człowiek wybrany przez Boga. Ma on troszczyć się o poddanych, dbać o wypełnianie woli Bożej i sprawiedliwie sądzić, żyjąc w posłuszeństwie Bogu.

PROROK – osoba przepowiadająca przyszłość. W Biblii prorocy to ludzie posłani przez Boga, którzy mieli wzywać do nawrócenia, głosić słowo Boże, zapowiadać przyjście Zbawiciela i przekazywać wolę Bożą.

KAPŁAN – ksiądz, osoba duchowna. Człowiek służący Bogu poprzez modlitwę i składanie ofiar. Ma on przekazywać błogostawieństwo Boże i uświęcać Lud Boży.

Uczniowie wykonują ćwiczenie 1 na podstawie podręcznikowych definicji.

Prawidłowe rozwiązanie:

KAPŁAN – UŚWIĘCA; BŁOGOSŁAWI; SKŁADA OFIARY

KRÓL – STOI NA STRAŻY SPRAWIEDLIWOŚCI; TROSCZY SIĘ O PODDANYCH; DBA O WYPEŁNIANIE WOLI BOŻEJ

PROROK – WZYWA DO NAWRÓCENIA; PRZEKAZUJE WOLĘ BOŻĄ; GŁOSI SŁOWO BOŻE

ODPOWIADAM

11. Powiedz: Teraz, kiedy wiemy już, na czym polegają zadania króla, proroka i kapłana, zastanowimy się, jak wypełniać je w codziennym życiu. Przecież nie będziemy rządzić państwami (chyba, że ktoś z nas zostanie prezydentem lub premierem), nie będziemy też przyjmować sakramentu kapłaństwa (a na pewno nie wszyscy). Nie będziemy też chodzić ulicami i przepowiadać przyszłości... Co możemy zatem zrobić, aby wypełnić naszą misję pomnażania Królestwa Bożego?
12. Poproś uczniów o propozycje. Na zachętę możesz przeczytać tekst z podręcznika:

Aby zostać królem, nie musisz nosić korony. Wystarczy, że będziesz za innych odpowiedzialny, będziesz ich wspierać, pomagać im, stać po stronie sprawiedliwości i prawdy. Codziennie pokazuj na swoim przykładzie, jak być wiernym Bogu i prowadzić ludzi do Niego.

Aby być prorokiem, nie musisz żyć na pustyni ani przewidywać przyszłości – wystarczy, że będziesz czytać i rozważać słowo Boże, dzielić się nim z innymi, korzystać z sakramentu spowiedzi i zachęcać do tego znajomych.

Aby zostać kapłanem (takim bez sakramentu kapłaństwa), nie musisz zakładać ornatu i sprawować Mszy Świętej. Błogosław, czyli uszczęśliwiaj innych, dziel się radością i miłością. Troski i radości swojego życia ofiarowuj Bogu i módl się za innymi, szczególnie tych, którzy są daleko od Stwórcy.

13. Poproś, aby uczniowie wpisali swoje propozycje w chmurki w ćwiczeniu 2 (W kontur korony wpisz swoje imię, a w chmurki po dwa hasła z propozycjami, jak możesz realizować swoją misję).

Przykładowe rozwiązanie:

→ misja kapłańska: ofiarne życie każdego z nas, składanie ofiary z codziennych obowiązków, pracy, zabawy

- misja prorocka: głoszenie Słowa Bożego na różne sposoby, świadectwo życia
- misja królewska: troska o bliskich, życie zgodne z przykazaniami

14. Propozycja zadania domowego: ćwiczenie 3 w podręczniku (*Zaprojektuj swój herb królewski. Możesz na nim coś narysować albo wypisać hasła, które powinny być twoimi myślami przewodnimi*).

MODLĘ SIĘ

15. Pomódlcie się na zakończenie katechezy słowami Psalmu 21:

*Panie, król się weseli z Twojej potęgi,
jak bardzo się cieszy z Twojej pomocy!
Spełniłeś pragnienie jego serca
i nie odmówiłeś błaganiu warg jego.
Bo go uprzędasz pomyślnymi błogostawieństwami,
koronę szczerozłotą wkładasz mu na głowę.
Prosił Ciebie o życie: Ty go obdarzyłeś
długimi dniami na wieki i na zawsze.
Wielka jest jego chwała dzięki Twej pomocy,
ozdobiłeś go blaskiem i dostojeństwem.
Bo go czynisz błogostawieństwem na wieki,
napełniasz go radością przed Twoim obliczem.
Król bowiem w Panu pokłada nadzieję
i z łaski Najwyższego się nie zachwieje.
(Ps 21,2–8)*

WARTOŚCI STANOWIĄCE FUNDAMENT RELACJI MIĘDZYŁUDZKICH

CEL GŁÓWNY: Rozbudzenie w uczniach pragnienia budowania relacji międzyludzkich na fundamencie wartości chrześcijańskich.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- definiuje wartości stanowiące fundament relacji międzyludzkich;
- przedstawia, na czym polega aktywne uczestnictwo w życiu różnych wspólnot: Kościoła, narodu, rodziny, grupy szkolnej i koleżeńskiej;
- zachowuje kulturę bycia w grupie.

POSTAWY: Uczeń podejmuje wysiłek właściwego zachowania w swoim otoczeniu (w świecie realnym i wirtualnym) oraz angażuje się we własny rozwój emocjonalny i społeczny.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, metoda 2-4-8, rozmowa kierowana, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, plansze z załącznika 1 (do wydrukowania dla każdej pary w klasie), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, ćwiczenie multimedialne *Właściwe zachowania*.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj fragment *Modlitwy Marii Stuart*¹:

¹ *Modlitwa Marii Stuart*, <https://www.apostol.pl/modlitwy/rozne/modlitwa-marii-stuart> (dostęp: 24 listopada 2020 roku).

Zachowaj mnie Boże od wszelkiej małości.
Obym nigdy nie sądziła zbyt pochopnie,
Ale zawsze zachowywała łaskawość
Dla wszystkich we wszystkim.
Spraw, bym udoskonaliła się w cichości,
Spokoju i łagodności.
Daj mi łaskę, abym rozumiała,
Iż to tylko ironia losu stwarza różnice,
Że wobec spraw wyższych wszyscy jesteśmy równi.
I, Panie Boże, pozwól mi nie zapominać o tym,
Że mam być dobrym człowiekiem!

ODKRYWAM

2. Rozpocznij lekcję od zdefiniowania grup społecznych, w których żyją uczniowie – tych realnych i wirtualnych (rodzina, przyjaciele, koledzy ze szkoły, klasa szkolna, kółko teatralne, klub sportowy, grupa miłośników kotów na Facebooku). Następnie zwróć uwagę na to, że w każdej takiej społeczności członków łączą relacje.
3. Powiedz: *Spróbujemy zdefiniować, jakie wartości mają szczególne znaczenie w budowaniu dobrych relacji międzyludzkich. Zaczniemy od tego, że w naszym życiu otacza nas wiele grup społecznych – ta najbliższa to rodzina. To w niej spędzamy najwięcej czasu. Kolejną grupą jest społeczność szkolna i koleżeńska (w świecie realnym i wirtualnym). Każdy z nas jest też częścią swojej wspólnoty narodowej, a każdy z ochrzczonych stanowi część społeczności Kościoła. Codziennie spotykamy się z ludźmi i wchodzimy z nimi w relacje. Zastanówcie się: jakimi wartościami powinniśmy się kierować, budując te relacje?*

4. Zaproponuj pracę metodą 2-4-8. Poproś uczniów, by dobrali się w pary. Rozdaj im plansze z **załącznika 1**. Wydad polecenie: *Zadaniem każdej pary jest zapisanie w rubrykach pięciu wartości, na których powinniśmy budować relacje międzyludzkie.*

Uczniowie mają kilka minut na wykonanie zadania.

Następnie pary łączą się w czwórki i mają wybrać wspólnie pięć najważniejszych ich zdaniem wartości, ale mają je wybrać z tych, które zapisali uprzednio w parach.

Kilka minut później ponownie połącz uczniów – teraz w ósemki. Tak jak poprzednio, wybierają pięć najważniejszych wartości spośród tych zapisanych w czwórkach.

Po chwili przedstawiciele ósemek zapisują wybrane pięć wartości na tablicy (niektóre wyniki pracy grup z pewnością będą się powtarzały, a niektóre mogą wymagać omówienia i pójścia na kompromis).

Na koniec wspólnie wybierzcie pięć najważniejszych wartości – „wygraną piątkę”. Możecie je typować tylko z tych zapisanych na tablicy (mogą pojawić się tu wartości takie jak: *miłość, szacunek, prawda, dobroć, cierpliwość, wdzięczność, pomoc*).

Poproś o zapisanie zwycięskich pięciu wartości w ćwiczeniu 3.

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Opowiem wam teraz o Carlo Acutis, nastolatku, który na skutek ciężkiej choroby zmarł w młodym wieku. Z jednej strony prowadził „zwykłe” życie w społeczeństwie, a z drugiej było ono głęboko osadzone na wartościach chrześcijańskich. Carlo był pełen miłości i otwartości dla drugiego człowieka.*
6. Dalej wykorzystaj tekst z podręcznika: *Był radosny i towarzyski. Łatwo nawiązywał kontakty z ludźmi i chętnie im pomagał, więc był bardzo lubiany w swoim środowisku szkolnym w Mediolanie. Carlo mieszkał z rodzicami w tym pięknym włoskim mieście po przeprowadzce z Londynu. Udzielał się charytatywnie w Caritas, chodził pomagać w jadłodajni u ojców kapucynów i prowadził zajęcia dla dzieci w świetlicy. Fundamentem jego życia były Eucharystia, w której codziennie uczestniczył, przyjmując Komunię Świętą, oraz modlitwa różańcowa. Fascynował go świat muzyki, komputerów i dynamicznie rozwijającego się internetu. Razem z przyjaciółmi zgłębiał tajemnice i możliwości nowoczesnych technologii. Tworzył strony internetowe. Zorganizował wystawę cudów eucharystycznych pokazywaną na pięciu kontynentach w sanktuariach, w tysiącach parafii i na ponad stu uniwersytetach. Krótco przed śmiercią napisał: „Cieszę się, że umieram tak wcześnie, bo nie zmarnowałem ani minuty życia na rzeczy, które nie podobałyby się Bogu”.*
7. Powiedz uczniom kilka ciekawostek z życia Carlo Acutis:

- Urodził się 3 maja 1991 roku w Londynie, gdzie jego rodzice (Włosi) jakiś czas pracowali. Później wrócili do Mediolanu, gdzie wychował się Carlo.
 - Jego babcia (od strony ojca) była Polką.
 - Pierwszą Komunię Świętą przyjął wcześniej niż jego rówieśnicy, miał 7 lat.
 - Tak bardzo ukochał Eucharystię, że od dwunastego roku codziennie w niej uczestniczył, przyjmując Komunię Świętą.
 - Eucharystię nazywał „autostradą do nieba”.
 - Jego ulubioną modlitwą był różaniec.
 - Był towarzyski i lubiany wśród rówieśników, chętnie pomagał innym.
 - Znosił posiłki bezdomnemu, który żył w pobliżu jego domu; komuś oddał śpiwór, udzielał się charytatywnie w Caritasie, pomagał w jadłodajni u ojców kapucynów i w świetlicy dla dzieci.
 - Lubił muzykę, szczególnie komputerową, ale grał też na saksofonie.
 - Fascynował się dynamicznie rozwijającym się światem internetu.
 - Był komputerowym geniuszem – programował i tworzył strony internetowe.
 - Stworzył słynną na cały świat wystawę o cudach eucharystycznych zatwierdzonych przez Kościół – mając zaledwie 15 lat! Wystawa ta była prezentowana na pięciu kontynentach, w słynnych sanktuariach, w tysiącach parafii i na ponad stu uniwersytetach.
 - Zachorował nagle na białaczkę, zmarł trzy dni po pierwszej diagnozie. Odszedł 12 października 2006 roku. Został pochowany w Asyżu.
 - Jego życiowym mottem były słowa: „Być zawsze blisko Chrystusa – to jest mój plan na życie”.
 - W lutym 2018 roku rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny.
8. Poproś uczniów, aby wykonali ćwiczenie 1 w podręczniku. Ich zadaniem jest rozwiązanie krzyżówki.

Prawidłowe odpowiedzi:

Organizacja charytatywna, w której udzielał się Carlo Acutis. (**CARITAS**)

Ulubiona modlitwa Carlo Acutis. (**RÓŻANIEC**)

Sakrament, który nazywany był przez Carlo „autostradą do nieba”. (**EUCHARYSTIA**)

Miasto, w którym żył Carlo Acutis. (**MEDIOLAN**)
Carlo przyjmował ją każdego dnia. (**KOMUNIA**)

Hasło: CARLO

POZNAJĘ

9. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie wersetu zapisanego w podręczniku pod tematem katechezy (J 13,34): *Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowatem.*

10. Wyjaśnij, że Jezus zostawił nam przykazanie miłości. W rozmowie kierowanej zapytaj, co to znaczy kochać bliźniego i jak możemy tę miłość realizować (*kochać to szanować innych ludzi, pomagać im, być dla nich dobrym, nie obrażać ich...*).

11. Poproś o przeczytanie z podręcznika fragmentu Listu do Rzymian.

Nikomiu nie bądźcie nic dłużni poza wzajemną miłością. Kto bowiem miłuje drugiego, wypełnił Prawo. Albowiem przykazania: Nie cudzołóż, nie zabijaj, nie kradnij, nie pożądaj, i wszystkie inne – streszczają się w tym nakazie: Miłuj bliźniego swego jak siebie samego! Miłość nie wyrządza zła bliźniemu. Przeto miłość jest doskonałym wypełnieniem Prawa. (Rz 13,8–10)

12. Powiedz, że przykazanie miłości jest streszczeniem drugiej tablicy dekalogu, czyli przykazań od IV do X. Wyraźnie wskazywały one, na czym mają się opierać relacje międzyludzkie.

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij brakujące słowa na drugiej tablicy dekalogu*).

Prawidłowe odpowiedzi:

- 1) Czcij **ojca** swego i **matkę** swoją.
- 2) Nie **zabijaj**.
- 3) Nie **cudzołóż**.
- 4) Nie **kradnij**.
- 5) Nie mów **fałszywego** świadectwa przeciw **bliźniemu** swemu.
- 6) Nie pożądaj **żony** bliźniego swego.
- 7) Ani żadnej **rzeczy**, która **jego** jest.

14. Podsumuj tekstem z podręcznika z części „poznaję”:

Jak pewnie pamiętacie, w Starym Testamencie naród wybrany otrzymał od Boga dekalog. Na jego drugiej tablicy wyryto przykazania od IV do X, które wyraźnie wskazywały, na czym mają się opierać relacje międzyludzkie. Zawierają się one w jednym przykazaniu miłości. Przykazanie miłości przekazał uczniom Jezus Chrystus – wskazał w nim najwyższą wartość, na której mamy budować wszystkie nasze relacje z ludźmi. Jest nią wzajemna miłość.

15. Zaproponuj wspólne odczytanie haseł z ramki z podręcznika z części „poznaję”. Zawarte są tam podpowiedzi, jak realizować przykazanie miłości na co dzień. Realizując przykazanie miłości bliźniego, będę:

- pomagał innym,
- szanował innych,
- czynił dobro,
- mówił prawdę,
- dzielił się z innymi,
- okazywał wdzięczność,
- przebaczał,
- okazywał cierpliwość i wyrozumiałość.

ODPOWIADAM

16. Zaproponuj uczniom rozwiązanie **ćwiczenia multimedialnego** *Właściwe zachowania*.

Jeżeli nie ma możliwości, by skorzystać z komputera, rzutnika lub tablicy, zacznij rozmowę kierowaną i poproś o podanie przykładów właściwego i niewłaściwego zachowania.

Podsumowanie: *Do zachowań właściwych możemy zaliczyć pomaganie innym, pocieszanie smutnych osób, bronienie wyśmiewanych, mówienie prawdy, okazywanie wdzięczności czy wypowiedzanie się w kulturalny sposób. Do zachowań niewłaściwych możemy zaliczyć obrażanie innych, powtarzanie plotek, kłamanie, używanie wulgarnego języka, naśmiewanie się z innych czy agresję słowną bądź fizyczną.*

17. Możesz podsumować katechezę tekstem z podręcznika:

Żyjąc w społeczeństwie, angażujemy się w różne relacje. W każdym środowisku – w rodzinie, w szkole, w grupie koleżeńskiej – mamy kierować

się przykazaniem miłości. Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za wspólnotę Kościoła i wspólnotę narodową – powinniśmy modlić się w intencjach ojczyzny, nieść pomoc ubogim, mówić o wszystkich z szacunkiem – nawet kiedy to, co niektórzy robią, nam się nie podoba. Dotyczy to życia w świecie realnym, jak też wirtualnym. Pamiętaj, że w internecie wcale nie jesteś anonimowy. W sieci także powinniśmy stać po stronie prawdy i okazywać szacunek innym użytkownikom.

18. Propozycja zadania domowego: Wyślij dziś w dowolny sposób pięć dobrych wiadomości – takich, które kogoś pocieszą, sprawią mu przyjemność, radość.
19. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

20. Modlitwa na zakończenie:

*Szczęśliwy mąż,
który nie idzie za radą występnych,
nie wchodzi na drogę grzeszników
i nie siada w kręgu szyderców,
lecz ma upodobanie w Prawie Pana,
nad Jego Prawem rozmyśla dniem i nocą.
Jest on jak drzewo zasadzone nad płynącą wodą,
które wydaje owoc w swoim czasie,
a liście jego nie więdną;
co uczyni, pomyślnie wypada.
(Ps 1,1–3)*

9

DZIEJE PROROKA SAMUELA I KRÓLA DAWIDA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie roli Samuela i Dawida w historii narodu wybranego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- podaje wydarzenia z życia Samuela i Dawida;
- definiuje rolę, jaką spełniali w życiu Izraelitów Samuel i Dawid;
- wyjaśnia, w jaki sposób Bóg przemawia w dzisiejszych czasach;
- tłumaczy, co oznaczają słowa, że „Bóg widzi serce”.

POSTAWY: Uczeń, poznawszy dzieje proroka Samuela i króla Dawida, uświadamia sobie, że Bóg przemawia do ludzi również dzisiaj.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, film, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film *Historie Biblijne Starego Testamentu – Samuel Młody Prorok*¹, materiały do pracy w grupach (załącznik 1 – wydrukować ×5), prezentacja multimedialna *Kto to jest: Sędzia?*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się do Ducha Świętego.

ODKRYWAM

2. Włącz prezentację. Zatrzymaj się na pierwszym slajdzie i zaprezentuj zdjęcia przedstawiające sędziego z młotkiem sędziowskim i salę sądowną. Zacznij rozmowę kierowaną i spytaj:

¹ Dostępny tutaj: <https://www.youtube.com/watch?v=btFUIR6oK90> (minuty od 14:14 do 18:30) – materiał warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

- Kto to jest sędzia? (osoba sprawująca władzę sądowniczą, ktoś, kto sędzi)
 - Jakie są jego zadania? (rozstrzyganie sporów, ustalanie wyroków)
 - Co symbolizuje młotek sędziowski? (podjęcie decyzji, stanowczość, że zapadł wyrok)
3. Podsumuj odpowiedzi uczniów. Powiedz: *Sędzia to osoba zajmująca się sądzeniem. Jest ona powołana do rozpoznawania oraz rozstrzygania spraw i sporów, a także wydawania wyroków w imieniu państwa. Podczas rozprawy sędzia przesłuchuje oskarżonego, wysłuchuje oskarżyciela, świadków, zapoznaje się z dowodami i wydaje wyrok.*
 4. Dodaj: *W Starym Testamencie także spotykamy sędziów. Jak myślicie, kim byli wówczas sędziowie? (wysłuchaj kilku odpowiedzi).*
 5. Podsumuj: *Po powrocie z niewoli egipskiej Izraelici zamieszkali w Ziemi Obiecanej. Każde pokolenie zajęło tę ziemię, która została mu wyznaczona przez Boga za pośrednictwem Jozuego (podział ziem odbył się przez losowanie). Po śmierci Jozuego Izraelici nie mieli jednego przywódcy. Każde pokolenie żyło jakby oddzielnie, przez co byli słabi. W efekcie wrogowie mogli ich łatwo pokonać, a tych wówczas nie brakowało. W tej sytuacji Bóg, zawsze wierny swoim obietnicom, mimo niewierności narodu wybranego nie zostawił go bez pomocy.*
 6. Poproś uczniów wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Postępując się kodem, uzupełnij zdanie*). Po rozszyfrowaniu łamigłówek jeden z uczniów może odczytać rozwiązanie – fragment 2 rozdziału Księgi Sędziów.

Prawidłowe rozwiązanie (miejsca, które należało uzupełnić, są podkreślone):

Wówczas **Pan** wzbudził **sędziów**, by **wybawili** ich z ręki tych, którzy ich **uciskali**. (Sdz 2,16)

7. Spytaj: *W jaki sposób Bóg pomógł Izraelitom, którzy byli gnębieni przez sąsiednie narody (uciskani, jak mówi Księga Sędziów)? (powinna paść odpowiedź, że powoływał sędziów). Wyjaśnij: W czasach biblijnych Starego Testamentu, o których dzisiaj mówimy, sędziowie przewodzili ludowi. Chodziło tutaj głównie o przywództwo wojskowe i rozstrzyganie sporów. Gdy pojawiało się niebezpieczeństwo ze strony obcych narodów, sędziowie przyjmowali rolę wodzów, przywódców, którzy prowadzili do walki. To właś-*

nie za sprawą sędziów Bóg zapewnił Izraelitom spokój i bezpieczeństwo na długie lata. Pod wpływem sędziów lud się nawracał, czynił pokutę. Jednak po pewnym czasie lud znowu zapomniał o Bogu, przestał słuchać sędziów i zaczęła się ściągać na siebie różne niebezpieczeństwa.

8. Powiedz: Dzisiaj na lekcji poznamy historię jednego z sędziów izraelskich, który był ostatnim sędzią i dowiemy się, kto dalej rządził Izraelem.

SPOTYKAM

9. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Rozszyfruj tamigłówkę. Pamiętaj, że pierwsza podana cyfra zawsze oznacza klawisz, a druga literę, którą należy wpisać do rubryki).

Rozwiązanie: **SAMUEL**

10. Włącz kolejny slajd prezentacji.

Opowiedz uczniom o rodzicach Samuela: Matka Samuela, Anna, długo oczekiwała narodzin dziecka. Często chodziła do Szilo, gdzie w Przybytku Pańskim znajdowała się Arka Przymierza, by prosić Boga o dar macierzyństwa. Obiecała, że jeśli urodzi syna, odda go na służbę Bogu. Pan wysłuchał jej prośb. Urodziła potomka i dała mu na imię Samuel, czyli „Bóg wysłuchał”. Po kilku latach, zgodnie z obietnicą, zaprowadziła swego syna do Szilo, do kapłana Helego, by pod jego okiem przygotowywał się do służby Bogu w Przybytku Pańskim.

Dodaj: Tę scenę ilustruje obraz, którego reprodukcję widzicie w podręczniku oraz na slajdzie (rzutniku/tablicy).

11. W tym momencie spytaj, czy uczniowie pamiętają, czym był Przybytek Pański (materiał z piątej klasy). W podręczniku znajduje się słowniczek, który podaje definicję: „miejsce święte, w którym kapłan spotykał się z Bogiem; przenośna świątynia starożytnych Izraelitów, zwana także Namiotem Spotkania”.

12. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom fragment filmu *Samuel Młody Prorok*. Jeśli nie masz takiej możliwości, przybliż im historię młodego Samuela.

Spytaj:

- Jakie słowa usłyszał w nocy Samuel? (usłyszał swoje imię: Samuelu!)
- Do kogo biegł Samuel? (myślał, że woła go Heli)

→ Co kazał mu powiedzieć Heli, gdy jeszcze raz usłyszy wołanie?
(„Mów, Panie, bo sługa Twój słucha”)

13. Podsumuj: *Samuel był głęboko wierzącym, uczciwym chłopcem. Sumienie pełnił służbę w Przybytku Pańskim u boku kapłana Helego. Nie potrafił jednak od razu rozpoznać głosu Boga. Dopiero przy pomocy Helego wszedł w dialog ze Stwórcą. Wówczas Bóg zapowiedział karę dla rodziny Helego za złe postępowanie jego synów i powołał młodego Samuela na swojego proroka. Od tego momentu Bóg często objawiał się Samuelowi, a wszyscy Izraelici uznawali go za proroka.*
14. Dodaj: *Samuel rządził Izraelem jako sędzia przez wiele lat. Naród szanował Samuela, uważał, że jest on wyjątkowym przywódcą. Mimo to Izraelici zwrócili się kiedyś do proroka z pewnym żądaniem. Zaraz dowiemy się, czego Izraelici domagali się od Samuela, gdy ten już się zestarzał.*
15. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku. Uczniowie mają odczytać kod QR, a cytat, do którego on prowadzi, zapisać w podręczniku:

Oto ty się zestarzałeś, a synowie twoi nie postępują twoimi drogami; ustanów raczej nad nami króla, aby nami rządził, tak, jak to jest u innych narodów. (1 Sm 8,5)
16. Opowiedz: *Izraelici chcieli mieć króla tak jak inne narody. Chcieli, aby ich sądził, przewodził im i prowadził wojny (mówi o tym odczytany przed chwilą fragment Pisma Świętego). Prorok nie chciał o tym słyszeć, tłumacząc, że jedynym władcą i Panem Izraela jest Bóg. Uważał, że żądanie ludu jest odwróceniem się od Boga, ale na polecenie samego Boga w końcu namaścił Saula na króla. Samuel chciał służyć swoimi radami niedoświadczonemu, młodemu królowi, ten jednak nie zamierzał go słuchać. Saul nie był dobrym królem. Dlatego prorok otrzymał od Boga kolejną ważną misję.*

POZNAJĘ

17. Poproś o odczytanie fragmentów biblijnych z podręcznika.

Heli zrozumiał, że to Pan woła chłopca. Rzekł więc Heli do Samuela: „Idź spać! Gdyby jednak ktoś cię wołał, odpowiedz: Mów, Panie, bo sługa Twój słucha”. Odszedł Samuel, położył się spać na swoim miejscu. Przybył Pan i stanąwszy, zawołał jak poprzednim razem: „Samuelu, Samuelu!”. Samuel odpowiedział: „Mów, bo sługa Twój słucha”. (1 Sm 3,8–10)

Rzekł Pan do Samuela: „(...) Napełnij oliwą twój róg i idź: Posyłam cię do Jessego Betlejemity, gdyż między jego synami upatrzyłem sobie króla”. (...) Samuel uczynił tak, jak polecił mu Pan, i udał się do Betlejem. (...) Pan jednak rzekł do Samuela: „Nie zważaj ani na jego wygląd, ani na wysoki wzrost, gdyż odsunąłem go, nie tak bowiem, jak człowiek widzi, <widzi Bóg>, bo człowiek widzi to, co dostępne dla oczu, a Pan widzi serce”. (...) Wziął więc Samuel róg z oliwą i namaścił go [Dawida] pośrodku jego braci. (1 Sm 16,1.4.7.13)

18. Zadaj pytania:

- Do kogo Bóg posłał Samuela? (do Jessego Betlejemity)
- Gdzie mieszkał Jesse? (w Betlejem)
- Po co Samuel miał pójść do Jessego do Betlejem? (bo spośród jego synów Bóg upatrzył sobie króla)
- Którego z synów Jessego Samuel namaścił na króla? (Dawida)
W tym momencie włącz kolejny slajd prezentacji (zdjęcie pastwiska i pasących się na nim owiec).
- Czym zajmował się Dawid? (był pasterzem, pał owce)
- Na co Bóg patrzył, wybierając Dawida na króla? (na serce)

19. Powiedz: *Jeszcze za życia Saula Bóg wybrał Dawida na króla. Nikt więc nie mógł mówić o tym wydarzeniu: ani Samuel, ani Dawid czy jego rodzina. Dawid nadal był pasterzem, a potem giermkim Saula. Grą na cytrze rozweselał króla, gdy ten był w złym nastroju. W tamtym czasie miało miejsce jeszcze jedno ważne wydarzenie w życiu Dawida.*

20. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na pięć zespołów i każdemu z nich podaj **wydrukowane materiały do pracy** (tekst biblijny o walce Dawida z Goliatem). Po przeczytaniu tekstu uczniowie wykonują polecenie. Zadanie polega na wykreśleniu z podanych w tabeli wyrazów tych, które nie pasują do tematu, i ułożeniu pozostałych słów w logicznym ciągu. Po chwili podsumujcie pracę. Każda grupa odczytuje swój ciąg wyrazów, uzasadniając taki układ.

Materiały do pracy w grupach:

Filistyni stali u zbocza jednej góry, po jednej stronie, Izraelici zaś na zboczu innej góry, po drugiej stronie, a oddzielała ich dolina. Wtedy wystąpił z obozu filistyńskiego pewien harcownik imieniem Goliat, pochodzący z Gat. Był wysoki na sześć łokci i jedną piędź. Na głowie miał hełm*

z brązu, ubrany zaś był w łuskowy pancerz z brązu (...). Miał również na nogach nagolenice z brązu oraz brązowy, zakrzywiony nóż przewieszony przez ramię. Drzewce włóczni jego było jak wał tkacki, a jej grot ważył sześćset syklów żelaza*. Poprzedzał go też giermek niosący tarczę. Stanąwszy naprzeciw, krzyknął w kierunku wojsk izraelskich te słowa: „Po co się ustawiacie w szyku bojowym? Czyż ja nie jestem Filistynem, a wy sługami Saula? Wybierzcie spośród siebie człowieka, który by przeciwko mnie wystąpił. Jeżeli zdoła ze mną walczyć i pokona mnie, staniemy się waszymi niewolnikami, jeżeli zaś ja zdołam go zwyciężyć, wy będziecie naszymi niewolnikami i służyć nam będziecie”. (...) Gdy Saul i wszyscy Izraelici usłyszeli słowa Filistyna, przełękli się i przestraszyli bardzo. (...) Rzekł Dawid do Saula: „Niech niczyje serce się nie trapi! Twój sługa pójdzie stoczyć walkę z tym Filistynem”. (...) Wziął w rękę swój kij, wybrał sobie pięć gładkich kamieni ze strumienia, włożył je do torby pasterskiej, którą miał i do kieszeni, a z procą w ręce skierował się ku Filistynowi. Filistyn przybliżył się coraz bardziej do Dawida, a giermek jego szedł przed nim. Gdy Filistyn popatrzył i przyjrzał się Dawidowi, wzgardził nim, dlatego, że był młodzieńcem (...). I rzekł Filistyn do Dawida: „Czyż jestem psem, że przychodzisz do mnie z kijem?”. (...) Dawid odrzekł Filistynowi: „Ty idziesz na mnie z mieczem, dzidą i zakrzywionym nożem, ja zaś idę na ciebie w imię Pana Zastępów, Boga wojsk izraelskich, którym urągałeś”. (...) I oto, gdy wstał Filistyn, szedł, zbliżając się coraz bardziej ku Dawidowi, Dawid również pobiegł szybko na pole walki naprzeciw Filistynowi. Potem sięgnął Dawid do torby pasterskiej i wyjąwszy z niej kamień, wyrzucił go z procy, trafiając Filistyna w czoło, tak, że kamień utkwiał w czole, i Filistyn upadł twarzą na ziemię. Tak to Dawid odniósł zwycięstwo nad Filistynem procą i kamieniem; trafił Filistyna i zabił go, nie mając w ręku miecza. (1 Sm 17,3–9.11.32.40–43.45.48–50)

* znaczyłoby to, że Goliat miał ponad 2,6 m wzrostu

* sykl – jednostka wagowa, równa ok. 11,4 g

DESZCZ	OLBRZYM	GÓRA
FILISTYNI	PROCA	KAMIEŃ
DAWID	BÓG	RZĘKA
MORZE	WODA	IZRAELICI
JEROZOLIMA	SŁOŃCE	ZWYCIĘSTWO
TORBA PASTERKA	WOJSKO	HELI
PRZYBYTEK PAŃSKI	SĘDZIA	GOLIAT

Przykładowe rozwiązanie:

GÓRA – WOJSKO – FILISTYNI – GOLIAT – OLBRZYM – IZRAELI-
CI – DAWID – TORBA PASTERSKA – PROCA I KAMIEŃ – ZWYCIĘ-
STWO – BÓG

21. Wyjaśnij: *Na górze stało wojsko filistyńskie, z którego wystąpił Goliat – olbrzym. To on miał walczyć przeciwko Izraelitom. Przeciwko Goliatowi odważył się wystąpić tylko Dawid, który zabrał jedynie swoją torbę pasterską i znajdującą się tam procę i kamienie. Dawid zwyciężył dzięki pomocy Bożej.*

22. Włącz kolejne slajdy **prezentacji**. Jeden z nich to witraż przedstawiający Dawida, a drugi obrazuje walkę Dawida z Goliatem.

23. Podsumuj: *Po tym wydarzeniu Dawid stał się bohaterem. Ludzie go wychwalali i sławili w pieśniach, dziękując za uratowanie od Filistynów. Saula ogarnęła wówczas zazdrość. Zaczął prześladować Dawida, a nawet szukał okazji, aby go zabić. Wiele razy zastawiał na Dawida pułapki, jednak Jonatan – syn królewski – po przyjacielsku ostrzegał Dawida przed zasadzkami ojca, dzięki czemu ten mógł ocalić swoje życie. Po śmierci Saula Dawid został królem izraelskim.*

ODPOWIADAM

24. Powiedz: *Poznaliśmy dzisiaj dwie ważne w historii Izraela postacie: Samuela i Dawida. Historia Samuela pokazuje, jak ważne jest zarówno słuchanie Bożego głosu, jak też posłuszeństwo woli Bożej w różnych okolicznościach życia. Historia Dawida pokazuje z kolei, że Bóg do wielkich ról wybiera czasami osoby mało znaczące w oczach ludzi, jednak wielkie dla Boga – ze względu na dobre serce.*

25. Spytaj: *Jak myślicie, w jaki sposób Bóg mówi do nas dzisiaj? (chętni uczniowie wypowiadają się, mogą paść odpowiedzi, że Bóg mówi do nas, kiedy się modlimy, pomagamy potrzebującym itd.)*

26. W podsumowaniu możesz posłużyć się tekstem z *Youcat dla dzieci* (cytat znajduje się w podręczniku):

„Boga nie możesz usłyszeć tak, jak słyszysz ludzi i dźwięki wokół ciebie. Bóg mówi do ciebie bardzo cicho, nie chce cię przestraszyć. Mówi językiem tajemniczym, językiem serca. Zaczynj słuchać sercem!”

Skomentuj: Czasem słyszymy głos Boga w swoim wnętrzu, czasem przez słowa Pisma Świętego, czasem poprzez różne wydarzenia. Czasami Bóg będzie mówi do nas przez innych ludzi.

UTRWALAM

27. Nawiązując do drugiej poznanej postaci – Dawida – spytaj: Czy nasze serca mogą podobać się Bogu? Jeśli tak, to co konkretnie cieszy Boga? Poproś o rozwiązanie ćwiczenia 4 w podręczniku (W kontur serca wpisz swoje imię, a wokół niego zanotuj hasła oznaczające dobro, które w twoim sercu może dostrzec Bóg).

Przykładowe hasła, które mogą wypisać uczniowie: *jestem miły, pomagam rodzeństwu w odrabianiu lekcji, odrabiam lekcje, pomagam mamie w domu, odwiedzam babcię, pocieszałem smutnego kolegę.*

MODLĘ SIĘ

28. Pomódlcie się na koniec słowami Psalmu 33:

*Dusza nasza wyczekuje Pana,
On jest naszym wspomóżeniem i tarczą.
W Nim przeto raduje się nasze serce,
ufamy Jego świętemu imieniu.
Niech nas ogarnie łaska Twoja, Panie,
według ufności pokładanej w Tobie!
(Ps 33,20–22)*

KRÓL DAWID I MODLITWA PSALMAMI

CEL GŁÓWNY: Ukazanie psalmu jako formy modlitwy.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- definiuje, czym są psalm i psalterz;
- wyjaśnia, że autorem większości psalmów jest król Dawid;
- charakteryzuje psalmy;
- argumentuje, że psalm jest formą modlitwy.

POSTAWY: Uczeń wielbi Boga, modląc się psalmami.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, miniwykład, praca w grupach, ćwiczenia multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, kartki z fragmentami psalmów (załącznik 1 – wydrukować ×6, rozciąć oraz złożyć na pół – przygotować do losowania), materiały do pracy w grupach (załącznik 2a i 2b – do wydrukowania ×5), ćwiczenia multimedialne *Teleturniej – psalmy* oraz *Czym są psalmy?*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Formą modlitwy na rozpoczęcie katechezy będzie odczytanie fragmentów psalmów. Uczniowie, wchodząc do klasy, losują kartki (załącznik 1). Wybrano pięć tekstów, które oznaczono numerami – uczniowie z tym samym numerem odczytują fragment razem. Poproś, by uczniowie zapamiętali swoich towarzyszy, ponieważ w takim samym składzie będą pracowali w grupie.

Wybrane fragmenty:

1.
*Kiedy Cię wzywam, odpowiedz mi,
Boże, co sprawiedliwość mi wymierzasz.*

*Tyś mnie wydzwignął z utrapienia –
zmiłuj się nade mną i wysłuchaj moją modlitwę!
(Ps 4,2)*

2.
*Ułysz, Panie, moje słowa,
zwróć na mój jęk uwagę;
natęż słuch na głos mojej modlitwy,
mój Królu i mój Boże!
(Ps 5,2–3)*

3.
*Błogostawiony Pan, usłyszał bowiem
głos mego błagania.
Pan moją mocą i tarczą!
Moje serce Jemu zaufało,
doznałem pomocy, więc moje serce się cieszy
i pieśnią moją Go stawię.
(Ps 28,6–7)*

4.
*Śpiewajcie Panu, błogostawcie Jego imię,
dzień po dniu głoście Jego zbawienie!
Rozgłaszajcie Jego chwałę wśród narodów,
Jego cuda – pośród wszystkich ludów!
Bo wielki jest Pan i godzien wielkiej chwały.
(Ps 96,2–4)*

5.
*Chwalcie, słudzy Pańscy,
chwalcie imię Pana.
Niech imię Pańskie będzie błogostawione
odtąd i aż na wieki!
Od wschodu słońca aż po zachód jego
niech imię Pańskie będzie pochwalone!
(Ps 113,1–3)*

ODKRYWAM

2. Zacznij rozmowę kierowaną. Spytaj:
→ Co to jest zabytek? (coś starego, co ma wartość historyczną)

→ Jakie znacie zabytki? (stare kościoły, zamki, dzieła sztuki – mogą paść konkretne nazwy)

3. Podsumuj: *Zabytek to stara i cenna rzecz lub budowla o dużej wartości historycznej i naukowej. To taka pamiątka z przeszłości mająca niezwykłą wartość historyczną, artystyczną czy naukową. Mogą to być nieruchomości (zamki, pałace, kościoły, klasztory, kamienice). Wyróżniamy też zabytki ruchome, np. dzieła sztuki, sztandary, militaria, pieczęcie, medale, pojazdy, rzeźby. Mówimy także o zabytkach (pomnikach) przyrody takich jak drzewa lub grupy drzew czy jaskinie.*
4. Dodaj: *Wśród zabytków można wymienić jeszcze dzieła literatury. W przypadku naszej rodzimej literatury będą to teksty literackie napisane na przestrzeni lat, które można określić zabytkiem języka polskiego – bo pozwalają śledzić rozwój polszczyzny – jak i zabytkiem polskiej literatury, bo pokazują kształtowanie się polskiej literatury na przestrzeni dziejów.*
5. Spytaj: *Czy znacie jakieś zabytki literatury polskiej? Jeżeli uczniowie wspominali o tym na języku polskim lub historii, wymieniają przykłady. Jeśli nie spotkali się wcześniej z tym terminem, możesz podać jako przykład *Bogurodzicę* lub inny tytuł według uznania.*
6. Dodaj: *Takim zabytkiem polskiej literatury jest także dzieło, o którym wam za chwilę opowiem. Najpierw rozwiążmy jednak krzyżówkę. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Rozwiąż krzyżówkę. Wykorzystaj wiadomości z poprzedniej lekcji, a poznasz tytuł jednego z zabytków polskiej literatury*).*

Prawidłowe odpowiedzi:

1. Był nim Samuel. (**PROROK**)
2. Imię ojca Dawida. (**JESSE**)
3. Pierwszy król Izraela. (**SAUL**)
4. Dawid jako chłopiec ... owce. (**PASŁ**)
5. Olbrzym filistyński. (**GOLIAT**)
6. To stamtąd pochodził Dawid. (**BETLEJEM**)
7. Bóg patrzył na nie, wybierając Dawida. (**SERCE**)
8. ... Pański – tam wychowywał się Samuel. (**PRZYBYTEK**)

Rozwiązanie: **PSAŁTERZ FLORIAŃSKI.**

7. Powiedz: „*Psalterz floriański*” to jeden z najcenniejszych zabytków literatury polskiej. Na co dzień przechowywany jest w skarbcu Biblioteki Narodowej i tylko niekiedy udostępnia się go do obejrzenia. Jest bardzo stary, bo powstał na przełomie XIV i XV wieku. Nie znamy autora tego dzieła, ale wiemy, że zostało napisane w języku polskim, łacińskim i niemieckim. W XVI wieku *Psalterz* został skradziony z Krakowa i odkryto go dopiero w XIX wieku w opactwie Sankt Florian w Austrii. Do Polski sprowadzono go w 1931 roku, a kilka lat później, w czasie II wojny światowej, wywieziony został do Kanady i po dwudziestu latach powrócił do Warszawy. „*Psalterz floriański*” to bardzo bogato zdobione dzieło składające się z ok. 300 pergaminowych stron. Na podstawie zamieszczonych w nim ilustracji i miniatur stwierdzono, że powstał najprawdopodobniej dla królowej Jadwigi.
8. Dodaj: Za chwilę dowiecie się, dlaczego mówimy o tym dziele i co ma ono wspólnego z tematem naszej lekcji.

SPOTYKAM

9. Poproś, by uczniowie zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 4 w podręczniku (Wykonaj zadanie według wskazówek nauczyciela, a dowiesz się, jak nazywają się utwory zawarte w *Psalterzu*. Korzystając z podręcznika, napisz krótką definicję do hasła). Powiedz: Przeczytam teraz powoli tekst opowiadający o „głównym bohaterze” naszej dzisiejszej katechezy. Niektóre słowa wyjątkowo mocno zaakcentuję. Musicie się bardzo skoncentrować, by je zauważyć i zapisać w ćwiczeniu. Pierwsze litery poszczególnych słów, czytane kolejno, utworzą rozwiązanie.

Jest to **POETYCKI (akcent)** utwór religijny. W starożytności śpiewano go, grając jednocześnie na harfie, cytrze, lirze czy flecie. Swą nazwę bierze z języka greckiego i łacińskiego, gdzie oznacza „pieśń”, „śpiew do wtóru harfy”. W Piśmie Świętym jest 150 takich utworów, tworzących jedną z ksiąg **STAREGO (akcent)** Testamentu. Przyjmuje się, że **AUTOREM (akcent)** większości z nich (ponad 70) jest król Dawid, którego historię poznaliśmy na poprzedniej **LEKCJI (akcent)**. Był on nie tylko wielkim władcą, ale także wrażliwym poetą i **MUZYKIEM (akcent)**. Pozostałe utwory to dzieła innych autorów pochodzących z różnych środowisk i czasów. Wszystkie powstały do ok. II wieku przed Chrystusem.

Hasło: **PSALM.**

Druga część ćwiczenia: zadaniem uczniów jest stworzyć krótką definicję do słowa „psalm”.

Przykładowe rozwiązanie:

Psalm to jedna ze 150 bardzo starych pieśni, którymi lud Izraela już ponad 2000 lat temu modlił się do Boga¹.

10. Podsumuj: *„Bohaterem” naszej dzisiejszej lekcji jest psalm, a psalterz, o którym mówiliśmy wcześniej, to Księga Psalmów, czyli zbiór 150 utworów nazywanych psalmami, wchodzący w skład Starego Testamentu. Psalterz był niekiedy wydawany jako oddzielna księga, jak na przykład wspomniany wcześniej „Psalterz floriański”.*
11. Przypomnij uczniom, czym jest psalm: PSALM – utwór modlitewny, pieśń religijna. Jego charakterystyczną cechą są środki poetyckie, silne rytmiczowanie oraz podział na wersety.

POZNAJĘ

12. Wyjaśnij: *Jak już wiecie, autorem niemal połowy ze 150 psalmów jest król Dawid. Cieszył się on wielkim szacunkiem wśród ludu, bo był dobrym władcą. Zjednoczył plemiona izraelskie i zdobył Jerozolimę. Uczynił z niej stolicę Izraela i sprowadził tam Arkę Przymierza. Przyjmując ją w swych progach, Dawid tańczył przed Arką ku wielkiemu zgorszeniu wielu ludzi. Król pragnął w ten sposób wyrazić swoje uwielbienie i wdzięczność Panu.*
13. Dalej wykorzystaj tekst z tej części podręcznika:

W życiu króla (tak jak w życiu każdego człowieka) były zarówno chwile wzniosłe, radosne, szczęśliwe, jak i chwile cierpienia, smutku oraz przygnębienia. Dawid też ulegał słabościom i popełniał grzechy, jednak zawsze potrafił o tym rozmawiać z Bogiem. Wyrazem tego są psalmy, w których król dziękował Bogu, prosił Go o różne rzeczy, przeproszał i chwalił Stwórcę, a także wyrażał żal za swoje przewinienia. Twórczość Dawida stała się inspiracją dla wielu autorów na przestrzeni wieków.

14. Poproś jednego ucznia o odczytanie fragmentu Pisma Świętego – Psalmu 51.

*Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości,
w ogromie swego miłosierdzia wymaż moją nieprawość!*

¹ Youcat dla dzieci, 156.

*Obmyj mnie zupełnie z mojej winy i oczyść mnie z grzechu mojego!
Uznaję bowiem moją nieprawość, a grzech mój mam zawsze przed sobą.
Tylko przeciw Tobie zgrzeszyłem
i uczyniłem, co złe jest w Twoich oczach,
tak że się okazujesz sprawiedliwy w swym wyroku
i prawy w swoim osądzie.
(Ps 51,3–6)*

15. Zapytaj:

- Do czego przyznaje się psalmista? (do swoich grzechów)
- O co prosi Boga? (prosi Boga o łaskawość i miłosierdzie)

16. Podsumuj: *W Psalmie 51 Dawid wyznaje swoją winę i grzechy, prosząc o przebaczenie. Uświadamiając sobie, że zgrzeszył, błaga Boga o miłosierdzie, jednocześnie ufając, że zostanie wysłuchany. Prosi też o pomoc w dochowaniu wierności Bogu. Ma świadomość, że tylko Bóg może spowodować jego wewnętrzną przemianę.*

17. Podsumuj: *W psalmach splatają się różne odczucia: radość i cierpienie, pragnienie poznania Boga i uświadomienie sobie własnej małości, szczęście i poczucie opuszczenia, ufność i bolesna samotność, pełnia życia i lęk przed śmiercią. Psalmy były formą wyrażania prośb, dziękczynienia, prześlągania za grzechy czy uwielbienia.*

18. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 – Wykreśl co drugą literę (zaczynij od D) i odczytaj hasło zgodnie ze strzałkami.

Hasło: *Psalmy, które odmawiał i wypełnił Chrystus, są istotnym i stałym elementem modlitwy Jego Kościoła. (KKK 2597)*

19. Jeśli masz taką możliwość, w tym momencie możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne Czym są psalmy?

20. Wyjaśnij: *Psalmy należą do modlitewnej tradycji Kościoła. Traktowano je jako modlitwy już wiele wieków wcześniej. W psalmach wyrażała się przecież modlitwa Dawida. Także Jezus podczas swojego ziemskiego życia zwracał się do Ojca słowami psalmów. W polskiej pieśni adwentowej z 1838 roku śpiewamy: „Panna na ten czas Psalterz czytała, gdy pozdrowienie to usłyszała, na słowa się anielskie zdumiała”, wyznając wiarę, że Maryja w chwili zwiastowania też modliła się psalmami.*

21. Dodaj: *Księga Psalmów jest częścią Pisma Świętego. Psalmi to słowa Boga, zatem ten, kto modli się psalmami, rozmawia z Bogiem słowami, które dał człowiekowi Bóg, których On sam go nauczył. To tak jak z dzieckiem, które zaczyna mówić. Uczy się wyrażania swoich uczuć i potrzeb słowami, które poznaje od swoich rodziców i innych spotykanych osób. To, co dziecko chce przekazać, to jest jego doświadczenie, ale wyrażone słowami otrzymanymi od rodziców, które z czasem stają się jego słowami. Podobnie jest z modlitwą psalmami. Są one dane, abyśmy nauczyli się zwracania do Boga, mówili Mu o sobie Jego słowami².*
22. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2. Uczniowie mają rozwiązać rebus, by dowiedzieć się, co o psalmach powiedział Benedykt XVI.

Hasło: Psalmi są szkołą modlitwy.

23. Opowiedz jeszcze kilka ciekawostek o psalmach:

- Dziś chrześcijanie wciąż modlą się do Boga tymi pięknymi słowami. Modlitwę psalmami szczególnie praktykuje się w zakonach.
- Benedyktyni (zakonnicy) rozpoczynają swój dzień słowami zaczerpniętymi z Psalmu 51: „Panie, otwórz wargi moje, a usta moje będą głosić Twoja chwałę”. Mnisi kilka razy w ciągu dnia praktykują wspólnotową modlitwę, śpiewając psalmy. Ich założyciel, Święty Benedykt, pragnął, by zakonnicy zawsze gorliwie modlili się psalmami. Mówił, że serce, które przepięknie jest psalmami, staje się bardziej otwarte na bliźnich i posłuszne natchnieniom Ducha Świętego.
- Nie tylko zakonnicy i księża modlą się psalmami. Także wielu świeckich praktykuje taką formę modlitwy, czytając i rozważając psalmy.
- Psalmi Dawidowe stały się też wzorem i inspiracją dla wielu twórców na przestrzeni wieków.

24. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na 5 grup. Zespoły otrzymują karty pracy (załącznik 2a oraz załącznik 2b). Uczniowie czytają teksty psalmów i pieśni/piosenek napisanych na ich podstawie. Ich zadaniem jest dopasować pieśni/piosenki do konkretnych psalmów. Odpowiedzi nanoszą na kartę 2a, wpisując w kwadraty odpowiednie numer pieśni/piosenki.

² Por. Benedykt XVI, *W psalmach słowo Boże staje się słowem modlitwy*, audiencja generalna, 22 czerwca 2011 roku.

Odpowiedzi:

Psalm 23 – 5 – *Pan jest pasterzem moim*

Psalm 24 – 4 – *Hymn Trzeciego Tysiąclecia – Lednica*

Psalm 121 – 3 – *Hymn ŚDM Kraków 2016*

Psalm 51 – 2 – *Bądź mi litościw, Boże nieskończony*

Psalm 91 – 1 – *Kto się w opiekę*

Podsumuj:

- Znana i śpiewana w kościołach pieśń *Kto się w opiekę odda Panu swemu* jest przekładem Psalmu 91 dokonany przez Jana Kochanowskiego.
- Wzorem pieśni śpiewanej w okresie Wielkiego Postu *Bądź mi litościw, Boże nieskończony, według wielkiego miłosierdzia Twego* był Psalm 51. Autorem pieśni był Franciszek Karpiński.
- Psalm 121 był inspiracją do napisania Hymnu Świątowych Dni Młodzieży Kraków 2016 – *Błogosławieni miłosierni*.
- W czasie ogólnopolskich spotkań w Lednicy młodzież wraz z zespołem Siewcy Lednicy śpiewa radośnie na cześć Boga. Autorzy wielu z wykonywanych tam utworów czerpią swoją inspirację z psalmów, np. *Hymn Trzeciego Tysiąclecia* (Ps 24).
- Istnieje także wiele piosenek, których słowa powstały w oparciu o tekst psalmów, np. *Pan jest pasterzem moim* (Ps 23).

ODPOWIADAM

25. Jeśli masz taką możliwość, w ramach podsumowania wiadomości wykorzystaj **ćwiczenie multimedialne** *Teleturniej – psalmy*.
26. Powiedz: *Dzisiaj sporo dowiedzieliście się o psalmach, o ich roli i ważnym miejscu w modlitwie Kościoła, a więc także każdego z nas. Poproś, by uczniowie raz jeszcze przeczytali fragment psalmu, który wylosowali na początku lekcji, i zastanowili się, co Bóg chce im powiedzieć tymi słowami.*
27. Podsumuj słowami z podręcznika: *Psalmy to słowa samego Boga. Ten, kto modli się psalmami, rozmawia z Bogiem słowami, które dał nam sam Stwórca. Wypowiadając słowa psalmów, uczymy się modlić. Właśnie dlatego mówi się, że są one szkołą modlitwy.*

MODŁĘ SIĘ

28. Pomódlcie się na koniec słowami Psalmu 9:

*Chwalić Cię będę, Panie, całym sercem moim,
opowiem wszystkie cudowne Twe dzieła.
Cieszyć się będę i radować Tobą,
psalm będę śpiewać na cześć Twego imienia, o Najwyższy.
(...) Psalm śpiewajcie Panu, co mieszka na Syjonie,
pośród narodów głoście Jego dzieła.
(Ps 9,2-3.12)*

KRÓL SALOMON: BUDOWA ŚWIĄTYNI

CEL GŁÓWNY: Ukazanie Salomona jako mądrego króla i budowniczego świątyni jerozolimskiej.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- podaje przykłady dowodzące, że król Salomon odznaczał się wielką mądrością;
- opisuje wygląd świątyni zbudowanej przez Salomona;
- definiuje rolę świątyni w historii Izraelitów i w naszym życiu.

POSTAWY: Uczeń przyjmuje postawę troski o świątynię, którą jest jego serce.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, wykład, praca w grupach, oglądanie dwóch filmów, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), ćwiczenie multimedialne, praca indywidualna, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, co najmniej dwa egzemplarze Pisma Świętego, film prezentujący osoby modlące się przy Ścianie Płaczu¹, film objaśniający budowę świątyni Salomona², prezentacja multimedialna *Ściana Płaczu*, ćwiczenie multimedialne *Salomon i świątynia*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

¹ Wedle uznania katechety, np. filmik dostępny na platformie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=HHe-6lHjh4U> (3:50). Wystarczy wybrać krótki fragment. Filmik warto przygotować wcześniej, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Np. dostępny na YouTube film: https://www.youtube.com/watch?time_continue=7&v=Xt6lQAe8ues&feature=emb_logo (całość 10:20; przydatny fragment od 6:40). Fragment warto przygotować wcześniej, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Nawiązując do poprzedniej katechezy, zaproś uczniów modlitwy Psalmem 84. Wybierz dwóch uczniów i podaj im egzemplarze Pisma Świętego. Poproś, by odszukali wspomniany psalm, a następnie przeczytali go z podziałem na wersety.

*Jak miłe są przybytki Twoje,
Panie Zastępów!
Dusza moja usycha z pragnienia i tęsknoty
do przedsionków Pańskich. Moje serce i ciało radośnie wołają
do Boga żywego.
Nawet wróbel dom sobie znajduje
i jaskółka gniazdo,
gdzie złoży swe piskłeta –
przy Twoich ołtarzach, Panie Zastępów,
mój Królu i mój Boże!
Szczęśliwi, którzy mieszkają w domu Twoim, Panie,
nieustannie Cię wychwalają.
(Ps 84,2-5)*

ODKRYWAM

2. Włącz prezentację **Ściana Płaczu** i zatrzymaj się na pierwszym slajdzie (zdjęcie placu i Ściany Płaczu).
3. Wyjaśnij: *Miejsce, które widzicie na zdjęciach, to znajdująca się w Jerozolimie Ściana Płaczu. Jest ona bardzo ważna dla wyznawców judaizmu. Przychodzą tutaj, aby się modlić. Ktoś mógłby zapytać, dlaczego nie modlą się w świątyni, tylko gromadzą przy kawałku muru... Zaraz powiemy sobie, dlaczego ta ściana jest miejscem świętym dla żydów.*
4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Rozszyfruj płątaninę liter. Odczytaj, gdzie znajduje się Ściana Płaczu*).

Rozwiązanie: Jerozolima

5. Opowiedz teraz więcej o **Ścianie Płaczu**. W zaznaczonym miejscu przełącz slajd.

6. Zaczynij mówić: *Ściana Płaczu znajduje się w Jerozolimie, w żydowskiej części Starej Jerozolimy. Przed setkami lat w tym miejscu stała świątynia, jedyna w obrządku judaistycznym, w której w Miejscu Najświętszym przechowywana była Arka Przymierza. Arka była szczególnym znakiem obecności Boga. Niestety w 70 roku po Chrystusie świątynia jerozolimska została zburzona i nigdy już jej nie odbudowano. Jedyną ocalałą częścią historycznej budowli jest właśnie znana już wam Ściana Płaczu. Żydzi przychodzą tu, aby się modlić – tak jak niegdyś ich przodkowie przychodzili do świątyni. Zgodnie z tradycją wkładają w szczeliny muru karteczki z prośbami do Boga. (KOLEJNE DWA SLAJDY – ZDJĘCIA KARTECZEK). Do tego miejsca przybywają też wyznawcy innych religii, także chrześcijanie, którzy pielgrzymują do miejsc związanych z życiem Jezusa. Przy Ścianie Płaczu modlili się m.in. papieże: Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek.*

7. W tym momencie możesz pokazać krótki filmik pokazujący modlących się przy Ścianie Płaczu.

8. Po obejrzeniu fragmentu filmu możesz wyjaśnić, że na nagraniu było widać samych mężczyzn, ponieważ plac przed Ścianą Płaczu jest podzielony na dwie części: mniejszą dla kobiet i większą dla mężczyzn, którzy mogą wejść tylko w nakryciu głowy.

SPOTYKAM

9. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- Kto uczynił Jerozolimę stolicą królestwa? (Dawid)
- Czym wstawił się Dawid, będąc jeszcze chłopcem? (pokonał Goliata, mając do dyspozycji jedynie procę)
- Na co patrzył Bóg, wybierając Dawida na króla? (na jego serce)

10. Skomentuj: *Dawid po zdobyciu Jerozolimy uczynił z niej stolicę królestwa. Sprowadził tu Arkę Przymierza i w ten sposób miasto stało się także religijnym sercem narodu. Przy Arce powstało wspólne dla wszystkich pokoleń sanktuarium. Król zamierzał wybudować w tym miejscu świątynię – sam mieszkał wówczas w pięknym pałacu, a Arka Boża znajdowała się w namiocie – jednak ten zamiar, według planów Bożych, miał zrealizować ktoś inny. Dawid przygotował już plany świątyni i wyposażenia, a także zgromadził materiał na budowę.*

11. Poproś, by uczniowie jeszcze raz przeczytali temat lekcji: *Król Salomon – budowa świątyni*. Spytaj: *Kim był Salomon, który miał zbudować świątynię? Zaraz zbierzemy kilka informacji na jego temat.*
12. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Przeczytaj fragment z Pierwszej Księgi Królewskiej i napisz, kim dla Dawida był Salomon i jaka rola przypadła mu w udziale.*

Odpowiedź:

Wtedy Salomon przesłał Hiramowi takie słowa: „(...) zamierzam budować świątynię imieniu Pana, Boga mego, stosownie do tego, co Pan rzekł Dawidowi, memu ojcu: Twój syn, którego ci dam jako następcę na twoim tronie, on właśnie będzie budował świątynię dla mego imienia”. (1 Krl 5,16.19)

Salomon był **synem króla Dawida**.

Z racji pochodzenia to on **był następcą tronu**.

13. Opowiedz teraz o Salomonie:

Salomon wstąpił na tron ok. 1000 lat przed narodzeniem Chrystusa. Jego droga do tronu nie była prosta – przed nim pierwszeństwo miał starszy brat. Jednak zgodnie z wolą Dawida, jego ojca, to on miał zostać następcą. Według tradycji biblijnej Salomon słynął z wielkiej mądrości. Pierwsza Księga Królewska opowiada, że w czasie snu Bóg ukazał się Salomonowi i powiedział: „Proś o to, co mam ci dać”. Król poprosił o mądrość, która pozwoli mu zapewnić Izraelowi pomyślność. Bogu spodobała się prośba Salomona: „oto spełniam twoje pragnienie i daję ci serce mądre i pojętne, takie, że podobnego tobie przed tobą nie było i po tobie nie będzie” (1 Krl 3,12). Salomon rządził Izraelem czterdzieści lat. Na okres jego panowania przypadają czasy świetności królestwa. Król rozwinął gospodarkę, handel zagraniczny, zbudował flotę na Morzu Czerwonym. Za jego rządów w Izraelu panował pokój, a państwo było bezpieczne.

Salomon zasłynął także jako budowniczy. Największym jego dziełem była wspomniana już świątynia jerozolimska (zbudowana na wzgórzu Moria, gdzie przed wiekami Abraham miał złożyć Bogu w ofierze swego syna Izaaka). Budowę świątyni rozpoczęto w czwartym roku panowania Salomona i ukończono po siedmiu latach. Następnie król przystąpił do budowy pałacu, co z kolei trwało trzynaście lat.

14. W ramach utrwalenia wiadomości poproś, by każdy uczeń ułożył dwa pytania odnoszące się do poznanych informacji o Salomonie. Prze-

znacz kilka minut na pracę indywidualną. Następnie uczniowie zadają sobie wzajemnie pytania i odpowiadają na nie (pytania nie mogą się powtarzać, w takim przypadku należy je pominąć). Jeśli stwierdzisz, że to wskazane, na koniec również zadaj kilka pytań.

15. Kończąc ten wątek, zaproponuj uczniom ćwiczenie 3 (*Odczytaj hasło według wzoru: $A+2=C$, $R-2=O$. W ten sposób poznasz przysłowie, które ma swoje źródło w Biblii i nawiązuje do mądrości Salomona. Poszukaj informacji w podręczniku, by dowiedzieć się, co ono oznacza. Zapisz krótką notkę pod hasłem*).

Hasło: salomonowy wyrok

Przykładowa notka: salomonowy wyrok to wyrok sprawiedliwy, mądry, który nie godzi w interesy żadnej ze stron, ale je satysfakcjonuje.

16. Możesz podać jeszcze jeden przykład i zapytać uczniów, jak rozumieją wyrażenie: „Z pustego i Salomon nie naleje” (nie można zrobić czegoś bez odpowiednich środków; są sytuacje tak trudne, że nawet najmądrzejsza osoba nic nie poradzi).

POZNAJĘ

17. Opowiedz: *Król Salomon zbudował świątynię z niezwykłą rozrzutnością i obfitością bogactw. Z Pisma Świętego możemy się dowiedzieć, jak ona wyglądała. Księga Królewska podaje wiele szczegółów dotyczących tej budowli i opisuje materiał, który wykorzystano do budowy, rozmieszczenie poszczególnych pomieszczeń, wyposażenie oraz bogate dekoracje zdobiące świątynię. Plac, na którym wznosiła się świątynia, okalał mur z kilkoma bramami. Świątynia zbudowana była z kamienia. Ściany zostały pokryte bardzo bogato złożonym drewnem cedrowym, a podłoga wyłożona deskami cyprysowymi.*

18. Włącz kolejne slajdy **prezentacji** – jeden przedstawiający króla Salomona, drugi ze szkicem świątyni i trzeci z rysunkiem świątyni w przekroju.

19. Kontynuuj. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika. Mówiąc o kolejnych częściach, przełącz kolejny slajd ze schematem, by uczniowie mogli wyobrazić sobie, o czym mówisz.

Świątynia Salomona dzieliła się na trzy części:

Przedśionek był otwarty, czyli nie miał dachu. To pomieszczenie, z dwóch stron otoczone murem, stanowiło niejako wejście do świątyni.

W **Miejscu Świętym**, do którego mogli wychodzić tylko kapłani, odbywały się obrzędy religijne. Znajdował się tam ołtarz kadzenia, stół chlebów pokładnych oraz dziesięć siedmioramiennych świeczników.

Kilka stopni wyżej położone było **Miejsce Najświętsze**, zwane też Święte Świętych. Oddzielono je od poprzedniej części ozdobną zastoną. Tutaj złożono Arkę Przymierza. Prawo wejścia do tej części świątyni miał jedynie arcykapłan, który mógł to uczynić tylko raz w roku – w Dniu Przełgania.

20. Jeśli masz taką możliwość, w tym momencie możesz wyświetlić filmik objaśniający budowę świątyni.

21. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj **ćwiczenie multimedialne Salomon i świątynia**. Zadaniem uczniów jest rozwiązać quiz sprawdzający wiedzę na temat Salomona i świątyni jerozolimskiej.

22. Następnie zapowiedz, że teraz zajmiecie się ćwiczeniem 4 z podręcznika:

Stosując się do skali **1,5 cm = 10 łokci**, zaznacz trzema kolorami poszczególne części świątyni jerozolimskiej, wiedząc, że miały następujące wymiary:

Przedśionek: 20 łokci szerokości, 10 łokci długości

Miejsce Święte: 20 łokci szerokości, 40 łokci długości

Miejsce Najświętsze: 20 łokci szerokości, 20 łokci długości

Prawidłowe rozwiązanie:

Uwaga: Uczniowie mogą też przeliczyć wymiary świątyni na metry. Łokieć to miara długości równa ok. 0,5 m³. Cała świątynia miała 20 łokci szerokości i 70 łokci długości.

³ Informacja za: *Pismo Święte ST i NT*, wydanie V, Pallottinum – słownik.

Szerokość świątyni: $20 \text{ łokci} \times 0,5 \text{ m} = 10 \text{ m}$

Długość świątyni: $70 \text{ łokci} \times 0,5 \text{ m} = 35 \text{ m}$

Możesz poprosić, by uczniowie przeliczyli to w ramach zadania domowego.

23. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na czteroosobowe zespoły.

Powiedz: *Boisko do piłki nożnej ma wymiary: długość 62 m, szerokość 30 m. Przyjmując, że łokiec to ok. 0,5 m, przelicz wymiary boiska na łokcie i porównaj wielkości świątyni i boiska.*

Przeznacz chwilę na pracę. Prawidłowe rozwiązanie:

Długość boiska: $62 \text{ m} : 0,5 \text{ m} = 124 \text{ łokcie}$

Szerokość boiska: $30 \text{ m} : 0,5 \text{ m} = 60 \text{ łokci}$

24. Wyznacz ucznia do przeczytania tekstu biblijnego. Poproś, by zaczął czytać na twój znak.

Zacznij mówić: *Gdy świątynia została ukończona, w bardzo uroczystym obrzędzie przeniesiono tam Arkę Przymierza. Nieśli ją kapłani i lewici, a król i zgromadzeni przy nim Izraelici składali ofiary. Kapłani wnieśli Arkę do Miejsca Najświętszego. Następnie Salomon wobec wielkiego tłumu stojącego przed świątynią wypowiedział słowa modlitwy:*

(daj znak)

Czy jednak naprawdę zamieszka Bóg na ziemi? Przecież niebo i niebiosa najwyższe nie mogą Cię objąć, a tym mniej ta świątynia, którą zbudowałem. (...) Niech w nocy i w dzień Twoje oczy będą otwarte na tę świątynię, na miejsce, o którym powiedziałeś: Tam będzie moje imię – tak, aby wysłuchać modlitwę, którą zanosi Twój sługa na tym miejscu. Dlatego wysłuchaj błaganie służi Twego i Twojego ludu, Izraela, ilekroć modlić się będzie na tym miejscu. (1 Krl 8,27.29–30)

25. Spytaj:

- Dlaczego świątynia, mimo swej wielkości i piękna, nie może pomieścić Boga? (Bóg jest tak wielki i wspaniały, że każdy budynek jest za mały, by pomieścić ten ogrom)
- O co prosił Salomon w dniu poświęcenia świątyni? (Salomon prosił o wysłuchanie modlitwy ludu, który będzie się modlił w tej świątyni)
- Co Bóg powiedział o świątyni? (*Tam będzie moje imię*)

26. Podsumuj: Świątynia zbudowana przez Salomona była bardzo piękna. Król nie żałował środków na jej wybudowanie, ale wiedział, że mimo to nie może ona pomieścić Boga. Świątynia odgrywała ogromną rolę w życiu Izraelitów. Była znakiem obecności Boga wśród swego ludu, miejscem modlitwy i składania ofiar. Dlatego kiedy została zburzona, naród wybrany odbudował ją, gdy tylko było to możliwe (po powrocie z niewoli babilońskiej). Świątynia jerozolimska była potrzebna Izraelitom, by mogli doświadczać bliskości Boga. My też – chociaż mówimy, że Bóg jest wszędzie – potrzebujemy takiego szczególnego miejsca spotkania z Bogiem, i mamy go. Dla nas znakiem obecności Boga i miejscem spotkania z Nim jest kościół.

ODPOWIADAM

27. Wyświetl ostatnie trzy slajdy **prezentacji** (zdjęcia współczesnych kościołów).
28. Spytaj: *Po co chodzimy do kościoła?* (modlić się, uczestniczyć we Mszy Świętej, słuchać słowa Bożego, wielbić Boga, przyjmować sakramenty...). Podsumuj odpowiedzi uczniów, korzystając z książki *Youcat dla dzieci* (nr 52). Fragmenty znajdują się w podręczniku:
- A. *Dla wielu ludzi kościół to tylko budynek, do którego się wchodzi i wychodzi. Iść do kościoła oznacza jednak: iść tam, gdzie czeka na nas sam Jezus. Wyjść z kościoła oznacza: iść wraz z Jezusem do innych ludzi.*
 - B. *Kiedy piszemy słowo „kościół” małą literą, to myślimy o budynku – miejscu, gdzie się modlimy. Kiedy piszemy słowo „Kościół” dużą literą, myślimy o ludziach, którzy należą do Jezusa.*
29. Spytaj: *Jak rozumiecie słowa „iść z Jezusem do innych ludzi”?* (pomagać, pocieszać, dzielić się, przebaczać, dać szansę komuś, kto nas skrzywdził, czynić dobro, poświęcić czas dla kogoś, stanąć w obronie słabszego kolegi, być życzliwym...). Zachęć do chwili refleksji: *Jak wygląda Twoje „wyjście z kościoła”?* *Czy wychodzisz z kościoła z Jezusem?*
30. Możesz zakończyć słowami Alberta Schweitzera, duchownego luterńskiego, filozofa, lekarza: *Kto uważa się za chrześcijanina tylko dlatego, że chodzi do kościoła, ten jest w błędzie. Nie stajemy się przecież samochodem, wchodząc do garażu⁴.*

⁴ Cyt. za: *Youcat dla dzieci*, s. 89.

UTRWALAM

31. Na koniec zadaj pracę domową: wykonanie ćwiczenia 5 w podręczniku (*Postępując się lusterkiem, odczytaj nieczytelne słowa. Dowiesz się, co Pismo Święte mówi o mądrości Salomona*).

Słowa podkreślone innym tłem należy odczytać przy pomocy lusterka:

Bóg dał Salomonowi **mądrość** i rozsądek nadzwyczajny oraz **rozum** nieogarniony jak **piasek** na brzegu **morza**. (...) A imię jego stało się **ślawne** wśród wszystkich okolicznych narodów. Wypowiedział bowiem **trzy** tysiące przysłów, a **pieśni** jego było tysiąc pięć.

(1 Krł 5,9.11–12)

MODLĘ SIĘ

32. Powiedz: Wasze serca od chwili chrztu świętego są żywą świątynią Boga. Pomódlmy się, aby zawsze o tym pamiętać.

Com przyrzekł Bogu przy chrzcie raz,
dotrzymać pragnę szczerze.

Kościół słuchać w każdy czas
i w świętej wytrwać wierze.

O, Panie Boże, dzięki Ci,
żeś mi Kościół otwart drzwi,
w nim żyć, umierać pragnę.

PROROCY IZAJASZ I JEREMIASZ

CEL GŁÓWNY: Zapoznanie z działalnością proroków Izajasza i Jeremiasza.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wie, kto to jest prorok, oraz do jakich zadań Bóg powoływał proroków;
- wymienia fakty z życia Izajasza i Jeremiasza;
- charakteryzuje misję proroków.

POSTAWY: Uczeń realizuje powołanie do bycia dzieckiem Bożym.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, wywiad z prorokami, ćwiczenie multimedialne, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), refleksja, praca w grupach, śpiew psalmu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, kilka egzemplarzy Pisma Świętego (najlepiej po jednym na ławkę), tekst wywiadu z prorokami (załącznik 1 – do wydrukowania ×2), materiały do pracy w grupie (załącznik 2 – do wydrukowania dla każdego ucznia), prezentacja multimedialna *Prorocy i my*, ćwiczenia multimedialne *Izajasz i Jeremiasz* oraz *Spis treści*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, ew. spokojna, uniwersalna muzyka (według uznania) lub instrument muzyczny.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Przed katechezą rozłóż na ławkach Pismo Święte. Powiedz uczniom, że w ramach modlitwy stworzycie dziś muzykę do jednego z psalmów. Poproś o odnalezienie fragmentu: Iz 6,1–8.

*W roku śmierci króla Ozjasza ujrzałem Pana siedzącego na wysokim
i wyniosłym tronie,
a tren Jego szaty wypełniał świątynię.*

Serafiny stały ponad Nim; każdy z nich miał po sześć skrzydeł; dwoma zakrywał swą twarz, dwoma okrywał swoje nogi, a dwoma latał.

I wołał jeden do drugiego:

„Święty, Święty, Święty jest Pan Zastępów.

Cała ziemia pełna jest Jego chwały”.

Od głosu tego, który wołał, zadrgały futryny drzwi, a świątynia napełniła się dymem.

I powiedziałem:

„Biada mi! Jestem zgubiony!

Wszak jestem mężem o nieczystych wargach
i mieszkam pośród ludu o nieczystych wargach,
a oczy moje oglądały Króla, Pana Zastępów!”.

Wówczas przyleciał do mnie jeden z serafinów, trzymając w ręce węgiel, który kleszczami wziął z ołtarza.

Dotknął nim ust moich i rzekł:

„Oto dotknęło to twoich warg:
twoja winą jest zmazana, zgładzony twój grzech”.

I usłyszałem głos Pana mówiącego:

„Kogo mam posłać? Kto by Nam poszedł?”.

Odpowiedziałem: „Oto ja, poślij mnie!”.

(Iz 6,1-8)

Spróbujcie wymyślić melodię do tych słów, a następnie wspólnie odśpiewajcie fragment.

ODKRYWAM

2. Na początku zapytaj uczniów, czy spotkali się kiedyś z określeniami „rzecznik praw dziecka” albo „rzecznik praw obywatelskich”. Jeśli uczniowie odpowiedzą twierdząco, zadaj pytanie: *Kto to jest rzecznik?* (ktoś, kto występuje w czyimś imieniu, reprezentuje kogoś, broni jakichś spraw).
3. Następnie podsumuj wypowiedzi lub wyjaśnij, jeśli uczniowie nie słyszeli takiego określenia albo nie do końca wiedzą, o co chodzi: *Rzecznik to ktoś, kto występuje w czyimś imieniu, jest czyimś przedstawicielem, jest posłany do innych z jakąś sprawą. Rzecznicy odgrywają ważną rolę w życiu publicznym, spoczywa na nich duża odpowiedzialność. Swoich rzeczników w Starym Przymierzu miał nawet Pan Bóg.*

4. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 (Kto w Starym Przymierzu był rzecznikiem Boga? Wpisz w odpowiednie pola krzyżówki wypisane niżej wyrazy).

Wyrazy do wpisania: NAWRÓCENIE / WOLA / ZAPOWIEDŹ / SŁOWO / POWOŁANY / RZECZNIK / MĄDROŚĆ

Prawidłowe rozwiązanie:

			Z	A	P	O	W	I	E	D	Ź								
		M	A	D	R	O	Ś	Ć											
			S	Ł	O	W	O												
					R	Z	E	C	Z	N	I	K							
					W	O	L	A											
				N	A	W	R	Ó	C	E	N	I	E						
P	O	W	O	Ł	A	N	Y												

Hasło: PROROCY

5. Spytaj: *Jak myślicie, na czym polegała rola proroków jako rzeczników Pana Boga? Odeślij uczniów do podręcznika do części „odkrywam”. Na podstawie znajdującego się tam tekstu, wcześniejszych informacji oraz ćwiczenia 1 uczniowie wykonują ćwiczenie 3 (Wiesz już, kim byli prorocy. Wypisz przy strzałkach, na czym polegała ich służba Bogu). Podpowiedz, że mogą wykorzystać hasła z zadania 1.*

Przewidywane odpowiedzi, które mogą pojawić się przy strzałkach: *PROROK – powołany przez Boga, wysłannik Boga, przemawia w imieniu Boga, jest głosem Boga, przekazuje ludziom wolę Boga, wzywa do nawrócenia, obrońca praw Bożych.*

SPOTYKAM

6. Włącz prezentację *Prorocy i my*.

Wyświetlaj kolejne slajdy prezentacji i prowadź rozmowę, za każdym razem wykorzystując poniższe pytania.

A. Slajd z rodzicami. Pytania:

→ Kogo widzimy na zdjęciu? (rodziców)

→ Jak myślicie, co te osoby mogłyby powiedzieć? Co zwykle mówią? Podajcie przykłady. (jedziemy do babci, posprzątacie pokój, jak było w szkole?, siadajcie do stołu)

B. Slajd z nauczycielką. Pytania:

→ Kogo widzimy na slajdzie? (nauczycielkę)
→ Jak myślicie, co ta osoba mogłaby powiedzieć? Podajcie przykładowe sformułowania, których używa, albo pytania, które zadaje. (odrobiliście pracę domową?, kto jest dzisiaj nieprzygotowany?, wyciągnijcie karteczki)

C. Slajd z dziewczyną. Pytania:

→ Kogo widzicie na zdjęciu? (dziewczynę, rówieśnicę, koleżankę)
→ Jak myślicie, co ta osoba mogłaby powiedzieć? Podajcie przykładowe sformułowania. (pójdziemy się pobawić?, może pójdziemy na rowery?, oddam ci jutro twoją książkę)

D. Kolejny slajd przedstawia Izajasza i Jeremiasza. Wprowadź uczniów w temat: *Na dzisiejszej lekcji poznamy dwóch proroków: Izajasza i Jeremiasza. Wiecie już, że prorocy przemawiali do ludzi w imieniu Boga, że była to ich misja. Zastanowimy się teraz, czego dotyczyły Boże informacje, które przekazywali prorocy.*

7. Powiedz, że przedstawiś życie i działalność proroków w formie przeprowadzanego z nimi wywiadu. Wybierz dwóch uczniów i podaj im wydrukowane materiały z załącznika 1. Ich zadaniem jest przeczytać słowa Izajasza i Jeremiasza.

Wywiad z Izaszem

Redaktor: Moim dzisiejszym rozmówcą będzie prorok żyjący w VIII wieku przed narodzeniem Chrystusa, zajmujący pierwsze miejsce wśród proroków. Jest on człowiekiem wszechstronnie wykształconym, obdarzonym silną wolą, odwagą i stanowczością.

Dzień dobry, Izaszu. Czy to prawda, że twoja rodzina spokrewniona jest z rodem królewskim?

Izasz: Nie jest to pewne. Niektórzy badacze Pisma Świętego uważają, że tak właśnie jest.

Redaktor: Czy mógłbyś powiedzieć coś więcej na temat swojej rodziny i pochodzenia?

Izajasz: Urodziłem się w rodzinie arystokratycznej ok. 765 roku przed Chrystusem. Mój ojciec miał na imię Amos. Pochodzę z Jerozolimy i z tym miastem związałem swoją działalność.

Redaktor: Kiedy miałeś dwadzieścia lat, Bóg powołał cię na proroka. Czym zajmowałeś się przed powołaniem?

Izajasz: Byłem nadwornym pisarzem, sporządzałem roczniki dla monarchii, stąd moja duża orientacja w sytuacji politycznej królestwa.

Redaktor: Twoja działalność przypadła na trudny politycznie czas dla Izraelitów. Państwo było rozbite na dwa królestwa. Jaka była wówczas sytuacja społeczna i polityczna? Jaką rolę miałeś do spełnienia?

Izajasz: Ludzie byli niewierni Bogu, nie przestrzegali Jego prawa. Wyzyskiwali siebie nawzajem, bogaci uciskali biednych, byli wobec siebie niesprawiedliwi, szerzyło się pijaństwo, powszechne były kradzieże, praktyki wróżbiarskie. Rządzący nie patrzyli na dobro ludzi, charakteryzowała ich pycha i zarozumiałość. Ja miałem nawoływać ludzi do nawrócenia, zapowiadać upadek królestwa jako karę za odejście od Boga.

Redaktor: Miałeś więc niełatwą misję do spełnienia.

Izajasz: Tak. Chciałem ją wypełnić jak najlepiej, działałem odważnie. Często w bardzo ostrych słowach zwracałem się do ludu, bo zależało mi na jego dobru. Piętnowałem obłudę religijną rodaków, uświadamiając im, że ich życie dalekie jest od tego, czego wymaga Bóg. Wskazywałem także, co robić, aby Bóg przebaczył im winy i odsunął od nich karę.

Redaktor: Czego dotyczyło twoje największe prorocтво?

Izajasz: Patrząc w daleką przyszłość, mówiłem o Mesjaszu, który będzie Emanuelem. Emanuel znaczy „Bóg z nami”. Było to za czasów króla Achaza.

Redaktor: Dlaczego potem na kilka lat przerwałeś swoją działalność?

Izajasz: Król Achaz, w zamian za swoje osobiste korzyści, zobowiązał się służyć królowi Asyrii. Pod jego wpływem postawił w świątyni ołtarz bożkom asyryjskim. Powrócono do kultu pogańskiego, szerzyły się zabobony i magia. Nie mogłem nic zrobić, dlatego usunąłem się na bok.

Redaktor: Powróciłeś, gdy po śmierci Achaza królem judzkim został jego syn.

Izajasz: Ezechiasz był inny niż jego ojciec. Od razu zaczął zwalczać praktyki pogańskie, chciał przywrócić prawdziwą religię. Potrafił słuchać Boga, który przeze mnie przemawiał. W ten sposób uratował Judę przed upadkiem.

Redaktor: Ile lat trwała twoja działalność prorocka?

Izajasz: Misję prorocką z woli Boga pełniłem czterdzieści lat. Miałem też swoich uczniów. Słowa, które głosiłem, spisałem w Księdze Izajasza, niektóre fragmenty zredagowali moi uczniowie.

Redaktor: Dziękuję za rozmowę.

PS Jak podaje tradycja, Izajasz poniósł śmierć męczeńską na rozkaz bezbożnego władcy Manassesesa, syna Ezechiasza.

Wywiad z Jeremiaszem

Redaktor: Drugim z moich rozmówców jest Jeremiasz. On także był prorokiem. Żył na przełomie VII i VI wieku przed Chrystusem. Pochodził z rodziny kapłańskiej, zamieszkałej w Anatot, ok. 9 km od Jerozolimy.

Witaj, Jeremiaszu! Kiedy zostałeś powołany na proroka?

Jeremiasz: Miało to miejsce ok. 626 roku przed Chrystusem. Byłem wtedy bardzo młody i uważałem, że nie jestem gotowy do podjęcia tak ważnej misji.

Redaktor: Zatem niechętnie przyjąłeś swoje powołanie, jakbyś przeczuwał związane z nim trudności i cierpienia.

Jeremiasz: Tak, doświadczyłem w swoim życiu mnóstwo cierpienia. Wiele razy trudno mi było wykonywać zadanie, które otrzymałem od Boga, jednak zawsze trwałem przy Nim.

Redaktor: Co było powodem tak wielkiego cierpienia?

Jeremiasz: Żyłem w bardzo trudnych czasach. Dokoła toczyły się wojny. Kolejni królowie, a zmieniali się wtedy często, nie zawsze dobrze zarządzili narodem, wpływali też źle na poddanych. Kiedy ich upominałem, nie chcieli mnie słuchać. Ludzie mnie nie rozumieli, szydzili i śmiali się ze mnie, gdy zapowiadałem klęskę Jerozolimy. Kiedyś za swoje słowa zostałem wychłostany, innym razem zabroniono mi wstępu do świątyni. Jednak nadal głosiłem słowo Boże. Wówczas spalono zwoje z moimi proroctwami, a ja zostałem zmuszony do ucieczki i ukrywania się.

Redaktor: Byłeś nawet uwięziony i skazany na śmierć.

Jeremiasz: To prawda. Zostałem posądzony o zdradę, bo wzywałem do poddania się najeźdźcy, a ja uważałem, że tylko w ten sposób można ocalić Jerozolimę. Ludzie nie rozumieli moich intencji i wrzucili mnie do cysterny z błotem. Uratował mnie obcokrajowiec, ale potem znowu trafiłem do aresztu.

Redaktor: Ostatecznie Jerozolima została zburzona przez Babilończyków, świątynia spalona, a ludność uprowadzona do niewoli. Co się z tobą stało?

Jeremiasz: Miałem do wyboru albo udać się do Babilonu, albo pozostać z resztą Żydów w Jerozolimie. Wolałem pozostać w zburzonym mieście, by ich umacniać i pocieszać. Jednak w obliczu nowego zagrożenia wraz z innymi Judejczykami zbiegłem do Egiptu. Cały czas napominałem, wskazywałem grzechy, do końca głosiłem słowo Boże.

Redaktor: Na co powinniśmy zwrócić szczególną uwagę w twoim prorockim nauczaniu?

Jeremiasz: Szczególnie ważne jest to, że dane mi było zapowiedzieć Nowe Przymierze, które Bóg zawrze ze swoim ludem.

Redaktor: Dziękuję za rozmowę.

PS Jeremiasz zmarł na wygnaniu, opłakując religijny i polityczny upadek swojego narodu.

Wariant 1: Jeśli jest taka możliwość, po wystłuchaniu wywiadu uczniowie wykonują **ćwiczenie multimedialne** *Izajasz i Jeremiasz*. Muszą porządkować pojawiające się na ekranie informacje do postaci Izajasza albo Jeremiasza.

Następnie na podstawie tego zadania uzupełniają tabelkę w podręczniku – ćwiczenie 2. Treść polecenia i rozwiązanie zamieszczono niżej, w podsumowaniu.

Wariant 2: Jeśli nie ma możliwości wykonania zadania multimedialnego, uczniowie pracują w grupach. Grupy otrzymują materiały – tabelkę do uzupełnienia wraz z podpowiedziami (**załącznik 2**).

Prawidłowe rozwiązanie (miejsca, które należy uzupełnić na podstawie podpowiedzi, zaznaczono szarym tłem):

IMIĘ PROROKA	IZAJASZ	JEREMIASZ
Czas życia i działalności	VIII wiek przed Chrystusem	VII/VI wiek przed Chrystusem
Miejsce pochodzenia	Jerozolima	Anatot koło Jerozolimy
Sytuacja rodzinna	rodzina arystokratyczna	rodzina kapłańska

Postawa wobec powołania przez Boga	przyjął	wymawiał się, ale ostatecznie przyjął
Miejsce działalności	Jerozolima (Juda)	Jerozolima (Juda)
Misja	piętnował grzechy, wzywał do nawrócenia, ostrzegał przed karą oraz zapowiadał Mesjasza	wskazywał złe postępowanie, nawoływał do pokuty, ostrzegał przed karą, pocieszał naród oraz zapowiadał Nowe Przymierze
Śmierć	męczeńska	na wygnaniu

Przeznacz na pracę kilka minut, następnie sprawdźcie zadanie. Jako podsumowanie tego wariantu uczniowie również wykonują ćwiczenie 2.

Polecenie do ćwiczenia 2: *Przygotuj wizytówki Izajasza i Jeremiasza. Pola „znaczenie imienia” zostaw puste.*

Prawidłowe rozwiązanie:

Imię	Jeremiasz
Czas życia i działalności	VII/VI wiek przed Chr.
Miejsce działalności	Jerozolima
Misja prorocka	wskazywanie złego postępowania, nawoływanie do pokuty, ostrzeganie przed karą, pocieszenie narodu, zapowiedź Nowego Przymierza
Znaczenie imienia	

Imię	Izajasz
Czas życia i działalności	VIII wiek przed Chr.
Miejsce działalności	Jerozolima
Misja prorocka	piętnowanie grzechów, wzywanie do nawrócenia, ostrzeganie przed karą, zapowiedź Mesjasza
Znaczenie imienia	

POZNAJĘ

8. Wyjaśnij: Zarówno Izajasz, jak i Jeremiasz wypełniali charakterystyczne dla proroków zadania: wzywali do nawrócenia, upominali, zapowiadali karę, jeśli Izraelici nie zmienią swojego życia, nawoływali do pokuty, do wierności Bogu, ogłaszali ludowi wolę Boga.
9. Poproś: Spójrzcie jeszcze raz na wizytówki, które przygotowaliście dla Izajasza i Jeremiasza. Czy dostrzegacie jakąś różnicę w ich misji prorockiej? Czy jest coś, co występuje tylko u jednego z proroków? (zapowiedź Mesjasza, zapowiedź Nowego Przymierza)

10. Przeczytaj cytaty z Księgi Izajasza.

Dlatego Pan sam da wam znak: oto PANNA pocznie i porodzi Syna, i nazwie Go imieniem EMMANUEL (Iz 7,14).

11. Wyjaśnij: Proroctwo o narodzinach Emmanuela wypełniło się wraz z przyjściem na świat Jezusa Chrystusa. Święty Mateusz mówiąc o narodzeniu Jezusa cytuje te słowa Izajasza, a także wyjaśnia imię Emmanuel – „Bóg z nami”. Chociaż Józef nie nadał dziecku imienia Emmanuel, świadkowie późniejszych czynów Jezusa będą dostrzegać w Nim obecność Boga.

12. Poproś kolejnego ucznia o odczytanie tekstu biblijnego – z Księgi Jeremiasza.

Oto nadchodzą dni – wyrocznia Pana – kiedy zawrę z domem Izraela <i>z domem Judy</i> nowe przymierze. Nie takie jak przymierze, które zawarłem z ich przodkami, kiedy ująłem ich za rękę, by wyprowadzić z ziemi egipskiej. To moje przymierze złamali, mimo że byłem ich władcą – wyrocznia Pana. Lecz takie będzie przymierze, jakie zawrę z domem Izraela po tych dniach – wyrocznia Pana: Umieszczę swe prawo w głębi ich jestestwa i wypiszę na ich sercach. Będę im Bogiem, oni zaś będą Mi ludem. (Jr 31,31–33)

13. Wyjaśnij: Gdy Babilończycy zburzyli Jerozolimę, a ludzi uprowadzili do niewoli, Jeremiasz pocieszał naród. Dodawał ludziom otuchy i dawał im nadzieję na powrót do ojczyzny. Prorok zapowiedział także Nowe Przymierze między Bogiem i ludźmi, nawiązując do Starego Przymierza zawartego na Synaju. Proroctwo o Nowym Przymierzu wypełniło się w osobie Jezusa Chrystusa i Jego śmierci na krzyżu. Wtedy Pan Bóg zawarł z ludźmi nowe i wieczne przymierze „wypisane w sercach”, czyli oparte na miłości.

14. Jako podsumowanie poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 4 – *Wykonaj polecenia, a dowiesz się, co oznaczają imiona proroków Izajasza (polecenie A) i Jeremiasza (polecenie B). Odpowiedzi wpisz w ćwiczeniu 2.*

Prawidłowe rozwiązanie:

Znaczenie imienia „Izajasz”: Jahwe jest zbawieniem

Znaczenie imienia „Jeremiasz”: Niech Jahwe podniesie z upadku

15. Podsumuj: *Imiona proroków wskazują także na przestanie ich misji. Izajasz zapowiadał Mesjasza, Zbawiciela, a Jeremiasz – chociaż wydawałoby się, że przegrał swoje życie, że jego misja się nie powiodła – to jednak zapowiedział coś wielkiego w planach Bożych, bo mówił o zawarciu Nowego, Wiecznego Przymierza Boga z ludźmi.*

ODPOWIADAM

16. Spytaj: *Co to jest powołanie?* (powołanie to wezwanie kogoś do wypełnienia jakiegoś zadania, wyznaczenie kogoś do pełnienia jakiejś funkcji). Poproś, by uczniowie zerknęli na zdjęcia w podręczniku w części „odkrywam”. Zaprezentowano tam różne rodzaje powołań: do rodzicielstwa, bycia lekarzem, strażakiem i sportowcem. Porozmawiajcie krótko o tych powołaniach.
17. Podsumuj: *Dzisiaj mówiliśmy o tym, że Bóg powołał Izajasza i Jeremiasza.*
18. Spytaj:
- Jaka była odpowiedź Izajasza na Boże wezwanie? (przyjął wezwanie, „Oto ja, poślij mnie”)
 - Co odpowiedział Jeremiasz? (najpierw się wymawiał, ale przyjął wezwanie Boże)
19. Skomentuj: *Prorocy przyjęli i wypełnili swoje powołanie. Każdy z nas też jest powołany przez Boga. Jesteśmy powołani do życia, do bycia dziećmi Bożymi, a także do spełniania konkretnych misji.*
20. Spytaj: *Jak możemy realizować powołanie do bycia dziećmi Bożymi, wynikające z sakramentu chrztu świętego?* (życie według przykazań, udział we Mszy Świętej w każdą niedzielę, spowiedź, dobre uczynki, bycie uczciwym, odpowiedzialnym, sumienne wypełnianie obowiązków w domu i w szkole...).

UTRWALAM

21. W ramach utrwalenia możesz wykorzystać **zadanie multimedialne** *Spis treści*.

Uczniowie mają przygotować spis treści dzisiejszej lekcji, numerując etapy w kolejności chronologicznej.

MODLĘ SIĘ

22. Powiedz: *Na koniec pomódlmy się słowami Psalmu 25.*

*Ku Tobie, Panie, wznoszę moją duszę, mój Boże,
Tobie ufam, niech nie doznam zawodu!
Niech moi wrogowie nie triumfują nade mną!
Nikt bowiem, kto Tobie ufa, nie doznaje wstydu;
niech doznają wstydu ci, którzy łamią wiarę dla marności.
Daj mi poznać drogi Twoje, Panie,
i naucz mnie Twoich ścieżek!
Wiedz mnie drogą Twej prawdy i pouczaj,
bo Ty jesteś Bóg, mój Zbawca,
i w Tobie mam zawsze nadzieję.
Wspomnij na miłosierdzie Twe, Panie,
na łaski Twoje, co trwają od wieków.
(Ps 25,1-6)*

ODNOWIENIE PRZYMIERZA ZA CZASÓW JOZJASZA

CEL GŁÓWNY: Pogłębienie relacji uczniów z Bogiem poprzez czytanie Pisma Świętego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje reformę religijną i odnowienie Przymierza za czasów Jozjasza;
- wskazuje na znaczenie słowa Bożego w dziejach narodu wybranego na przykładzie reformy religijnej i odnowienia Przymierza za czasów Jozjasza;
- uważnie słucha słowa Bożego.

POSTAWY: Uczeń z zaangażowaniem czyta Pismo Święte, naśladowując postawę króla Jozjasza.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, ćwiczenie multimedialne, ew. czytanie świadectw.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (po jednym na ławkę) oraz wybrane książki, które są dla ciebie ważne i wywarły wpływ na twoje życie, ćwiczenia multimedialne *Wydarzenia z życia króla Jozjasza* i *List do Hebrajczyków*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, ew. przygotowane wcześniej świadectwa osób, których życie zmieniło się po lekturze Biblii (według uznania, takie świadectwa są dostępne w internecie).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się, by słowo Boże umacniało was, oczyszczało i uświęcało.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij rozmowę o książkach, które są szczególnie ważne dla uczniów. Możesz opowiedzieć o swoim ulubionym tytule, który wywarł na tobie duże wrażenie (tutaj wykorzystaj zabrane na katechezę egzemplarze).
3. Następnie spytaj o wpływ czytanych książek na życie człowieka. Spytaj, czy rodzaj wybieranej literatury może mieć na nas wpływ. Poproś o wypowiedzi kilku uczniów. Powiedz, że wpisując w wyszukiwarce internetowej hasło „książka, która zmieniła moje życie” można znaleźć całe mnóstwo odnośników. Wszystko to pokazuje, jak ogromny wpływ na nas ma czytana literatura.
4. Możesz podsumować rozmowę tekstem z podręcznika: *Książki, które czytamy, mają na nas wpływ. Poszerzają naszą wiedzę, pomagają zrozumieć otaczający nas świat, wzruszają, smucą, a czasem zaskakują. Zdarza się też, że jakaś książka może zmienić nasz sposób myślenia – mówimy wtedy, że odmieniła ona nasze życie. Czy zdarzyło się już, że jakaś książka coś w tobie zmieniła?*

SPOTYKAM

5. Zaprezentuj egzemplarz Pisma Świętego. Powiedz: *W przypadku wielu ludzi to właśnie ta książka stała się tą, która zmieniła ich życie.* Opowiedz o osobistym doświadczeniu Biblii. Następnie zachęć do rozmowy uczniów.
6. W tym momencie możesz odczytać przygotowane wcześniej świadectwa osób, których życie zmieniło się po lekturze Biblii.

POZNAJĘ

7. Przejdź do historii narodu wybranego. Opowiedz o przepychu i dobrobycie w czasach króla Salomona oraz o tym, jak za czasów panowania jego syna Roboama w roku 926 przed Chrystusem doszło do podziału królestwa na Północne (Izrael) i Południowe (Królestwo Judy).
8. Powiedz: *Podział królestwa był skutkiem buntu północnych pokoleń Izraela pod wodzą Jeroboama, które prosiły o zmniejszenie bardzo wysokich podatków, na co Król Roboam nie chciał się zgodzić. Kolejni władcy często*

kierowali się własnym dobrem, a nie wolą Bożą, nie zachowując Prawa Bożego wpisanego w przymierze z Bogiem. Dochodziło do wielu bitew, również pomiędzy królestwami potomków Abrahama. Wchodząc w sojusz z obcymi narodami, władcy budowali świątynie i wznosili ołtarze na cześć obcych bogów i zaczęli składać im ofiary.

9. Poproś o odczytanie tekstu z podręcznika:

W siódmym wieku przed Chrystusem władzę w królestwie Judy przejął ośmioletni Jozjasz. Jego królewscy przodkowie dawno odeszli od wiary w prawdziwego Boga. Stawiali ołtarze i świątynie kananejskim bożkom, składali im ofiary. Zapomnieli o świętych księgach i przykazaniach, a świątynię jerozolimską doprowadzili do ruiny.

Jozjasz kierował się jednak tym, co „słuszne w oczach Pana”. Gdy król w osiemnastym roku panowania zarządził odbudowę świątyni, kapłan Chilkiasz znalazł tam Księgę Prawa, czyli najstarsze księgi Pisma Świętego. Król, słuchając jej słów, zrozumiał, jak bardzo zgrzeszył naród wybrany. Pojął, że jego przodkowie bardzo oddalili się od Boga. Odnaleziona księga zmieniła jego życie. Jozjasz na znak pokuty „rozdarł szaty” i zaczął przepraszać Boga za nieprawość i grzechy. Polecił oczyścić świątynię z przedmiotów związanych z bałwochwalstwem i kazał je spalić, a następnie zniszczył świątynie, ołtarze i posągi wzniesione ku czci obcych bogów.

Król zebrał starszyznę i z całym ludem Judy oraz Jerozolimy weszli do świątyni. Tam Jozjasz odczytał uroczystie treść przymierza ze znalezionej Księgi Prawa.

10. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego.

Następnie król stanął przy kolumnie i zawarł przymierze przed obliczem Pańskim, że pójdą za Panem, że będą przestrzegali Jego poleceń, przykazań i praw całym sercem i całą duszą, że w czyn zamienią słowa tego przymierza, spisane w tejże księdze. I cały lud przystąpił do przymierza. (2 Krl 23,3)

11. Jako podsumowanie możesz zaproponować **ćwiczenie multimedialne** Wydarzenia z życia króla Jozjasza. Poproś, by uczniowie zamknęli podręczniki.

12. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Przyporządkuj wydarzenia z życia Jozjasza do odpowiednich dat na osi czasu).

Prawidłowe rozwiązanie:

narodziny Jozjasza – 648 r. przed Chr.

Jozjasz przejmuje władzę w Królestwie Judy – 639 r. przed Chr.

reformacja religijna Jozjasza – 621 r. przed Chr.

faraon Neko zabija Jozjasza pod Megiddo – 609 r. przed Chr.

13. Następnie uczniowie wykonują ćwiczenie 2 (*Wymień trzy najważniejsze elementy reformy religijnej króla Jozjasza*).

Przykładowe rozwiązanie:

→ odbudowa świątyni;

→ odnowienie Przymierza;

→ oczyszczenie kraju z bałwochwalstwa (świątyni, posągów i ołtarzy obcych bogów).

14. Podsumuj: *Król Jozjasz pod wpływem odnalezionej Księgi Prawa wyraził skruchę z powodu grzechów narodu wybranego, oczyścił kraj z bałwochwalstwa i odnowił Przymierze z Bogiem.*

ODPOWIADAM

15. Zwróć uwagę na wpływ, jaki miało na króla Jozjasza przeczytanie Księgi Prawa Bożego. Podkreśl, że uważne wysłuchanie słowa Bożego spowodowało „rozdarcie szat”. Wyjaśnij, co oznacza ten gest (rozdarcie szat symbolizuje ogromne poruszenie emocjonalne, ból, żal za grzechy).

16. Podsumuj: *Przykład Jozjasza pokazuje nam, jak silne emocje może wywołać słowo Boże. To przeżycie prowadzi do nawrócenia i odnowienia relacji z Bogiem. Pod wpływem słowa Bożego Jozjasz i jego naród odnowili Przymierze z Bogiem, a także wrócili do życia w przyjaźni ze Stwórcą.*

17. Zachęć uczniów, aby jak najczęściej czytali Pismo Święte i pozwolili Bogu przemieniać swoje życie.

UTRWALAM

18. Podaj uczniom Pismo Święte (egzemplarz na ławkę). Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Odszukaj w Piśmie Świętym fragment z Listu do Hebrajczyków i uzupełnij brakujące słowa*). Uwaga: to **ćwiczenie** jest również dostępne w wersji multimedialnej (*List do Hebrajczyków*).

Siglum: Hbr 4,12

Rozwiązanie (słowa, które należy uzupełnić, pogrubiono):

Żywe bowiem jest **słowo** Boże, skuteczne i **ostrzejsze** niż wszelki miecz obosieczny, przenikające aż do **rozdzielenia** duszy i ducha, stawów i szpiku, zdolne **osądzić** pragnienia i myśli serca.

Wyjaśnij: Miecz symbolizuje sąd Boży. Słowo Boże głęboko porusza, dociera do najgłębszych i najbardziej skrytych myśli człowieka.

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec pomódlcie się słowami psalmu:

*Szczęśliwi, których droga nieskalana,
którzy postępują według Prawa Pańskiego.
Szczęśliwi, którzy zachowują Jego upomnienia,
całym sercem Go szukają,
którzy nie czynią nieprawości,
lecz kroczą Jego drogami.
Ty na to dałeś swoje przykazania,
by pilnie ich przestrzegano.
Oby moje drogi były niezawodne
w przestrzeganiu Twych ustaw!
(Ps 119,1-5)*

NARÓD WYBRANY W NIEWOLI. NIEWOLA BABILOŃSKA

CEL GŁÓWNY: Zrozumienie przez uczniów wyższości dobra duchowego nad dobrami doczesnymi.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje nowe fakty związane z poznawanymi wydarzeniami Starego Testamentu;
- wymienia przyczyny i skutki niewoli babilońskiej;
- wskazuje na znaczenie nawrócenia i pokory jako postawy wobec zła i nieszczęść.

POSTAWY: Uczeń wyraża wdzięczność za dobra duchowe, które mogą wynikać z utraty dóbr doczesnych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, oglądanie rekonstrukcji 3D, słuchanie piosenki.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (po jednym na ławkę), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, nagranie piosenki *Rivers of Babylon* zespołu Boney M¹, tłumaczenie tekstu piosenki *Rivers of Babylon* zespołu Boney M² (do użytku katechety), rekonstrukcja 3D *Babylon*³.

¹ Możesz skorzystać z zasobów biblioteki szkolnej bądź poszukać nagrania w internecie (jeśli korzystasz z tej opcji, przygotuj filmik przed katechazą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji).

² Tłumaczenie można znaleźć w internecie.

³ Rekonstrukcja została wykonana na potrzeby wystawy o Mezopotamii w Royal Ontario Museum w Toronto. Można ją znaleźć na YouTube (przygotuj nagranie wcześniej, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Połóż na ławkach Pismo Święte. Poproś o odszukanie fragmentu Księgi Jeremiasza. Podaj siglum: Jr 13,16. Wskaż ucznia, który odczyta słowa na głos:

*Oddajcie chwałę Panu, Bogu waszemu,
zanim ciemności nastaną
i zanim potykać się będą wasze nogi
w mrocznych górach.*

2. Następnie pomódlcie się (*Ojcze nasz*).

ODKRYWAM

3. Rozpocznij lekcję od prezentacji fragmentu (lub całej) piosenki *Rivers of Babylon* zespołu Boney M. Przeczytaj uczniom tekst przygotowanego wcześniej tłumaczenia. Powiedz, że słowa piosenki nawiązują do Psalmu 137. To modlitwa Izraelitów przebywających w niewoli babilońskiej, która wyraża tęsknotę za ojczyzną. Dodaj, że będzie to temat dzisiejszej katechezy. Zaczynij rozmowę na temat tęsknoty. Postarajcie się wspólnie zdefiniować, czym jest tęsknota, jakie towarzyszą jej emocje, co wywołuje tęsknotę, za czym najczęściej tęsknimy.
4. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Tęsknotę trudno opisać kilkoma słowami. Można powiedzieć, że jest to uczucie żalu wywołane wspomnieniem czegoś, co straciliśmy. Czasami tęsknota rodzi się na skutek rozłąki z kimś, kto jest dla nas ważny, a kogo przy nas nie ma. Można też tęsknić za zmarłymi. Kiedy tęsknimy, wracamy pamięcią do szczęśliwych chwil i zdarzeń, w których uczestniczyliśmy razem z utraconymi osobami lub przedmiotami. Choć tęsknota wywołuje niekiedy ból i smutek, można w niej dostrzec wartość ludzi i rzeczy. Umiejętnie przeżywana tęsknota wiąże się z nadzieją, że niedługo dojdzie do ponownego spotkania, a wraz z nim wróci poczucie szczęścia i radości.*

SPOTYKAM

5. Następnie zwróć uwagę uczniów na fakt, iż ludzie żyjący w dostatku oraz poczuciu szczęścia mogą pogubić się w wyobrażeniu o swojej samowystarczalności. W pewnym momencie mogą uznać, że Bóg jest im niepotrzebny. Ponownie wykorzystaj tekst z podręcznika, zaczynając

od poniższego zdania: *Koleje życia są różne – utrata zdrowia i stabilności finansowej, strata pracy, śmierć bliskiej osoby skłaniają do przemyśleń i kruszą naszą ludzką pychę. W takich chwilach uświadamiamy sobie, jak mało od nas zależy i jak bardzo powinniśmy ufać Bogu. Nic z tego, co mamy, nie jest nam dane raz na zawsze. To właśnie tęsknota za tym, co było, uczy nas pokory. Przez całe życie musimy mieć nadzieję, a ułatwiają to codzienna modlitwa i zawierzenie Bogu.*

POZNAJĘ

6. Nawiąż do poprzedniej katechezy. Przypomnij uczniom o bałwochwalstwie Izraelitów, świątyniach ku czci pogańskich bogów, ich posągach i składanych im ofiarach. Nawiąż do Jozjasza. Powiedz, że wydarzenia, o których będziecie dzisiaj mówić, działy się za czasów jego wnuka: Jorakina.
7. Dodaj: *Naród wybrany znowu skupił się na życiu doczesnym. Ludzie powoli odchodzili od Bożych przykazań, zaczęli natomiast brać udział w obrzędach obcych religii. Chcieli zaspokajać potrzeby swojego ciała i bez opamiętania uctowali. Nie słuchali proroków, którzy wzywali Izraelitów do nawrócenia. Bóg wydawał im się odległy i zbędny.*
8. Powiedz: *W ten oto sposób naród wybrany stał się łatwym łupem dla Babilończyków. Trzeba podkreślić, że Babilonia stosowała przymusowe deportacje podbitych narodów. W przypadku Izraelitów doszło do czterech etapów deportacji: najpierw deportowano proroka Daniela, później króla i jego rodzinę, a także oficerów i wojowników, a dopiero później nastąpiło doszczętne zniszczenie Jerozolimy. Król Nabuchodonozor w 587 roku przed Chrystusem dokonał pamiętnego najazdu na Królestwo Judy, podczas którego zburzono świątynię na Syjonie, dokonano grabieży naczyń i kosztowności poświęconych Bogu. Król Nabuchodonozor kazał deportować ludność do Babilonu.*
9. Zwróć uwagę uczniów, że w podręczniku przy ćwiczeniu 1 znajduje się definicja słowa DEPORTOWAĆ.

DEPORTOWAĆ – wydalic poza granice kraju; skierowac kogos do odleglej miejscowosci na przymusowy pobyt.

10. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego:

W piątym zaś miesiącu, siódmego dnia miesiąca – był to dziewiętnasty rok [panowania] króla babilońskiego, Nabuchodonozora – wkroczył do Jerozolimy Nebuzaradan, dowódca straży przybocznej, sługa króla babilońskiego. Spalił świątynię Pańską, pałac królewski i wszystkie domy Jerozolimy – wszystkie wielkie domy spalił. Całe zaś wojsko chaldejskie, które było z dowódcą straży przybocznej, zburzyło murokoła Jerozolimy. Resztę zaś ludności, która pozostała w mieście, i zbiegów, którzy przeszli do króla babilońskiego, oraz pozostały tłum Nebuzaradan, dowódca straży przybocznej, uprowadził na wygnanie.

(2 Król 25,8–11)

11. Aby zobrazować atmosferę życia w starożytnym Babilonie, możesz pokazać dostępną w internecie rekonstrukcję 3D *Babylon*. Możesz też zwrócić uwagę uczniów na rekonstrukcję obrazu w podręczniku.

12. Odczytaj ostatnie dwa akapity z tej części podręcznika:

Izraelici tęsknili za ojczyzną. Niewola babilońska, która trwała aż siedemdziesiąt lat, zainicjowała w narodzie wybranym wielką przemianę wewnętrzną. Ponownie zaczął on dbać o znajomość prawa Bożego i przestrzeganie przykazań. Nie mając swojego królestwa i swojej stolicy, Izraelici zrozumieli, że najważniejszą wartością, która ich łączy, jest wiara w Boga.

Siedemdziesiąt lat po zburzeniu świątyni Babilonia została podbita przez Persję, a jej król Cyrus pozwolił Izraelitom na powrót do ojczyzny, a także odbudowę Jerozolimy i świątyni.

13. W ramach ciekawostki możesz napomknąć o symbolicznym liczeniu czasu niewoli. Biblia mówi, że niewola babilońska trwała 70 lat – licząc od zniszczenia świątyni jerozolimskiej do jej ponownego poświęcenia po powrocie z niewoli i odbudowie (587 przed Chrystusem – 515 przed Chrystusem).
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Odpowiedz na poniższe pytania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- A. Stolica doszczętnie zniszczona przez Babilończyków to: JEROZOLIMA
- B. Miasto, do którego deportowano naród wybrany: BABILON
- C. Król, który kazał deportować ludność: NABUCHODONOZOR

- D. Rok, w którym deportowano ogromną liczbę ludzi i zburzono świątynię: 587
- E. Deportowany naród to: IZRAELICI
- F. Ile lat trwała niewola babilońska: 70
- G. Król Persji, który pozwolił deportowanym na powrót: CYRUS

ODPOWIADAM

15. Podsumuj lekcję, wskazując, że tracąc wartości doczesne, można zyskać dobra duchowe. Poproś o odczytanie tekstu z tej części podręcznika:

Izraelici utracili swoją wolność, ojczyznę i świątynię, a tym samym stracili pewność siebie. Zrozumieli, że nie są samowystarczalni, i stali się pokorni. Choć znaleźli się w złej sytuacji materialnej, dostąpili łaski nawrócenia, zyskali tożsamość narodową, odbudowali swoją wiarę i otrzymali wsparcie Boga. To wszystko okazało się znacznie cenniejsze.

Możemy wyciągnąć wnioski z tej historii. Tracąc to, co doczesne, człowiek zyskuje coś więcej – wartości duchowe. W tym, co początkowo boli i rani, można znaleźć impuls do ubogacenia swojej duszy, zmiany życia na lepsze. Paradoksalnie, tracąc, można zyskać więcej.

16. Następnie poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 2 (Napisz swoimi słowami, na czym polega nawrócenie).

Przykładowa odpowiedź: *Nawrócenie to zmiana sposobu myślenia i życia; zawrócenie ze złej drogi.*

17. Propozycja pracy domowej: *Podczas wieczornej modlitwy zrób rachunek sumienia i zastanów się, nad czym chciałbyś popracować.*

MODLĘ SIĘ

18. Na zakończenie lekcji pomódlcie się słowami Psalmu 137 – przypomnij uczniom, że te słowa wybrzmiały na początku katechezy w odtworzonej piosence.

*Nad rzekami Babilonu –
tam myśmy siedzieli i płakali,
na wspomnienie Syjonu.*

Na topolach tamtej krainy
zawiesiliśmy nasze harfy.
Bo tam żądali od nas
pieśni ci, którzy nas uprowadzili,
pieśni radości ci, którzy nas uciskali:
„Zaśpiewajcie nam
jakąś z pieśni syjońskich!”
Jakże możemy śpiewać
pieśń Pańską
w obcej krainie?
Jeruzalem, jeśli zapomnę o tobie,
niech o mnie zapomni moja prawica!
(Ps 137,1-5)

15

POWSTANIE MACHABEJSKIE

CEL GŁÓWNY: Rozbudzenie świadomości uczniów o wciąż aktualnych prześladowaniach za wiarę i potrzebie modlitwy za Kościół prześladowany.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje nowe fakty związane z poznawanymi wydarzeniami Starego Testamentu;
- omawia dzieje braci Machabeuszy jako przykład męczeństwa za wiarę;
- wskazuje na znaczenie darów Ducha Świętego – mądrości i męstwa – w obronie swojej wiary oraz modlitwy w intencji Kościoła prześladowanego.

POSTAWY: Uczeń modli się w intencji Kościoła prześladowanego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, analizowanie mapy.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), mapa *Sytuacja chrześcijan na świecie*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę za prześladowanych chrześcijan:

Wszchemogący wieczny Boże, prosimy Cię, wzmacniaj prześladowanych chrześcijan swoją łaską, aby w godzinie próby trwali w wierności Zmar-

¹ Mapę opracowało Papieskie Stowarzyszenie POMOC KOŚCIOŁOWI W POTRZEBIE. Plik w formacie pdf znajduje się na płycie dołączonej do poradnika metodycznego w folderze „prezentacje” oraz na stronie www.strefakatechety.pl.

twychwstałemu Jezusowi Chrystusowi i Jego Ewangelii. Który z Tobą żyje i króluje na wieki wieków. Amen².

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- Jaką ostatnio zrobiliście komuś niespodziankę? (padną przeróżne odpowiedzi: kupiłem mamie kwiatki, zrobiłem laurkę, zmyłem naczynia, wyniosłem śmieci, przygotowałem rodzicom kanapki na śniadanie)
- Co chcieliście w ten sposób wyrazić? (wdzięczność, miłość)
- W jaki sposób można okazywać uczucia? (dbając o kogoś, kupując mu prezenty, mówiąc miłe rzeczy, wyręczając go)

Podsumuj rozmowę. Na koniec zadaj jeszcze jedno pytanie:

- Jak wiele byłbyś w stanie poświęcić dla bliskiej osoby? (tu także padną różne odpowiedzi: pieniądze, czas, siły)

3. Następnie powiedz o tym, że niektórzy ludzie byli i są w stanie oddać życie w obronie najbliższych czy za Ojczyznę. Powiedz, że było tak np. podczas wojny. Zwróć uwagę na wartość takiej ofiary i na to, że dzięki tym, którzy umarli za Ojczyznę, my możemy żyć dzisiaj w wolnym kraju. Na koniec rozmowy poproś, aby uczniowie zastanowili się nad tym, jak wiele są w stanie poświęcić dla Boga. Spytaj: *Czy w sytuacji zagrożenia życia potrafiłabyś/potrafiłbyś przyznać się, że jesteś chrześcijaninem?*

SPOTYKAM

4. Wyjaśnij, że człowieka, który oddał życie za wiarę, nazywamy męczennikiem. Przedstaw pokrótce problem prześladowań chrześcijan w historii Kościoła. Wspomnij o prześladowaniach w Kościele pierwotnym aż do edyktu mediolańskiego.
5. Zaczynij opowiadać: *Pierwsi chrześcijanie byli prześladowani przez Imperium Rzymskie i przez Żydów. Te pierwsze prześladowania trwały do IV wieku – wówczas religia chrześcijańska została zalegalizowana przez cesarza Konstantyna Wielkiego. Później, kiedy chrześcijaństwo zaczęło się rozprzestrzeniać, męczennikami za wiarę często stawali się misjonarze i nowo*

² Fragment modlitwy wiernych na Dzień Modlitwy za Prześladowany Kościół na Bliskim Wschodzie.

nawróceni na wiarę. Z czasem zaczęły wybuchać konflikty wśród chrześcijan – szczególnie w okresie reformacji i kontrreformacji. Obecnie chrześcijanie są prześladowani przez radykalne ruchy islamistyczne (np. w Iraku), hinduistyczne oraz systemy radykalnie ateistyczne, które panują w Korei Północnej.

6. Wspomnij uczniom o pierwszym męczenniku, Świętym Szczepanie.
7. Wyświetl mapę przedstawiającą sytuację chrześcijan na świecie (**Sytuacja chrześcijan na świecie, plik pdf**). Zaznacz, że w ciągu wieków prześladowania trwały w różnych rejonach świata. Podkreśl, że dzisiaj skupicie się na czasach współczesnych.
8. Objaśnij legendę mapy:
 - Kolor czerwony** – krwawe prześladowania chrześcijan – kolorem czerwonym zaznaczono kraje, w których za przynależność do wspólnoty chrześcijańskiej można stracić życie.
 - Kolor pomarańczowy** – represje i dyskryminacja w sferze publicznej – kolorem pomarańczowym zaznaczono kraje, w których chrześcijanie mają ograniczone prawa, są traktowani jako obywatele tzw. drugiej kategorii.
 - Kolor szmaragdowy / zielony** – pojedyncze przypadki dyskryminacji chrześcijan – kolorem szmaragdowym zaznaczono kraje, w których chrześcijanie mają takie prawa jak inni obywatele, jednak zdarzają się incydentalne ataki na chrześcijan i kościoły (dewastacje, podpalenia, pobicia ze względu na wiarę).
 - Kolor niebieski** – zjawiska dyskryminacji chrześcijan – kolorem niebieskim zaznaczono kraje, w których zdarzają się sporadyczne zjawiska dyskryminacji.
9. Skup się przede wszystkim na krajach, w których dochodzi do krwawych prześladowań. Poproś uczniów, by podali nazwy kilku państw (z tych zaznaczono na czerwono), które są w stanie nazwać. Wypisz je na tablicy.
10. Podkreśl, że wśród nich są zarówno państwa islamskie (np. Egipt, Pakistan, Nigeria, Somalia, Irak, Iran) jak i buddyjskie (np. Sri Lanka, Bhutan, Laos) czy innych wyznań (np. Korea Północna).

11. Powiedz: *W zaznaczonych na czerwono państwach, które sobie wymieniliśmy, wciąż dochodzi do aktów terrorystycznych przeciwko chrześcijanom. W tych krajach chrześcijanie zmuszani są do porzucenia swojej wiary, a za publiczne przyznanie się do Chrystusa (np. za noszenie krzyża czy medalika) grozi kara (więzienie, zesłanie do obozu pracy, tortury, a nawet śmierć). Podać kilka przykładów. W kwietniu 2018 w Mbalom w Nigerii w czasie porannej Mszy Świętej terroryści zabili dziewiętnaście osób, a w styczniu 2019 roku w katedrze w Jolo na południu Filipin zostało zamordowanych dwadzieścia osób. W listopadzie 2018 w ataku na Kościół w obozie dla uchodźców w Alindao w Republice Środkowoafrykańskiej zginęło 101 chrześcijan, w 2018 roku w samej Nigerii zginęło 3731 chrześcijan.*
12. Podsumuj: *Badania naukowe dowodzą, że kilka lat wcześniej, w 2016 roku, chrześcijanie byli nękanymi w 144 krajach i stanowili największą prześladowaną grupę wyznaniową na świecie³. Obecnie szacuje się, że codziennie na świecie życie za wiarę oddaje aż jedenastościoro chrześcijan.*
13. Poproś o rozwiązanie krzyżówki w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Rozwiąż krzyżówkę i uzupełnij zdanie*).

Prawidłowe odpowiedzi:

- A. Grożenie komuś, niszczenie jego mienia, atakowanie go. (PRZEŚLADOWANIE)
- B. Człowiek, który oddał życie za wiarę. (MĘCZENNIK)
- C. Imię pierwszego męczennika chrześcijańskiego. (SZCZEPAN)
- D. Kraj, który jest jednym z najbardziej niebezpiecznych dla chrześcijan. (NIGERIA)
- E. Kontynent, na którym w wielu krajach chrześcijanie są prześladowani. (AFRYKA)

Rozwiązanie: **WIARA** była dla męczenników najwyższą wartością, za którą oddali życie.

POZNAJĘ

14. Nawiąż do historii Izraela. Powiedz: *Prześladowania religijne miały miejsce już w czasach Starego Testamentu. Nasiliły się one w Izraelu w momencie, gdy Europę i cały Bliski Wschód opanowała kultura starożytnej Grecji.*

³ Badania Pew Research Center.

W niektórych krajach, również w Palestynie, dochodziło do przymusowej hellenizacji.

15. Wyjaśnij od razu, czym jest „hellenizacja”: *dobrowolne przyjmowanie lub przymusowe narzucanie kultury, religii i języka starożytnej Grecji.*
16. Przeczytaj pierwszy akapit z tej części podręcznika: *Od czasu zakończenia niewoli babilońskiej Palestyna pozostawała pod panowaniem perskim. Trwało to do 332 roku przed Chrystusem. Wtedy to panowanie objął Aleksander Wielki, a na Bliskim Wschodzie zaczęła dominować kultura starożytnej Grecji. Było tak przez wiele lat. Gdy władzę nad Palestyną przejął Antioch IV, rozpoczęły się dramatyczne prześladowania Żydów.*

17. Poproś o przeczytanie tekstu biblijnego z podręcznika.

Niedługo potem król posłał pewnego starca z Aten, aby zmuszał Żydów do odstępowania od praw ojczystych i do tego, aby nie postępowali według praw Bożych, ale żeby zbeczczili zarówno świątynię w Jerozolimie, którą mieli przemianować na [świątynię] Zeusa Olimpijskiego, jak i tę na Garizim. (...) Ołtarz był pokryty ofiarami niedozwolonymi przez Prawo i niegodziwymi. Nie było wolno ani zachowywać szabatu, ani obchodzić ojczystych świąt, ani nawet przyznawać się, że jest się Żydem. (2 Mch 6,1–2.5–6)

18. Kontynuuj: *Antioch IV chciał stworzyć jednolity hellenistyczny naród, dlatego zakazał kultu żydowskiego. Postępowanie według prawa żydowskiego i posiadanie Pisma Świętego były karane śmiercią. Święte księgi darto na strzepy i palono. Świątynię jerozolimską okradziono i ponownie zniszczono. Wszystkie miasta i wioski miały obowiązek składać ofiary greckim bogom. Wielu Izraelitów z obawy o swoje życie zaczęło praktykować kult grecki, jednak dla innych okazanie wierności Bogu było ważniejsze.*
19. Mów dalej: *W takich okolicznościach wierny Bogu Matatiasz zgromadził wokół siebie ludzi, którzy gotowi byli oddać życie w obronie wiary. Gdy Matiasz zginął, jego synowie przejęli dowództwo nad powstaniem przeciwko przymusowej hellenizacji. Jeden z nich – Juda Machabeusz – zdobył Jerozolimę i świątynia Pana została oczyszczona, odbudowana i na nowo poświęcona Bogu. Walka braci Machabejskich i ich potomków przeciwko prześladowaniom religijnym nazywana jest obecnie „powstaniem machabejskim”. To ono doprowadziło do niepodległości Judei, które zostało ogłoszone w roku 128 przed Chrystusem.*

20. Rozdaj uczniom Pismo Święte i poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Odszukaj w Piśmie Świętym fragment 1 Mch 4,52–59 i napisz w formie podpunktów, co zrobili Żydzi po odbudowaniu świątyni*).

Przykładowa odpowiedź:

- złożyli ofiarę na ołtarzu;
- poświęcili ołtarz;
- ozdobili świątynię;
- postanowili co roku świętować uroczystość poświęcenia ołtarza.

ODPOWIADAM

21. Powiedz: *My również mamy swoje świątynie, w których możemy się modlić. Niestety także w naszym państwie zdarza się, że katolicy są oczerniani i ośmieszani z powodu wiary. W takich sytuacjach warto pamiętać o modlitwie do Ducha Świętego. Najlepiej poprosić go o mądrość i męstwo, abyśmy potrafili odważnie stawać w obronie prawdy, a nasze słowa nie były wyrazem agresji, lecz były przepełnione bożą mądrością i troską. Zawsze powinniśmy pamiętać o szacunku wobec każdego człowieka.*
22. Zwróć uwagę na to, że sytuacje, z którymi możemy się spotykać, nie są tak niebezpieczne jak prześladowania w wielu krajach Afryki i Azji. Powiedz: *W naszej modlitwie powinniśmy pamiętać o tych, którzy codziennie ryzykują swoje życie, idąc do kościoła, nosząc krzyż czy czytając Ewangelię. My nie musimy bać się o życie – nikt z nas nie zginie z powodu wiary. Może jednak być tak, że inni będą się naśmiewać z naszej pobożności. Jak się wtedy zachować? (wysłuchaj kilku odpowiedzi).*
23. Podsumuj: *Najpotężniejszą bronią przeciwko przemocy i oszczerstwom jest modlitwa – np. do Ducha Świętego, z prośbą o mądrość i męstwo. On zawsze doda nam odwagi.*
24. Poproś o rozwiązanie ćwiczenia 3 (*Napisz krótką modlitwę w intencji chrześcijan, którzy są prześladowani*). Możesz je też zadać do zrobienia w domu.
25. Inna propozycja pracy domowej: *Poszukaj w internecie i zapisz w części „Moje notatki” nazwy trzech dowolnych organizacji charytatywnych, które zajmują się wspieraniem prześladowanych chrześcijan.*

MODLĘ SIĘ

26. Podsumuj katechezę: *Za chwilę odczytamy Psalm 84. Ukazuje on, jak cenna i ważna w oczach Izraelitów była świątynia, którą odzyskali, narażając swoje życie w powstaniu machabejskim.*

*Szczęśliwi, którzy mieszkają w domu Twoim, Panie,
nieustannie Cię wychwalają.*

*(...) Zaiste, jeden dzień w przybytkach Twoich
lepszy jest niż innych tysiące;*

*wolę stać w progu domu mojego Boga,
niż mieszkać w namiotach grzeszników.*

Bo Pan Bóg jest słońcem i tarczą:

Pan hojnie darzy łaską i chwałą,

nie odmawia dobrodziejstw

postępującym nienagannie.

Panie Zastępów,

szczęśliwy człowiek, który ufa Tobie!

(Ps 84,5.11–13)

IZRAEL PRZED NARODZENIEM JEZUSA CHRYSZTUSA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, że Jezus Chrystus jest zapowiadany przez proroków Mesjaszem, który przynosi nam pokój, wolność i wybawienie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- określa sytuację polityczną i społeczną w Izraelu przed narodzeniem Jezusa Chrystusa;
- opisuje zapowiedzi Mesjasza w Starym Testamencie;
- odkrywa wartość modlitwy księdza Dolindo Jezu, *Ty się tym zajmij!*

POSTAWY: Uczeń podejmuje refleksję nad zapowiedziami Jezusa w Starym Testamencie.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, ew. film, słuchanie świadectwa, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, świadectwo działania modlitwy księdza Dolindo (z internetu¹ lub własne), ew. fragment odcinka *O co chodzi z: Jezu, Ty się tym zajmij?* na kanale Langusta na Palmie², Pismo Święte (na każdą ławkę), komputer z dostępem do internetu, rzutnik albo tablica interaktywna.

¹ Np. świadectwo s. Jolanty Glapki. Materiał *Jezu, Ty się tym zajmij! I dzieją się cuda* jest dostępny na kanale Salve NET.

² Odcinek jest dostępny na YouTube na kanale Langusta na Palmie: *O co chodzi z: Jezu, Ty się tym zajmij?*, minuty 9:50–12:40 (filmik warto przygotować wcześniej, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę na temat bezsilności. Zapytaj uczniów:
 - Co to jest bezsilność? (niemoc, brak sił, poczucie bezsensu, świadomość, że nic się nie da zrobić)
 - Kiedy czujemy się bezsilni? (kiedy nie możemy nic zrobić, kiedy coś nie zależy od nas, kiedy brakuje nam sił, by coś zrobić)
 - Jakie uczucia mogą towarzyszyć bezsilności? (smutek, ból, tęsknota, żal)
 - Gdzie możemy znaleźć pomoc, kiedy czujemy się bezsilni? (u rodziców, wychowawcy, psychologa szkolnego)
3. Podsumuj: *Są takie momenty, kiedy czujemy się bezsilni. Mają tak dzieci i dorośli. Dzieje się tak, kiedy coś nam nie wyjdzie albo pójdzie nie po naszej myśli. Jesteśmy wtedy smutni, ale może nam pomóc drobny gest – przytulenie, uścisk – a także słowa wsparcia.*

SPOTYKAM

4. Powiedz: *Kiedy czujemy się bezsilni, warto zwrócić się o pomoc do Jezusa. Słowa modlitwy, które świetnie sprawdzą się w takiej sytuacji, zapisał kiedyś ksiądz Dolindo Ruotolo.*
5. Opowiedz uczniom o księdzu Dolindo. Wykorzystaj tekst z podręcznika: *Ksiądz Dolindo Ruotolo urodził się u schyłku XIX wieku w Neapolu. Został ogłoszony przez Kościół sługą Bożym. Jego postęga nie była łatwa. Po święceniach Ruotolo poprosił o możliwość pracy na misjach w Chinach, ale nie przychylnono się do jego prośby. Został mianowany profesorem Szkoły Apostolskiej i zajął się nauczaniem śpiewu gregoriańskiego. Jak to czasem bywa, w pewnym momencie został niesłusznie o coś oskarżony. Przez trzydzieści lat swojej posługi, jako podejrzany o herezję, stawał przed Świętym Oficjum. Wrócił do posługi dopiero w 1937 roku. Zostawił mnóstwo tomów komentarzy biblijnych, liczne dzieła teologiczne, mistyczne i ascetyczne.*
6. Wytłumacz znaczenie słów „herezja” i „Święte Oficjum”. Słowniczek znajduje się w podręczniku:

HEREZJA – poglądy religijne uznane za sprzeczne z tymi, które są oficjalnie głoszone przez Kościół.

ŚWIĘTE OFICJUM – kościelny sąd najwyższy, rozpatrujący sprawy o herezję, który działał od XVI wieku do 1965 roku (z przerwami).

7. Nawiąż do modlitwy, którą rozpowszechnił ksiądz Dolindo. Powiedz: *Modlitwę, którą napisał ksiądz Dolindo, warto odmawiać w trudnych, beznadziejnych momentach. Jest bardzo prosta, więc łatwo ją zapamiętać: **Jezu, Ty się tym zajmij!***

8. Możesz poprosić o odczytanie całej wypowiedzi księdza Dolindo: *Kiedy widzisz, że sprawy się komplikują, mów z zamkniętymi oczyma duszy: „**Jezu, Ty się tym zajmij**”. Oderwij się od siebie, bo twój umysł jest napięty... Trudno dostrzec ci zło i zaufać Mi, odrywając się od siebie. Postępuj tak w każdej trudności; róbcie tak wszyscy, a zobaczycie wielkie efekty i ciche cuda. Przysięgam wam na Moją miłość³.*

9. W tym momencie możesz wykorzystać świadectwo s. Jolanty Glapki lub własne, by dowiedzieć, że modlitwa księdza Dolindo naprawdę działa (informacja o potrzebnych materiałach znajduje się na początku katechezy).

10. Wyjaśnij, że modlitwa nie rozwiąże za nas każdej trudnej sprawy. Powiedz: *Modlitwa to nie magiczne zaklęcie, które spełni nasze życzenie. To sposób, by zawierzyć swoje sprawy Jezusowi, a tym samym nabrać sił i odnaleźć wewnętrzny sposób. Bóg zna nas najlepiej i doskonale wie, czego tak naprawdę potrzebujemy. Musimy być otwarci na Boże działanie.*

11. Aby wyjaśnić istotę modlitwy księdza Dolindo, możesz też włączyć fragment odcinka *O co chodzi z: Jezu, Ty się tym zajmij* na kanale Languستا na palmie (informacja o potrzebnych materiałach znajduje się na początku katechezy).

POZNAJĘ

12. Powiedz: *Takiego zawierzenia się Bogu potrzeba było Izraelitom. Zaraz opowiemy sobie o ich wyobrażeniach na temat Mesjasza.*

³ J. Bątkiewicz-Brożek, *Jezu, Ty się tym zajmij! O. Dolindo Ruotolo. Życie i cuda*, Wydawnictwo Esprit, wyd. I, Kraków 2017, s. 347.

13. Wyjaśnij pochodzenie i znaczenie słowa Mesjasz (słowniczek znajduje się w podręczniku):

MESJASZ – słowo pochodzi z języka hebrajskiego, w którym *masziach* to „pomazaniec, namaszczone”. W języku greckim zastąpiono je słowem *christos*, które oznacza człowieka „powołanego i przygotowanego do wykonania specjalnego zadania w służbie Bogu”.

14. Następnie powiedz: *Niepodległość Judei wywalczona przez Machabeuszy nie trwała długo. W 63 roku przed Chrystusem cała Palestyna stała się prowincją Cesarstwa Rzymskiego. Osobą, która nią zarządzała, był prokurator. W 40 roku przed Chrystusem cesarz Oktawian nadał Herodowi Wielkiemu tytuł króla Judei i to on stał się władcą podległym Cesarstwu Rzymskiemu aż do narodzenia Jezusa. To nie był łatwy czas dla narodu żydowskiego. Trudna sytuacja polityczna, podległość Cesarstwu Rzymskiemu i wpływ obcych kultur – rzymskiej i hellenistycznej – poskutkowały duchowym osłabieniem i poczuciem bezsilności.*
15. Dodaj: *Izraelici wiedzieli, że nie poradzą sobie sami. Czekali na Mesjasza – króla, wyzwoliciela, który miał zaprowadzić pokój i dobrobyt. W II wieku przed Chrystusem zaczęły powstawać grupy reprezentujące różne myśli filozoficzne: byli to faryzeusze, saduceusze i eseneicy.*
16. Powiedz, że opiszysz teraz każdą z tych grup. Poproś, by uczniowie się skupili, ponieważ za chwilę będą musieli wykorzystać wiedzę, którą im przekażesz. Zaczynaj mówić: *Faryzeusze byli jednym z żydowskich bractw religijnych w czasach Drugiej Świątyni, czyli od ok. II wieku przed Chrystusem do ok. 70 roku po Chrystusie. Skrupulatnie przestrzegali prawa żydowskiego. Byli w opozycji do saduceuszy. Do faryzeuszy należeli uczeni i znawcy prawa. Saduceusze odrzucali wiarę w nieśmiertelność. Mieli mniejsze wpływy niż faryzeusze – z ich zdaniem liczyły się tylko niektóre bogate rodziny. Innym bractwem w tym czasie byli m.in. eseneicy, którzy zamieszkiwali skalistą pustynię w Qumran. Wyróżniała ich rygorystyczna moralność i wymierzanie surowych kar za przewinienia.*
17. W tym momencie poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Pod odpowiednimi opisami wypisz nazwy żydowskich grup religijnych, które powstały w II wieku przed Chrystusem).

Prawidłowe rozwiązanie:

Skrupulatnie przestrzegali prawa żydowskiego. Uczni i znawcy prawa, mieli duży wpływ na społeczeństwo.	Przeciwnicy faryzeuszy, odrzucali wiarę w nieśmiertelność, mieli wpływ tylko na niektóre bogate rodziny.	Żydowskie stronnictwo religijne, które zamieszkiwało skalistą pustynię w Qumran. Wyróżniały je bardzo rygorystyczna moralność, sądy, surowe kary, celibat.
FARYZEUSZE	SADUCEUSZE	ESSEŃCZYCY

18. Wróć na chwilę do opowieści o Izraelitach i ich oczekiwaniu na Mesjasza. Dodaj: *W narodzie coraz silniej odczuwało się nastrój radosnego zniecierpliwienia. Oczekiwano Bożego wysłannika, który wybawi lud z grzechu, ucisku, choroby i wszelkiej niedoli, tak jak zapowiadali prorocy.*

19. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

*Albowiem Dziecię nam się narodziło,
Syn został nam dany,
na Jego barkach spoczęła władza.
Nazwano Go imieniem:
Przedziwny Doradca, Bóg Mocny,
Odwieczny Ojciec, Księżę Pokoju.
Wielkie będzie Jego panowanie
w pokoju bez granic
na tronie Dawida
i nad jego królestwem,
które On utwierdzi i umocni
prawem i sprawiedliwością,
odtąd i na wieki.
(Iz 9,5-6)*

20. Poproś o rozwiązanie ćwiczenia 2 (Wypisz tytuły, które prorok Izajasz przypisuje oczekiwanemu Mesjaszowi).

Przykładowe odpowiedzi: *Przedziwny Doradca, Bóg Mocny, Odwieczny Ojciec, Księżę Pokoju.*

21. Zaproponuj analizę tekstów Starego Testamentu, które zapowiadają przyście Mesjasza. Podziel uczniów na pięć grup i połóż na ławkach Pismo Święte. Każda grupa ma za zadanie wypisać ze swojego tekstu jak najwięcej informacji o zapowiadającym wysłanniku Boga (Mesjaszu, potomku króla Dawida, Zbawicielu). Fragmenty do analizy:

- Rdz 3,14–15
- Iz 9,1–6
- Iz 53,1–9
- Iz 53,10–12
- Mi 5,1–3

Przeznacz kilka minut na pracę. Następnie przedstawiciel każdej grupy prezentuje znalezione informacje.

Podsumowując, zwróć uwagę, że ci, którzy skupiali się na ziemskim wymiarze oczekiwanego Mesjasza – królestwie Izraela na ziemi – nie rozpoznali w Jezusie oczekiwanego Pościańca Bożego. Ci zaś, którzy oczekiwali zbawienia od grzechu i pokoju serca, patrząc na Ukrzyżowanego zrozumieli, że oto wypełniła się wizja proroka Izajasza. Ci drudzy uwierzyli, że Jezus jest Mesjaszem.

ODPOWIADAM

22. Możesz podsumować tekstem w podręczniku: *Nie wszyscy Żydzi przyjęli Jezusa jako Mesjasza. Nadzieje osób spodziewających się króla, który wywoła powstanie narodowe i wywalczy wolność polityczną, się nie spełniły. Jednak byli tacy, którzy uwierzyli, że Jezus Chrystus jest Mesjaszem – i ci doświadczyli pokoju serca, uwolnili się od grzechu, dostąpili uzdrowienia i miłości Bożej. Także my musimy pamiętać o tym, by przyjmować Jezusa takim, jakim się nam On objawia, a nie takim, jakim byśmy chcieli Go widzieć. To nie Bóg dopasowuje się do ludzkich wyobrażeń i pragnień, ale ludzkie wyobrażenia i oczekiwania mają dostosować się do Bożego planu zbawienia.*

23. Na koniec poproś, aby uczniowie zastanowili się nad sytuacjami w swoim życiu, które warto zawierzyć Jezusowi. Przypomnij, że nie chodzi o magiczne zaklęcie, ale powierzenie się woli Bożej. Zaproponuj ćwiczenie 3 w podręczniku (*Zapisz w pustych chmurkach sytuacje, w których warto zawierzyć Jezusowi, a do serca przepisz słowa modlitwy księdza Dolindo. W pierwszej chmurce wynotowano przykładową sytuację.*)

Przykładowe sytuacje: dużo nauki i sprawdzianów, problemy z rodzicami, uzależnienie od komórki, kłótnia z przyjaciółką, choroba dziadka.

MODLĘ SIĘ

24. Powiedz: Na koniec pomodlimy się słowami Psalmu 18:

*Miłuję Cię, Panie, Mocy moja,
Panie, Ostojo moja i Twierdzo, mój Wybawicielu,
Boże mój, Opoko moja, na którą się chronię,
Tarczo moja, Mocy zbawienia mego i moja Obrono!
Wzywam Pana, godnego chwały,
i będę wolny od moich nieprzyjaciół.
Ogarnęły mnie fale śmierci
i zatrwożyły mnie odmęty niosące zagładę;
oplątały mnie pęta Szeolu,
zaskoczyły mnie sidła śmierci.
W moim utrapieniu wzywam Pana
i wołam do mojego Boga;
usłyszał On mój głos ze swojej świątyni,
a krzyk mój dotarł do Jego uszu.
(Ps 18,2–7)*

CHRZEŚCIJANIN WOBEC ZŁA I NIESZCZĘŚĆ

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że zło i nieszczęścia są skutkami grzechu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- analizuje zależność między grzechem a nieszczęściem i cierpieniem;
- wymienia sposoby przeciwdziałania złu i cierpieniu;
- podaje przykłady właściwego zachowania chrześcijanina wobec zła i nieszczęść.

POSTAWY: Uczeń podejmuje działania, które mają na celu pomoc ludziom cierpiącym i potrzebującym.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca z tekstem modlitwy, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst *Modlitwy franciszkańskiej o pokój*¹ (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia), ćwiczenie multimedialne *Uczynki miłosierdzia*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj odmówienie *Modlitwy franciszkańskiej o pokój*. Rozdaj uczniom wydrukowane teksty (załącznik 1).

*O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju,
abyśmy siali miłość tam, gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie tam, gdzie panuje krzywda;
jedność tam, gdzie panuje rozłam;*

¹ Tekst modlitwy za: <https://misericors.org/modlitwa-franciszkańska-o-panie-uczyn-z-nas-narzedzia-twojego-pokoju/> (dostęp: 21 września 2020 roku).

*prawdę tam, gdzie panuje błąd;
wiarę tam, gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję tam, gdzie panuje rozpacz;
światło tam, gdzie panuje mrok;
radość tam, gdzie panuje smutek.*

*Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybacząc – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia.
Przez Jezusa Chrystusa Pana naszego. Amen.*

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Odpowiedzi uczniów możesz notować na tablicy.
 - Jakie zło i nieszczęścia dotyczą dzisiaj ludzi? (śmierć, choroby, wypadki, samotność, odrzucenie, powodzie, pożary, katastrofy np. lotnicze, ekologiczne)
 - Czy istnieje gdzieś na ziemi miejsce bez zła i nieszczęść? Jeśli tak, nazwijcie je. (może padnie kilka konkretnych odpowiedzi, ale tak pokieruj rozmową, by uczniowie doszli do wniosku, że nie ma takiego miejsca na ziemi)
 - Kiedyś istniało takie miejsce. Jak się ono nazywa? (raj)
 - Kiedy ludzie musieli je opuścić? (kiedy dopuścili się grzechu)
3. Zatrzymaj się na pojęciu grzechu. Przypomnij uczniom, że grzech jest konsekwencją odrzucenia Boga. Powiedz: *Grzech to to, co oddziela nas od Boga i drugiego człowieka, od dobra i miłości. Grzech niszczy grzesznika i relacje międzyludzkie. Pamiętajcie, że grzech to nie to samo, co błąd: błąd to pomyłka, a grzech to świadomie popełniony zły uczynek.*
4. Możesz wprowadzić rozróżnienie na grzech lekki i ciężki. Warto wykorzystać tutaj tekst z *Youcat dla dzieci*: „Grzech lekki to małe zło, które przydarza ci się, kiedy nie postępujesz z miłością. Drobnie kłamstwo, małe nieposłuszeństwo, złość... Taki grzech nie oddziela cię od Boga. Grzech ciężki to duże zło. Wiesz o tym, a mimo to nie rezygnujesz. Ro-

bisz to specjalnie. Jeśli ktoś popełnił grzech ciężki, musi się wyspowiadać, bo utracił więź z Bogiem. Grzechy lekkie możemy wyznaczyć na spowiedzi i zawsze powinniśmy za nie przeprosić” (por. 81).

5. Dodaj, że całe zło, nieszczęścia, choroby i śmierć pojawiły się na świecie jako konsekwencje grzechu. Następnie poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Połącz grzech z nieszczęściem, które może być jego skutkiem*).

Prawidłowe rozwiązanie:

palenie papierosów – choroby układu oddechowego, silny kaszel

łamanie przepisów ruchu drogowego – wypadki drogowe

pycha – brak przyjaciół

wyrzucanie śmieci w lesie – katastrofy klimatyczne

6. Podsumuj: *Czasem związek pomiędzy grzechem a nieszczęściem jest bardzo widoczny. Kiedy nie szanujemy zdrowia, możemy na coś zachorować (palenie może poskutkować chorobą płuc, alkoholizm – chorobą wątroby itd.). Gdy nie szanujemy środowiska i zanieczyszczamy je, wynikają z tego katastrofy klimatyczne (susze, pożary, powodzie i inne). Kiedy nie przestrzegamy przepisów drogowych, może dojść do mniej lub bardziej poważnych wypadków.*
7. Dodaj: *Jednak nie zawsze nieszczęście, które nas spotyka, jest konsekwencją naszych grzechów. Są też sytuacje, w których związek pomiędzy grzechem a nieszczęściem pozostaje dla nas bolesną tajemnicą, której nie jesteśmy w stanie wyjaśnić. Przykłady to np. choroby genetyczne, trzęsienia ziemi czy inne kataklizmy.*
8. Możesz też podsumować tekstem z tej części podręcznika: *Bóg stworzył piękny, dobry świat. Nie chciał, aby ludzie cierpieli i umierali. Człowiek miał żyć w raju, w pokoju i przyjaźni z Bogiem.*

Stało się jednak inaczej: z powodu grzechu ludzie utracili pierwotną harmonię życia ze światem i z Bogiem. Zło, nieszczęście, cierpienie oraz śmierć to skutki utraty tej harmonii.

SPOTYKAM

9. Zwróć uwagę, że Izraelitów – naród wybrany, szczególnie umiłowany przez Boga – również dotykały liczne nieszczęścia. Poproś, aby ucz-

niowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku, mając w pamięci dotychczasowe tematy o historii Izraela (*Wymień cierpienia i nieszczęścia, które spotkały Izraelitów*). Uwaga: wśród odpowiedzi mogą pojawić się przykłady z historii nowożytnej, np. Holokaust.

Przykładowe odpowiedzi: *brak żywności i wody na pustyni, jadowite węże na pustyni, ciągłe ataki Filistynów i Madianitów, burzenie i podpalenie miast, grabieże świątyni, niewola babilońska, przymusowa hellenizacja, utrata ojczyzny, Holokaust.*

Podsumujcie ćwiczenie, by uczniowie mogli uzupełnić ewentualne luki. Powinni wypisać co najmniej cztery przykłady.

10. Poproś o przeczytanie tekstu z tej części podręcznika: *Przyglądając się historii Izraelitów, widzimy, że Bóg opiekował się narodem wybranym, ale dostrzegamy też wiele nieszczęść i zła, które ich dotykały. Można tu wymienić przegrane wojny, niewolę, wygnanie, grabieże. Biblia ukazuje nam to zło jako konsekwencję grzechów Izraelitów. Cierpienie ciała może stać się drogą do szczęścia duszy. Historia narodu wybranego pokazuje, że droga do prawdziwego szczęścia i życia w bliskości z Bogiem to droga „przez pustynię” – przez trudy, cierpienie i niedolę. Jak czytamy w Youcat: „Bóg jest we wszystkim, co spotyka nas w zmiennych kolejach naszego życia, także w wydarzeniach bolesnych i pozornie bezsensownych. Bóg chce pisać prosto na krzywych liniach naszego życia. To, co nam zabiera, i to, czym nas obdarza, w czym nas umacnia i wypróbowuje – to wszystko stanowi znaki i zarządzenia Jego woli”².*

POZNAJĘ

11. Wskaż na postawę Jezusa, który pokornie przyjął cierpienie, ból i śmierć, aby zbawić ludzi. Przez swoją mękę nadał sens życiu w cierpieniu. Powiedz: *Każdy człowiek cierpiący może „złączyć się” z cierpieniem Jezusa i przyczynić się do zbawienia innych, ofiarowując ból i cierpienie w ich intencji.*
12. Dodaj: *Jezus w Piśmie Świętym zapowiadał królestwo Boże, w którym skończy się zło, cierpienie i nieszczęście. W tym królestwie smutni, ubodzy i prześladowani będą szczęśliwi, czyli błogostawieni.*

² Youcat, 49.

13. Poproś o odczytanie tekstu biblijnego z podręcznika.

Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie.

Błogosławieni, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni.

Błogosławieni cisi, albowiem oni na własność posiadą ziemię.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyceni.

Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.

Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi.

Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości, albowiem do nich należy królestwo niebieskie.

Błogosławieni jesteście, gdy wam urągają i prześladują was, i gdy z mego powodu mówią kłamliwie wszystko złe o was. Cieszcie się i radujcie, albowiem wielka jest wasza nagroda w niebie. Tak bowiem prześladowali proroków, którzy byli przed wami.

(Mt 5,3–12)

- 14. Podsumuj:** *Słuchając tych błogosławieństw, może nam się wydawać, że tylko nieszczęśliwi mogą zostać błogosławieni, ale nie jest to główne przesłanie Jezusa. Pokazuje On, że czasami to, co wydaje nam się niezrozumiałe, może prowadzić do wielkiej radości, jeśli tylko cierpliwie poczekamy na zakończenie. Czasami jest tak, że wszystko wydaje się stracone, ale z perspektywy wiary wygląda to inaczej. Zawsze trzeba pamiętać o dopowiedzeniach każdego z błogosławieństw – obietnice szczęścia przynoszą bowiem nadzieję.*

ODPOWIADAM

- 15.** Poproś, aby uczniowie jeszcze raz przyjrzeni się modlitwie, którą modlili się na początku lekcji. Poproś, by wyszukali w tekście słowa wskazujące na doświadczenie nieszczęścia i zakreślili je jednym kolorem. Następnie, przy pomocy drugiego koloru, mają podkreślić słowa opisujące sposób przeciwdziałania wszelkim nieszczęściom. Zakreślone słowa mogą wypisać w dwóch kolumnach w części przeznaczony na notatki.
- 16.** Wyjaśnij uczniom, że nie możemy być obojętni wobec ludzi, których dotknęło nieszczęście. Powiedz: *Naszym zadaniem jest pomagać sobie*

nawzajem i troszczyć się o nasze wzajemne dobro. Bóg chce docierać przez nas do ludzi smutnych, potrzebujących i nieszczęśliwych.

17. Powiedz, że w klasie piątej uczniowie poznali uczynki miłosierdzia. Stawiają one cenną wskazówkę, jak przeciwdziałać złu. Zachęć uczniów do wykonania ćwiczenia 3 w podręczniku – *Przypomnij sobie uczynki miłosierdzia względem ciała (poznałeś je w piątej klasie). Uzupełnij brakujące słowa. Podpowiedzią jest liczba kratek w każdym wersie – jedna kratka odpowiada jednej literze.*

Uwaga: to **ćwiczenie** jest również dostępne w wersji multimedialnej (*Uczynki miłosierdzia*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Głodnych **NAKARMIĆ**

Spragnionych **NAPOIĆ**

Nagich **PRZYODZIAĆ**

Podróżnych **W DOM PRZYJĄĆ**

Więźniów **POCIESZAĆ**

Chorych **NAWIEDZAĆ**

Umarłych **GRZEBAĆ**

18. Podsumuj lekcję. Powiedz, że Bóg ze zła potrafi wyprowadzić dobro. Nie znaczy to jednak, że mamy być bierni i obojętni wobec nieszczęść i cierpienia. Naszym zadaniem jest pomagać sobie nawzajem. Im mniej będzie grzechu, a więcej uczynków miłosierdzia, tym mniej będzie na świecie zła. Warto podjąć konkretne działania i modlić się w intencji cierpiących. Ofiarując cierpiącemu człowiekowi dobroć, przybliżamy królestwo Boże.
19. Propozycja zadania domowego: *Wykonaj plakat do jednego z uczynków miłosierdzia. Pamiętaj, aby wykonać projekt graficzny, a także wymyślić hasło.*
20. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODŁĘ SIĘ

21. Na zakończenie pomódlcie się słowami Psalmu 4:

*Kiedy Cię wzywam, odpowiedz mi,
Boże, co sprawiedliwość mi wymierzasz.
Tyś mnie wydzwignął z utrapienia -
zmiłuj się nade mną i wysłuchaj moją modlitwę!
Mężowie, dokąd chwata moja będzie w pogardzie?
Czemu kochacie marność i szukacie kłamstwa?
Wiedźcie, że Pan mi okazuje cudownie swą łaskę,
Pan mnie wysłuchuje, ilekroć Go wzywam.
Zadrżycie i nie grzeszcie,
rozważcie na swych łożach i zamilknijcie!
Złóżcie należne ofiary
i miejcie w Panu nadzieję!
(Ps 4,2-6)*

OSOBA JEZUSA CHRYSZTUSA I ODKUPIENICZY CHARAKTER JEGO DZIEŁA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Jezus jest Zbawicielem człowieka i świata.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, że Jezus jest obiecany Zbawicielem świata;
- tłumaczy, dlaczego dzieło Jezusa Chrystusa jest zbawienne dla człowieka;
- uzasadnia, że Syn Boży stał się człowiekiem dla naszego zbawienia.

POSTAWY: Uczeń wyraża wdzięczność za zbawcze dzieło Jezusa Chrystusa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, słuchanie słowa Bożego, film, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film z serii 3MC – Trzyminutowy Katechizm: *Kim był Jezus?*¹, jeden egzemplarz Pisma Świętego, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiaj z uczniami na temat szukania skarbów. Może znają jakieś gry (np. podchody), w których na podstawie przesłanek można odkryć drogę do „skarbu”. Powiedz, że takie poszukiwania wywołują wiele

¹ Dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=16e2bj0dmE> (3:15, warto przygotować film przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji).

emocji i angażują biorące w nich osoby. Dodaj, że tego typu zabawy zawsze owiane jakąś tajemnicą: mogą pojawić się kody, szyfry, tajemne miejsca, wydarzenia. Na koniec nawiąż do wiary. Powiedz: *W naszej wierze też szukamy Skarbu i całe życie odkrywamy tajemnice Boga.*

3. Pozostając w tematyce odkrywania, poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Rozwiąż rebus. Rozwiązanie zapisz poniżej i odczytaj całe zdanie*).

Poprawne rozwiązanie: **ZBAWICIEL** Jezus Chrystus odkupił nas od śmierci wiecznej.

4. Podsumuj: *Wiemy, że Jezus Chrystus jest Zbawicielem. Spytaj: Co jeszcze możemy o Nim powiedzieć?* (urodził się w Betlejem, jego matką była Maryja, wychowywał się w Nazarecie, czynił cuda, miał dwunastu apostołów, umarł na krzyżu i trzeciego dnia zmartwychwstał, wstąpił do nieba, jest Bogiem). W ramach podsumowania poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Zaprojektuj CV Jezusa Chrystusa*). Po chwili podsumujcie pracę indywidualną. Poproś kilku uczniów o zaprezentowanie swoich wersji CV.

Przykładowe rozwiązanie:

Imię: Jezus

Ojciec: Bóg

Matka: Maryja

Miejsce urodzenia: Betlejem

Zawód: cieśla, kaznodzieja

Ulubione zajęcie: nauczanie, pomaganie innym

Motto życiowe: Baczenie, żebyście nie gardzili żadnym z tych małych;

Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Większość ludzi na świecie słyszało o Jezusie Chrystusie. Przyznają się do tego wierzący i niewierzący. Często jest jednak tak, że niektórym brakuje podstawowych informacji na Jego temat.*
6. Zapowiedz: *Dziś spróbujemy choć trochę usystematyzować wiadomości, które dotyczą Jezusa i Jego działalności.*
7. Spytaj: *Skąd możemy czerpać podstawowe informacje o Jezusie?* (mogą paść odpowiedzi, że z internetu lub książek – powinna paść odpowiedź:

z Pisma Świętego). Podsumuj: *Tak, podstawowym źródłem wiedzy o Chrystusie jest Biblia, a przede wszystkim Ewangelia.*

8. Zaczynij rozmowę kierowaną:
 - Ilu było Ewangelistów? (czterech)
 - Jakie imiona nosili Ewangelści? (Mateusz, Marek, Łukasz, Jan)
 - Którzy z tych Ewangelistów znali Jezusa osobiście? (Mateusz i Jan)
9. Podsumuj: *Podstawowym źródłem informacji o Jezusie jest Pismo Święte, a szczególnie zawarte w nim księgi Ewangelii. Ich autorzy przybliżają nam postać Jezusa Chrystusa, ponieważ znali Go osobiście (Mateusz i Jan) lub z relacji Jego apostołów (Łukasz, Marek).*
10. Jako podsumowanie możesz zaproponować obejrzenie krótkiego filmu z serii 3MC – Trzyminutowy Katechizm: *Kim był Jezus?*

POZNAJĘ

11. Powiedz, że dzisiaj przeczytacie fragment z Ewangelii św. Łukasza. Co ciekawe, Jezus będzie cytował w nim proroka Izajasza. Wybierz ucznia, który odczyta cytat na głos. Podaj mu Pismo Święte i poproś o odszukanie siglum: Łk 4,16–21.

[Jezus] przyszedł również do Nazaretu, gdzie się wychował. W dzień szabatu udał się swoim zwyczajem do synagogi i powstał, aby czytać. Podano Mu księgę proroka Izajasza. Rozwinąwszy księgę, znalazł miejsce, gdzie było napisane: „Duch Pański spoczywa na Mnie, ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie, abym ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie; abym uciśnionych odsyłał wolnymi, abym obwoływał rok łaski Pana”. Zwinąwszy księgę oddał stulce i usiadł; a oczy wszystkich w synagodze były w Niego utkwione. Począł więc mówić do nich: „Dziś spełniły się te słowa Pisma, któreście słyszeli”.

12. Przypomnij, że Jezus stał się człowiekiem z miłości do nas, ludzi. Na podstawie przeczytanego fragmentu Pisma Świętego zadaj pytania:
 - Co uczynił z Wybranym Duch Święty? (namaścił go i posłał)
 - Kim jest Wybrany zapowiedziany przez proroka Izajasza? (Jezusem Chrystusem)
 - Do jakiej misji posłał Jezusa Duch? (by ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom – wolność, a niewidomym – przejrzenie)

- Jak skończy się misja Jezusa? (umrze na krzyżu i zmartwychwstanie)
- Dlaczego Jezus podjął się tej misji? (z miłości do człowieka, dla naszego zbawienia)

ODPOWIADAM

13. Powiedz: *Moment, w którym Jezus opowiedział o swojej odkupieńczej misji zapowiedzianej przez proroka Izajasza, musiał być bardzo ważny dla jego słuchaczy. Spróbujcie sobie wyobrazić, że Chrystus mówi o tym teraz, w naszej klasie. Czy wysłuchalibyście Go ze zrozumieniem?*
14. Podsumuj, wykorzystując fragment z tej części podręcznika: *Jezus wciąż jest z nami, w końcu obiecał nam, że nie zostawi nas samych sobie. Na różne sposoby przychodzi do nas ze swoim słowem, a przede wszystkim ze swoją przyjaźnią. Jest obecny, tylko „czasami się ukrywa, bo Mu się podoba, gdy Go mozolnie szukamy”, jak pisała Święta Urszula Ledóchowska.*
15. Teraz poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 (*Napisz do swojego wymyślonemu przyjaciela wiadomość SMS. Poinformuj tę osobę, o czym dowiedziałeś się na dzisiejszej katechezie*). Przeznacz chwilę na pracę indywidualną. Następnie podsumujcie efekty.

Przykładowa odpowiedź:

Cześć, Aniu! Dzisiejsza katecheza była bardzo ciekawa. Dowiedziałam się kilku nowych rzeczy o Jezusie Chrystusie. Najwięcej o jego życiu i misji można przeczytać w czterech Ewangeliach. Przeczytaliśmy fragment Ewangelii wg św. Łukasza, w którym Jezus zapowiedział swoją odkupieńczą misję.

MODLĘ SIĘ

16. Powiedz: *Na koniec pomodlimy się, dziękując Bogu za Jego wielkie czyny dokonane w Jezusie Chrystusie. Przeczytajmy fragment Psalmu 150 z podręcznika.*

Alleluja.

Chwalcie Boga w Jego świątyni,

chwalcie Go na wyniosłym Jego nieboskronie!

Chwalcie Go za potężne Jego czyny,

chwalcie Go za wielką Jego potęgę!

Chwalcie Go dźwiękiem rogu,
chwalcie Go na harfie i cytrze!
Chwalcie Go bębnem i tańcem,
chwalcie Go na strunach i flecie!
Chwalcie Go na dźwięcznych cymbałach,
chwalcie Go na cymbałach brzęczących.
Wszystko, co żyje, niech chwali Pana!
Alleluja.
(Ps 150,1-6)

19 HISTORYCZNOŚĆ JEZUSA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Jezus jest postacią historyczną.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- podaje, że Jezus jako człowiek żył na ziemi ok. dwa tysiące lat temu;
- wymienia dowody historyczne potwierdzające istnienie Jezusa;
- objaśnia, że istnienie Jezusa potwierdzają również historycy pozachrześcijańscy.

POSTAWY: Uczeń uzasadnia historyczność Jezusa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, słuchanie kolędy, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karty do pracy w grupie (załącznik 1 – do wydrukowania ×1 i rozcięcia), nagranie kolędy *Uciekali* (najlepiej z musicalu Metro)¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODRYWAM

2. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj uczniom odsłuchanie kolędy *Uciekali*.

*Tej nocy Anioł przyszedł do Józefa:
„Zbudźcie dzieciątko, co tak słodko śpi.*

¹ Nagranie jest dostępne w internecie.

*Judea dziś to niebezpieczna strefa
i policzone małych chłopców dni”.*

*Namiestnik Herod ciągle drży w obawie,
że chociaż władzę dzierży jego dłoń
i rzymski cesarz patrzy nań łaskawie,
to w rączkach dziecka może kryć się broń.*

*Ref. Uciekali, uciekali, uciekali
na osiołku przez pustyni żar.
Jak najdalej, jak najdalej, jak najdalej
ukryć Dziecię, bezcenny ich skarb.*

*Ciężko ojczyznę wspominać w pustyni.
Mieliśmy jakoś zapewniony byt,
choć czasem patrol mijał drzwi świątyni,
zawsze się modlić mógł pobożny Żyd.*

*Lecz może trzeba szlakiem iść wygnania
tak jak przodkowie nasi kiedyś szli.
Może nie tu jest Ziemia Obiecana,
może gdzie indziej będzie rósł nasz Syn.*

3. Powiedz, że odtworzysz piosenkę jeszcze raz, a uczniowie mają się skupić, ponieważ za chwilę zadasz pytania do tekstu.
4. Po wysłuchaniu kolędy spytaj:
 - Do kogo przyszedł anioł? (Józefa)
 - Kim jest Józef, do którego przyszedł Anioł? (mężem Maryi, opiekunem Jezusa)
 - Kim jest „dzieciątko”? (mowa o małym Jezusie)
 - Czemu anioł nazywa Judeę niebezpieczną strefą? (ponieważ Herod chciał zabić Jezusa, więc wydał wyrok śmierci na nowo narodzonych chłopców)
 - Czemu Herod chciał zabić Jezusa? (bał się, że Jezus kiedyś zabierze mu władzę)
 - W jaki sposób uciekali Maryja, Józef i Jezus? (na osiołku, przez pustynię)
5. Podsumuj: *Słowa piosenki przypomniaty nam kilka informacji o Jezusie. O tym, gdzie i kiedy się urodził oraz jaki wykonywał zawód, mówiliśmy już na ostatniej lekcji. Kim jest dla was Jezus? Poproś uczniów o wykonanie*

ćwiczenia 1 w podręczniku (Po prawej stronie wypisz konkretne informacje, których dowiedziałeś się na temat Jezusa. Po lewej napisz, kim Jezus jest dla ciebie).

Przykładowe rozwiązanie:

- Jezus jest dla mnie Bogiem;
- Jezus jest Synem Bożym;
- Jezus jest dla mnie kimś ważnym;
- bo umarł na krzyżu za moje grzechy.

- Jezus urodził się ponad dwa tysiące lat temu;
- Jezus urodził się w Betlejem;
- Jego mamą była Maryja, a ojcem Bóg;
- ziemskim opiekunem Jezusa był Józef.

SPOTYKAM

6. Zaczynij pogadankę na temat przodków. Spytaj, czy uczniowie potrafią coś powiedzieć o swoich dziadkach, rodzicach, bliskich, czy znają jakieś rodzinne opowiadki i ciekawostki. Możesz dopytać, czy rozmawiają z dziadkami o przeszłości.
7. Powiedz: *Pewnie wielokrotnie wykonywaliście już w szkole drzewo genealogiczne. Jeśli jeszcze tego nie robiliście, warto podjąć próbę i namówić do tego rodziców i dziadków.*

POZNAJĘ

8. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z podręcznika.

W owym czasie przyszedł Jezus z Nazaretu w Galilei i przyjął od Jana chrzest w Jordanie. W chwili gdy wychodził z wody, ujrzał rozwierające się niebo i Ducha jak gołębicę zstępującego na Niego. A z nieba odezwał się głos: „Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie”. (Mk 1,9–11)

Powiedz: *Dzisiejszy fragment opowiada o chrzcie Jezusa w Jordanie. Było to bardzo ważne wydarzenie. To wtedy rozwarło się niebo, z którego rozległ się głos samego Boga. Bóg przedstawił Jezusa jako swojego Syna.*

9. Uświadom uczniom, że pierwszym źródłem mówiącym o istnieniu Jezusa jest Pismo Święte. Spytaj:

- Skąd wiemy, że Jezus naprawdę istniał? (opisuje to Ewangelia)
- Jakie księgi poza Ewangelią mówią o Jezusie? (Listy i Dzieje Apostolskie)
- Jak Pismo Święte przedstawia Jezusa? (jako Boga i jako człowieka – tutaj może przydać się twoja wypowiedź)

10. Powiedz: *Co ważne, o istnieniu Jezusa mówi nie tylko Pismo Święte. Wielu chrześcijan opisywało życie swojego mistrza. Do źródeł chrześcijańskich mówiących o Chrystusie zaliczamy również dzieła takich świętych jak Klemens Rzymski, Ireneusz czy Ignacy Antiocheński.*

11. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zapisz w chmurce słowa, które usłyszeli ludzie zgromadzeni nad Jordanem chwilę po tym, jak Jezus został ochrzczony.*)

Prawidłowe rozwiązanie:

„Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie”.

12. Kontynuuj: *Oprócz źródeł chrześcijańskich wyróżniamy też źródła pozachrześcijańskie, które w ten czy inny sposób potwierdzają, iż kiedyś żył i działał Jezus Chrystus. Te teksty przekonują często nawet niewierzących. Zaraz opowiedz sobie o kilku z nich.*

13. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na pięć zespołów i rozdaj im losowo wydrukowane oraz rozcięte materiały z załącznika 1. Zadaniem każdej grupy jest przeczytać przydzielony tekst, a także opracować go i przedstawić w kilku zdaniach.

Treść załącznika:

Grupa 1. TALMUD – zawiera on ustną tradycję religijno-moralną mozaizmu z I wieku po Chrystusie. Talmud nazywa Jezusa głupcem i jest Mu wyraźnie nieprzychylny. Jest to o tyle zrozumiałe, że Żydzi nie uznają w Jezusie Mesjasza obiecane go przez Stary Testament i wciąż go oczekują. Z Talmudu jasno wynika, że Jezus był postacią znaną. Talmud nie nawidzi Jezusa i szuka usprawiedliwienia dla Jego oskarżycieli. W ten sposób Talmud potwierdza istnienie Jezusa.

Grupa 2. JÓZEF FLAWIUSZ – historyk Żydowski (38–100 r. po Chrystusie). Pisał o Jezusie w *Dawnych dziejach Izraela*. Możemy tam przeczytać, że Jezus był człowiekiem mądrym, który dokonywał zadziwiających czynów. Nauczał tak dobrze, że pozyskał zwolenników wśród

Greków i Żydów, którzy uwierzyli, że jest Mesjaszem. Został oskarżony przez żydowskich przywódców, skazany na ukrzyżowanie przez Piłata i uznany za zmartwychwstałego.

Grupa 3. TACYT (55–120 r. po Chrystusie) – uważany za najznakomitszego historyka antycznego Rzymu. Pisał o Neronie, który „karat najbardziej wyszukanyimi torturami ludzi zwanych powszechnie chrześcijanami, którzy znieawidzeni byli za swe potworne zbrodnie”. Tacyt wspomina, że Jezus został skazany na śmierć za Poncjusza Piłata: „Chrestus [Chrystus], fundator imienia, został stracony z wyroku Poncjusza Piłata, prokuratora Judei za rządów Tyberiusza, lecz podstępny zabobon stłumiony na czas pewien wybuchł ponownie, nie tylko w Judei, gdzie intryga miała swój początek, lecz również w całym mieście Rzym”.

Grupa 4. SWETONIUSZ (75–160 r. po Chrystusie) w żywotach cesarza Klaudiusza i Nerona podaje, że zna chrześcijan z krążących o nich opowieści. Słyszał też o istnieniu Chrystusa i jego związkach z Żydami. W Rzymie istniał wśród Żydów spór o Chrystusa jako Mesjasza. Ów spór spowodował wygnanie Żydów z Rzymu. Choć Swetoniusz nie znał szczegółów z życia Jezusa, to jednak o nim pisał, co potwierdza fakt Jego istnienia.

Grupa 5. PLINIUSZ MŁODSZY – (62–113 r. po Chrystusie), wielkorządcą Bitynii w Małej Azji, składał relację cesarzowi Trajandii o swej metodzie postępowania w stosunku do chrześcijan. Pliniusz zauważył, że chrześcijanie śpiewają hymn Chrystusowi jako Bogu.

Po zakończeniu pracy w grupach przedstawiciele zespołów prezentują najważniejsze informacje dotyczące wylosowanych źródeł pozachrześcijańskich i zawartych w nich danych.

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij diagram*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Dokumenty uzasadniające historyczność osoby Jezusa Chrystusa:

- A. **Pozachrześcijańskie: świadectwa żydowskie i pogańskie – Talmud, pisma Józefa Flawiusza, Pliniusza Młodszeo, Tacyta, Swetoniusza**
- B. **Chrześcijańskie: księgi Nowego Testamentu ORAZ pisma pisarzy wczesnochrześcijańskich – Klemensa Rzymskiego, Ireneusza, Ignacego Antiocheńskiego**

ODPOWIADAM

15. Podsumuj. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Historycy nie podważają istnienia Jezusa Chrystusa, ale przyznają Mu miejsce wśród innych postaci historycznych mających wpływ na losy świata. Dla chrześcijan Jezus jest nie tylko osobą, której istnienie potwierdzają liczne źródła, ale przede wszystkim Bogiem, który zawsze jest z nami.*
16. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (Wyobraź sobie, że jesteś historykiem pracującym w gazecie. Napisz krótką notatkę o tym, że Jezus jest postacią historyczną i warto dowiedzieć się na Jego temat czegoś więcej).

Przykładowa notatka:

Niezbite dowody potwierdzają, że ponad dwa tysiące lat temu żył Jezus Chrystus. Pismo Święte przedstawia fascynujące wydarzenia z jego życia i okresu publicznej działalności. O nauczaniu i mądrości Jezusa pisał też historyk Józef Flawiusz. Nieco mniej przychylnie wzmianki o Chrystusie można znaleźć w Talmudzie. O Jezusie wspominali również Tacyt i Swetoniusz. Warto zapoznać się z ich dziełami!

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 45:

*Z mego serca tryska piękne słowo:
utwórz mój głoszę dla króla;
mój język jest jak rylec biegłego pisarza.
Tyś najpiękniejszy z synów ludzkich,
wdzięk rozlał się na twoich wargach:
przeto tobie pobłogostawił Bóg na wieki.
(Ps 45,2–3)*

NARODZENIE I DZIECIŃSTWO JEZUSA CHRYSZTUSA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Bóg stał się człowiekiem z miłości do ludzi.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- podaje, że Jezus narodził się w Betlejem;
- tłumaczy, że Bóg posłał na świat swojego Syna Jezusa Chrystusa;
- opowiada skrótową historię Jezusa.

POSTAWY: Uczeń kształtuje w sobie postawę wdzięczności za ziemskie życie Jezusa oraz Jego odkupieńczą misję.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach, praca w grupach, film, metody „notatka wizualna” oraz „nauczyciel w roli”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy w grupach¹ (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia), pięć kartek A4 do pracy w grupach, pisaki i kredki do pracy w grupach, taśma lub magnesy do przymocowania kartek na tablicy, krótki film opowiadający o dzieciństwie Jezusa (według uznania katechety, można wybrać coś z materiałów dostępnych w internecie²), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę *Anioł Pański*.

¹ Teksty apokryfów pochodzą z: *Apokryfy Nowego Testamentu*, pod red. ks. Marka Starowieyskiego, t. 1, *Ewangelie apokryficzne. Opowiadania o Jezusie, Maryi, Józefie i Janie Chrzcicielu*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003.

² Wybrany film warto przygotować wcześniej, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODRYWAM

2. Porozmawiaj z uczniami o tym, jak świętują w gronie swoich rodzin różne uroczystości, a także urodziny czy imieniny jej członków. Dopytaj, czy w ich rodzinach prowadzi się albumy ze zdjęciami, możesz nawiązać do osobistych doświadczeń.
3. Spytaj: *Jakie jest wasze ulubione wspomnienie z dzieciństwa? Opiszcie je.* ALBO: *Może macie jakieś nagrania z waszego dzieciństwa? Jeśli tak, to jakie?*
4. Po krótkiej pogadance poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*W miejsce zdjęć wpisz kilka ważnych wydarzeń z życia twojej rodziny*). Jako podsumowanie poproś chętnych uczniów, by zaprezentowali swoje odpowiedzi.

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Mówiliśmy o ważnych dla nas wspomnieniach z dzieciństwa, a teraz przyjrzymy się najmłodszym latom Jezusa. Niestety nie mamy zbyt wielu wiadomości dotyczących małego Syna Bożego, ale zapoznamy się z dostępnymi materiałami. Najwięcej informacji na ten temat można znaleźć w Ewangelii św. Łukasza.*

POZNAJĘ

6. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

W owym czasie wyszło rozporządzenie cesarza Augusta, żeby przeprowadzić spis ludności w całym świecie. Pierwszy ten spis odbył się wówczas, gdy wielkorządcą Syrii był Kwiryniusz. Podążyli więc wszyscy, aby się dać zapisać, każdy do swego miasta. Udał się także Józef z Galilei, z miasta Nazaret, do Judei, do miasta Dawidowego zwanego Betlejem, ponieważ pochodził z domu i rodu Dawida, żeby się dać zapisać z poślubioną sobie Maryją, która była brzemienna. Kiedy tam przebywali, nadszedł dla Maryi czas rozwiązania. Powiła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie. (Łk 2,1-7)

7. Podsumuj: *To opis narodzin Dzieciątka Jezus. Niektórzy wielokrotnie słyszeli już ten tekst, bo jest on czytany w Wigilię Bożego Narodzenia. Teraz zajmijmy się następnymi latami życia Jezusa.*

ODPOWIADAM

8. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, ile Jezus miał lat, gdy został ukrzyżowany (33 lata). Dodaj, że aż 30 lat prowadził życie ukryte i możemy się jedynie domyślać, jak dorastał Jezus, co robił i z kim się spotykał. Powiedz: *O początkowych latach życia Jezusa dowiadujemy się najwięcej ze wspomnianej już Ewangelii św. Łukasza.*
9. W tym momencie, jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj krótki film opowiadający o dzieciństwie Jezusa. Jeśli nie chcesz wyświetlać filmu, przejdź do następnego punktu.
10. Zapowiedz pracę w parach. Podaj uczniom Pismo Święte (jedno na ławkę). Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią ćwiczenia 2 w podręczniku (*Znajdź odpowiednie fragmenty oznaczone sigłami i uzupełnij tabelę*). Zadaniem par będzie odszukać wskazane sigła i przeczytać znalezione fragmenty, a następnie uzupełnić tabelkę. Na koniec podsumujcie pracę i sprawdźcie, czy tabelka została prawidłowo wypełniona.

Prawidłowe rozwiązanie:

	MIEJSCE	WYDARZENIE
Łk 2,22–24	Jerozolima	ofiarowanie Jezusa w świątyni
Łk 2,25–35	świątynia	proroctwo Symeona
Łk 2,36–40	świątynia	prorokini Anna wychwala Boga
Łk 2,41–50	świątynia	odnalezienie Jezusa w świątyni
Łk 2,51–52	Nazaret	powrót do Nazaretu i życie ukryte

11. Powiedz: *Jak widzicie, przeglądając Ewangelię, znajdujemy nieliczne wiadomości dotyczące małego Jezusa. Możemy sobie tylko wyobrazić, jaki był ten mały chłopiec z Nazaretu, co czuł, w co lubił się bawić, jak się zachowywał. Ale uwaga – to wszystko zostało zapisane w apokryfach. Czy wiecie, czym są apokryfy? (wysłuchaj kilku odpowiedzi).*

12. Kontynuuj: *Nazwa pochodzi z języka greckiego i oznacza „ukryty, tajemny”. Apokryfy to księgi o tematyce biblijnej, które nie wchodzą w skład ksiąg biblijnych. Z różnych względów zostały uznane za nienatchnione, a ich autentyczność jest niepewna. Wiele opowieści zawartych w apokryfach jest bardzo ciekawa, ale należy podchodzić do nich z dużą ostrożnością.*
13. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na pięć grup. Powiedz, że każdy zespół otrzyma fragment apokryfu. Jego zadaniem będzie zapoznać się z jego treścią i na tej podstawie przygotować notatkę wizualną. Rozdaj uczniom materiały i puste kartki. Na koniec podsumujcie pracę: przedstawiciele grup prezentują notatki, opowiadają o nich krótko i wieszają je na tablicy.

Teksty dla katechety:

Grupa 1 – JEZUS W SZKOLE: ZACHWYT I ROZPACZ ZACHEUSZA (7,1-4)

I nauczyciel Zacheusz był olśniony i zdumiony tyłoma imionami i słowami, i zaczął wołać wielkim głosem: „Oto, co ja sam na siebie sprowadziłem! Z łaski swojej, usuńcie go stąd. On nie powinien chodzić po ziemi. Zaiste, on jest przeznaczony na wielki krzyż! On mógłby nawet spalić ogień. Wierzę, że został on urodzony przed potopem Noego. Jakie łono go zrodziło? Jaka matka go wychowała? Nie mogę przed nim stanąć twarzą w twarz. Jestem zdumiony i świadomie się pomyliłem. Ja nieszczęsny, ja, który myślałem, że znalazłem ucznia, podczas gdy znalazłem nauczyciela. Nie znajduję odpoczynku. Ucieknę z tej wsi. Nie mogę na niego patrzeć. Ja, starzec, zostałem zwyciężony przez dziecko. W jego oczach widzę inteligencję i podziwiam wymowę jego ust i czystość jego języka. Ale nie wiem, czy jest to Pan czy anioł”.

Grupa 2 – WSKRZESZENIE DZIECKA (9,1-3)

Pewnego dnia Jezus bawił się z dziećmi na dachu; jedno z nich upadło i zabiło się. Na ten widok dzieci uciekły. Jezus zaś pozostał sam. Rodzice zabitego dziecka mówili do Jezusa: „Ty zrzucisz to dziecko”. Jezus im odrzekł: „Ja go nie pchnąłem”. A gdy oni mu grozili, Jezus zszedł do tego, który był zabity i rzekł: „Zenonie – takie było bowiem jego imię – czy to ja cię strąciłem?”. On podniósł się natychmiast i rzekł: „Nie, mój panie”. Gdy rodzice dziecka to ujrzeli, byli zdumieni i chwaliли Pana.

Grupa 3 – ROZBITY DZBAN (11,1-2)

Gdy Jezus miał siedem lat, wysłała go matka, aby zaczerpnął wody. W tłumie uderzono w dzban, który się rozbił. Jezus wyciągnął płaszcz, którym był

odziany, napełnił go wodą i przyniósł swojej matce. I Maryja dziwowała się z tego wszystkiego i w sercu swoim zachowywała to, co widziała.

Grupa 4 – JEZUS POMAGA JÓZEFOWI W PRACY STOLARSKIEJ (13,1-2)

Potem Jezus osiągnął wiek ośmiu lat. Jeśli zaś chodzi o Józefa, to był on stolarzem i nie robił niczego innego jak jarzma, grzędziele [do pługu] i pługi. Pewien rolnik przyniósł mu kawałek drzewa, aby go przepiłować. Jezus rzekł do swego ojca: „Ojcze, naucz mnie piłować!”. Jezus wziął wymiary do piłowania, obrobił drzewo z grubsza i obciosał. Pokazał swoją pracę Józefowi, swemu ojcu, i rzekł do niego: „Czy chcesz, bym tak teraz czynił?”

Grupa 5 – UZDROWIENIE JAKUBA (16,1-2)

Następnie Józef posłał swego syna Jakuba, aby zebrał drzewa. I Jezus poszedł za nim. I gdy zbierali drzewo, żmija ukąsiła Jakuba w rękę, a on zemdlał. Gdy Jezus przybył, wydarzyło się, że wyciągnął rękę i dmuchnął tam, gdzie go wąż ukąsił, i uzdrowił go; wąż natomiast zdechł.

UTRWALAM

14. Aby utrwalić wiadomości, zaproponuj zabawę, w której ty sam wcielisz się w rolę Maryi lub Józefa (metoda „nauczyciel w roli”). Zadaniem uczniów jest zadawać ci pytania dotyczące dzieciństwa Jezusa. W ten sposób opowiesz im o wydarzeniach z narodzenia i dzieciństwa Jezusa z perspektywy jednego z Jego opiekunów. Poproś, by uczniowie przygotowali pytania i zapisali je w części „Moje notatki”.

Przykładowe pytania, które uczniowie mogą zadać Maryi:

1. Kim jesteś? (jestem Maryją, matką Jezusa)
2. Gdzie mieszkasz? (w Nazarecie)
3. Masz rodzinę? (mam męża Józefa i syna Jezusa)
4. Prowadzicie spokojne życie? (tak, ale nie zawsze tak było)
5. Jak dowiedziałaś się, że będziesz miała syna? (objawił mi się anioł, który powiedział, że zostanę matką Syna Bożego)
6. A Józef, twój mąż, uwierzył w to? (na początku trudno było mu w to uwierzyć, nawet chciał mnie od siebie oddalić, ale i jemu objawił się anioł)

W ten sposób, prowadząc dialog, uczniowie przypomną sobie i utrwalą wiadomości zdobyte na tej i na poprzednich lekcjach.

15. Propozycja pracy domowej dla chętnych: ćwiczenie 3 w podręczniku
(Wynotuj pięć pytań, które można by zadać dwunastoletniemu Jezusowi).

MODLE SIĘ

16. Jako modlitwę na koniec zaproponuj Psalm 96.

*Śpiewajcie Panu pieśń nową,
śpiewajcie Panu, wszystkie krainy!
Śpiewajcie Panu, błogosławcie Jego imię,
dzień po dniu głoście Jego zbawienie!
Rozgłaszajcie Jego chwałę wśród narodów,
Jego cuda – pośród wszystkich ludów!*
(Ps 96,1-3)

JEZUS OBIECANYM MESJASZEM

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Jezus jest oczekiwanym Mesjaszem, a w Jego Osobie wypełnia się Boża obietnica.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, że Bóg obiecał ludziom Mesjasza;
- objaśnia, że Jezus jest obiecany Mesjaszem;
- tłumaczy, że Jezus to Syn Boży, który stał się człowiekiem dla zbawienia ludzi.

POSTAWY: Uczeń uznaje w Jezusie oczekiwanego Mesjasza i wyraża wdzięczność za Jego zbawczą mękę i śmierć.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach, słuchanie piosenki.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), wybrana piosenka o Mesjaszu (według uznania, można skorzystać z internetu), ew. komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna (do odtworzenia nagrania).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. W ramach modlitwy na rozpoczęcie katechezy zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Dopasuj puzzle i ułóż modlitwę. Zapisz ją w wyznaczonych polach*). Uczniowie wykonują zadanie i odczytują modlitwę na głos albo modlą się jej słowami w ciszy.

Prawidłowo ułożona modlitwa powinna brzmieć tak:

Panie Jezu, wierzę, że jesteś prawdziwym Bogiem, który stał się człowiekiem dla zbawienia ludzi.

Proszę cię, pomóż mi szczerym sercem wyznawać wiarę i być dla innych świadkiem Twojego Bóstwa. Amen.

ODRYWAM

2. Porozmawiaj z uczniami na temat oczekiwania (na coś). Spytaj, czy uczniowie znają to uczucie, poproś, by je zdefiniowali i określili, czego można wyczekiwać. Powiedz, że oczekiwanie może prowadzić do skrajnych emocji (smutku, radości). Dodaj, że kiedy się czegoś spodziewamy i nie możemy się tego doczekać, mamy trudności ze skupieniem myśli.
3. Podsumuj: *Nikt nie lubi czekać. Można wyczekiwać różnych rzeczy, a także zdarzeń i osób. W tych momentach najbardziej przeszkadza nam zwykle czas oczekiwania, ponieważ na ogół nie wiadomo, jak długo potrwa i kiedy się skończy.*
4. Przypomnij uczniom, że historia zbawienia jest ściśle związaną z tęsknotą i spełnieniem oczekiwania. Dzieli się ona na trzy części. Zaczynij opowiadać: *Pierwsza część streszcza się w Starym Testamencie Pisma Świętego. To czas, kiedy Bóg stworzył człowieka, a człowiek odszedł od Pana Boga przez grzech. To również czas, kiedy ludzie oczekiwali Wyzwoli-cielu – Mesjasza.*
5. Po krótkiej przerwie kontynuuj: *O drugim etapie historii zbawienia mówi Nowy Testament. Opowiada on o tym, jak w życiu, śmierci i zmartwych-wstaniu Jezusa dokonano się historyczne odkupienie. Etap ostatni – czas Kościoła – wciąż trwa i trwać będzie do końca czasów.*
6. Dodaj: *My nie musimy już oczekiwać na Mesjasza, bo wiemy, że przyszedł i wciąż jest obok nas (i będzie, aż do skończenia świata). Wiemy, że tym zapowiedzianym Mesjaszem jest Jezus Chrystus, który przybrał postać człowieka, by wybawić nas z niewoli zła. Po zakończeniu swojej misji wrócił do nieba i stamtąd się nami opiekuje.*
7. Powiedz, że ludzie czasów Starego Testamentu nie mogli tego wszystkiego wiedzieć. Oni czekali na Mesjasza, zastanawiali się, kim będzie i jak Go poznają. W tym okresie pojawiały się liczne proroctwa, które zapowiadały przyjsie Zbawiciela. Nazywamy je „zapowiedziami me-sjańskimi”. Głosili je m.in. prorocy Izajasz i Micheasz. Powiedz, że uc-zniowie za chwilę poznają kilka z tych proroctw.

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Znajdź odpowiednie fragmenty w Księdze Izajasza i Księdze Micheasza. Uzpełnij treść zapowiedzi mesjańskich*). Podaj uczniom Pismo Święte i zapowiedz pracę w parach.

Prawidłowe rozwiązanie:

Pierwsza zapowiedź: Iz 11,1-2

I wyrośnie **różdżka** z pnia **Jessego**, wypuści **odrośl** z jego **korzeni**. I spożnie na niej **Duch Pański**, duch **mądrości** i **rozumu**, duch rady i **męstwa**, duch **wiedzy** i bojaźni Pańskiej.

Druga zapowiedź: Mi 5,1

A ty, **Betelem** Efrata, **najmniejsze** jesteś wśród **plemion** judzkich! Z ciebie wyjdzie dla mnie Ten, który będzie **władał w Izraelu**, a pochodzenie Jego od początku, od dni **wieczności**.

Trzecia zapowiedź: Iz 7,14

Dlatego **Pan** sam da wam **znak**: Oto **Panna** pocznie i **porodzi** Syna, i nazwie Go imieniem **Emmanuel**.

9. Od razu zaproponuj wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Na podstawie zapowiedzi mesjańskich z ćwiczenia 2 napisz krótką charakterystykę Jezusa Chrystusa*). To zadanie uczniowie wykonują już samodzielnie.

Przykładowe rozwiązanie:

Jezus Chrystus pojawi się w cudowny sposób („wyrośnie różdżka z pnia Jessego”): będzie obdarzony darem mądrości, rozumu, rady, męstwa, wiedzy i bojaźni Pańskiej. Jezus będzie pochodził z plemienia judzkiego, z Betelem. Znakiem przyjścia Jezusa będzie cudowne poczęcie i porozdzenie Syna, który zostanie nazwany: Emmanuel.

POZNAJĘ

10. Spytaj: Czy wiecie już, w kim wypełniły się te zapowiedzi? (być może padnie już prawidłowa odpowiedź, że w Jezusie).
11. Powiedz: *Zapowiadany Mesjaszem okazał się Jezus. Od kilku katechez mówimy o Jego ziemskim życiu: narodzinach i dzieciństwie. Wiemy całkiem dużo na Jego temat (tutaj można zrobić krótką powtórkę).*

12. Możesz spytać uczniów, czy znają nazwisko Jezusa (może padną odpowiedzi: Chrystus). Powiedz: *Prawdopodobnie będziecie zdziwieni, ale „Chrystus” to nie imię ani nazwisko Jezusa. Słowo „Chrystus” pochodzi z języka greckiego i oznacza „namaszczone” (po hebrajsku: „Mesjasz”). Dawniej władcy Izraela byli namaszczeni na królów świętym olejem. Jezus, nazwany „namaszczone”, jest właśnie Chrystusem, Mesjaszem, Zbawicielem oczekiwany przez Izraelitów. „Chrystus” to określenie godności Jezusa, a nie jego imię czy nazwisko.*
13. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

On to, istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stając się podobnym do ludzi. (...) Dlatego też Bóg Go nad wszystko wywyższył i darował Mu imię ponad wszelkie imię, aby na imię Jezusa zgięto się każde kolano istot niebieskich i ziemskich, i podziemnych. I aby wszelki język wyznał, że Jezus Chrystus jest PANEM – ku chwale Boga Ojca. (Flp 2,6–7.9–11)

Skomentuj: *Święty Paweł w Liście do Filipian przedstawia Jezusa jako obiecanego Mesjasza. Apostoł pokazuje, że wypełniają się w Nim wszystkie pisma Starego Testamentu.*

ODPOWIADAM

14. Podsumuj wiadomości z katechezy. Powiedz: *Na poprzednich powiedzieliśmy sobie, że dzieciństwo Jezusa było zupełnie zwyczajne. Pewnie płakał, gdy był niemowlęciem, bawił się z rówieśnikami i z apetytem zjadał to, co przygotowała Jego mama Maryja. Niezwykłe jest jednak to, że będąc człowiekiem, był zarazem Synem Bożym! Stało się tak, ponieważ z woli Ojca zstąpił na ziemię, by jako człowiek wypełnić swoją misję. Przez śmierć krzyżową zbawił nas wszystkich i wrócił do nieba.*
15. Na koniec możesz jeszcze porozmawiać z uczniami o tym, że mamy szczęście, ponieważ żyjemy w czasach, kiedy wiemy już, że Jezus jest Mesjaszem. On wciąż jest z nami, tak jak nam to obiecał. Ludzie przez wieki tęsknili i oczekiwali Go, a my tak dobrze Go znamy! Możesz porozmawiać z uczniami na ten obecną obecność Mesjasza w ich życiu. Czy do-

strzegają Go w swojej codzienności? Czy wiedzą, co dla nich zrobił? Co oni robią dla Niego?

MODLE SIĘ

16. Powiedz, że teraz przeczytacie Prolog św. Jana. Wyjaśnij: *Dziś mówiliśmy o Jezusie, czy drugiej osobie Trójcy Świętej. Prolog, który za chwilę przeczytamy, mówi o Słowie – tym Słowem jest właśnie Jezus Chrystus. Tekst św. Jana wskazuje na nierozdzielność Słowa i Ojca oraz podaje, że było tak od samego początku, od zawsze. Jest to tekst bardzo głęboki, który wyczuła nas na przyjęcie Słowa i życie Nim. Możesz dodać, że prolog to wstęp.*

*Na początku było Słowo,
a Słowo było u Boga,
i Bogiem było Słowo.
Ono było na początku u Boga.
Wszystko przez Nie się stało,
a bez Niego nic się nie stało,
[z tego] co się stało.
W Nim było życie,
a życie było światłością ludzi,
a światłość w ciemności świeci
i ciemność jej nie ogarnęła.
Na świecie było [Słowo],
a świat stał się przez Nie,
lecz świat Go nie poznał.
Przyszło do swojej własności,
a swoi Go nie przyjęli.
Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli,
dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi,
tym, którzy wierzą w imię Jego –
którzy ani z krwi,
ani z żądzy ciała,
ani z woli męża,
ale z Boga się narodzili.
A Słowo stało się ciałem
i zamieszkało wśród nas.
I oglądaliśmy Jego chwałę,*

*chwałę, jaką Jednorodzony otrzymuje od Ojca,
pełen łaski i prawdy.
(J 1,1-5.10-14)*

17. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 68:

*Pan jest Bogiem: niech nas oświeci!
Ścieńnijcie szeregi, z gałęziami w rękach,
aż do rogów ołtarza.
Jesteś moim Bogiem, chcę Ci dziękować;
Boże mój, chcę Ciebie wywyższać.
Wystawiajcie Pana, bo jest dobry,
bo łaska Jego na wieki.
(Ps 118,27-29)*

DZIAŁALNOŚĆ PANA JEZUSA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom publicznej działalności Jezusa Chrystusa.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- uzasadnia różnicę między Chrystusem a innymi osobami mającymi wpływ na dzieje ludzkości;
- przytacza fragmenty z Ewangelii mówiące o działalności Jezusa;
- opisuje biblijne i pozachrześcijańskie świadectwa dotyczące historyczności Jezusa.

POSTAWY: Uczeń uzasadnia historyczność Jezusa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, słuchanie słowa Bożego, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, kilka książek z domowej biblioteczki (najlepiej o różnej tematyce – ale nie lektury), Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Poproś, by uczniowie, pracując w parach, odszukali dwa adresy biblijne. Mogą je zapisać w części „Moje notatki”:
 - Za 9,9 („Raduj się wielce, Córo Syjonu, wołaj radośnie, Córo Jeruzalem! Oto Król twój idzie do ciebie, sprawiedliwy i zwycięski. Pokorny – jedzie na osiołku, na osłatku, źrebięciu osłicy”)
 - Hbr 13,8 („Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki”).Poproś, by uczniowie odczytali na głos pierwszy cytat. Spytaj, o jakiego króla chodzi, i od razu poproś o przeczytanie drugiego fragmentu.

ODKRYWAM

3. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- Czy możecie zdradzić, kto jest waszym największym idolem? (padną nazwiska piosenkarzy, aktorek i celebrytów, a może pisarzy bądź naukowców)
- Jakie umiejętności i talenty gwiazd wzbudzają w was podziw? (piękny głos, wspaniały wygląd, niezwykła gra aktorska, umiejętności taneczne i inne)
- Z jakimi problemami muszą mierzyć się celebryci? (są popularni, więc dziennikarze robią im zdjęcia, piszą o nich w gazetach; nie są anonimowi)

Wysłuchaj odpowiedzi uczniów i podsumuj: *Każdy z nas ma swoich idoli, nasz podziw wzbudzają różne osoby, ale prawie każdy szuka takich osób i się nimi fascynuje.*

SPOTYKAM

4. Powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy będzie ziemska działalność Jezusa. Dodaj: *Zastanowimy się, jakie niezwykłe talenty posiadał Pan Jezus i czy możemy nazwać Go celebrytą.*
5. Poproś uczniów, by zebrali wiadomości na temat Jezusa Chrystusa, które poznali na ostatnich katechezach, i zapisali je na tablicy. Po wspólnej naradzie podkreślcie te, które wskazują, że Jezus był (i jest) osobą niezwykłą.
6. Dodaj, że właśnie z powodu tej nietuzinkowości za Jezusem podążały tłumy ludzi. Czasami aby znaleźć chwilę spokoju, musiał chować się w ustronnych miejscach: domach, a nawet łódce na środku jeziora.

POZNAJĘ

7. Powiedz: *Początkiem ziemskiej działalności Jezusa był Jego chrzest w Jordanie. Jan Chrzciciel, kuzyn Jezusa i popularny wówczas kaznodzieja, chrzcząc Pana, dostrzegł w nim Mesjasza. Podczas tej sceny doszło do cudownego zdarzenia: z obłoków odezwał się Bóg Ojciec.*
8. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Kiedy cały lud przystępował do chrztu, Jezus także przyjął chrzest. A gdy się modlił, otworzyło się niebo i Duch Święty zstąpił nad Niego,

w postaci cielesnej niby gołębica, a z nieba odezwał się głos: „Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie”. (Łk 3,21–22)

9. Poproś, by uczniowie podzielili się na cztery zespoły. Każda grupa ma za zadanie odszukać wskazany adres biblijny, przeczytać go i wymyślić krótki tytuł. Przedstawiciele grup odczytują odszukane fragmenty.

Grupa I: J 2,6–11

Grupa II: Łk 5,1–5

Grupa III: Łk 5,4–11

Grupa IV: Łk 9,28–30

→ J 2,6–11: Stało zaś tam sześć stągwi kamiennych przeznaczonych do żydowskich oczyszczeń, z których każda mogła pomieścić dwie lub trzy miary. Jezus rzekł do sług: „Napełnijcie stągwie wodą”. I napełnili je aż po brzegi. Potem powiedział do nich: „Zaczerpnijcie teraz i zanieście staroście weselnemu”. Ci więc zanieśli. Gdy zaś starosta weselny skosztował wody, która stała się winem – a nie wiedział, skąd ono pochodzi, ale słudzy, którzy czerpali wodę, wiedzieli – przywołał pana młodego i powiedział do niego: „Každy człowiek stawia najpierw dobre wino, a gdy się napiją, wówczas gorsze. Ty zachowałeś dobre wino aż do tej pory”. Taki to początek znaków uczynił Jezus w Kanie Galilejskiej. Objawił swoją chwałę i uwierzyli w Niego Jego uczniowie.

Przykładowe tytuły: **Początek publicznej działalności Jezusa, Wesele w Kanie**

→ Łk 5,1–5: Pewnego razu – gdy tłum cisnął się do Niego aby słuchać słowa Bożego, a On stał nad jeziorem Genezaret – zobaczył dwie łodzie, stojące przy brzegu; rybacy zaś wyszli z nich i ptukali sieci. Wszedłszy do jednej łodzi, która należała do Szymona, poprosił go, żeby nieco odbił od brzegu. Potem usiadł i z łodzi nauczał tłumy.

Przykładowe tytuły: **Nauczanie z łodzi, Nauczanie Jezusa**

→ Łk 5,4–11: Gdy przestał mówić, rzekł do Szymona: „Wyptnij na głębie i zarzuć sieć na połów!”. A Szymon odpowiedział: „Mistrzu, całą noc pracowaliśmy i niceśmy nie ułowili. Lecz na Twoje słowo zarzucę sieć”. Skoro to uczynili, zagarnęli tak wielkie mnóstwo ryb, że sieci ich zaczynały się rwać. Skinęli więc na współników w drugiej łodzi, żeby im przyszli z pomocą. Ci podpłynęli; i napełnili obie łodzie, tak że się prawie zanurzały. Widząc to Szymon Piotr przypadł Jezusowi do kolan i rzekł: „Odejdź ode mnie, Panie, bo jestem człowiek grzeszny”. I jego bowiem, i wszyst-

kich jego towarzyszy w zdumienie wprawił połów ryb, jakiego dokonali; jak również Jakuba i Jana, synów Zebedeusza, którzy byli współnikami Szymona. Lecz Jezus rzekł do Szymona: „Nie bój się, odtąd ludzi będziesz łowił”. I przyciągnąwszy łodzie do brzegu, zostawili wszystko i poszli za Nim.

Przykładowe tytuły: **Cudowny połów, Cud z rybami, Powołanie Szymona – Piotra**

→ Łk 9,28–30: *W jakieś osiem dni po tych naukach wziął z sobą Piotra, Jana i Jakuba i wyszedł na górę, aby się modlić. Gdy się modlił, wygląd Jego twarzy się odmienił, a Jego odzienie stało się lśniąco białe. A oto dwóch mężów rozmawiało z Nim. Byli to Mojżesz i Eliasz. Ukazali się oni w chwale i mówili o Jego odejściu, którego miał dopełnić w Jeruzalem.*

Przykładowy tytuł: **Przemienienie na Górze Tabor**

10. Podsumuj: *Fragmety, które odczytaliśmy, mówią o ważnych momentach ziemskiej działalności Jezusa.*

ODPOWIADAM

11. Powiedz: *Liczne cuda, uzdrowienia, przepowiadanie przyszłości i niezwykle przypowieści sprawiły, że wokół Jezusa gromadził się coraz większy tłum. Wiemy już, że był On znany, a ludzie chcieli przebywać w jego towarzystwie. Byli ciekawi następujących wydarzeń.*

12. Spytaj: *Czy o Jezusie wspominają inne źródła poza Ewangelią? (tak). W tym momencie możesz przypomnieć wiadomości z katechezy 19.*

13. Podsumuj: *Informacje o Jezusie, które znamy z Pisma Świętego, potwierdzają inne źródła. Wzmianki o Synu Bożym znajdziemy u rzymskich autorów: Tacyta, Swetoniusza czy Józefa Flawiusza, a także w hebrajskim Talmudzie, u ojców Kościoła i we wczesnochrześcijańskich apokryfach. Poza tym historyczność Jezusa potwierdzają wydarzenia historyczne, król Herod i Poncjusz Piłat to postacie, które naprawdę żyły, a Nazaret, Jerozolima czy Betlejem to autentyczne miejsca.*

UTRWALAM

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Czy wiesz, że Ziemia Święta nazywana jest piątą Ewangelią? Zaznacz na współczesnej mapie miejscowości, które odwiedził Pan Jezus*).

Prawidłowe rozwiązanie:

15. Skomentuj: *Życie Jezusa pod wieloma względami przypominało życie celebryty. Był bardzo znany, na spotkaniach z Nim gromadziły się wielotysięczne tłumy, wydawano dla Niego wystawne przyjęcia, chciano Go nawet obwołać królem. Ale Chrystus nie szukał sławy. Wolał spotkania z pojedynczymi ludźmi, z którymi mógł się zaprzyjaźnić. Nie szukał fanów, ale naśladowców.*
16. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Jak myślisz: jak wyglądałby profil Pana Jezusa na portalu społecznościowym? A teraz – do dzieła! Stwórz Jego zdjęcie profilowe, zaprojektuj ostatni post i przyznaj dowolną liczbę lajków!*). To ćwiczenie ma charakter indywidualnej pracy plastycznej.
17. Zapytaj: *Czy wiecie, do kogo Pan Jezus porównał osoby, które Go słuchają i dużo o Nim mówią, ale Go nie naśladowują? Może padnie prawidłowa odpowiedź: do domu, który zbudowano bez fundamentów. Powiedz: Jeżeli Bóg jest miłością, a my, powołując się na Niego, nie będziemy kochać innych, nasze życie będzie przypominać ruiny domu po przejściu tajfunu. Jeżeli podstawą naszego działania będzie miłość – przetrwamy wszystko.*
18. Możesz poprosić o przeczytanie cytatu biblijnego z tej części podręcznika: *Ten, kto usłyszał, a nie wypełnił, podobny jest do człowieka, który zbudował dom na ziemi bez fundamentu. [Gdy] rzeka uderzyła w niego, od razu runął, a ruina owego domu była wielka (Łk 6,49).*
19. Podsumuj: *Dzisiaj przekonaliśmy się, że Jezus naprawdę istniał i był bardzo popularny. Poznaliśmy wiele nowych słów takich jak historyczność, Talmud, apokryfy, fundament. Czy jesteście w stanie wyjaśnić, co one znaczą?*
20. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Wymyśl zwrotkę piosenki, w której pojawią się takie terminy jak: apokryfy, historyczność, Talmud, fundament. Wybierz co najmniej dwa słowa. Pamiętaj, że nie wszystkie piosenki muszą się rymować!*).

Przykładowa odpowiedź:

*Jezus jest postacią historyczną, o tak
 Jezus jest fundamentem Kościoła, o tak
 Tak, tak, tak*

*Jego dzieciństwo było ciekawe
 Wiemy o tym
 Potwierdzają to źródła różnawe
 Takie jak Talmud, o tak*

MODLĘ SIĘ

21. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 86.

*Nie ma wśród bogów równego Tobie, Panie,
ani czegoś takiego jak Twoje dzieło.
Przyjdą wszystkie ludy, które stworzyłeś,
i Tobie, Panie, pokłon oddadzą,
i będą sławiły Twe imię.
Boś Ty jest wielki i działasz cuda,
tylko Ty jesteś Bogiem.*

*Naucz mnie, Panie, Twojej drogi,
bym postępował według Twojej prawdy;
skłoń moje serce ku bojaźni przed Twoim imieniem!
Będę Cię chwalił, Panie, mój Boże, z całego serca mojego
i na wieki będę sławił Tve imię.
(Ps 86,8-12)*

PRZYPOWIEŚCI. TAJNY KOD BIBLII

CEL GŁÓWNY: Omówienie cudów, które uczynił Jezus Chrystus.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- charakteryzuje pojęcie cudu;
- wymienia kilka cudów uczynionych przez Jezusa;
- wskazuje w Piśmie Świętym przypowieści Jezusa.

POSTAWY: Uczeń interpretuje przypowieści, które opowiadał Jezus.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte na każdej ławce.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódl się z uczniami do Ducha Świętego, by oświecił wasze umysły podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - Jakie znacie zabawy z tajnymi kodami albo szyframi? (podchody, gra w statki, różne gry planszowe)
 - Jak wygląda mapa skarbów? (jest stara, poszarpana; jest na niej narysowany jakiś teren, np. wyspa; w miejscu zakreślonym krzyżykiem znajduje się skarb, jest do niego wytyczona trasa)
 - Gdybyś znalazł prawdziwą mapę skarbów, to co byś z nią zrobił? (ruszyłbym na poszukiwania; pokazałbym ją komuś)

3. Podsumuj: *Kody i szyfry występują nie tylko w zabawach, grach czy filmach przygodowych. Wyobraźcie sobie, że Jezus, mówiąc do swoich uczniów, także używał kodu. Opowiadał im przypowieści, które obrazował dzięki metaforom. Nie wszyscy potrafili go zrozumieć.*
4. Wytłumacz lub przypomnij, czym jest metafora. Notka znajduje się w podręczniku: *METAFORA (czegoś) to słowo, wyrażenie lub obraz, które dzięki nietypowemu ich odniesieniu do rzeczy, z którymi są kojarzone ze względu na jakieś podobieństwo, zyskują nowe znaczenie.*
5. Powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy będą właśnie przypowieści, które są pełne kodów i zagadek. Dodaj: *Postaramy się je wspólnie odszyfrować. Zapytaj od razu: Jakie znacie przypowieści? Pamiętacie, o których mówiliśmy w piątej klasie? Być może uczniowie będą potrafili wymienić choć niektóre z przypowieści, o których była mowa w klasie piątej: przypowieść o talentach, przypowieść o perle, przypowieść o sieci, przypowieść o ziarnku gorczycy, przypowieść o królewskiej uczcie, przypowieść o winnicy.*
6. Wymień inne przypowieści i podkreśl, że o niektórych opowiecie sobie dzisiaj: przypowieść o zagubionej drachmie, przypowieść o niegodziwej mamonie, przypowieść o zaginionej owcy, przypowieść o wdowim groszu, przypowieść o Miłosiernym Samarytaninie, przypowieść o ubogim Łazarzu i bogaczu.
7. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 (*Rozszyfruj zagadkę! Poniżej zapisano tytuły kilku biblijnych przypowieści. Sugerując się liczbą liter zakreślonych na szaro wyrazów, wpisz je w odpowiednie kratki krzyżówki i odczytaj rozwiązanie (nie zmieniaj formy wyrazów).*

przypowieść o skarbie i **perle**; przypowieść o zagubionej **drachmie**;
 przypowieść o wdowim **groszu**; przypowieść o ubogim Łazarzu i **bogaczu**,
 przypowieść o **ziarnku** gorczycy

Po wpisaniu zakreślonych wyrazów w kratki krzyżówki powstaje rozwiązanie: **SKARB**.

8. Podsumuj: *Jezus w przypowieściach mówił również o skarbach – ale nie chodziło mu o prawdziwe skarby, czyli kufry wypełnione kosztownościami, ale o królestwo niebieskie. Za chwilę do tego wrócimy.*

SPOTYKAM

9. Powiedz: *Sekretne hasła, tajne kody i szyfry występują nie tylko w grach, filmach i Jezusowych przypowieściach, ale wyróżniają one niejedną grupę przyjaciół. Wy też macie swoje powiedzonka, których używacie w szkole, na podwórku i w domu. Tak samo było z zagadkowym towarzystwem ciemnych typów, które w maju 1924 roku we Włoszech założyli znany ci już Pier Giorgio Frassati oraz Marco Beltramo.*
10. Po chwili kontynuuj: *Wraz z grupą przyjaciół chłopcy powołali sekretne stowarzyszenie „ciemnych typów”. Chcieli oni pomagać potrzebującym. Członkami konspiracyjnego klubu zostali studenci, którzy wspólnie się modlili i organizowali tajne akcje w najuboższych częściach miasta. Ich sekretne hasło brzmiało: „Mało nas, ale jesteśmy dobrzy jak makaron”.*
11. Możesz poprosić uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku. Ich zadaniem jest zaprojektowanie specjalnego paszportu do królestwa niebieskiego! Tę pracę plastyczną można też zadać do wykonania w domu.

POZNAJĘ

12. Poproś, by uczniowie samodzielnie odczytali tekst z tej części podręcznika (nie skupiając się na razie na cytacie biblijnym). Znajdą tam adresy biblijne: trzy w pierwszym akapicie i dwa w trzecim. Ich zadaniem jest dokładnie opisać sigła (np. Ewangelia według św. Marka, rozdział pierwszy, wersety od drugiego do dziesiątego) oraz zapoznać się z treścią wskazanych fragmentów. Aby uczniowie mogli wykonać to polecenie, na każdej ławce połóż jedno Pismo Święte. Uczniowie pracują w parach.

Tekst z podręcznika:

Jezus w swoich przypowieściach często mówił o skarbie. Co ciekawe, przyrównywał do niego... niebo! Przekonywał, że królestwo niebieskie to skarb, dla którego warto sprzedać cały swój majątek (Mt 13,44-46) i wyruszyć w długą podróż (Mt 25,14-30). Ten skarb sprawia taką radość, że gdy się go znajdzie, zaprasza się wszystkich znajomych na wielkie świętowanie (Łk 15,8-10). I w przeciwieństwie do ziemskich skarbów ten nie niszczy się, ale trwa wiecznie.

Mapą do zdobycia tego „skarbu” jest Biblia, a tajnym szyfrem – przypowieści. A jeśli po drodze zabłądzisz (Łk 15,1-7) lub trafisz w złe towarzystwo (Łk 10,30-37), to na akcję ratunkową wyruszy sam Jezus, aby cię znaleźć, uzdrowić i zabrać w dobre miejsce.

Fragmenty do opisanie i odszukania:

Mt 13,44-46: Ewangelia według św. Mateusza, rozdział trzynasty, wersety od czterdziestego czwartego do czterdziestego szóstego

Królestwo niebieskie podobne jest do skarbu ukrytego w roli. Znalazł go pewien człowiek i ukrył ponownie. Uradowany poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił tę rolę. Dalej, podobne jest królestwo niebieskie do kupca poszukującego pięknych pereł. Gdy znalazł jedną drogocenną perłę, poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił ją.

Mt 25,14-30: Ewangelia według św. Mateusza, rozdział dwudziesty piąty, wersety od czternastego do trzydziestego

Podobnie też [jest z królestwem niebieskim] jak z pewnym człowiekiem, który mając się udać w podróż, przywołał swoje sługi i przekazał im swój majątek. Jednemu dał pięć talentów, drugiemu dwa, trzeciemu jeden, każdemu według jego zdolności, i odjechał. Zaraz ten, który otrzymał pięć talentów, poszedł, puścił je w obieg i zyskał drugie pięć. Tak samo i ten, który dwa [otrzymał]; on również zyskał drugie dwa. Ten zaś, który otrzymał jeden, poszedł i rozkopawszy ziemię, ukrył pieniądze swego pana. Po dłuższym czasie powrócił pan owych sług i zaczął rozliczać się z nimi. Wówczas przyszedł ten, który otrzymał pięć talentów. Przyniósł drugie pięć i rzekł: „Panie, przekazałeś mi pięć talentów, oto drugie pięć talentów zyskałem”. Rzekł mu pan: „Dobrze, sługo dobry i wierny! Byłeś wierny w rzeczach niewielu, nad wieloma cię postawię: wejdź do radości twego pana!”. Przeszedł również i ten, który otrzymał dwa talenty, mówiąc: „Panie, przekazałeś mi dwa talenty, oto drugie dwa talenty zyskałem”. Rzekł mu pan: „Dobrze, sługo dobry i wierny! Byłeś wierny w rzeczach niewielu, nad wieloma cię postawię: wejdź do radości twego pana!”. Przeszedł i ten, który otrzymał jeden talent, i rzekł: „Panie, wiedziałem, żeś jest człowiek twardy: żniesz tam, gdzie nie posiałeś, i zbierasz tam, gdzie nie rozsypałeś. Bojąc się więc, poszedłem i ukryłem twój talent w ziemi. Oto masz swoją własność!”. Odrzekł mu pan jego: „Sługo zły i gnuśny! Wiedziałeś, że żnę tam, gdzie nie posiałem, i zbieram tam, gdzie nie rozsypałem. Powinieneś więc być oddać moje pieniądze bankierom, a ja po powrocie byłbym z zyskiem odebrał swoją własność. Dlatego odbierzcie mu ten talent, a dajcie temu, który ma dziesięć talentów. Każdemu bowiem,

kto ma, będzie dodane, tak że nadmiar mieć będzie. Temu zaś, kto nie ma, zabiorą nawet to, co ma. A służę nieużytecznego wyrzucie na zewnątrz – w ciemności! Tam będzie płacz i zgrzytanie zębów”.

Łk 15,8–10: Ewangelia według św. Łukasza, rozdział piętnasty, wersety od ósmego do dziesiątego

Albo jeśli jakaś kobieta, mając dziesięć drachm, zgubi jedną drachmę, czyż nie zapala światła, nie wymiata domu i nie szuka starannie, aż ją znajdzie? A znalazzszy ją, sprasza przyjaciółki i sąsiadki i mówi: „Cieszcie się ze mną, bo znalazłam drachmę, którą zgubiłam”. Tak samo, powiadam wam, radość nastaje wśród aniołów Bożych z powodu jednego grzesznika, który się nawraca.

Łk 15,1–7: Ewangelia według św. Łukasza, rozdział piętnasty, wersety od pierwszego do siódmego

Przybliżali się do Niego wszyscy celnicy i grzesznicy, aby Go słuchać. Na to szemrali faryzeusze i uczeni w Piśmie, mówiąc: „Ten przyjmuje grzeszników i jada z nimi”. Opowiedział im wtedy następującą przypowieść: „Któż z was, gdy ma sto owiec, a zgubi jedną z nich, nie zostawia dziewięćdziesięciu dziewięciu na pustyni i nie idzie za zgubioną, aż ją znajdzie? A gdy ją znajdzie, bierze z radością na ramiona i wraca do domu; sprasza przyjaciół i sąsiadów i mówi im: »Cieszcie się ze mną, bo znalazłem owcę, która mi zginęła«. Powiadam wam: Tak samo w niebie większa będzie radość z jednego grzesznika, który się nawraca, niż z dziewięćdziesięciu dziewięciu sprawiedliwych, którzy nie potrzebują nawrócenia”.

Łk 10,30–37: Ewangelia według św. Łukasza, rozdział dziesiąty, wersety od trzydziestego do trzydziestego siódmego

Jezus, nawiązując do tego, rzekł: „Pewien człowiek schodził z Jeruzalem do Jerycha i wpadł w ręce zbójców. Ci nie tylko go obdarli, lecz jeszcze rany mu zadali i zostawiwszy na pół umarłego, odeszli. Przypadkiem przechodził tą drogą pewien kapłan; zobaczył go i minął. Tak samo lewita, gdy przyszedł na to miejsce i zobaczył go, minął. Pewien zaś Samarytanin, wędrując, przyszedł również na to miejsce. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydło, zawiązał do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: »Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja oddam tobie, gdy będę wracał«. Kto z tych trzech okazał się według ciebie bliższym tego, który wpadł w ręce zbójców?”. On odpowiedział: „Ten, który mu okazał miłosierdzie”. Jezus mu rzekł: „Idź, i ty czyn podobnie!”.

13. Po chwili poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu biblijnego.

Nie gromadźcie sobie skarbów na ziemi, gdzie mól i rdza niszczą i gdzie złodzieje włamują się, i kradną. Gromadźcie sobie skarby w niebie! Bo gdzie jest twój skarb, tam będzie i serce twoje.

(Mt 6,19–21)

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (Przeczytaj cztery fragmenty biblijne, w których brakuje kilku wyrazów, i spróbuj rozszyfrować, o które przypowieści chodzi. Uzupełnij tytuły w rubryce obok).

Prawidłowe rozwiązanie (słowa, które należy wpisać w puste miejsca, pogrubiono i oznaczono szarym tłem):

<p><i>Któż z was, gdy ma sto *****, a zgubi jedną z nich, nie zostawia dziewięćdziesięciu dziewięciu na pustyni i nie idzie za zgubioną, aż ją znajdzie? A gdy ją znajdzie, bierze z radością na ramiona i wraca do domu; sprasza przyjaciół i sąsiadów i mówi im: „Cieszcie się ze mną, bo znalazłem *****, która mi zginęła”.</i></p>	<p>Przypowieść o zagubionej <u>OWCY</u></p>
<p><i>Kto w bardzo małej sprawie jest wierny, ten i w wielkiej będzie wierny; a kto w bardzo małej sprawie jest nieuczciwy, ten i w wielkiej nieuczciwy będzie. Jeśli więc w zarządzaniu niegodziwą ***** nie okazaliście się wierni, to kto wam prawdziwe dobro powierzy? Jeśli w zarządzaniu cudzym dobrem nie okazaliście się wierni, to któż wam da wasze? Żaden sługa nie może dwom panom służyć. Gdyż albo jednego będzie nienawidził, a drugiego miłował; albo z tamtym będzie trzymał, a tym wzgardzi. Nie możecie służyć Bogu i *****.</i></p>	<p>Przypowieść o niegodziwej <u>MAMONIE</u></p>
<p><i>Albo gdy jakaś kobieta, mając dziesięć *****, zgubi jedną *****, czy nie zapala lampy, nie zamiata domu i nie szuka starannie, aż ją znajdzie? A kiedy ją znajdzie, zwołuje przyjaciółki i sąsiadki i mówi: „Cieszcie się ze mną, bo znalazłam *****, którą zgubiłam”. Mówię wam: Taka sama jest radość wśród aniołów Bożych z jednego grzesznika, który się nawraca”.</i></p>	<p>Przypowieść o zagubionej <u>DRACHMIE</u></p>
<p><i>Podniósłszy oczy, zobaczył, jak bogaci wrzucali swe ofiary do skarbony. Zobaczył też, jak pewna uboga ***** wrzuciła tam dwa pieniądze, i rzekł: „Prawdziwie, powiadam wam: Ta uboga ***** wrzuciła więcej niż wszyscy inni. Wszyscy bowiem wrzucali na ofiarę Bogu z tego, co im zbywało; ta zaś z niedostatku swego wrzuciła wszystko, co miała na utrzymanie”.</i></p>	<p>Przypowieść o <u>WDOWIM</u> groszu</p>

ODPOWIADAM

15. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Na tej lekcji nauczyliśmy się, że przypowieści są jak mapa, która pomaga nam w drodze do królestwa niebieskiego. Aby tam dotrzeć, nie potrzeba pieniędzy ani paszportu. Trzeba tylko umieć słuchać!*

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 78.

*Słuchaj, mój ludu, nauki mojej;
nakłońcie wasze uszy na słowa ust moich.*

*Do przypowieści otworzę me usta,
wyjawię tajemnice
zamierzchniego wieku.*

*Cośmy słyszeli i cośmy poznali,
i co nam opowiedzieli nasi ojcowie,
tego nie ukryjemy przed ich synami.
Opowiemy przyszłemu potomstwu
chwałę Pana i Jego potęgę,
i cuda, których dokonał.
(Ps 78,1-4)*

24 CUDA JEZUSA

CEL GŁÓWNY: Zapoznanie uczniów z wybranymi cudami czynionymi przez Jezusa.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- charakteryzuje pojęcie cudu;
- wymienia przykłady cudów uczynionych przez Jezusa;
- tłumaczy, że dzięki wierze i modlitwie można czynić cuda także dzisiaj.

POSTAWY: Uczeń podejmuje modlitwę i pragnie czynić cuda na wzór Jezusa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, indywidualna praca plastyczna (komiks), praca manualna (różaniec ze sznurka).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jeden egzemplarz dla każdej z czterech grup) albo teksty biblijne z załącznika 1 (wydrukować ×1 i rozciąć według linii), kartki A4 do pracy w grupach (wystarczą 4).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj: *Kto chciałby mieć nadnaturalne zdolności? Co moglibyście wtedy zrobić?* Tutaj mogą pojawić się różne, ciekawe odpowiedzi, ale nie komentuj ich. Pytaj dalej:
 - Jakie znacie bajki i filmy, w których występują superbohaterowie? (*Batman, Spiderman, Supermocni* itd.)
 - Jaki zdolności mają te postacie? (latają, chodzą po ścianach, mają nadludzką siłę, przewidują atak)

SPOTYKAM

3. Podsumowując temat superbohaterów powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy będą cuda, których dokonał Pan Jezus. Zauważ, że tym, co różni go od ekranowych postaci, jest to, że istniał i istnieje, a rzeczy, których dokonał, wydarzyły się naprawdę. Dodaj, że zastanowicie się, po co są cuda i czy może je czynić tylko Bóg.
4. Spytaj: *Czy potraficie wymienić jakieś cuda, których dokonał Pan Jezus?* Jeśli uczniowie będą mieli problemy z odpowiedzią, spróbuj ich nakierować na najśłynniejsze cuda: wesele w Kanie Galilejskiej, wskrzeszenie Łazarza, uzdrowienie niewidomego spod Jerycha, rozmnożenie chleba i ryb, chodzenie po wodzie, uciszenie burzy.
5. Poproś, by uczniowie spojrzeli na obraz zamieszczony w tej części podręcznika. Przedstawia on scenę z wieczerzy w Emaus. Rzecz dzieła się już po śmierci Chrystusa. Dwóch z jego uczniów spotkało w drodze nieznanego, którym okazał się zmartwychwstały Jezus. Powiedz: *Zwróć uwagę na zaskoczone miny i reakcje uczniów Jezusa. A tobie który z Jezusowych cudów wydaje się najbardziej niesamowity? Jaką mógłbyś mieć minę, gdybyś go zobaczył?*
6. W ramach krótkiej przerwy poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że masz przygotować prognozę pogody dla Galilei w czasach Jezusa. Weź pod uwagę, że jest środek gorącego lata.*)

Przykładowe rozwiązanie:

Dzień dobry, witam Państwa serdecznie. Chciałbym przedstawić dzisiejszą prognozę pogody. Od rana będzie bardzo ciepło, temperatura będzie systematycznie rosła, a w południe może przekroczyć trzydzieści stopni Celsjusza. Pod wieczór mogą pojawić się wyładowania atmosferyczne, spodziewane są gwałtowne burze i ulewy.

POZNAJĘ

7. Poproś uczniów, by spróbowali zdefiniować, czym jest cud (religijne określenie zjawiska lub zdarzenia, którego nie da się racjonalnie wyjaśnić; zjawisko niewytłumaczalne, o którym sądzi się, że jest wynikiem działania Boga; coś niepojętego, co przekracza granice ludzkiego rozumu). Powiedz: *Mówiąc najprościej, cud to spektakularny dowód miłości Pana Boga.*

8. Powiedz: O czynionych przez Jezusa cudach możemy przeczytać w Ewangelii. Dlaczego Jezus je uczynił? Aby ludzie uwierzyli, że jest Synem Bożym, Mesjaszem, Zbawicielem. Kiedy ktoś widzi prawdziwy cud, łatwiej jest mu w coś uwierzyć. Tak też było z uczniami Jezusa. Uwierzyli, kiedy byli świadkami cudu w Kanie Galilejskiej i zobaczyli, że woda zamieniła się w wino. Uwierzyli, kiedy Jezus wskrzesił Łazarza, uzdrowił córkę setnika i dokonał wielu innych znaków.
9. Dodaj: Powiedzieliśmy sobie, że Jezus czynił cuda, ponieważ chciał, by ludzie uwierzyli Mu, że jest Mesjaszem, Synem Bożym. Patrząc po ludzku, Jezus chciał przede wszystkim pomóc tym, nad którymi się litował: głodnym, chorym, smutnym.
10. Powiedz: To właśnie cuda przekonały Jana Chrzciciela, który zastanawiał się, czy Jezus rzeczywiście jest Mesjaszem. Jezus posłał do niego swoich uczniów, którzy mieli mu powiedzieć, że „niewidomi wzrok odzyskują, chromi chodzą, trędowaci doznają oczyszczenia i głusi słyszą; umarli zmartwychwstają, ubogim głosi się Ewangelię” (Łk 7,22).

11. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentu biblijnego, który znajduje się na tablicy w tej części podręcznika.

Te zaś znaki towarzyszyć będą tym, którzy uwierzą: w imię moje złe duchy będą wyrzucać, nowymi językami mówić będą; węże brać będą do rąk, i jeśli by co zatrutego wypili, nie będzie im szkodzić. Na chorych ręce kłaść będą, a ci odzyskają zdrowie.

(Mk 16,17–18)

Podsumuj: Jezus zapowiedział w tych słowach, że ci, którzy w Niego uwierzą, dostąpią Jego Boskiej mocy i staną się współuczestnikami cudów, o których dotąd jedynie słyszeli.

12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły, każdemu zespołowi podaj Pismo Święte (albo wydrukowane fragmenty z załącznika 1) i pustą kartkę. Powiedz, że zadanie będzie polegało na znalezieniu odpowiedniego adresu biblijnego, przeczytaniu stosownego fragmentu i wynotowaniu podstawowych informacji. Uczniowie mają wypisać na kartkach, o jakim wydarzeniu jest mowa, jakie osoby biorą w nim udział i jaki cud dokonał wtedy Jezus.

Jeśli korzystasz z wariantu z Pismem Świętym, podaj sigła:

Grupa 1: Łk 8,22–25

Grupa 2: Łk 8,40–42.49–56

Grupa 3: Łk 9,10–17

Grupa 4: Łk 18,35–43

Teksty dla katechety:

Łk 8,22–25: Burza na jeziorze

Pewnego dnia wsiadł ze swymi uczniami do łodzi i rzekł do nich: „Przeprawmy się na drugą stronę jeziora”. I odbili od brzegu. A gdy płynęli, zasnęli. Wtedy spadł gwałtowny wicher na jezioro, tak że fale ich zalewały i byli w niebezpieczeństwie. Przystąpili więc do Niego i obudzili Go, wołając: „Mistrzu, Mistrzu, ginimy!”. Lecz On wstał, rozkazał wichrowi i wzburzonej fali: uspokoiły się i nastała cisza. A do nich rzekł: „Gdzie jest wasza wiara?”. Oni zaś przestraszeni i pełni podziwu mówili między sobą: „Kim On jest właściwie, że nawet wichrom i wodzie rozkazuje, a są Mu posłuszne”.

Łk 8,40–42.49–56: Córka Jaira

Gdy Jezus powrócił, tłum przyjął Go z radością, bo wszyscy Go wyczekiwali. A oto przyszedł człowiek, imieniem Jair, który był przełożonym synagogi. Upadł Jezusowi do nóg i prosił Go, żeby zaszedł do jego domu. Miał bowiem córkę jedynaczkę, liczącą około dwunastu lat, która była bliska śmierci. (...) Gdy On jeszcze mówił, przyszedł ktoś z domu przełożonego synagogi i oznajmił: „Twoja córka umarła, nie trudź już Nauczyciela!”. Lecz Jezus, słysząc to, rzekł: „Nie bój się! Wierz tylko, a będzie ocalona”. Gdy przyszedł do domu, nie pozwolił nikomu wejść z sobą, poza Piotrem, Jakubem i Janem oraz ojcem i matką dziecka. A wszyscy płakali i zawodzili nad nią. Lecz On rzekł: „Nie płaczcie, bo nie umarła, tylko śpi”. I wysmiewali Go, wiedząc, że umarła. On zaś, ująwszy ją za rękę, rzekł głośno: „Dziewczynko, wstań!”. Duch jej powrócił, i zaraz wstała. Poleciał też, aby jej dano jeść. Rodzice jej osłupieli ze zdumienia, lecz On przykazał im, żeby nikomu nie mówili o tym, co się stało.

Łk 9,10–17: Rozmnożenie chleba

Gdy Apostołowie wrócili, opowiedzieli Mu wszystko, co działali. Wtedy wziął ich ze sobą i udał się [z nimi] osobno w okolicę miasta zwanego Betsaidą. Lecz tłumy zwiedziały się o tym i podążyły za Nim. On je przyjął i mówił im o królestwie Bożym, a tych, którzy leczenia potrzebowali, uzdrawiał. Dzień począł się chylić ku wieczorowi. Wtedy przystąpiło do Niego Dwunastu, mówiąc: „Odpraw tłum; niech idą do okolicznych wsi i zagród, gdzie mogliby się zatrzymać i znaleźć żywność, bo jesteśmy tu na pustkowiu”. Lecz

On rzekł do nich: „Wy dajcie im jeść!”. Oni zaś powiedzieli: „Mamy tylko pięć chlebów i dwie ryby; chyba że pójdziemy i nakupimy żywności dla wszystkich tych ludzi”. Było bowiem mężczyzn około pięciu tysięcy. Wtedy rzekł do swych uczniów: „Kaźcie im rozsiść się gromadami, mniej więcej po pięćdziesięciu”. Uczynili tak i porozsadzali wszystkich. A On wziął te pięć chlebów i dwie ryby, spojrzął w niebo i odmówiwszy nad nimi błogostawieństwo, połamał i dawał uczniom, by podawali tłumowi. Jedli i nasycili się wszyscy, a zebrano jeszcze z tego, co im zostało, dwanaście koszów ułamków.

Łk 18,35–43: Niewidomy pod Jerychem

Kiedy przybliżał się do Jerycha, jakiś niewidomy siedział przy drodze i żebrał. Gdy usłyszał przeciągający tłum, wypytywał się, co to się dzieje. Powiedzieli mu, że Jezus z Nazaretu przechodzi. Wtedy zaczął wołać: „Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną!”. Ci, co szli na przedzie, nastawiali na niego, żeby umilkł. Lecz on jeszcze głośniej wołał: „Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną!”. Jezus przystanął i kazał przyprowadzić go do siebie. A gdy się przybliżył, zapytał go: „Co chcesz, abym ci uczynił?”. Odpowiedział: „Panie, żebym przejrzał”. Jezus mu odrzekł: „Przejrzyj, twoja wiara cię uzdrowiła”. Natychmiast przejrzał i szedł za Nim, wielbiąc Boga. Także cały lud, który to widział, oddał chwałę Bogu.

Przeznacz chwilę na pracę w grupach. Podsumujcie zebrane informacje – uczniowie notują wnioski w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Uzupełnij tabelkę, wzorując się na pierwszym przykładzie*).

Prawidłowe rozwiązanie:

sigła	wydarzenie	osoby	cud Jezusa
Łk 7,1–10	Jezus nauczał, kiedy setnik posłał do Niego starszyznę z prośbą o uzdrowienie chorego sługi	setnik z Kafarnaum, sługa, starszyzna żydowska, przyjaciele setnika, Jezus	udrowienie sługi
Łk 8,22–25	Jezus przeprowadza się z uczniami na drugą stronę; burza na jeziorze	Jezus, uczniowie	Jezus uspokaja wiatr i fale

Łk 8,40–42. 49–56	do Jezusa przychodzi Jair i prosi o uzdrowienie córki; w drodze okazuje się, że dziewczynka zmarła	córka Jaira, Jair, Jezus, tłum, Piotr, Jakub, Jan	Jezus wskrzesza dziecko
Łk 9,10–17	nauczanie tłumów w okolicy Betsaidy	tłum, Jezus, uczniowie	rozmnożenie chleba
Łk 18,35–43	w drodze do Jerycha Jezus spotyka niewidomego, który prosi Go o uzdrowienie	niewidomy pod Jerychem	Jezus uzdrowia niewidomego

OPOWIADAM

13. Przypomnij uczniom, że my także jesteśmy powołani do czynienia cudów.
14. Spytaj: *Czy każdy może być uzdrowiony? Wystuchaj kilku odpowiedzi i powiedz: Każdy może być uzdrowiony, ale Pan Jezus zapowiedział, że tylko wybrani zostają uzdrowieni. Nie znaczy to, że nie powinniśmy prosić o cud – historia niewidomego Bartymeusza pokazuje, że nawet jeśli inni będą nas uciszać, upominać czy wyśmiewać, musimy wołać na całe gardło: „Jezusie, synu Boga Żywego, ulituj się nade mną!” (Łk 18,35–43).*
15. Zapytaj uczniów, czy znają modlitwę niewidomego Bartymeusza spod Jerycha, dzięki której został on uzdrowiony. Jest to tak zwana modlitwa Jezusowa. Można ją odmawiać na różańcu. Zaproponuj uczniom wykonanie własnych różańców ze sznurka (ćwiczenie 4). Potraktuj to ćwiczenie jako dodatkowe zadanie domowe.
16. Zadanie domowe dla wszystkich: indywidualna praca plastyczna w postaci ćwiczenia 2 (*Zaprojektuj komiks o Jedynym Superbohaterze, który istniał naprawdę! Przedstaw na kolejnych klatkach swój ulubiony cud Jezusa Chrystusa.*)

MODŁĘ SIĘ

17. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 105:

*Sławcie Pana, wzywajcie Jego imienia,
głoście dzieła Jego wśród narodów!
Śpiewajcie Mu i grajcie Mu,
rozpowiadajcie wszystkie Jego cuda!
Szczycie się Jego świętym imieniem;
niech się weseli serce szukających Pana!
Rozmyślajcie o Panu i Jego potędze,
szukajcie zawsze Jego oblicza!
Pamiętajcie o cudach, które On zdziałał,
o Jego znakach i sądach z ust Jego.
(Ps 105,1-5)*

SŁOWO BOŻE: DROGOWSKAZ W KSZTAŁTOWANIU ŻYCIA CHRZEŚCIJANINA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że słowo Boże jest zawsze aktualne.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- objaśnia, że słowo Boże jest skierowane również do niego;
- wyjaśnia, jak czytać słowo Boże w codziennym życiu;
- tłumaczy, jak odnosić przeczytane słowo do swojego życia.

POSTAWY: Uczeń chętnie sięga po słowo Boże, a następnie odnosi je do swojego życia.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, gra „biblijne Bingo”, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), plansze do gry „biblijne Bingo” (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia i ewentualnie dla katechety), stoper lub telefon komórkowy (aby odmierzać w grze czas – równe 30 sekund).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - Czy komuś z was udało się wygrać nagrodę w jakimś konkursie? (wysłuchaj wybranych uczniów)
 - Czy ktoś z was grał na loterii? (może ktoś się zgłosi – możesz dopytać, w jaką grę grał)
 - Jak duże są szanse, że ktoś trafi szóstkę w totka? (małe)

3. Podsumuj. Powiedz: Szanse na to, że ktoś skreśli sześć wygranych cyfr, są bardzo nikłe. Oczywiście zdarzają się takie historie – możemy nazwać je „szczęśliwymi trafami”. Może już o tym wiecie, ale w matematyce funkcjonuje termin „prawdopodobieństwo”. W tym przypadku rachunek prawdopodobieństwa, że ktoś wygra w totka, jest bliski zeru.

SPOTYKAM

4. Kontynuuj: Tak samo nikłe są szanse, że ktoś, kto otworzy Biblię w losowym miejscu, znajdzie odpowiedź na pytanie, co ma zrobić ze swoim życiem. Pismo Święte składa się z ponad trzydziestu tysięcy wersów i co najważniejsze, nie należy traktować go jak szklanej kuli czy wróżki, która powie, co stanie się w przyszłości.
5. Dodaj: Za chwilę opowiemy sobie o pewnym wydarzeniu, w którym zdarzył się jednak taki „przypadek”. Otóż pewnego dnia Jezus wszedł do świątyni nazaretańskiej. Od razu podano Mu Pismo Święte i poproszono, by przeczytał fragment – i okazało się, że było to proroctwo Izajasza o nadejściu Mesjasza! Wersy odczytywane przez Jezusa odnosiły się do Niego. Zrobiło to niesamowite wrażenie na słuchaczach, którzy nie mogli oderwać od Niego oczu, a przecież nie dokonał żadnego cudu. Ktoś powie, że to przypadek, ale jako chrześcijanie możemy się tu dopatrywać działania Ducha Świętego. Istnieje nawet taki żart, że chrześcijanie nie wierzą w przypadki, bo „przypadek” to pseudonim Ducha Świętego.
6. W ramach utrwalenia tej części lekcji poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 z podręcznika (Uzupełnij puste miejsca, wpisując odpowiednie słowa).

Prawidłowe rozwiązanie:

Pewnego dnia Jezus wszedł do świątyni w **Nazarecie**. Dano Mu do przeczytania fragment **Pisma Świętego**. Było to proroctwo **Izajasza** o nadejściu Mesjasza, który ma przynieść wolność, **radość** i ukojenie. Zrobiło to **ogromne / niezwykle / piorunujące (lub podobne)** wrażenie na słuchaczach zgromadzonych w świątyni. Słowa przeczytane przez Jezusa odnosiły się do **Niego**.

7. Zapowiedz, że na dzisiejszej lekcji uczniowie nauczą się, jak kierować się w swoim życiu słowem Bożym i dowiedzą się, czy w Biblii można znaleźć jakieś ukryte wskazówki.

8. Kończąc temat gier, powiedz, że rozegracie teraz partyjkę „biblijnego Bingo”. Rozdaj uczniom plansze do gry (załącznik 1). Wyjaśnij zasady: Zapoznajcie się z imionami, które zostały wpisane w poszczególne komórki na waszych planszach. Za chwilę zacznę zadawać wam pytania. Będę pytał / pytała, kto wypowiedział dany wers pochodzący z Biblii. Za każdym razem będziecie mieli trzydzieści sekund, by się zastanowić. W tym czasie możecie zanotować imię lub spróbować je zapamiętać. Jeśli po kilku pytaniach dostrzeżecie te imiona na planszy – muszą się ułożyć poziomo lub pionowo, po cztery, w odpowiedniej kolejności – krzyknijcie „Bingo”. Ten, kto pierwszy krzyknie „Bingo”, a kolejność imion będzie prawidłowa, wygra główną nagrodę. Podam przykład. Jeśli ktoś wynotuje cztery kolejne imiona: Judasz, Jan, Natanael, Jezus – i dostrzeże, że znajdują się one dokładnie w tej kolejności w trzecim wierszu planszy – może krzyknąć „Bingo”.

Uwaga: Nagrodą w tej grze mogą być plusy za aktywność.

Pytania dla katechety (w nawiasie wynotowano poprawne odpowiedzi):

- Bóg jest miłością. (Jan)
- Czy może być co dobrego z Nazaretu? (Natanael)
- Niech mnie pocałuje pocałunkami swych ust! (Oblubienica)
- Ten, którego pocałuję, to On! (Judasz)
- Dobrze czyńcie tym, którzy was nienawidzą. (Jezus)
- Bóg tak umiłował świat, że Syna Swojego dał, aby każdy kto w Niego wierzy nie zginął, ale miał życie wieczne. (Jezus)
- Czemu to nie sprzedano go za trzysta denarów i nie rozdano ich ubogim? (Judasz)
- Przed Panem będę tańczyć i upokorzę się jeszcze bardziej! (Dawid)
- Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała! (Adam)
- Raduje się duch mój w Bogu, Zbawicielu moim! (Maria)
- W imię moje złe duchy będą wyrzucać (...), na chorych ręce kłaść będą, i ci odzyskają zdrowie. (Jezus)
- Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie! (Maria)
- Rozbijemy trzy namioty. (Piotr)
- Cóż jest łatwiej powiedzieć: Odpuszczają ci się twoje grzechy, czy powiedzieć: Wstań i chodź? (Jezus)
- Weź udział w trudach i przeciwnościach! (Paweł)
- Nie troszczcie się o jutro! (Jezus)

POZNAJE

9. Powiedz: *Kiedy jest nam trudno i mamy jakiś problem, szukamy podpowiedzi, słuchamy rad, bo nie wiemy, jak sobie z tą trudnością poradzić. W Biblii również znajdziemy przykłady ludzi, którzy w niełatwym momencie swojego życia szukali jakiegoś znaku. Oni w poszukiwaniu wskazówek zwracali się do Boga. Wśród tych ludzi byli prorocy, psalmiści i ewangelści...*
10. Dodaj: *Bóg zawsze chce nam odpowiedzieć, dlatego dał nam swoje słowo, które może być naszym drogowskazem. Jak je usłyszeć? Wystarczy otworzyć Pismo Święte i zacząć je czytać! Stwórca pragnie, by Boże słowo nas dotykało i przemieniało.*

11. Poproś o odczytanie krótkiego cytatu biblijnego z tej części podręcznika.

Żywe bowiem jest słowo Boże, skuteczne i ostrzejsze niż wszelki miecz, przenikające aż do rozdzielenia duszy i ducha, stawów i szpiku, zdolne osądzić pragnienia i myśli serca.

(Hbr 4,12)

12. Zapowiedz pracę w parach. Poproś o przeczytanie polecenia do ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że jedziesz z Jezusem samochodem i śpiewacie swoją ulubioną piosenkę. Co to za utwór? O czym mówi? A teraz otwórz Księgę Psalmów w losowym miejscu. Na który psalm trafiłeś? O czym mówi? Wiesz, że psalmy to ulubione piosenki Jezusa? Pobożni Żydzi śpiewali je przynajmniej pięć razy dziennie! Zapisz wybrany fragment (co najmniej sześć wersów) i naucz się go na pamięć.*)

Położ na każdej ławce Pismo Święte. Poproś, by uczniowie krótko odpowiedzieli na pierwsze pytanie (*Jaka jest twoja ulubiona piosenka?*), a następnie w parach odszukali w Biblii Księgę Psalmów i wybrali jeden z nich (najlepiej otwierając losowo). Następnie mają przepisać cytat w wyznaczone w podręczniku miejsce.

Od razu zadaj pracę domową: *Naucz się na pamięć fragmentu wylosowanego psalmu (składającego się z co najmniej sześciu wersów).*

13. Opowiedz uczniom ciekawostkę o Augustynie. Powiedz, że ten święty również trafił kiedyś na „przypadkowy” fragment Biblii – który wcale nie był przypadkowy. Otóż pewnego dnia usłyszał, że ktoś w sąsiednim domu krzyczy: „Weź i czytaj”. Wziął więc do ręki leżącą najbliżej niego książkę i przeczytał: „Nie żyjcie w ucztach i pijaństwie, w rozpuście

i rozwiążności, w zwadzie i zazdrości, ale przyobleczcie się w Pana Jezusa Chrystusa!”. Był to fragment Biblii, który tak poruszył Augustyna, że zaczytał się w Biblii. Poprzez regularną lekturę nabył umiejętność właściwego interpretowania jej słów. Porzucił swoje dotychczasowe życie i zaczął służyć Kościołowi.

ODPOWIADAM

14. Powiedz: *Już wielokrotnie mówiliśmy o tym, że Pisma Świętego nie można traktować w sposób magiczny. Nie znajdziemy w nim gotowych rozwiązań ani dosłownych wskazówek, jak trzeba postąpić, by coś poszło po naszej myśli.*
15. Spytaj: *Jak myślicie, czy można się nauczyć czytać Pismo Święte? (uczniowie powinni szybko potwierdzić). Pewnie, że tak! Poprzez systematyczną lekturę Biblii można wyrobić w swoim sercu umiejętność rozpoznawania, czy dane słowo jest konkretnym wezwaniem, podpowiedzią lub znakiem.*
16. Podsumuj: *Mimo upływu czasu słowa Chrystusa nie straciły na aktualności. Nadal możemy korzystać z ich potęgi. Pamiętaj o tym, jeśli zdarzy ci się gorszy dzień. Kiedy poczujesz strach, powiedz sobie w duchu: „Nie lękaj się!”. Kiedy będziesz się martwić codziennymi problemami, powtórz: „O te rzeczy zabiegają poganie!”.*
17. Poproś, by uczniowie wykonali w domu również ćwiczenie 3 (*Zapisz swoje słowo – drogowskaz. Możesz wykorzystać ulubiony cytat z Pisma Świętego, jeśli go masz, a także słowa, które ostatnio słyszałeś w kościele czy na lekcji religii. Możesz też sięgnąć po Biblię, by znaleźć inspirację.*).
18. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 119. Odczytajcie z podręcznika dwa ostatnie wersy modlitwy i powtórzcie je trzy razy:

*Niech zstąpi na mnie, Panie, Twoja łaska,
Twoje zbawienie, według Twojej obietnicy.
(Ps 119,41)*

26

ŚWIĘTYCH ARCHANIÓŁÓW. WSPOMNIENIE ŚWIĘTYCH ANIOŁÓW STRÓŻÓW

CEL GŁÓWNY: Zapoznanie uczniów z prawdą o Archaniołach i Aniołach Stróżach.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje, kim są aniołowie;
- wymienia poznanych archaniołów: Gabriela, Michała i Rafała;
- charakteryzuje archaniołów i Aniołów Stróżów.

POSTAWY: Uczeń modli się do Anioła Stróża i Świętego Michała Archanioła.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w parach, praca w grupach, film, ćwiczenia multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karty do pracy w parach (załącznik 1 – wydrukować tyle egzemplarzy, żeby starczyło dla każdej pary w klasie, i rozciąć według linii, a następnie schować do kopert), film o aniołach¹, nagranie piosenki, ćwiczenia multimedialne *Anioł Stróż* oraz *Anioł*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik albo tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Przywitaj się z uczniami. Powiedz, że wyjątkowo zaczniecie od ćwiczenia – poproś o rozwiązanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Uzupełnij słowa modlitwy do Anioła Stróża*).

¹ Filmik z serii Pandziochy (*O aniołach*) – jest dostępny na YouTube.

Prawidłowe rozwiązanie:

*Aniele Boży, Strózu mój, Ty **zawsze** przy mnie **stój**. Rano, wieczór, **we dnie**, w nocy bądź mi zawsze **ku pomocy**. Strzeż **duszy**, ciała mego i zaprowadź mnie do **żywoła wiecznego**. Amen.*

Pomódlcie się słowami tej modlitwy.

ODKRYWAM

2. Zapowiedz pracę w parach. Rozdaj uczniom wydrukowane plansze do pracy w parach (załącznik 1). Powiedz: *Na kartkach wypisane są związki frazeologiczne ze słowem „anioł”, a także opisy poszczególnych wyrażen. Waszym zadaniem jest dopasować te hasła – związek frazeologiczny z odpowiadającym mu znaczeniem.*

Uwaga: to ćwiczenie jest również dostępne w wersji multimedialnej (Anioł).

Poprawne rozwiązanie:

anioł z różkami – nieszkodliwy psotnik

anioł nie człowiek – o człowieku bardzo dobrym, łagodnym

grzeczny jak anioł – bardzo grzeczny, posłuszny

anielska cierpliwość – wielka, nieograniczona cierpliwość

anielski spokój – wielka łagodność, wyjątkowy spokój

śliczny jak anioł – bardzo ładne dziecko

Na koniec zapytaj: *Te wszystkie wyrażenia coś łączy – macie jakiś pomysł, co to takiego? (uczniowie powinni odpowiedzieć, że tym, co łączy te wyrażenia, jest słowo „anioł” – możesz naprowadzić ich na tę odpowiedź)*

3. Teraz możesz zapowiedzieć temat lekcji: *Dzisiejsza lekcja związana będzie z aniołami.*

SPOTYKAM

4. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom film z serii Pandziochy (O aniołach).

Po obejrzeniu filmu zapytaj uczniów, co zapamiętali (przewidywane odpowiedzi uczniów: anioły to duchy; anioł to Boży posłaniec; anioły przynoszą słowo od Boga; anioły są „ustami” Boga; anioły są bardzo dobre, bo są zawsze blisko Boga; anioły mogą podpowiedzieć ludziom

coś dobrego; każdy ma Anioła Stróża – przyjaciela, który pomaga człowiekowi nie zgubić drogi do nieba).

5. Podsumuj wypowiedzi uczniów.
6. Powiedz: Słowo „anioł” (z języka greckiego „angelos”) oznacza „pośłaniec”, „zwiastun”. Aniołowie to stworzone przez Boga istoty duchowe, czyli nieposiadające ciała, mające rozum i wolną wolę. Doskonałością przewyższają wszystkie istoty stworzone. Aniołowie są sługami i wysłannikami Boga, wielbią Boga. Pomagają ludziom w osiągnięciu zbawienia. Każdy człowiek ma swego anioła jako opiekuna i stróża, by prowadził go do życia wiecznego².
7. Spytaj: Czy anioła można dostrzec? (nie). Zadaj kolejne pytanie: Dlaczego aniołowie są niewidzialni? (wysłuchaj odpowiedzi). Podsumuj: Aniołowie to byty duchowe, nie mają ciała, więc nie możemy ich zobaczyć, ale możemy je poczuć. Są przy nas, a jednocześnie widzą Boga. Przemieszczają się z miejsca na miejsce z wielką łatwością, bez żadnych przeszkód.
8. Sformułujcie wspólnie notatkę na temat aniołów. Poproś, by uczniowie zapisali wnioski w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Napisz przy promykach, czego dowiedziałeś się o aniołach*).

Przykładowe odpowiedzi, które mogą znaleźć się przy promykach:

- ANIOŁ – stworzony przez Boga.
- ANIOŁ – istota duchowa.
- ANIOŁ – nie posiada ciała.
- ANIOŁ – ma rozum i wolną wolę.
- ANIOŁ – byt doskonały.
- ANIOŁ – pomaga człowiekowi w osiągnięciu zbawienia.

POZNAJĘ

9. Powiedz: *Każdy z nas otrzymał od Pana Boga wyjątkowy prezent: Anioła Stróża.*
10. Spytaj: *Kto to jest stróż? (ktoś, kto stróżuje; czuwa nad czymś lub nad kimś; opiekuje się, dba o bezpieczeństwo tej rzeczy lub osoby).* Podsu-

² Por. KKK 328-330, 332, 336, 350.

muj: Słownik języka polskiego wyjaśnia, że stróż to człowiek, który pilnuje czegoś lub kogoś. Tak można określić także opiekuna.

11. Podsumuj, wykorzystując fragment tekstu z tej części podręcznika: *Anioł Stróż – to duchowy opiekun przypisany konkretnemu człowiekowi przez Stwórcę. Aniołowie Stróżowie pomagają ludziom i opiekują się nimi, podpowiadają dobre myśli, zachęcają do wybierania dobra i odrzucania zła.*
12. W tym momencie możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne **Anioł Stróż**.
13. Wyjaśnij, że oprócz Aniołów Stróżów istnieją też szczególne anioły, które mają do spełnienia wyjątkowe posługi. Są to archanioły. Możemy powiedzieć, że to „aniołowie od zadań specjalnych”.
14. Dodaj: *Kościół w szczególny sposób czci Aniołów Stróżów i Archaniołów. Są oni wspomniani w liturgii w konkretny dzień roku. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Na podstawie wiedzy zdobytej na tej katechezie dopasuj datę do wspomnienia).*

Prawidłowe rozwiązanie:

Wspomnienie Świętych Archaniołów – 29 września

Wspomnienie Świętych Aniołów Stróżów – 2 października

15. Powiedz: *Powiemy sobie dzisiaj o trzech wyjątkowych archaniołach, którzy mają do spełnienia szczególne zadania: Michale, Gabrielu i Rafale.*
16. Opowiedz krótko o każdym z archaniołów. Do odczytania fragmentów Pisma Świętego za każdym razem wybierz innego ucznia.

MICHAŁ

Fragment:

I nastąpiła walka w niebie: Michał i jego aniołowie mieli walczyć ze Smokiem. I wystąpił do walki Smok i jego aniołowie, ale nie przemógł, i już się miejsce dla nich w niebie nie znalazło. (Ap 12,7–8)

Komentarz: Michał, którego imię z hebrajskiego oznacza „któż jak Bóg”, nazywany jest księciem aniołów oraz dowódcą wojsk anielskich walczących ze złem. Według tradycji chrześcijańskiej kiedy Lucyfer zbuntował się przeciwko Bogu i skłonił do buntu innych aniołów, wówczas Święty Michał miał wystąpić jako pierwszy przeciwko niemu z okrzykiem „Któż jak Bóg!”. Zadaniami Michała Archanioła jest walka z szatanem, dlatego przedstawiany

jest na obrazach w zbroi, z mieczem i tarczą. To jego atrybuty. Potrzebujemy pomocy Świętego Michała do walki z pokusami złego ducha.

GABRIEL

Fragment:

W szóstym miesiącu powstał Bóg anioła Gabriela do miasta w Galilei, zwane-go Nazaret, do Dziewicy poślubionej mężowi imieniem Józef, z rodu Dawida; a Dziewicy było na imię Maryja. (Łk 1,26–27)

Komentarz: Archanioł Gabriel spełnia misję o szczególnej doniosłości. To on został posłany do Maryi, by przekazać jej wolę Bożą. Wcześniej zwiastował narodziny Jana Chrzciciela. Najczęściej przedstawiany jest jako młodzieniec w białej szacie, ze skrzydłami i lilią w ręku. Jego imię z języka hebrajskiego tłumaczy się jako „moc Boża” lub „wojownik Boży”.

RAFAŁ

Fragment:

Ja jestem Rafał, jeden z siedmiu aniołów, którzy stoją w pogotowiu i wchodzi przed majestat Pański. (Tb 12,15)

Komentarz: Archanioł Rafał pojawia się w Starym Testamencie w Księdze Tobiasza. Przybiera ludzką postać i jako Azariasz towarzyszy młodemu Tobiaszowi w czasie dalekiej i niebezpiecznej podróży do Medii. Dopiero po powrocie młodzieńca do domu wyjawia mu, kim naprawdę jest. Z hebrajskiego imię Rafał (Rafael) oznacza „Bóg uleczył”. Rafał podpowiedział Tobiaszowi, jak uleczyć ojca ze ślepoty. Miał namaścić chore oczy ojca żółcią ryby (żółć ryby uchodziła w starożytności za lek na oczy). Poza tym Rafał ocalił duszę Sary, wybranki Tobiasza, od zła. Na obrazach przedstawiany jest m.in. z łaską pielgrzyma lub z rybą.

17. W celu podsumowania i utrwalenia wiedzy poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku – W kratki w pierwszej kolumnie wpisz imiona trzech poznanych dzisiaj archaniołów, a następnie dopasuj znaczenie ich imion (druga kolumna) i odpowiedni atrybut, czyli znak rozpoznawczy (trzecia kolumna). Możesz skorzystać z podpowiedzi.

Prawidłowe rozwiązanie:

ARCHANIOŁ – IMIĘ > ZNACZENIE IMIENIA > ATRYBUT
MICHAŁ > „KTÓŻ JAK BÓG” > ZBROJA, TARCZA I MIECZ
GABRIEL > „MOC BOŻA” > LILIA
RAFAŁ > „BÓG ULECZYŁ” > RYBA

ODPOWIADAM

18. Powiedz: *Na początku dzisiejszej katechezy poznaliśmy kilka wyrażen̄ związananych z aniołami, których używamy w potocznym języku. Gdy chcemy podkreślić, że ktoś jest bardzo dobry, ma łagodne usposobienie, jest wyjątkowo cierpliwy czy bardzo grzeczny, wówczas porównujemy go do anioła.*
19. Spytaj: *A ty – czy odkrywasz w swoim charakterze coś „anielskiego”? Kogo ze swojego otoczenia mógłbyś porównać do anioła? Jak często modlisz się do swojego Anioła Stróża? Pozostaw te pytania do samodzielnego rozważenia.*

MODLĘ SIĘ

20. Na koniec powiedz: *Archaniołowie, których poznaliśmy na dzisiejszej lekcji, są naszymi orędownikami przed Bogiem, tzn. wstawiają się za nami u Boga. Do walki z pokusami, których nie brakuje w naszym życiu, potrzebujemy pomocy Świętego Michała Archanioła. Pomódlmy się teraz do niego:*

Święty Michale Archaniele, wspomagaj nas w walce, a przeciw niegodziwości i zasadzkom złego ducha bądź naszą obronę. Oby go Bóg pogromić raczył, pokornie o to prosimy, a Ty, Wodzu niebieskich zastępów, szatana i inne duchy złe, które na zgubę dusz ludzkich po tym świecie krążą, mocą Bożą strąć do piekła. Amen.

MODLITWA RÓŻAŃCOWA: STRESZCZENIE EWANGELII

CEL GŁÓWNY: Zapoznanie uczniów z modlitwą różańcową.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje, co to jest różaniec;
- objaśnia sens modlitwy różańcowej;
- wymienia tajemnice różańca;
- charakteryzuje powiązania między tajemnicami różańca a wydarzeniami ewangelicznymi.

POSTAWY: Uczeń chętnie podejmuje modlitwę różańcową.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, różaniec.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - Często gracie w gry? Jeśli tak, to w jakie? (padają różne nazwy)
 - Jakie kody do gier znacie na pamięć? Co można dzięki nim osiągnąć? (uczniowie podają kody i mówią, że np. dzięki nim postacie zyskują supermoce albo łatwiej przechodzą na kolejny poziom)
 - Wyobrażacie sobie takie kody do Biblii? Co mogłyby one powodować? (może padnie odpowiedź, że kody mogłyby przyspieszyć przeczytanie całej Biblii – nakieruj uczniów na tę myśl)

SPOTYKAM

3. Powiedz: *Rozważanie Pisma Świętego jest czynnością, której nie można przyspieszyć, ale można skorzystać ze specjalnego skrótu, który zawiera cztery pakiety i dwadzieścia tajnych punktów. Nazywamy je tajemnicami, bo każda z nich odkrywa przed nami kolejny obszar i prowadzi na wyższy poziom. Możecie wybrać jeden z dowolnych zestawów: tajemnice radosne, chwalebne, bolesne i światła.*
4. Spytaj: *Czy domyślacie się już, o jaki skrót chodzi? Jeśli tak, to o jaki? (różaniec)*
5. Podsumuj: *Tak, tym skrótem jest różaniec. To modlitwa, która jest nazywana „Ewangelią w pigułce”.*
6. Teraz przypomnijcie sobie tajemnice różańcowe. Poproś o rozwiązanie ćwiczenia 1 w podręczniku – *Przypomnij sobie tajemnice różańcowe (materiał z klasy piątej). Uzupełnij luki. Wymyśl system kodów i znaków graficznych, które pozwolą ci zobrazować poszczególne wydarzenia z życia Jezusa. Dopisz odpowiednie skróty obok każdej tajemnicy. Powiedz, że na lekcji wykonacie tylko pierwszą część ćwiczenia, czyli uzupełnicie nazwy tajemnic. Wymyślenie systemu kodów i znaków graficznych będzie zadaniem domowym.*

Prawidłowe rozwiązanie:

Część I – tajemnice radosne

1. **Zwiastowanie** Najświętszej Maryi Pannie.
2. Nawiedzenie Świętej **Elżbiety**.
3. **Narodzenie** Jezusa.
4. Ofiarowanie Jezusa w **świątyni**.
5. Znalezienie Jezusa w **świątyni**.

Część II – tajemnice światła

1. **Chrzest** Jezusa w **Jordanie**.
2. Wesele w Kanie **Galilejskiej**.
3. Głoszenie **królestwa Bożego**.
4. Przemienienie na **Górze Tabor**.
5. Ustanowienie Eucharystii.

Część III – tajemnice bolesne

1. **Modlitwa Jezusa** w Ogrójcu.
2. Biczowanie.
3. Cierniem **ukoronowanie**.
4. Droga Krzyżowa.
5. Śmierć Jezusa **na Krzyżu**.

Część IV – tajemnice chwalebne

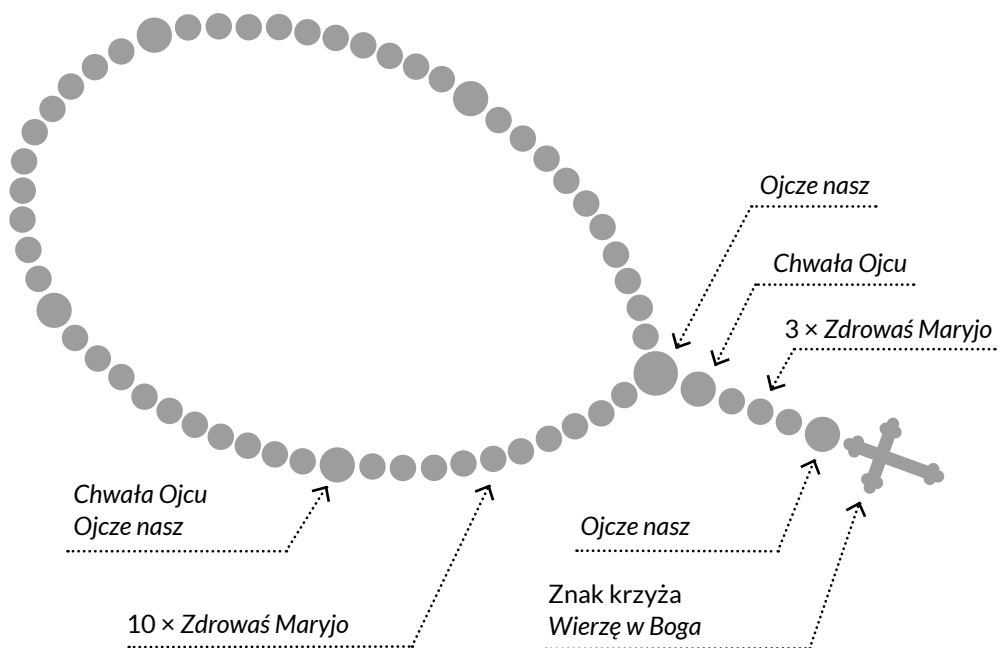
1. **Zmartwychwstanie** Jezusa.
 2. Wniebowstąpienie **Jezusa**.
 3. **Zesłanie** Ducha Świętego.
 4. Wniebowzięcie **Maryi**.
 5. Ukoronowanie **Matki Bożej** na **Królową nieba i ziemi**.
7. Możesz spytać, czy uczniowie lubią odmawiać różaniec i zachęcić ich do przeczytania ciekawostki zamieszczonej w tej części podręcznika.

POZNAJĘ

8. Opowiedz o świętych, którzy są znani z tego, że uwielbiali odmawiać różaniec, np. o ojcu Pio. Powiedz: *Ojciec Pio to słynny mistyk i stygmatyk. Tak bardzo kochał różaniec, że potrafił odmawiać go nawet sześćdziesiąt razy dziennie. Uważał, że to najlepszy sposób na walkę z diabłem. Kiedy więc miewał pokusy lub trudne chwile, krzychał szybko: „Podajcie mi moją broń. Tym się zwycięża szatana!”.*
9. Powiedz: *Powiedzieliśmy sobie na początku lekcji, że różaniec jest nazywany „Ewangelią w pigułce”. Opiera się on na wydarzeniach opisanych w Nowym Testamencie, stając się zarazem jego streszczeniem. Trzeba tutaj dopowiedzieć, że w Biblii nie znajdziemy ani jednej wzmianki o różańcu, ale znajdziemy wzmianki o tym, że ktoś trwał na modlitwie.*
10. Kontynuuj: *Z Dziejów Apostolskich dowiadujemy się na przykład, że „wszyscy uczniowie trwali jednomyślnie na modlitwie razem z Maryją, Matką Jezusa” (Dz 1,14).*
11. Spytaj: *Jak myślicie, kto wymyślił słowa modlitwy „Zdrowaś Maryjo”? (mogą paść przeróżne odpowiedzi – i dobrze, by pały: Jezus, Bóg, jacyś konkretni ludzie).*

12. Powiedz: Słowa tej modlitwy, która jest podstawą różańca, zostały zaczerpnięte z Pisma Świętego! Podstawą „Zdrowaś Maryjo” jest pozdrowienie anielskie: „Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą” (Łk 1,28), zatem „autorstwo” tej modlitwy można przypisać archaniołowi Gabrielowi, o którym mówiliśmy na poprzedniej lekcji.
13. Zadaj kolejne pytanie: Kto jest autorem modlitwy „Ojcze nasz”? (ponownie wysłuchaj kilku różnych odpowiedzi).
14. Powiedz: Modlitwę „Ojcze nasz” przekazał nam natomiast Pan Jezus na specjalną prośbę apostołów, by nauczył ich się modlić.
15. Teraz pokaż uczniom różaniec, który zabrałaś / zabrałeś na lekcję. Przypomnijcie sobie wspólnie, jak odmawia się tę modlitwę. W ramach utrwalenia wiedzy poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Jakie modlitwy należy odmówić przy wskazanych paciorkach różańca?).

Prawidłowe rozwiązanie:

16. Powiedz: *Możemy powiedzieć, że pierwszą osobą, która odmawiała różaniec, była Maryja. W Ewangelii znajdziemy wzmianki, że Matka Boża nieustannie rozważała w swym sercu wszystkie wydarzenia związane z życiem i działalnością Jezusa. Taką informację podaje nam na przykład Święty Łukasz.*
17. Poproś uczniów o pomoc – potrzebnych będzie ci dwóch śmiałków. Zachęć ich, by wyszli na środek i stanęli obok ciebie.
18. Pierwszego z nich poproś o znalezienie adresu biblijnego w Piśmie Świętym: Łk 2,19.
- 19. Drugiego poproś o przeczytanie cytatu: „Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu” (Łk 2,19).
20. Podsumuj: *Modlitwa różańcowa w takiej formie, jaką znamy dziś, powstała dopiero kilkanaście wieków później. Jej ostatni element, czyli tajemnice światła, w roku 2002 dodał papież Jan Paweł II.*

ODPOWIADAM

21. Powiedz: *Modlitwa różańcowa polega na ciągłym rozważaniu tajemnic. Ktoś powie, że to nudne – no bo czy można odkryć coś nowego, powtarzając wciąż to samo zdanie? Na różaniec powinniśmy jednak spojrzeć jak na niezwykle doświadczenie miłości, a miłość przecież nigdy się nie nudzi. Przesuwając paciorki różańca oraz powtarzając słowa Ewangelii, możemy stopniowo odkrywać i zachwycać się, jak wielką miłością obdarzył nas Bóg.*

MODLĘ SIĘ

22. Kontynuuj: *Najlepszą odpowiedzią na miłość Boga jest modlitwa, dzięki której możemy się do Niego przybliżyć. Teraz pomodlimy się słowami, które wymyśliła Maryja. Odmówcie wspólnie dziesiątkę różańca.*

UROCZYSTOŚĆ WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH I WSPOMNIENIE WIERNYCH ZMARŁYCH: ODPUSTY

CEL GŁÓWNY: Zapoznanie uczniów ze znaczeniem uroczystości Wszystkich Świętych i wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- podaje, że 1 listopada wspominamy wszystkich świętych;
- tłumaczy potrzebę modlitwy za zmarłych;
- opisuje znaczenie słowa „odpust”;
- charakteryzuje różnice między 1 a 2 listopada.

POSTAWY: Uczeń modli się za zmarłych i pogłębia swoją więź z Chrystusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - Jak często chodzicie na różne zabawy, imprezy, wesela? (często, co jakiś czas, rzadko – odpowiedzi będą przeróżne, chodzi o aktywizację uczniów)
 - Z kim się spotykacie? (rodziną, przyjaciółmi)

- Jakie nastroje mają zwykle uczestnicy takich przyjęć? (są zadowoleni, szczęśliwi, dobrze się bawią, cieszą się)
- Potrafcie tańczyć? Jeśli tak, to jakie tańce lubicie najbardziej? (jeśli uczniowie nie będą potrafili podać nazw, spytaj ich o ulubioną muzykę, do której najchętniej tańczą)
- Czy wiecie, co robią wszyscy święci w niebie? (cieszą się, radują, odpoczywają – nakieruj uczniów na odpowiedź: balują; możesz nawiązać do popularnego przeboju, w którym pada taki tekst)

SPOTYKAM

3. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Powiedz: *Jedna z popularnych piosenek mówi, że wszyscy święci balują w niebie – i nie są to tylko puste słowa! W Piśmie Świętym możemy znaleźć opisy nieba, w których wielki tłum aniołów i świętych wielbi Boga, śpiewając i tańcząc. Chrystus porównywał królestwo niebieskie do gigantycznego wesela, na którym wszyscy się cieszą oraz świętują – i to po wsze czasy!*
4. Dodaj: *Wyobraźcie sobie, że jeszcze w starożytności pogrzeby męczenników i świętych były pełne hymnów pochwalnych i dziękczynnych. Zamiast rozpaczać z powodu śmierci, świętowano narodziny do życia wiecznego. Chryścijanie pierwszych wieków zachęcali: „Człowieku, naucz się tańczyć, bo inaczej aniołowie w niebie nie będą wiedzieć, co z tobą zrobić”.*

POZNAJĘ

5. Zapytaj uczniów: *Jak myślicie, uroczystość Wszystkich Świętych to radosne czy smutne święto? Wysłuchaj kilku odpowiedzi (dobrze, jeśli pojawią się stwierdzenia, że wtedy jesteśmy smutni, tęsknimy za zmarłymi, płaczemy i chodzimy na cmentarz).*
6. Skomentuj: *Wbrew pozorom uroczystość Wszystkich Świętych to bardzo radosne święto. W wielu krajach świętowane jest zupełnie inaczej niż u nas, o wiele radośniej. Na przykład w Meksyku urządza się z tej okazji barwne fiesty i taneczne parady, w krajach anglosaskich dzieci odwiedzają domy sąsiadów i otrzymują słodycze, a w Rosji wyprawia się prawdziwe uczyty... na grobach swoich przodków!*
7. Dodaj: *Uroczystość Wszystkich Świętych rozpoczyna oktavę Wszystkich Świętych. Oktawa zaczyna się 1 listopada i trwa do 8 listopada. W tym czasie można także otrzymywać w Kościele specjalne prezenty dla siebie lub*

innych dusz. Czy wiecie, o jakie prezenty chodzi? (być może padnie prawidłowa odpowiedź: odpusty).

8. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, co to jest odpust. Wysłuchaj ewentualnych odpowiedzi, po czym powiedz: *Odpust to gwarancja anulowania kar doczesnych. Bóg w swym miłosierdziu ma moc, by darować nam takie kary. Dusza, dla której wyprosimy odpust, na pewno przejdzie z czyśćca wprost do nieba.*
9. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, co trzeba zrobić, żeby otrzymać odpust. Odpowiedz: *Przede wszystkim trzeba chcieć dostąpić odpustu, nie można być przywiązany do jakiegokolwiek grzechu (nawet lekkiego), powinno się trwać w stanie łaski uświęcającej i przyjąć Komunię Świętą, a także odmówić „Ojcze nasz”, „Wierzę w Boga” oraz modlitwę w intencjach drogich ojcu świętemu. W czasie trwania oktawy należy także odwiedzić cmentarz.*
10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Napisz, co trzeba zrobić, by uzyskać odpust).

Przykładowa odpowiedź:

Aby uzyskać odpust, trzeba tego chcieć, nie można być przywiązany do jakiegokolwiek grzechu, powinno się trwać w stanie łaski uświęcającej i przyjąć Komunię Świętą, a także odmówić „Ojcze nasz”, „Wierzę w Boga” oraz modlitwę w intencjach drogich ojcu świętemu. W czasie trwania oktawy należy też odwiedzić cmentarz.

11. Zapytaj uczniów, czy znają jakichś świętych (na pewno kogoś wymienia). *Macie swojego ulubionego świętego? Jeśli nie, zastanówcie się przez chwilę i wybierzcie jedną postać.*
12. Poproś uczniów o zrobienie ćwiczenia 2 w podręczniku (Z grona znanych ci świętych lub błogosławionych wybierz jedną postać. Następnie uzupełnij jej kartę wstępu do nieba. Nie zapomnij narysować podobizny albo wkleić zdjęcia).

ODPOWIADAM

13. Spytaj, czy każdy może zostać świętym – a jeśli nie, to jakimi cechami trzeba się wyróżnić, by zyskać miano „świętego”.
14. Podsumuj: *Jeśli wydaje ci się, że święci to ludzie bez grzechu, to wyobraź sobie, że nie ma ludzi bez grzechu! Nawet w litanii do wszystkich świętych*

znajdziemy wezwania do ludzi, którym zdarzyło się źle czynić – zwłaszcza na początku ich życiowej drogi.

15. Dodaj: *Świętym zostaje się dzięki łasce, niebo jest celem każdego z nas. Musimy pamiętać, że Jezus Chrystus nie skupia się na naszych wadach, ale pragnie, byśmy potrafili kochać bliźnich jak siebie samych. Przecież nie od dziś wiadomo, że Bóg jest miłością.*
16. Zaproponuj: *Do swojej wieczornej modlitwy możecie dodać od dziś taką prośbę: Panie, naucz mnie kochać tak jak Ty i naśladować Cię tak jak Tвої święci!*
17. Podsumuj: *Pamiętajcie, że nie wszyscy nasi bliscy zmarli żyli w sposób, który zasłużył na natychmiastową kanonizację. Chrześcijanie wierzą, że przez łaskę zbawienia nasi bliscy zmarli także dostąpią chwały zmartwychwstania i wiecznej radości w niebie. Właśnie dlatego 2 listopada wspominamy wszystkich wiernych zmarłych. Oczywiście nie zaszkodzi, by pomodlić się za nich i dziś.*
18. Zaproponuj modlitwę za dusze zmarłych: *Wieczny odpoczynek racz im dać Panie, a światłość wiekuista niechaj im świeci. Niech odpoczywają w pokoju wiecznym. Amen.*

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec odczytajcie fragment Apokalipsy.

Ujrzałem:

a oto wielki tłum,

którego nie mógł nikt policzyć,

*z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków,
stojący przed tronem i przed Barankiem.*

Odziani są w białe szaty,

a w rękę ich palmy.

I głosem donośnym tak wołają:

«Zbawienie w Bogu naszym, Zasiadającym na tronie,

i w Baranku.

*(...) Błogosławieństwo i chwała, i mądrość, i dziękczynienie, i cześć, i moc,
i potęga Bogu naszemu na wieki wieków! Amen».*

(Ap 7,9–11)

JEZUSA CHRYSYTA KRÓLA WSZECHŚWIATA

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata kończąca rok liturgiczny streszcza zbawcze działanie Boga.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, dlaczego Jezusa nazywamy królem;
- wymienia elementy roku liturgicznego;
- tłumaczy, że ma udział w królestwie Chrystusa, gdy żyje w zgodzie z wartościami tego królestwa.

POSTAWY: Uczeń pogłębia swoją więź z Chrystusem i chce żyć w zgodzie z wartościami Jego królestwa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, czytanie słowa Bożego z podziałem na role, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, fragmenty biblijne do odczytu (załącznik 1 – do wydrukowania ×3).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie w intencji wszystkich, którzy starają się poznać Boga, aby czynili to z cierpliwością i wytrwałością.

ODKRYWAM

2. Powiedz, że przeczytasz teraz fragment pamiętnika Gabrysi:

Kiedy dzisiaj na lekcji religii usłyszałam, że nauczycielka dyktuje temat o Chrystusie Królu Wszechświata, nieco zwątpiłam. Napisałam do Zosi, że coś z tym królem jest nie w porządku. Z elementów królewskiego stroju kojarzę tylko koronę i to nie ze złota, ale jak dobrze pamiętam, z kolczastych gałęzi... brrr... okropne. Zosia tylko wzruszyła ramionami i lekceważąco na

mnie spjrzała. Ona dużo wie o Jezusie, regularnie chodzi do Kościoła, ale ja mam swoje zdanie. Opowiadanie o królach i królestwach wydają mi się dobre dla dzieci. Mama i babcia czytały mi takie. Przenosiłam się w wyobraźni do dawnych czasów, kiedy rządzili dobrzy lub źli królowie. Każda taka historia kończyła się sprawiedliwie: dobro było wynagradzane, a zło karane. Zawsze odczuwałam satysfakcję z triumfu dobra nad złem. Pociągały mnie też opowiadania o pięknych księżniczkach, o które walczyli przystojni książęta, bajki o bogatych strojach, powozach, dobrych wróżkach, pałacach i kufrach ze złotem. Generalnie w takich opowieściach nie było nudno – czasem jakaś zła wróżka płątała królom zamierzenia i plany, ale generalnie kończyły się one happy endem i można było spokojnie usypiać z myślą, że sprawiedliwości stało się zadość.

Dziś już wiem, że prawdziwe życie ma niewiele wspólnego z tą sprawiedliwością. Moi koledzy w ogóle nie są podobni do książąt, a rodzice nawet w połowie nie są tak bogaci. Nawet jeśli mają jakieś pieniądze, choć ciągle narzekają na ich brak, to okupują to nieustanną nieobecnością i zmęczeniem. Czasami chciałabym, żeby nie starali się o to wszystko, ale żeby częściej spędzali ze mną czas. Oczywiście nie powiem im tego głośno, bo nie chcę okazać się niewdzięcznicą, ale w trudnych chwilach nieraz brakuje mi kogoś, kto ze mną porozmawia.

Ale, ale... Przestałam bujać o niebieskich migdałach. No tak, lekcja religii. Postanowiłam posłuchać. Może trzeba przemyśleć, o co chodzi z tym królem...

3. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- Dlaczego Gabrysia uważa, że nazywanie Jezusa „królem” jest przesadzone? (pamięta Jego wizerunek z koroną cierniową, a ona kojarzy „prawdziwe”, złote korony; ma utrwalony obraz z bajek)
- Jakie historie Gabrysia pamięta z wczesnego dzieciństwa? (o księżniczkach, książętach i królach, w których co prawda zdarzały się drobne perturbacje, ale zawsze kończyły się one dobrze)
- Do kogo napisała Gabrysia? (do Zosi)
- Co postanowiła Gabrysia? (że skupi się na lekcji i przemyśli temat)

4. Powiedz, że na dzisiejszej katechezie porozmawiacie o królewskości Jezusa.

5. Dodaj: *Zwróćcie uwagę, że Jezus żył ponad dwa tysiące lat temu, w czasach, kiedy nie było kamer, a wiadomości docierały do odbiorców dużo wolniej niż teraz. A mimo to Chrystus był popularny – ludzie Go wyczekiwali i zawsze*

prosili, by został z nimi trochę dłużej. Choć mogłoby się wydawać, że Jezus będzie chciał zaangażować się w politykę, było zupełnie odwrotnie. On nie chciał splendoru, nie interesowało Go pełnienie ważnych funkcji. Tym, co Go interesowało, był każdy człowiek i jego dobro.

SPOTYKAM

6. Powiedz: *W Kościele funkcjonuje pojęcie „rok liturgiczny / kościelny”. To cykliczny podział roku kościelnego z wyróżnieniem obchodzonych dni świątecznych, obrzędów i innych, związanych z liturgią i teologią. Taki podział wiąże się bezpośrednio z życiem Jezusa.*
7. Spytaj:
 - Co to znaczy, że podział roku kościelnego jest cykliczny? (te same święta kościelne obchodzone są co roku)
 - Jak myślicie, dlaczego te same święta obchodzone są co roku? (żeby utrwalić sobie wiedzę, żeby pamiętać o Jezusie i Jego zbawczej misji, żeby mieć poczucie stałości)
8. Podsumuj: *Powtarzające się co roku i obchodzone z wiarą święta oraz uroczystości, które wypadają w kalendarzu liturgicznym, pozwalają ciągle na nowo przeżywać zbawcze dzieła Boga.*
9. Poproś uczniów, by zapoznali się z kołowym schematem z tej części podręcznika. Jest on podzielony na siedem okresów (adwent, Boże Narodzenie, okres zwykły, Wielki Post, Triduum Paschalne, okres wielkanocny, okres zwykły). W każdym z tych okresów wymienione są najważniejsze święta przypadające w tym okresie, a także nazwy obrzędów, które są praktykowane w tym czasie.
10. W ramach utrwalenia wiadomości poproś uczniów o wykonanie dwóch ćwiczeń z podręcznika: 3 oraz 4.

Ćwiczenie 3

Uzupełnij luki właściwymi nazwami kolejnych części roku liturgicznego.

adwent, Boże Narodzenie, **okres zwykły**, Wielki Post, **Triduum Paschalne**, okres wielkanocny, **okres zwykły**

Ćwiczenie 4

Przy nazwach świąt i nabożeństw zapisz nazwy okresów liturgicznych, w których one przypadają.

Wigilia – **Boże Narodzenie**

Popielec – **Wielki Post**

Wigilia Paschalna – **Triduum Paschalne**

roraty – **adwent**

uroczystość Wszystkich Świętych – **okres zwykły**

uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki – **Boże Narodzenie**

Zesłanie Ducha Świętego – **okres wielkanocny**

nabożeństwo majowe – **okres zwykły**

11. Powiedz: *Rok kościelny kończy uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata, którą ustanowił papież Pius XI w roku 1925. To święto zaczęto obchodzić w ostatnią niedzielę roku liturgicznego po reformie kalendarza liturgicznego.*
12. Podsumuj: *Wszystkie wydarzenia roku liturgicznego przypominają nam zbawcze wydarzenia z życia Jezusa, a tym samym pozwalają nam stawać się ich uczestnikami. W ten sposób Jezus towarzyszy nam również w naszym współczesnym życiu. Ostatnia niedziela roku, obchodzona jako Uroczystość Chrystusa Króla, pozwala lepiej zauważyć, że wspominając przez cały rok ważne zbawcze wydarzenia, narodziny Jezusa, Jego śmierć i zmartwychwstanie, wspominając różnych świętych i błogostawionych, dążymy do tego, aby Jezus był naszym królem przez cały czas. Ponadto przypominamy sobie, że czekamy na powtórne przyjście Jezusa, który przekaże panowanie swojemu Ojcu.*

POZNAJĘ

13. Powiedz, że teraz opowiecie sobie o tym momencie z życia Jezusa, kiedy bardzo wyraźnie opisał On, na czym polega Jego królestwo.
14. Zaczynij opowiadać: *Przenieśmy się w czas Jezusa. Członkowie Sanhedrynu, którzy świetnie znali Pismo Święte Starego Testamentu i skrupulatnie wykonywali Jego przepisy, zaczęli szukać sposobów, by pozbyć się Jezusa. Byli oburzeni, bo mówił, iż jest Synem Bożym. Uważali Jezusa za bluźniercę, czyli kogoś, kto kłamie oraz znieważa Boga. Denerwowało ich też, że Jezus wypominał im zbytnie przywiązanie do zewnętrznych form sprawowania kultu bez głębszych refleksji i troski o dobro drugiego człowieka. Gdy usłyszeli, że Jezus wspomina o tym, że jest królem, postanowili donieść na niego Namiestnikowi Cezara, Poncjuszowi Piłatowi.*

15. Poproś, by zgłosiło się trzech chętnych uczniów, którzy odczytają fragment biblijny z podziałem na role. Rozdaj im wydrukowane materiały z załącznika 1.

Narrator: Wtedy Piłat powtórnie wszedł do pretorium, a przywoławszy Jezusa, rzekł do Niego:

Piłat: Czy ty jesteś Królem żydowskim?

Narrator: Jezus odpowiedział:

Jezus: Czy to mówisz od siebie, czy też inni powiedzieli ci o Mnie?

Narrator: Piłat odparł:

Piłat: Czy ja jestem Żydem? Naród Twój i arcykapłani wydali mi ciebie. Co uczyniłeś?

Narrator: Odpowiedział Jezus:

Jezus: Królestwo moje nie jest z tego świata. Gdyby królestwo moje było z tego świata, słudzy moi biliby się, abym nie został wydany Żydom. Teraz zaś królestwo moje nie jest stąd.

Narrator: Piłat zatem powiedział do Niego:

Piłat: A więc jesteś królem?

Narrator: Odpowiedział Jezus:

Jezus: Tak, jestem królem. Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie. Każdy, kto jest z prawdy, słucha mojego głosu.

(J 18,33–37)

16. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: Piłat, przed którego obliczem postawiono pojmanego Jezusa, spytał oskarżonego, czy jest królem. Prefekt chciał się dowiedzieć, z jakiej przyczyny arcykapłani i naród wydali Jezusa w jego ręce, pragnął zyskać dowód jego winy. Jezus wyznał wówczas, że Jego królestwo „jest nie z tego świata”. W ten sposób ujawnił, że Jego królestwo jest królestwem prawdy oraz miłości i nie ma nic wspólnego z ziemskim panowaniem.
17. Przedstaw realia historyczne: Jak wiemy z Ewangelii, Piłat naciskany przez arcykapłanów wydał na Jezusa wyrok śmierci. Jak to tego doszło? Państwo Żydowskie było wtedy pod okupacją Cesarstwa Rzymskiego. Gdy po przesłuchaniu Jezusa Piłat stwierdził, że nie „znajduje w Nim żadnej winy”, członkowie Sanhedrynu zagrozili, że doniosą na niego cesarowi. Wtedy Piłat wystraszył się i uległ.

ODPOWIADAM

18. Spytaj: *Wobec tego wszystkiego, co powiedzieliśmy sobie dzisiaj na katechezie, jak myślicie – co oznacza sformułowanie, że Jezus jest królem wszechświata? (Jezus jest królem nas wszystkich, całego stworzenia).*
19. Podkreśl: *Obchodzona co roku uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata przypomina nam, że Syn Boży jest królem. Uroczystość ta ma nam uświadomić, że Chrystus jest Królem całego stworzenia, ale, co ważne, nie w wymiarze ziemskim. Jego panowanie nie wynika bezpośrednio z Jego dokonań czy innych czynników. Chrystus jest Królem, bo stał się Bogiem-Człowiekiem, Odkupicielem.*
20. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 z podręcznika (*Przeczytaj tekst modlitwy, której słowa wypowiadamy w uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata, i odpowiedz na pytania).*

Tekst modlitwy:

Zaprawdę, godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie, Panie, Ojczy Świąty, wszechmogący, wieczny Boże.

Ty namaściłeś olejem wesela Jednorodzonego Syna Twojego, naszego Pana Jezusa Chrystusa, na wiekuistego Kapłana i Króla Wszechświata, aby dopełnił tajemnicy odkupienia rodzaju ludzkiego, ofiarując siebie samego na ołtarzu krzyża, jako niepokalaną ofiarę pojednania: i aby poddawszy swej władzy wszystkie stworzenia, przekazał nieskończonemu majestatowi Twojemu wieczne i powszechne Królestwo: królestwo prawdy i życia, królestwo świętości i łaski, królestwo sprawiedliwości, miłości i pokoju.

Przykładowe rozwiązanie:

Na kogo Bóg namaścił swego Syna? **Na wiekuistego Kapłana i Króla Wszechświata.**

Jaką ofiarę ma złożyć Syn? **Ofiarę pojednania: ofiaruje on siebie samego na ołtarzu krzyża.**

Wymień określenia królestwa: **Królestwo prawdy i życia, świętości i łaski, sprawiedliwości, miłości i pokoju.**

21. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (*Rozwiąż krzyżówkę, a dowiesz się, co głosił Jezus).*

Prawidłowe odpowiedzi:

Na nim umarł Jezus. (**KRZYŻ**)

Przeciwieństwo kłamstwa. (**PRAWDA**)

Przeciwieństwo wojny. (**POKÓJ**)

Cnota moralna, woła oddawania Bogu i bliźniemu tego, co im się należy. (**SPRAWIEDLIWOŚĆ**)

Coś najcenniejszego, co otrzymał każdy człowiek. Zawdzięczamy je rodzicom i Bogu. (**ŻYCIE**)

Dar udzielany człowiekowi przez Boga, którego przyznanie nie jest związane z żadną zasługą. (**ŁASKA**)

Tę cechę posiadają wszyscy, którzy są w niebie. (**ŚWIĘTOŚĆ**)

Przez śmierć na krzyżu Jezus zapewnił nam... (**ZBAWIENIE**)

Najważniejsza wartość królestwa Bożego – jej znakiem jest serce. (**MIŁOŚĆ**)

22. Propozycja pracy domowej dla chętnych: *Znajdź w Ewangelii przypowieści o królestwie Bożym. Napisz, do czego Jezus przyrównuje swoje królestwo.*

Uwaga! Za wykonanie pracy domowej należy postawić oceny.

Przykłady dla katechety:

Mt 13,31–32: Jezus przyrównuje królestwo Boże do ziarenka gorczycy, które choć jest bardzo małe, to jednak powoli się rozwija i osiągnie niezwykle rozmiary drzewa.

Mt 13,33: Jezus porównuje królestwo do zaczynu, który zakwasza mąkę i daje wzrost ciastu. Każdy, kto należy do królestwa, powinien starać się o Jego wzrost.

Mt 13,44–45: Królestwo Boże jest podobne do skarbu ukrytego w roli. Człowiek, który go znalazł, sprzedał wszystko, co miał, by móc kupić ziemię, na której był ów skarb.

Mt 13,45–46: Królestwo niebieskie podobne jest też do drogocennej perły, którą znalazł jakiś człowiek. Gdy ją znalazł, sprzedał wszystko, co miał, by móc ją kupić.

Mt 22,1–14: Jezus uczy także, iż królestwo niebieskie można porównać uczty królewskiej, na którą zaproszeni są wszyscy ludzie.

MODŁĘ SIĘ

23. Zaproponuj uczniom odczytanie fragmentu Jubileuszowego Aktu Przyjęcia Jezusa Chrystusa za Króla i Pana. Odczytuj kolejne wezwania, a uczniowie odpowiadają: *Króluj nam Chryste!*

Pragnąc uwielbić majestat Twej potęgi i chwały, z wielką wiarą i miłością wołamy: Króluj nam Chryste!

W naszych sercach – Króluj nam Chryste!

W naszych rodzinach – Króluj nam Chryste!

W naszych parafiach – Króluj nam Chryste!

W naszych szkołach i uczelniach – Króluj nam Chryste!

W środkach społecznej komunikacji – Króluj nam Chryste!

W naszych urzędach, miejscach pracy, służby i odpoczynku – Króluj nam Chryste!

W naszych miastach i wioskach – Króluj nam Chryste!

W całym Narodzie i Państwie Polskim – Króluj nam Chryste!

24. Na koniec odczytajcie fragment Psalmu 99:

*Pan króluje, drżą narody;
zasiada na cherubach, a ziemia się trzęsie.
Wielki jest Pan na Syjonie
i wyniesiony ponad wszystkie ludy.
Niech wielbią imię Twoje
wielkie i straszliwe:
ono jest święte.
Królem jest Potężny, co kocha sprawiedliwość.
Ty ustanowiłeś to, co jest słuszne,
prawo i sprawiedliwość w Jakubie
Ty ustanowiłeś.
Wystawiajcie Pana, Boga naszego,
oddajcie pokłon u podnóżka stóp Jego;
On jest święty.
(Ps 99,1-5)*

CEL GŁÓWNY: Pogłębienie wiadomości o Janie Chrzcicielu i jego wystąpieniach.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje, co wie o Janie Chrzcicielu;
- charakteryzuje adwentowe rady Jana Chrzciciela;
- analizuje swoją postawę wobec wezwania do nawrócenia.

POSTAWY: Uczeń przygotowuje się do owocnego przeżywania świąt Bożego Narodzenia.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, słuchanie opowiadania, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, opowiadanie, prezentacja multimedialna *Ramy życia Jana Chrzciciela*, komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Włącz prezentację multimedialną *Ramy życia Jana Chrzciciela* i zaprosz uczniów na krótką wycieczkę do czterech niezwykłych miejsc. Powiedz, że miejsca, które za chwilę zobaczą, stanowią „ramy życia” Jana Chrzciciela.
3. Komentuj kolejne slajdy:
 - *Pierwszy slajd przedstawia Grotę Narodzenia. Znajduje się tam napis „Tu narodził się Poprzednik Pana”.*

- Kolejne zdjęcie obrazuje Pustynię Judzką. Było to miejsce, w którym Jan nauczał i nawoływał do nawrócenia.
- Następne zdjęcie przedstawia Rzekę Jordan. To w tej rzece Jan udzielał tłumom chrztu i to tutaj miał miejsce symboliczny chrzest Jezusa.
- Ostatnie dwa slajdy przedstawiają twierdzę Heroda – Mecheront. To miejsce śmierci Jana.

Powiedz: *Poznaliśmy cztery ważne miejsca, które stanowią ramy życia Jana Chrzciciela. Teraz powiemy sobie trochę więcej o nim samym.*

SPOTYKAM

4. Przeczytaj opowiadanie:

- *Słuchajcie, on tu jest* – zawołał ktoś na ulicy.
 - *Jest nad rzeką Jordan* – zawołał ktoś inny.
 - *Chodźmy posłuchać, o czym będzie mówił.*
- Ta wieść rozniosła się błyskawicznie. Ludzie opuścili warsztaty i domy, po czym udali się w dół rzeki. Wkrótce usłyszeli potężny głos:*
- *Kto wam pokazał, jak uciec przed nadchodzącym gniewem? Wydajcie więc godne owoce nawrócenia!*
- Ktoś z tłumu powiedział:*
- *Jaki on dziwny, jak dziwnie wygląda.*
 - *Spójrzcie, jak jest ubrany, ma odzienie z sierści wielbłąda i pas skórzany wokół bioder.*
 - *A ja słyszałam – do rozmowy wtrąciła się kobieta – że jego pokarmem jest szarańcza i miód leśny.*
 - *Kim on jest?*
 - *To Jan, syn Zachariasza. Jakiś czas temu udał się na pustynię i od tego czasu obchodzi całą okolicę nad Jordanem. Nawołuje do nawrócenia.*
 - *Cicho tam! Czy dacie w końcu posłuchać? – Ktoś z tłumu skarcił rozmówców.*
- Zapadła cisza i teraz wszyscy słuchali tylko Jana.*

5. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- *Nad jaką rzeką nauczał Jan? (Jordan)*
- *Co zrobili ludzie, kiedy dowiedzieli się, że Jan jest w pobliżu? (opuścili domy i udali się w dół rzeki)*
- *Jaki głos miał Jan? (potężny)*

- Jak wyglądał Jan? (miał odzienie z wielbłądziej sierści i skórzany pas wokół bioder)
- Co jadał Jan? (szarańczę i miód leśny)
- Czyim synem był Jan? (Zachariasza)
- Gdzie udał się jakiś czas temu? (na pustynię)
- Co robi teraz? (naucza, nawołuje do nawrócenia)

6. Podsumuj: *Jan Chrzciciel urodził się pół roku przed Chrystusem w wiosce Ain Karim. Kiedy dorósł, zdecydował się na życie pustelnika. Mówił o nadejściu Mesjasza i konieczności wewnętrznej przemiany przez modlitwę i pokutę. Wzywał do nawrócenia i udzielał tłumom chrztu w Jordanie. Udzielił go nawet Jezusowi Chrystusowi – był to początek publicznej działalności Syna Bożego. Jan Chrzciciel został wtrącony do więzienia, a w wyniku spisku żony Heroda skazano go na śmierć przez ścięcie.*

7. Jako podsumowanie tej części katechezy poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Dopasuj odpowiedzi do pytań. Odpowiednie puzzle możesz pokolorować tą samą kredką albo je połączyć*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Gdzie Jan udał się po tym, jak opuścił dom? – Na pustynię.

Jak miał na imię ojciec Jana? – Zachariasz.

Do czego Jan nawoływał zebranych ludzi? – Do nawrócenia.

W jakim okresie liturgicznym czytamy o wystąpieniu Jana? – W adwencie.

POZNAJĘ

8. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Pytały go tłumy: „Cóż więc mamy czynić?”. On im odpowiadał: „Kto ma dwie suknie, niech się podzieli z tym, który nie ma; a kto ma żywność, niech tak samo czyni”. Przyszli zaś także celnicy, żeby przyjąć chrzest, i rzekli do niego: „Nauczycielu, co mamy czynić?”. On im powiedział: „Nie pobierajcie nic więcej ponad to, co wam wyznaczono”. Pytali go też i żołnierze: „A my co mamy czynić?”. On im odpowiedział: „Na nikim pieniądze nie wymuszajcie i nikogo nie uciskajcie, lecz poprzestawajcie na waszym żołdzie”.

(Łk 3,10–14)

9. Powiedz, że teraz zadasz pytania do tekstu, a uczniowie mogą zanotować odpowiedzi w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Napisz, co Jan Chrzciciel odpowiedział konkretnym osobom pytającym go o to, co mają czynić. Uzupełnij ostatnie dwa zdania i zapamiętaj je.*)

Pytania i odpowiedzi:

- Jaką radę otrzymały tłumy? („Kto ma dwie suknie, niech się podzieli z tym, który nie ma; a kto ma żywność, niech tak samo czyni”)
- Jaką radę otrzymali celnicy? („Nie pobierajcie nic więcej ponad to, co wam wyznaczono”)
- Jaką radę otrzymali żołnierze? („Na nikim pieniędzy nie wymuszajcie i nikogo nie uciskajcie, lecz poprzestawajcie na waszym żołdzie”)

Ostatnie dwa zdania w ćwiczeniu 1 (pogrubione wyrazy oznaczają miejsca, które należało uzupełnić): *Te rady Jana Chrzciciela odnoszą się także do nas. To wskazówki na czas adwentu, kiedy oczekujemy przyjścia Mesjasza.*

ODPOWIADAM

10. Podsumuj: *Jan Chrzciciel, który w czasach biblijnych przygotowywał ludzi na przyjście Mesjasza, jest naszym przewodnikiem adwentowym. Dzisiaj może nam pomóc przygotować się na powtórne przyjście Pana.*
11. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczeń 3 i 4 z podręcznika. Jeśli zabraknie czasu, zadaj je do zrobienia w domu.

Ćwiczenie 3

Na podstawie tego, co wiesz już o Janie Chrzcicielu, sformułuj trzy adwentowe wskazówki dla siebie i swoich przyjaciół.

Przykładowe rozwiązanie:

Być miłym dla innych.

Codziennie czynić dobre uczynki.

Nie troszczyć się o rzeczy materialne.

Być sprawiedliwym w ocenie.

Ćwiczenie 4

Czas adwentu to czas oczekiwania i intensywnej pracy nad sobą. Zaprojektuj swój adwentowy planer. W pola wpisz swoje postanowienia i cele, które masz zamiar zrealizować w tym szczególnym okresie.

Przykładowe rozwiązanie:

MOJE POSTANOWIENIA: pomagać babci robić zakupy, codziennie robić coś dobrego (przynajmniej jedną rzecz), nie kłócić się z nikim, dbać o kulturę języka

MOJE CELE: być miłym, być dobrym, być uczynnym, otworzyć serce na innych i na Pana

MODLĘ SIĘ

12. Pomódlcie się słowami Psalmu 63:

*Boże, Ty Boże mój, Ciebie szukam;
Ciebie pragnie moja dusza,
za Tobą tęskni moje ciało,
jak ziemia zeschła, spragniona, bez wody.
W świątyni tak się wpatruję w Ciebie,
bym ujrzął Twoją potęgę i chwałę.
Skoro łaska Twoja lepsza jest od życia,
moje wargi będą Cię sławić.
Tak błogostawić Cię będę w moim życiu:
wzniosę ręce w imię Twoje.
(Ps 63,2-5)*

OKRES NARODZENIA PAŃSKIEGO

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom sensu Bożego Narodzenia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- objaśnia, że co roku uobecniamy Narodzenie Jezusa;
- przytacza fragmenty Ewangelii dotyczące narodzin Jezusa;
- wymienia święta z okresu Bożego Narodzenia.

POSTAWY: Uczeń pogłębia swoją więź z Jezusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, słuchanie słowa Bożego, rozmowa kierowana, pogadanka, indywidualna praca plastyczna, praca w grupach, test czujności, słuchanie kolędy.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do testu czujności¹ (załącznik 1 – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii), karty do pracy w grupach (załącznik 2 – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii), nagranie kolędy *Dzisiaj w Betlejem* (według uznania katechety, można skorzystać z internetu), Pismo Święte (jedno na ławkę), komputer z dostępem do internetu, rzutnik albo tablica interaktywna, świeca i coś do jej zapalenia.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaproponuj wysłuchanie i zaśpiewanie kolędy *Dzisiaj w Betlejem*.

¹ Materiał został przygotowany na podstawie piosenki Kazimierza Grześkowiaka *Święta Historia Narodzenia Pana*.

3. Spytaj: *Kiedy urodził się Jezus? (ponad dwa tysiące lat temu). Dodaj: No właśnie, Jezus urodził się ponad dwa tysiące lat temu, a my wciąż śpiewamy „Dzisiaj w Betlejem”. Jak myślicie, o co tutaj chodzi? (wysłuchaj kilku odpowiedzi).*
4. Skomentuj: *Znacie już pojęcie „rok liturgiczny”. W Kościele co roku obchodzimy te same święta i obrzędy, a w ten sposób uobecniamy wydarzenia z życia Jezusa, przeżywając je tak, jakby się właśnie działy.*
5. Możesz poprowadzić krótką pogadankę na temat Bożego Narodzenia: jego atmosfery, nastroju oczekiwania i prezentów. Podsumuj, że każdy może mieć inny powód do radości.

SPOTYKAM

6. Odczytaj słowa Matki Teresy z Kalkuty:

Zawsze, ilekroć uśmiechasz się do swojego brata i wyciągasz do niego rękę, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, kiedy milkniesz, aby wysłuchać, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, kiedy rezygnujesz z zasad, które jak żelazna obręcz uciskają ludzi w ich samotności, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, kiedy dajesz odrobinę nadziei „więźniom”, tym, którzy są przytłoczeni ciężarem fizycznego, moralnego i duchowego ubóstwa, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, kiedy rozpoznajesz w pokorze, jak bardzo znikome są twoje możliwości i jak wielka jest twoja słabość, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, ilekroć pozwolisz, by Bóg pokochał innych przez ciebie, zawsze wtedy jest Boże Narodzenie.

7. Spytaj: *Kiedy w kalendarzu przypada Boże Narodzenie? (25 grudnia).*
8. Spytaj: *Kiedy przypada Boże Narodzenie według Matki Teresy? Opowiedzcie o tym własnymi słowami (kiedy uśmiechamy się do innych ludzi i wyciągamy do nich pomocną dłoń, kiedy słuchamy innych, kiedy rezygnujemy z zasad wywołujących dyskomfort, kiedy dajemy nadzieję, kiedy jesteśmy skromni i pokorni, kiedy jesteśmy dobrzy).*
9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku – *Przeczytaj jeszcze raz słowa Matki Teresy z części „spotykam”. Wybierz jedno zdanie i na jego pod-*

stawie zaprojektuj mem (komunikat obrazkowy). To zadanie ma charakter indywidualnej pracy plastycznej.

10. Podsumuj: *Święta Bożego Narodzenia powinny być czasem dobroci i bezinteresownej miłości. Co ważne, te świąteczne dni mogą trwać w naszych sercach bez przerwy, nieustannie! Musimy być stale gotowi na przyjście Pana.*

POZNAJĘ

11. Na każdej ławce połów Pismo Święte. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Znajdź fragment biblijny: Mdr 18,14-15. Uzupełnij brakujące słowa*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Gdy **głęboka** cisza zalegała wszystko,
a **noc** w swoim biegu dosięgała **połowy**,
wszechmocne Twe **słowo** z nieba, z **królewskiej** stolicy,
jak **srogi** wojownik runęło **pośrodku** zatraconej **ziemi**,
jako miecz **ostrzy** niosąc Twój nieodwołalny **rozkaz**.

12. Zapal świecę i zgaś sztuczne światła. Odczytaj fragment z Księgi Mądrości – najlepiej z Pisma Świętego, by było bardziej uroczyście, ale możesz również skorzystać z metodyka:

*Gdy głęboka cisza zalegała wszystko,
a noc w swoim biegu dosięgała połowy,
wszechmocne Twe słowo z nieba, z królewskiej stolicy,
jak srogi wojownik runęło pośrodku zatraconej ziemi,
jako miecz ostry niosąc Twój nieodwołalny rozkaz.
(Mdr 18,14-15)*

13. Powiedz: *Ten tekst obrazuje nam, co działo się przed narodzeniem Chrystusa. Księga Mądrości przedstawia to bardzo obrazowo (Jezus jest Słowem uderzającym w ziemię). Jak wiecie, ludzie czekali na Mesjasza i nie mogli się Go doczekać. Bóg odpowiedział na ich prośby. Teraz przeczytamy fragment z Ewangelii św. Mateusza.*

14. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Z narodzeniem Jezusa Chrystusa było tak. Po zaślubinach Matki Jego, Maryi, z Józefem, w pierw nim zamieszkali razem, znalazła się brzemien-

ną za sprawą Ducha Świętego Mąż Jej, Józef, który był człowiekiem sprawiedliwym i nie chciał narazić Jej na zniesławienie, zamierzał oddalić Ją potajemnie. Gdy powziął tę myśl, oto anioł Pański ukazał mu się we śnie i rzekł: „Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej Małżonki; albowiem z Ducha Świętego jest to, co się w Niej poczęło. Porodzi Syna, któremu nadasz imię Jezus, On bowiem zbawi swój lud od jego grzechów”. A stało się to wszystko, aby się wypełniło słowo Pańskie powiedziane przez Proroka: Oto Dziewica poczne i porodzi Syna, któremu nadadzą imię Emmanuel, to znaczy: „Bóg z nami”. Zbudziwszy się ze snu, Józef uczynił tak, jak mu polecił anioł Pański: wziął swoją Małżonkę do siebie, lecz nie zbliżał się do Niej, aż porodziła Syna, któremu nadał imię Jezus. (Mt 1,18–25)

15. Skomentuj, wykorzystując fragment z podręcznika: *Święty Mateusz wspomina o okresie przed narodzeniem Jezusa, kiedy Dzieciątko przebywało w łonie mamy Maryi. To niezwykły cud: wspaniały Syn Boży, który postanowił zostać człowiekiem, najpierw stał się bezbronnym niemowlęciem. Przyszedł na świat mały, w biedzie, daleko od domu – a przecież był i jest Królem całego stworzenia. O dniu Jego narodzin pisał Święty Hieronim.*
16. Poproś o odczytanie słów Świętego Hieronima z podręcznika.

Dziś wzeszło dla świata prawdziwe słońce, dziś w ciemność wieków wkroczyło światło. Bóg stał się człowiekiem, aby człowiek mógł stać się Bogiem. Pan przyjął postać sługi, aby sługa mógł przemienić się w Pana. Mieszkaniec i Stwórca niebios zamieszkał na ziemi, aby człowiek, mieszkaniec ziemi, mógł przenieść się do nieba. O, dniu jaśniejszy od wszystkich słońc, o czasie wśród wszystkich wieków najbardziej oczekiwany! To, czego wyglądali aniołowie, o czym nie wiedzieli cherubini, serafini i ci, którzy pełnią posługi w niebiosach – to zostało objawione w naszym czasie².

ODPOWIADAM

17. Przypomnij, że zgodnie z kalendarzem roku liturgicznego co roku obchodzimy te same święta. Powiedz: *Czas Bożego Narodzenia w roku liturgicznym trwa od uroczystości Bożego Narodzenia (25 grudnia) do Niedzieli Chrztu Pańskiego (zawsze wypada ona po 6 stycznia). W tym okresie przy-*

² Ks. Wiesław Al. Niewęglowski, *Podnoszę z ziemi mój głos*, Editions du Dialogue Paris, Paryż 1993, s. 48.

padają różne ważne święta i uroczystości. Zerknijcie do podręcznika i zapoznajcie się z ich listą.

- **25 grudnia** – uroczystość Bożego Narodzenia;
- **26 grudnia** – święto Świętego Szczepana, pierwszego męczennika;
- **27 grudnia** – święto Świętego Jana, Apostoła i Ewangelisty;
- **28 grudnia** – święto Świętych Młodzianków;
- **w niedzielę** przypadającą w oktawie Narodzenia Pańskiego – święto Świętej Rodziny: Jezusa, Maryi i Józefa;
- **1 stycznia** – uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki;
- **6 stycznia** – uroczystość Objawienia Pańskiego;
- **niedziela po 6 stycznia** – uroczystość Chrztu Pańskiego.

- 18. Zachęć uczniów, by przeżyli uroczystości całego okresu Bożego Narodzenia. Zapowiedz pracę zespołową. Podziel klasę na 7 grup i każdej z nich daj inny tekst (materiały z załącznika 2). To fragmenty Pisma Świętego, które nawiązują do poszczególnych świąt i uroczystości wypadających w okresie Bożego Narodzenia. Poproś, by uczniowie zapoznali się z wylosowanymi cytatami, a następnie przygotowali ich krótki opis.

Teksty dla katechety

BOŻE NARODZENIE

Naród kroczący w ciemnościach ujrzał światłość wielką; nad mieszkańcami kraju mroków światło zabłyśło. Pomnożyłeś radość, zwiększyłeś wesele. Rozradowali się przed Tobą, jak się radują w żniwa, jak się weselą przy podziale łupu. Bo złamałeś jego ciężkie jarzmo i drążek na jego ramieniu, pręt jego ciemności, jak w dniu porażki Madianitów. (...) Albowiem dziecię nam się narodziło, Syn został nam dany, na Jego barkach spoczęła władza. Nazwano Go imieniem: Przedziwny Doradca, Bóg Mocny, Odwieczny Ojciec, Księżę Pokoju. Wielkie będzie Jego panowanie w pokoju bez granic na tronie Dawida i nad jego królestwem, które on utwierdzi i umocni prawem i sprawiedliwością, odtąd i na wieki. Zazdrosna miłość Pana zastępów tego dokona. (Iz 9,1–3.5–6)

ŚWIĘTO ŚWIĘTEGO SZCZEPANA

Szczepan, pełen łaski i mocy, działał cuda i znaki wielkie wśród ludu. Niektórzy zaś z synagogi, zwanej [synagogą] Wyzwoleńców oraz Cyrenejczyków i Aleksandryjczyków, i tych, którzy pochodzili z Cylicji i z Azji, przystąpili do rozprawy ze Szczepanem. Nie mogli jednak sprostac mądrości i Duchowi,

z którego [natchnienia] przemawiał. (...) Gdy to usłyszeli, zawrzały gniewem ich serca i zgrzytali zębami na niego. A on, pełen Ducha Świętego, patrzył w niebo i ujrzał chwałę Bożą i Jezusa, stojącego po prawicy Boga. I rzekł: „Widzę niebo otwarte i Syna Człowieczego, stojącego po prawicy Boga”. A oni podnieśli wielki krzyk, zatkali sobie uszy i rzucili się na niego wszyscy razem. Wyrzucili go poza miasto i kamienowali, a świadkowie złożyli swe szaty u stóp młodzieńca, zwanego Szawłem. Tak kamienowali Szczepana, który modlił się: „Panie Jezu, przyjmij ducha mego!” A gdy osunął się na kolana, zawołał głośno: „Panie, nie licz im tego grzechu”. Po tych słowach skonał. (Dz 6,8–10; 7,54–60)

ŚWIĘTO ŚWIĘTEGO JANA

To wam oznajmiamy, co było od początku, cośmy usłyszeli o Słowie życia, co ujrzeliśmy własnymi oczami, na co patrzyliśmy i czego dotykały nasze ręce – bo życie objawiło się; myśmy je widzieli, o nim zaświadczamy i oznajmiamy wam życie wieczne, które było w Ojcu, a nam zostało objawione – cośmy ujrzeli i usłyszeli, oznajmiamy także wam, abyście i wy mieli współuczestnictwo z nami. A mieć z nami współuczestnictwo, znaczy: mieć je z Ojcem i z Jego Synem, Jezusem Chrystusem. Piszemy to w tym celu, aby nasza radość była pełna. (1 J 1,1–4)

ŚWIĘTO ŚWIĘTYCH MŁODZIANKÓW

Gdy [Mędrcy] się oddalili, oto anioł Pański ukazał się Józefowi we śnie i rzekł: „Wstań, weź Dziecię i Jego Matkę i uchodź do Egiptu; pozostań tam, aż ci powiem; bo Herod będzie szukał Dziecięcia, aby Je zgładzić”. On wstał, wziął w nocy Dziecię i Jego Matkę i udał się do Egiptu; tam pozostał aż do śmierci Heroda. Tak miało się spełnić słowo, które Pan powiedział przez Proroka: „Z Egiptu wezwałem Syna mego”. Wtedy Herod, widząc, że go Mędrcy zawiedli, wpadł w straszny gniew. Posłał [oprawców] do Betlejem i całej okolicy i kazał pozabijać wszystkich chłopców w wieku do lat dwóch, stosownie do czasu, o którym się dowiedział od Mędrców. Wtedy spełniły się słowa proroka Jeremiasza: „Krzyk usłyszano w Rama, płacz i jęk wielki. Rachel opłakuje swe dzieci i nie chce utulić się w żalu, bo ich już nie ma”. (Mt 2,13–18)

NIEDZIELA ŚWIĘTEJ RODZINY

Pan uczcił ojca przez dzieci,
a prawa matki nad synami utwierdził.
Kto czci ojca, zyskuje odpuszczenie grzechów,

*a kto szanuje matkę, jakby skarby gromadził.
Kto czci ojca, radość mieć będzie z dzieci,
a w czasie modlitwy swej będzie wysłuchany.
Kto szanuje ojca, długo żyć będzie,
a kto posłuszny jest Panu, da wytchnienie swej matce (...).
Synu, wspomagaj swego ojca w starości,
nie zasmucaj go w jego życiu.
A jeśliby nawet rozum stracił, miej wyrozumiałość,
nie pogardzaj nim, choć jesteś w pełni sił.
Miłosierdzie względem ojca nie pójdzie w zapomnienie,
w miejsce grzechów zamieszka u ciebie. (Syr 3,2–6.12–14)*

UROCZYŚĆ OBJAWIENIA PAŃSKIEGO

Gdy Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda, oto Mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy i pytali: „Gdzie jest nowo narodzony Król żydowski? Ujrzeliśmy bowiem Jego gwiazdę na Wschodzie i przybyliśmy oddać Mu pokłon”. Skoro usłyszał to król Herod, przeraził się, a z nim cała Jerozolima. Zebrał więc wszystkich arcykapłanów i uczonych ludu i wypytywał ich, gdzie ma się narodzić Mesjasz. Ci mu odpowiedzieli: „W Betlejem judzkim, bo tak zostało napisane przez Proroka: A ty, Betlejem, ziemio Judy, nie jesteś zgoła najlichsze spośród głównych miast Judy, albowiem z ciebie wyjdzie władca, który będzie pasterzem ludu mego, Izraela”. Wtedy Herod przywołał potajemnie Mędrców i wypytał ich dokładnie o czas ukazania się gwiazdy. A kierując ich do Betlejem, rzekł: „Udajcie się tam i wypytajcie starannie o Dziecię, a gdy Je znajdziecie, donieście mi, abym i ja mógł pójść i oddać Mu pokłon”. Oni zaś wysłuchawszy króla, ruszyli w drogę. A oto gwiazda, którą widzieli na Wschodzie, postępowała przed nimi, aż przyszła i zatrzymała się nad miejscem, gdzie było Dziecię. Gdy ujrzeli gwiazdę, bardzo się uradowali. Weszli do domu i zobaczyli Dziecię z Matką Jego, Maryją; padli na twarz i oddali Mu pokłon. I otworzywszy swe skarby, ofiarowali Mu dary: złoto, kadzidło i mirrę. A otrzymawszy we śnie nakaz, żeby nie wracali do Heroda, inną drogą udali się z powrotem do swego kraju. (Mt 2,1–12)

NIEDZIELA CHRZTU PAŃSKIEGO

Wtedy przyszedł Jezus z Galilei nad Jordan do Jana, żeby przyjąć od niego chrzest. Lecz Jan powstrzymywał Go, mówiąc: „To ja potrzebuję chrztu od Ciebie, a Ty przychodzisz do mnie?”. Jezus mu odpowiedział: „Ustąp teraz, bo tak godzi się nam wypełnić wszystko, co sprawiedliwe”. Wtedy Mu

ustąpił. A gdy Jezus został ochrzczony, natychmiast wyszedł z wody. A oto otworzyły się nad Nim niebiosa i ujrzał ducha Bożego zstępującego jak gołębia i przychodzącego nad Niego. A oto głos z nieba mówił: „Ten jest mój Syn umiłowany, w którym mam upodobanie”. (Mt 3,13–17)

Podsumujcie pracę. Uczniowie mogą zrobić notatkę w części „Moje notatki”.

19. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Dopasuj nazwy świąt i uroczystości do dat, w których je obchodzimy*).

Prawidłowe rozwiązanie:

6 stycznia – uroczystość Objawienia Pańskiego

28 grudnia – święto Świętych Młodzianków

27 grudnia – święto Świętego Jana

25 grudnia – uroczystość Bożego Narodzenia

1 stycznia – uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki

niedziela po 6 stycznia – uroczystość Chrztu Pańskiego

niedziela przypadająca w oktawie Narodzenia Pańskiego – święto Świętej Rodziny

26 grudnia – święto pierwszego męczennika

20. Jako podsumowanie zaproponuj test czujności o Bożym Narodzeniu (załącznik 1). Podaj losowo wybranym uczniom po jednej karteczce. Zaczynasz zabawę, mówiąc „ŚWIĘTA HISTORIA”.

21. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

22. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 97:

*Pan króluje: wesel się, ziemio,
radujcie się, mnogie wyspy!
(...) Światło wschodzi dla sprawiedliwego
i radość dla ludzi prawego serca.
Sprawiedliwi, weselcie się w Panu
i wystawiajcie Jego święte imię!
(Ps 97,1.11–12)*

32

WYPEŁNIENIE PROROCTW: DZIEŁO BOGA W SAKRAMENTACH

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Bóg zapowiadał sakramenty poprzez znaki zawarte w prorocत्वach.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- podaje przykłady prorocत्व zapowiadających działanie Boga w sakramentach;
- wyjaśnia, że Bóg działa w sakramentach pod osłoną znaków;
- tłumaczy, że Jezus jest Emmanuelem.

POSTAWY: Uczeń kształtuje w sobie postawę wdzięczności Bogu za znaki, którymi działa On w sakramentach.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (po jednym dla siedmiu grup).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę. Poproś uczniów, by spojrzeli na pierwsze zdjęcie w tej części podręcznika (zachmurzone niebo). Spytaj:
 - Co mogą zwiastować gęste chmury na niebie? (pogorszenie pogody, deszcz, ulewę)
 - Czego można się spodziewać, kiedy podczas deszczu wychodzi słońce? (tęczy)
 - Co zapowiadają pąki na drzewach i innych roślinach? (nowe kwiaty, listki, gałązki)

Podsumuj: *Przyroda daje nam czytelne znaki, na podstawie których możemy jasno stwierdzić, co wydarzy się w najbliższej przyszłości. Obserwując niebo, możemy się podziwiać, że spadnie deszcz albo wyjdzie słońce. Takie znaki dotyczą wszystkich aspektów naszego codziennego życia.*

3. Poproś, by uczniowie spojrzeli na drugie zdjęcie w tej części podręcznika (gotujący się obiad). Spytaj:

→ Czego dowodzi gotująca się na palniku zupa? (niedługo będzie obiad, rodzina zasiądzie do stołu, zbliża się czas posiłku)

→ Co może oznaczać unoszący się z komina dym? (jest zimno, w środku są ludzie, trzeba ogrzać pomieszczenia w domu, rodzina przebywa razem)

Podsumuj: *Znaki to nieodłączny element naszej codzienności. Nauczyliśmy się je odczytywać i czerpać z nich informacje o rzeczywistości. Dzięki różnym przesłankom wiemy, co może nas spotkać w bliskiej przyszłości, a także zdobywamy wiedzę o naszym otoczeniu.*

SPOTYKAM

4. Powiedz: *We wspólnocie Kościoła również spotykamy się z różnymi znakami, które mogą nam wydawać się niezrozumiałe. Otrzymujemy je w bardzo ważnych momentach naszego życia. Te znaki to sakramenty.*

5. Zapytaj uczniów, czy potrafią wymienić sakramenty. Możesz im pomóc, jeśli będzie taka potrzeba (chrzest, bierzmowanie, Eucharystia, pokuta i pojednanie, namaszczenie chorych, kapłaństwo i małżeństwo).

6. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 1 w podręczniku (*W wykreślanie ukryto nazwy siedmiu sakramentów. Znajdź je i pokoloruj odpowiednie pola*).

Prawidłowe rozwiązanie:

b	i	e	r	z	m	o	w	a	n	i	e
e	m	k	a	p	ł	a	ń	s	t	w	o
m	m	a	ł	ż	e	ń	s	t	w	o	a
n	u	e	c	h	r	z	e	s	t	l	-
e	u	c	h	a	r	y	s	t	i	a	b
ó	g	/	p	o	k	u	t	a	y	z	/
n	a	m	a	s	z	c	z	e	n	i	e
c	h	o	r	y	c	h	n	a	m	i	.

7. Jeszcze raz przeczytajcie na głos nazwy sakramentów. Możesz poprosić o to jednego z uczniów. Powiedz, że przez kilka najbliższych lekcji będziecie mówić właśnie o sakramentach.

POZNAJĘ

8. Poproś o przeczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika:

Wtedy rzekł [Izajasz]: „Słuchajcie więc, domu Dawidowy: Czyż mało wam uprzykrzać się ludziom, iż uprzykrzacie się także mojemu Bogu? Dlatego Pan sam da wam znak: Oto Panna poczne i porodzi Syna, i nazwie Go imieniem Emmanuel”.

(Iz 7,13–14)

Skomentuj, wykorzystując tekst z podręcznika:

Bóg złożył nam obietnicę, że zawsze będzie z nami, i realizuje ją przez swoją obecność w sakramentach. Już w Starym Testamencie możemy znaleźć informacje o znakach, które mają potwierdzać Bożą opiekę. Jednym z takich znaków była zapowiedź narodzenia Syna Bożego, Mesjasza.

9. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na siedem zespołów i każdemu z nich podaj Pismo Święte. Poproś o przeczytanie polecenia do ćwiczenia 2 w podręczniku: *Odszukaj w Piśmie Świętym podane sigła. Przeczytaj wskazane fragmenty. Na podstawie znaków wypisanych w drugiej kolumnie napisz, o jaki sakrament może chodzić.*

Prawidłowe rozwiązanie:

tekst	znak	sakrament
Ez 36,24–27	pokropienie wodą	chrzest
Rdz 14,18–19	błogosławieństwo	kapłaństwo
Iz 61,1–2	namaszczenie przez Ducha	bierzmowanie
Iz 1,6	„złagodzenie” oliwą	namaszczenie chorych
Lb 21,7–9	miedziany wąż – antidotum na ukąszenie węży	pokuta i pojednanie
Rdz 2,22–24	połączenie mężczyzny i kobiety	małżeństwo
Wj 16,13–15	manna	Eucharystia

ODPOWIADAM

10. Zapytaj uczniów, który sakrament przyjęli jako pierwszy (chrzest). Powiedz: *Nie możecie tego pamiętać. Poproście dziś rodziców, by opowiedzieli wam co nieco o tym dniu: podali datę uroczystości i nazwę parafii. Wpiszcie te dane do tabelki w ćwiczeniu 3 w podręczniku. Od razu uzupełnijcie daty pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej.*
11. Podsumuj: *Bóg obiecał, że zostanie z nami aż do skończenia świata. Towarzyszy nam przez cały czas na różne sposoby. Jednym z tych sposobów jest obecność w sakramentach świętych. To właśnie w nich Bóg pragnie się z nami spotykać. Kontynuuj: Nie odpowiadajcie mi na głos, ale zastanówcie się, jak często korzystacie z sakramentów. Czy nie przystępujecie do nich zbyt rzadko i czy pamiętacie o tym, że jest w nich obecny żywy Chrystus?*

MODLĘ SIĘ

12. Powiedz: *Podziękujmy teraz za dar sakramentów świętych. Odczytamy tekst Psalmu 33 z podręcznika.*

*Oto oko Pana nad tymi, którzy się Go boją,
nad tymi, co ufają Jego łasce,
aby ocalić ich życie od śmierci
i żywić ich w czasie głodu.
Dusza nasza wyczekuje Pana,
On jest naszym wspomżeniem i tarczą.
W Nim przeto raduje się nasze serce,
ufamy Jego świętemu imieniu.
Niech nas ogarnie łaska Twoja, Panie,
według ufności pokładanej w Tobie!
(Ps 33,18–22)*

33

SAKRAMENTY: ICH PODZIAŁ, SENS I CEL

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Chrystus chce być obecny w każdym momencie życia człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- charakteryzuje podział sakramentów;
- tłumaczy, że Bóg poprzez znaki sakramentalne chce być obecny w każdej chwili życia człowieka;
- wymienia grupy sakramentów i podaje nazwy tych, które można przyjąć tylko raz.

POSTAWY: Uczeń jest wdzięczny za dar sakramentów.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, metoda „burza mózgów”, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj, czy uczniowie wiedzą, czym jest półprosta. Przypomnij im, że jest to „część prostej ograniczona z jednej strony punktem tej prostej, a z drugiej strony nieograniczona”. Powiedz, że tak samo jest z naszym życiem.
3. Poproś, by uczniowie uzasadnili, dlaczego ludzkie życie można porównać do półprostej (ponieważ wiadomo, kiedy ma swój początek, ale nie wiadomo, kiedy nastąpi jego koniec).
4. Powiedz: *Możemy wymienić pewne etapy życia, które dotyczą każdego człowieka. Potraficie je wymienić, zaczynając od momentu narodzin?* (roz-

poczęcie nauki, zmiana szkoły, wejście w nowe powołanie – rozpoczęcie pracy, starość, może choroba, śmierć).

5. Dodaj, że w każdym z tych momentów chce nam towarzyszyć Jezus.

SPOTYKAM

6. Przypomnij uczniom, że Jezusa nazywa się też Dobrym Pasterzem. Wyjaśnij: *W kulturach pasterskich gospodarze oddawali swoje owce bacy i pasterzom na prawie pięć miesięcy, a ci zabierali je na hale i wypasali. Możemy porównać się do tych owiec, a Jezusa do pasterza. To On jest naszym najlepszym pasterzem, który nas chroni i strzeże od zła.*
7. Poproś jednego z uczniów o odczytanie krótkiego cytatu biblijnego z tej części podręcznika.

Złodziej przychodzi tylko po to, aby kraść, zabijać i niszczyć. Ja przyszedłem po to, aby [owce] miały życie, i miały je w obfitości. (J 10,10)

Skomentuj: *Jezus bardzo o nas dba i dlatego sam mówi, że przyszedł po to, by każdemu z nas dać życie, które nigdy się nie kończy.*

POZNAJĘ

8. Powiedz, że Bóg, który chce nas prowadzić do zbawienia, pozwala nam doświadczyć swojej uzdrawiającej obecności w sakramentach.
9. Wytłumacz, co oznacza ten termin. Wykorzystaj fragment z tej części podręcznika: *Pochodzące z łaciny słowo sacramentum oznacza „przysięgę na sztandar”. W ten sposób tłumaczy się też greckie określenie mysterion. Jak podaje Youcat, sakramenty „są ustanowionymi przez Chrystusa widzialnymi, świętymi znakami niewidzialnej rzeczywistości, w których chrześcijanie mogą doświadczyć uzdrawiającej, przebaczącej, posilającej, wzmacniającej i uzdalniającej do miłości obecności Boga, bo w nich działa łaska Boża”¹.*
10. Przypomnij, że wyróżniamy siedem sakramentów, i wymień je: chrzest, bierzmowanie, Eucharystia, pokuta i pojednanie, namaszczenie chorych, kapłaństwo i małżeństwo.
11. Zaznacz, że poszczególne sakramenty dzieli się na trzy grupy. Wyjaśnij: *Grupa pierwsza to sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego – tu-*

¹ Youcat, s. 105.

taj wyróżnia się: chrzest, bierzmowanie i Eucharystię; są one fundamentami życia każdego chrześcijanina. Grupę drugą stanowią sakramenty uzdrowienia – tutaj wymienia się sakrament pokuty i namaszczenia chorych; wynikają one z idei, że Kościół mocą Ducha Świętego ma kontynuować dzieło uzdrawiania i zbawiania, które zapoczątkował Jezus Chrystus. Trzecią grupę (sakramenty w służbie komunii i postania wiernych, tzw. sakramenty społeczne) stanowią pozostałe dwa sakramenty: święcenia (kapłaństwo) i małżeństwo; są one nastawione na zbawianie innych ludzi, a przez służbę innym przyczyniają się do osobistego zbawienia.

12. Aby utrwalić wiedzę o sakramentach, poproś o wypełnienie tabeli w ćwiczeniu 1 w podręczniku – *Uzupełnij tabelkę. W pierwszej kolumnie wypisz nazwy siedmiu sakramentów, w drugiej napisz, do której kategorii sakramentów się one zaliczają (sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego, uzdrowienia i społeczne), a w trzeciej kolumnie zanotuj, ile razy można przyjąć dany sakrament. Ostatnią kolumnę pozostaw na razie pustą.*

Prawidłowe rozwiązanie:

SAKRAMENT	GRUPA SAKRAMENTÓW (NAZWA)	ILE RAZY MOŻNA PRZYJĄĆ TEN SAKRAMENT?	KIEDY PRZYJMUJE SIĘ TEN SAKRAMENT?
chrzest	sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego	1	
bierzmowanie		1	
Eucharystia		wielokrotnie	
pokuta	sakramenty uzdrowienia	wielokrotnie	
namaszczenie chorych		wielokrotnie	
kapłaństwo	sakramenty w służbie komunii i postania wiernych / sakramenty społeczne	1	
małżeństwo		wielokrotnie (po śmierci jednego z małżonków)	

13. Pomóż uczniom wypełnić ostatnią kolumnę tabeli. Powiedz uczniom, kiedy przyjmuje się kolejne sakramenty: chrzest – po urodzeniu, bierzmowanie i Eucharystię – po chrzcie, pokutę – kiedy popełni się grzech

ciężki, namaszczenie chorych – w czasie poważnej choroby, w podeszłym wieku, kapłaństwo – po ukończeniu seminarium duchownego, małżeństwo – po ukończeniu przez narzeczonych osiemnastu lat.

ODPOWIADAM

14. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Jedzenie odżywia nasze ciało i sprawia, że organizm prawidłowo funkcjonuje. Chrystus zapowiedział, że chce nam dać życie nie tylko dla ciała, ale przede wszystkim dla ducha. Właśnie dlatego otrzymaliśmy siedem sakramentów, w których możemy spotykać się z Bogiem. Wśród nich wyróżniamy takie, które przyjmujemy tylko raz w życiu, ale również takie, które możemy przyjmować nawet codziennie.*
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Podaj nazwy dwóch sakramentów, z których powinniśmy korzystać jak najczęściej. Zanotuj, do jakich grup sakramentów się one zaliczają).

Prawidłowe rozwiązanie:

1. Sakrament **pokuty**, który zalicza się do **sakramentów uzdrowienia**.
 2. Sakrament **Eucharystii**, który zalicza się do **sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego**.
16. Zadaj uczniom pytanie do refleksji: *Kiedy ostatnio byłeś u spowiedzi oraz przyjmowałeś Komunię Świętą?*

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 85.

*Łaskawym się okazałeś, Panie, dla Twej ziemi;
odmieniłeś los Jakuba.
(...) Czyż to nie Ty przywrócisz nam życie,
aby Twój lud weselił się w Tobie?
Okaż nam, Panie, swoją łaskawość
i daj nam swoje zbawienie!
Pragnę słuchać tego, co mówi Pan Bóg:
oto ogłasza pokój
ludowi swemu i świętym swoim,
tym, którzy do Niego powracają z ufnością.
Zaiste, bliskie jest Jego zbawienie dla tych, którzy się Go boją,
niech chwata [Jego] zamieszka w naszej ziemi.
(Ps 85,2.7–10)*

34

ZNAKI, SYMBOLE I GESTY LITURGICZNE

CEL GŁÓWNY: Uczniowie poznają znaki, symbole i gesty liturgiczne.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- objaśnia, że człowiek odbiera rzeczywistość za pomocą rozumu i zmysłów;
- tłumaczy, że znaki podczas liturgii wyrażają nasze zaangażowanie;
- wymienia postawy liturgiczne i objaśnia, co oznaczają.

POSTAWY: Uczeń przez znajomość znaków, symboli i gestów liturgicznych jeszcze bardziej pogłębia swoją więź z Jezusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, metoda „burza mózgów”, oglądanie filmów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, filmy *Co oznaczają postawy podczas liturgii?*¹ oraz *Co oznaczają nasze gesty?*², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, trzy kartki A4.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

¹ Film jest dostępny w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=fN47OtAeDtU> (4:15). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Film jest dostępny w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=gwLmsdOu3Oc> (4:28). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

- Co mamy na myśli, kiedy ktoś pyta nas, czy chcemy coś do jedzenia, a my kiwamy potakująco głową? (że chcemy, że jesteśmy głodni)
- Co oznacza kręcenie głową w prawo i lewo? (odmowę, niezgodę na coś, zaprzeczenie)
- W jaki sposób możemy kogoś pozdrowić, nie wypowiadając ani słowa? (machając dłonią)
- Co oznacza klaskanie w dłonie po zakończeniu przedstawienia w teatrze? (że podobał nam się spektakl, jest to wyraz szacunku dla aktorów i podziwu dla ich pracy)
- Jakie zewnętrzne oznaki starości możecie wymienić? (siwe włosy, zmarszczki)

Podsumuj: *Jeśli obserwuje się ludzi, ich wygląd, gesty i zachowanie, to można spróbować coś o nich powiedzieć. Poprzez gesty i różne postawy komunikujemy się z otoczeniem, wysyłamy sygnały.*

SPOTYKAM

3. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Odczytaj symbole i napisz, co przedstawiają*).

Kolejne obrazki przedstawiają: serce (miłość), wi-fi (łączność), lupę (poszukiwania), czaszkę (niebezpieczeństwo), telefon (łączność).

4. Powiedz: *Kiedy widzimy jakiś symbol, od razu z czymś nam się kojarzy. Niektóre postawy i gesty wykonujemy bezwiednie, np. w kościele podczas liturgii. Jest ona pełna znaków i symboli, które nie zawsze są dobrze rozumiane. Porozmawiamy dzisiaj na ich temat.*

POZNAJĘ

5. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

(...) aby na imię Jezusa zgięto się każde kolano istot niebieskich i ziemskich, i podziemnych.

I aby wszelki język wyznał, że Jezus Chrystus jest PANEM – ku chwale Boga Ojca. (Flp 2,10–11)

Skomentuj: *Święty Paweł, autor listu do Filipian, wspomina o najbardziej znanej postawie przyjmowanej podczas modlitwy. Spytaj: Jaka to postawa? (klęknięcie). Wyjaśnij, że klękając, oddajemy Bogu cześć i okazujemy Mu szacunek.*

6. Powiedz, że omówicie teraz kilka najważniejszych postaw przyjmowanych podczas modlitwy. Opowiedz o kolejnych postawach, wykorzystując tekst z tej części podręcznika.
- Postawa klęcząca – funkcjonuje jako zarówno dłuższa postawa modlitewna, jak i chwilowy gest mający na celu oddanie czci. W liturgii chrześcijańskiej przyklęknienie oznacza chęć uwielbienia Boga.
 - Postawa stojąca – jest wyrazem uszanowania. Tak jak w każdej oficjalnej sytuacji postawa stojąca to wyraz szacunku wobec osoby wyżej postawionej, tak podczas liturgii jest ona zewnętrznym znakiem głębokiego uszanowania dla Boga jako najwyższego Pana.
 - Postawa siedząca – postawa słuchającego ucznia. To znak skupienia, przyjmowania i rozważania słowa Bożego.
 - Leżenie krzyżem – symbolizuje najgłębsze uniżenie i najusilniejszą modlitwę. Lepiej niż słowa wyraża ono całkowite oddanie się Bogu i przyznanie do własnej słabości.
 - Procesja (łac. *procedare* – iść, kroczyć) ma szczególną formę. Uczestnicząc w procesji, cały czas pozostaje się w ruchu. Ta postawa polega na przemieszczaniu się z jednego miejsca na drugie. Nie jest to jednak chód bezcelowy i nic nieznaczący; według symboliki liturgicznej wyraża on wędrówkę ludu wybranego z niewoli egipskiej do ziemi obiecanej. Sobór Watykański II naucza, że każda procesja to symbol nowego Ludu Bożego pielgrzymującego za Chrystusem i z Chrystusem.

7. Jeśli masz taką możliwość, w ramach utrwalenia wiadomości odtwórz film *Co oznaczają postawy podczas liturgii?*
8. Zapytaj uczniów, czy potrafią powiedzieć, jakiej części Mszy Świętej towarzyszą wymienione postawy (metoda „burzy mózgów”). Od razu podziel uczniów na trzy zespoły i rozdaj im po kartce A4. Powiedz, że zadaniem każdej z grup będzie wypisać momenty, w których podczas Mszy Świętej zachowujemy określone postawy.

Grupa 1 – Kiedy zachowujemy postawę stojącą?

Grupa 2 – Kiedy zachowujemy postawę klęczącą?

Grupa 3 – W których momentach w czasie liturgii siadamy?

Po chwili pracy uczniowie zdają relację ze swoich działań. Wszyscy wykonują notatki, wpisując przykładowe momenty w drugą kolumnę tabeli w ćwiczeniu 2 w podręczniku (*Uzupełnij tabelę. Zastanów się, kiedy przyjmujesz daną postawę podczas Mszy Świętej i wypisz te momenty w drugiej kolumnie. W trzeciej kolumnie wyjaśnij, co oznacza dana postawa*).

Przykładowe / poprawne odpowiedzi³:

Kiedy zachowujemy postawę stojącą?

- Od początku Mszy Świętej aż do oracji włącznie.
- Od wersetu „Alleluja” przed Ewangelią aż do zakończenia Ewangelii.
- Podczas wyznania wiary i modlitwy powszechnej.
- Podczas procesji z darami ofiarnymi.
- Od wezwania kapłana „Módlcie się, aby moją i waszą ofiarę...”
- Podczas prefacji aż do „Święty, Święty...” włącznie.
- Po aklamacji „Oto wielka tajemnica wiary” aż do „Baranku Boży” włącznie.
- Podczas modlitwy po Komunii Świętej oraz obrzędów zakończenia.

Kiedy zachowujemy postawę klęczącą?

- Podczas modlitwy eucharystycznej, po śpiewie: „Święty...”
- Na słowa: „Oto Baranek Boży...”, „Panie, nie jestem godzien...”
- W czasie adoracji Najświętszego Sakramentu.

W których momentach w czasie liturgii siadamy?

- Podczas czytań mszalnych (z wyjątkiem Ewangelii), psalmu responsoryjnego i kazania (homilii) oraz chwilę po kazaniu.
- Podczas przygotowania darów ofiarnych (z wyjątkiem tych ministrantów, którzy podają ampułki).
- Podczas rozdawania Komunii Świętej (z wyjątkiem tych, którzy podają patenę) i w chwili ciszy po Komunii Świętej.
- W czasie ogłoszeń parafialnych.

9. Poproś, by uczniowie uzupełnili trzecią kolumnę tabeli w ćwiczeniu 2.

Przykładowe uzupełnienie trzeciej kolumny:

³ Przykładowe odpowiedzi oprac. na podst. <https://przemyska.pl/Iso-liturgia-postawy-i-gesty-w-liturgii/> (dostęp: 19 października 2020 roku).

NAZWA POSTAWY	CZĘŚĆ MSZY ŚWIĘTEJ	CO OZNACZA TA POSTAWA?
postawa klęcząca	Jak wyżej (podsumowanie pracy grupowej).	Postawa modlitewna, chwilowy gest mający na celu oddanie czci. Uwielbienie Boga.
postawa stojąca	Jak wyżej (podsumowanie pracy grupowej).	Wyraz uszanowania Boga jako najwyższego Pana.
postawa siedząca	Jak wyżej (podsumowanie pracy grupowej).	Postawa słuchającego ucznia. Znak skupienia, przyjmowania i rozważania słowa Bożego.

10. Powiedz, że człowiek posiada pięć zmysłów: wzrok, słuch, dotyk, węch, smak. Pomagają nam one w poznawaniu otaczającego nas świata i doświadczaniu jego zjawisk. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Przypatrując się znakom sakramentalnym, możemy dostrzec, że w przyjęcie sakramentu zaangażowane są nie tylko wiara i rozum, ale również wszystkie nasze zmysły. Uzupełnij trzecią kolumnę tabeli*).

Prawidłowe rozwiązanie:

SAKRAMENT	ZNAKI SAKRAMENTALNE	ZMYSŁY
chrzest	polanie wodą i wypowiedzenie słów	słuch, dotyk
bierzmowanie	namaszczenie czoła wonnym olejem i wypowiedzenie słów	węch, dotyk, słuch
Eucharystia	chleb, wino, wypowiedane słowa	smak, słuch
pokuta	znak krzyża i wypowiedzenie słów	wzrok, słuch
namaszczenie chorych	namaszczenie olejem i wypowiedzenie słów	dotyk, słuch, ew. węch
kapłaństwo	namaszczenie dłoni i wypowiedzenie słów	dotyk, słuch
małżeństwo	złożenie przysięgi, nałożenie obrączek	dotyk, słuch

11. Powiedz, że poznaliście już kilka postaw i znaków sakramentalnych, a teraz przypomnicie sobie gesty, które wykonuje się najczęściej w kościele. Zapytaj uczniów, czy kojarzą jakieś gesty liturgiczne (znak krzyża, złożenie rąk, znak pokoju, pokłon, bicie się w piersi, rozłożone ręce, nałożenie rąk). Powiedz: *Wszystkie te gesty są bardzo ważne. Powtarzając je, w pewien sposób zwracamy się do Boga.*

12. Jako podsumowanie włącz film: *Co oznaczają nasze gesty?*

ODPOWIADAM

13. Podsumuj: *Przypomnieliśmy sobie gesty i postawy liturgiczne. Na następnej Mszy Świętej spróbujcie wykonywać je z większą świadomością i szacunkiem.*

MODLĘ SIĘ

14. Na zakończenie pomódlcie się słowami Psalmu 63:

*Boże, Ty Boże mój, Ciebie szukam;
Ciebie pragnie moja dusza,
za Tobą tęskni moje ciało,
jak ziemia zeschła, spragniona, bez wody.
W świątyni tak się wpatruję w Ciebie,
bym ujrział Twoją potęgę i chwałę.
Skoro łaska Twoja lepsza jest od życia,
moje wargi będą Cię sławić.
Tak błogosławić Cię będę w moim życiu:
wzniosę ręce w imię Twoje.
(Ps 63,2–5)*

35 SAKRAMENT CHRZTU

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że przez sakrament chrztu nawiązali więź z Bogiem. Ukazanie im, że chrzest jest pierwszym sakramentem, bez którego nie można przyjąć innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- tłumaczy, dlaczego przyjęcie sakramentu chrztu daje mu pewne przywileje i wyznacza zadania;
- argumentuje, że przez chrzest nawiązał więź z Bogiem;
- wymienia przywileje i zadania wynikające ze chrztu.

POSTAWY: Uczeń okazuje wdzięczność za to, że został ochrzczony.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach, koła, metoda „burza myśli”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (załącznik 1 – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii), karteczki samoprzylepne (w dwóch kolorach), cztery arkusze A3, pisaki, obrazki wycięte z różnych gazet, związane tematycznie z tekstami z załącznika.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj, kto posiada konto na Facebooku (zgłosi się pewnie cała klasa). Osobom, które się zgłoszą, podaj po dwie różnokolorowe samoprzylepne karteczki. Na jednym z kolorów mają zapisać aktualną liczbę znajomych w serwisie, a na karteczkach w drugim kolorze mają liczbę osób, z którymi najczęściej komunikują się przez internet.

3. Wyznacz dwie osoby, które zbiorą karteczki i przypną je do tablicy w dwóch kolumnach, a następnie zsumują liczby.
4. Poproś uczniów o podsumowanie doświadczenia (mamy dużo wirtualnych znajomych, ale tak naprawdę utrzymujemy kontakt tylko z kilkoma czy kilkunastoma najbliższymi znajomymi, przyjaciółmi i członkami rodziny).
5. Podsumuj: *Nasz eksperyment dowiódł, że ludzie mający konto na Facebooku chętnie akceptują „zaproszenia do grona znajomych” – nawet, jeśli wcale nie znają osób wysyłających te zaproszenia. Do „znajomych” często trafiają ludzie spotkani raz czy dwa, ale znajdują się tam również znajomi ze szkoły czy pracy, przyjaciele i członkowie rodziny. To z nimi najczęściej rozmawiamy.*

SPOTYKAM

6. Powiedz, że kilkanaście lat temu uczniowie nawiązali kontakt z najważniejszą osobą – z Bogiem. Dodaj: *Można powiedzieć, że zaakceptowaliście Boże „zaproszenie do grona znajomych”.*
7. Spytaj:
 - Kiedy przyjęliście Boże zaproszenie? (podczas chrztu świętego)
 - Czy pamiętacie coś z tego dnia? Dlaczego nie? (nie, byliśmy za mali)
 - Z kim możecie porozmawiać, by poznać szczegóły tego dnia? (z rodzicami, z chrzestnymi)
 - Co jeszcze możecie zrobić, by sprawdzić, jak wyglądał moment waszego chrztu? (obejrzeć zdjęcia w albumie, a może jakieś nagrania)

POZNAJĘ

8. Powiedz, że na dzisiejszej katechezie porozmawiacie o chrzcie świętym. Zaczynij mówić: *Jak podaje Katechizm Kościoła katolickiego, „chrzest to brama prowadząca ze śmierci do życia, to wejście do Kościoła i początek trwałej komunii z Bogiem”.* Możesz spytać uczniów, jak rozumieją tę definicję.
9. Wyjaśnij: *Chrzest otwiera dostęp do innych sakramentów. Ma niezwykłą moc: uwalnia od grzechu pierworodnego, jednoczy z Jezusem i symbolizuje osobiste przymierze z Bogiem.*

10. Spytaj: *Kto prosi o chrzest? (rodzice). Spytaj: Jak myślicie, dlaczego to rodzice proszą o chrzest dla swoich dzieci? (bo chcą dla nich jak najlepiej, bo są wierzący i chcą wychować dzieci w wierze)*

11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły i rozdaj im teksty do pracy (załącznik 1), kartki A3, pisaki i wycięte przez ciebie obrazki. Powiedz: *Zapoznajcie się z wylosowanymi tekstami. Waszym zadaniem będzie wykonanie kolażu streszczającego najważniejsze informacje z przydzielonych wam materiałów.*

Teksty dla katechety:

- A. *Chrzest jest zasadniczym sakramentem i bramą otwierającą dostęp do innych sakramentów. Jednoczy nas z Jezusem Chrystusem, włącza nas w jego odkupieńczą a mękę na krzyżu, wyzwala nas z mocy grzechu pierworodnego i wszystkich osobistych grzechów i pozwala nam razem z Nim zmartwychwstać do życia bez końca. Ponieważ chrzest jest przymierzem z Bogiem, człowiek musi na nie odpowiedzieć swoim „tak”. Podczas chrztu dzieci wiarę w ich imieniu wyznają rodzice. (Youcat, 194)*
- B. *Klasyczna forma udzielania chrztu przewiduje trzykrotne zanurzenie dziecka w wodzie. Najczęściej jednak trzykrotnie polewa się jego główkę wodą przy jednoczesnym wypowiedzeniu słów: „IMIĘ, ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego”. Zazwyczaj sakrament chrztu jest udzielany przez biskupa, prezbitera lub diakona. W razie potrzeby może zrobić to każdy, który ma odpowiednią intencję i wie jak to zrobić. (Youcat, 195 i 198)*
- C. *Chrzest jest zatem łaską, niezasłużonym darem, przyjęciem nas przez Boga bez warunków wstępnych. Chrzest dziecka zakłada, że chrześcijańscy rodzice wprowadzą je w wiarę. (Youcat, 197)*
- D. *Być ochrzczonym oznacza: historia mojego osobistego życia zanurza się w nurcie miłości Bożej. „Nasze życie – powie papież Benedykt XVI – należy już do Chrystusa, a nie do nas samych (...). W Jego towarzystwie, wręcz ogarnięci Jego miłością, jesteśmy wolni od lęku”. (Youcat, 200)*

Podsumujcie pracę. Przedstawiciele grup zawieszają kolaże na tablicy bądź w innym wybranym miejscu i krótko opowiadają o tym, co przygotowali.

12. Powiedz, że teraz porozmawiacie o tym, jak wygląda rytuał udzielania tego sakramentu. Dodaj: *Po pracy grupowej wiecie już, że klasyczna for-*

ma udzielania sakramentu chrztu zakłada trzykrotne zanurzenie w wodzie. Obecnie praktykuje się inny zwyczaj: trzykrotnie polewa się główkę dziecka wodą, a ksiądz wypowiada w tym momencie słowa: „[imię dziecka], ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Uzupełnij tekst. W miejscach, w którym powinno znaleźć się imię, podaj swoje).

Prawidłowe rozwiązanie:

Klasyczna forma udzielania chrztu przewiduje trzykrotne zanurzenie dziecka w wodzie. Najczęściej jednak trzykrotnie polewa się jego główkę wodą przy jednoczesnym wypowiedzeniu słów: „**IMIĘ UCZNIĄ**, ja ciebie **chrzczę** w imię Ojca i Syna i **Ducha Świętego**”.

14. Powiedz: A teraz porozmawiamy o symbolach, które towarzyszą liturgii chrzcielnej. Czy potraficie je wymienić? (wspólnymi siłami wymieńcie: wodę, białą szatkę, świecę i namaszczenie)
15. Wyjaśnij, co znaczą poszczególne symbole: Woda symbolizuje oczyszczenie i nowe życie. Świeca chrzcielna symbolizuje oświecenie przez Chrystusa. Według tradycji to ojciec chrzestny zapala świecę chrzcielną od paschalnej. To odniesienie do tradycyjnego wezwania rodziców, by podtrzymywali światło wiary w życiu swojej pociechy. Szatka w kolorze białym oznacza niewinność oraz czystość. Namaszczenie (znak krzyża wykonywany na główce dziecka) symbolizuje natomiast odkupienie.
16. Jako podsumowanie poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wypisz, jakie symbole towarzyszą sakramentowi chrztu, i napisz, co oznaczają).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Woda – symbolizuje oczyszczenie i nowe życie.
- 2) Biała szatka – symbolizuje czystość, niewinność.
- 3) Świeca – symbolizuje oświecenie przez Chrystusa, światło wiary.
- 4) Namaszczenie – symbolizuje odkupienie.

ODPOWIADAM

17. Podsumuj: W momencie chrztu Bóg zaprosił nas do wspólnoty życia z sobą. Przeczytamy teraz fragment z Księgi Izajasza. Otwórzcie podręczniki w części „utrwalam” i zapoznajcie się z poleceniem do ćwiczenia 3 (Napisz swoimi

słowami, jak rozumiesz cytat z Księgi Izajasza „Wezwałem cię po imieniu; tyś mój!”).

Przykładowa odpowiedź:

Słowa z Księgi Izajasza pokazują, że Bóg zna każdego z nas: wie nawet, jak mamy na imię. To dowód Jego wielkiej troski o każdego człowieka, a także miłości.

18. Podsumuj tekstem z tej części podręcznika: *Ten krótki fragment dowodzi, jak ważny dla Boga jest każdy z nas. Na świecie żyją miliardy ludzi, a Bóg zna nasze imiona i od zawsze jesteśmy w Jego zamysłu. Jeśli tylko wyrazimy taką wolę, możemy należeć do Niego całym sercem.*

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 34:

*Chcę błogostawić Pana w każdym czasie,
na ustach moich zawsze Jego chwala.
Dusza moja będzie się chlubiła w Panu,
niech słyszą pokorni i niech się weselą!
Uwielbiajcie ze mną Pana,
imię Jego wspólnie wywyższajmy!
Szukałem Pana, a On mnie wysłuchał
i uwolnił od wszelkiej trwogi.
Spójrzcie na Niego, promienieście radością,
a oblicza wasze nie zaznają wstydu.
(Ps 34,2–6)*

SAKRAMENT BIERZMOWANIA

36

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, że bierzmowanie jest dopełnieniem chrztu świętego.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- objaśnia, że bierzmowanie umacnia naszą więź z Bogiem i Kościołem;
- argumentuje, że Kościół rozwija się dzięki współdziałaniu wiernych z łaską Ducha Świętego;
- wymienia dary Ducha Świętego.

POSTAWY: Uczeń okazuje wdzięczność za dary Ducha Świętego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, metoda „niedokończone zdania”, film, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film [Ludzie ŚDM] odc. 2: św. Jose Sanchez del Rio¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, modlitewnik.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem w tej części podręcznika (strop). Spytaj, czy wiedzą, co to jest i do czego służy. Wyjaśnij, że jest to „poziomy układ konstrukcyjny oddzielający poszczególne kondygnacje budynku”. W języku staropolskim taką belkę nazywano „biermem”.

¹ Film można znaleźć w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=AYQzeQgjPDc> (4:11). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

3. Dodaj, że od „bierzma” wzięta się nazwa „bierzmowanie”. Przypomnij, że to jeden z sakramentów. Mówi się, że wieńczy on inicjację chrześcijanina, ponieważ pieczętuje to, co zapoczątkował chrzest święty.

SPOTYKAM

4. Zapowiedz, że opowiesz uczniom o José Sánchezie del Río.
5. Kontynuuj, wykorzystując tekst z podręcznika: *To piętnastolatek, który zmarł śmiercią męczeńską w Meksyku podczas prześladowań Kościoła w latach 30. XX wieku. Tamtejsza władza postanowiła wówczas zniszczyć wiarę katolicką. José dobrowolnie przystąpił do obrońców wiary. Wkrótce został schwytany przez reżimowe władze. Był torturowany, dręczony i szykanowany, ale nie wyparł się Jezusa. Jego ostatnim zawołaniem podczas okrutnej egzekucji, która odbyła się 10 lutego 1928 roku, był przejmujący okrzyk: „Viva Cristo Rey! Niech żyje Chrystus Król!”. Niektóre źródła podają, że dwóch chłopców, którzy widzieli tę scenę, nawróciło się i zostało później kaptanami. W 2005 roku papież Benedykt XVI beatyfikował José, a w 2016 papież Franciszek włączył go w poczet świętych Kościoła katolickiego. Atrybutem Świętego José jest palma.*

6. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz uczniom krótki film nagrany w związku ze Światowymi Dniami Młodzieży w Krakowie w 2016 roku [Ludzie ŚDM] odc. 2: św. José Sánchez del Río.
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Napisz w kilku zdaniach, co podziwiasz w postawie José Sáncheza del Río*). Chętni uczniowie mogą odczytać swoje notatki.

Przykładowa notatka:

Święty José Sánchez del Río zaimponował mi swoją niezwykłą odwagą. Był bardzo młody i zarazem niezwykle odważny. Nie wyparł się Jezusa, choć gdyby to zrobił, ocaliłby życie. Zginął śmiercią męczeńską, choć miał zaledwie piętnaście lat.

POZNAJĘ

8. Powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy jest bierzmowanie, więc opowiesz teraz o tym sakramencie. Powtórz, że bierzmowanie jest dopełnieniem sakramentu chrztu. Przystępujący do bierzmowania zosta-

ją obdarzeni Duchem Świętym – tym samym, który zstąpił na uczniów Jezusa zgromadzonych w Wieczerniku pięćdziesiąt dni po Wielkanocy.

9. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego.

Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich. Wszystkim zaś objawia się Duch dla [wspólnego] dobra. Jednemu dany jest przez Ducha dar mądrości słowa, drugiemu umiejętność poznawania według tego samego Ducha, innemu jeszcze dar wiary w tymże Duchu, innemu łaska uzdrawiania przez tego samego Ducha, innemu dar czynienia cudów, innemu prorocтво, innemu rozpoznawanie duchów, innemu dar języków i wreszcie innemu łaska tłumaczenia języków. Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce.

(1 Kor 12,4–11)

10. Od razu poproś uczniów o zapoznanie się z poleceniem do ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij tabelę*). Uczniowie mają za zadanie wpisać w odpowiednie kolumny owoce działania Ducha Świętego na podstawie Listu do Koryntian oraz modlitewnika. Powiedz, że najpierw wypełnicie pierwszą kolumnę. Poproś, by uczniowie raz jeszcze przeczytali w ciszy fragment Pierwszego Listu do Koryntian i wypełnili odpowiednie rubryki. Sprawdźcie poprawność wykonania zadania (prawidłowe odpowiedzi podano w tabeli w następnym podpunkcie).

11. Aby uzupełnić drugą kolumnę, wybierz jednego chętnego ucznia, podaj mu modlitewnik i poproś, by znalazł siedem darów Ducha Świętego, a następnie podyktował je pozostałym.

Prawidłowo uzupełniona tabelka:

DARY Z LISTU DO KORYNTIAN	DARY NA PODSTAWIE MODLITEWNIKA
dar mądrości słowa	dar mądrości
umiejętność poznawania	dar rozumu
dar wiary	dar rady
łaska uzdrawiania	dar męstwa
dar czynienia cudów	dar umiejętności
prorocтво	dar pobożności

rozpoznawanie duchów	dar bojaźni Bożej
dar języków	
łaska tłumaczenia języków	

12. Powiedz: *Podczas bierzmowania dzieje się coś niezwykłego: na duszy bierzmowanego zostaje odcisnięte niezatarte duchowe znamię, które na zawsze określa człowieka jako chrześcijanina. Ludzie, którzy całkowicie otworzą się na Ducha, mogą zostać obdarowani darami Jego łaski. Wymieńmy je raz jeszcze (uczniowie wymieniają siedem darów Ducha Świętego).*

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *W sakramencie bierzmowania pieczętujemy to, co zapoczątkował chrzest święty. Potwierdzamy wspólnotę z Chrystusem oraz deklarujemy chęć przynależenia do Jego Kościoła. Otwierając się na działanie Ducha Świętego, możemy cieszyć się Jego darami oraz wykorzystywać je w służbie innym. Wśród owoców Ducha Świętego wymienia się miłość, radość, cierpliwość, pokój, życzliwość, wierność, łagodność i opanowanie.*

MODLĘ SIĘ

14. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 127:

*Jeżeli Pan domu nie zbuduje,
na próżno się trudzą ci, którzy go wznoszą.
Jeżeli Pan miasta nie ustrzeże,
strażnik czuwa daremnie.
Daremne to dla was
wstawać przed świtem,
wsiadywać do późna –
dla was, którzy jecie chleb zapracowany ciężko;
tylż daje On i we śnie tym, których miłuje.
(Ps 127,1-2)*

JEZUS CHRYSZTUS: NASZA PASCHA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, że Eucharystia jest uczestnictwem w śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa, który daje nam życie wieczne.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- definiuje, czym jest Eucharystia;
- wyjaśnia istotę Mszy Świętej;
- tłumaczy, w jaki sposób przeżywanie Eucharystii łączy się ze śmiercią i zmartwychwstaniem Jezusa;
- uzasadnia, że każda Eucharystia jest uobecnieniem wydarzenia z Wieczernika.

POSTAWY: Uczeń pogłębia swoją więź z Chrystusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, miniwykład, film, metoda „kartka z pamiątnika”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film *Największy z cudów* (według uznania katechety – do przygotowania minuty 46:20–49:00), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę Jana Pawła II:

*Dobry Pasterzu, prawdziwy Chlebie,
Jezu, zmiłuj się nad nami:
nakarm nas i strzeż,
doprowadź nas do wiecznych dóbr
w krainie żyjących.
Ty, który wszystko wiesz i możesz,
który nas karmisz na ziemi,*

wprowadź Twych braci
na ucztę niebieską
do radości Twoich świętych¹.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną:
 - Jak chętnie chodzicie na Mszę Świętą? (bardzo chętnie, raczej niechętnie)
 - Czy zawsze możecie się na niej skupić? (nie, tak)
 - Co przeszkadza wam w tym, żeby się skupić? (jest nudno, ksiądz mówi trudne rzeczy, nic nie można zrozumieć)
3. Podsumuj: *Czasami chodzenie do kościoła może wydawać nam się nudne, a nawet niepotrzebne. Pewnie wielokrotnie nie mogliście się skupić, słuchając poważnych formuł i długich kazań. To znak, że powinniście zmienić swoje podejście do Eucharystii. Porozmawiamy dzisiaj na ten temat.*

SPOTYKAM

4. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl film *Największy z cudów* (minuty 46:20-49:00).
5. Jeśli nie możesz wyświetlić obrazu, od razu wprowadź uczniów w temat: *Eucharystia jest sakramentem, podczas którego Jezus Chrystus sam ofiaruje nam siebie jako pokarm. Uczestnicząc we Mszy Świętej, uczestniczymy w śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa. Nie jest to tylko przypomnienie, ale uobecnienie tych wydarzeń, które miały miejsce dwa tysiące lat temu w Wieczerniku.*
6. Spytaj: *Jak myślicie, co daje częste uczestnictwo we Mszy Świętej?* (pogadanka). Podsumuj: *Częste uczestnictwo we Mszy Świętej daje nam prawdę sporo. Pozwala nabrać sił do podejmowania codziennych wyzwań i zmagania się z przeciwnościami, ćwiczy naszą pokorę i wytrwałość, a także sprawia, że w naszym sercu panuje pokój. Zauważcie, że po dobrze przeżytej Mszy jesteśmy spokojni i szczęśliwi – przypomnijcie sobie, co czuliście*

¹ Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia*, cyt. za: http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_eccl-de-euch.html (dostęp: 9 grudnia 2020 roku).

w dniu waszej Pierwszej Komunii Świętej. Powinniście czuć się tak po każdej Eucharystii.

7. Możesz poprosić o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Podaj co najmniej cztery argumenty przemawiające za tym, że warto jak najczęściej uczestniczyć we Mszy Świętej). Możesz też zostawić zrobienie tego zadania na koniec lekcji i potraktować je jako podsumowanie.

Przykładowe rozwiązanie:

- A. Po Mszy Świętej czuje się spokój w sercu.
- B. Słuchając słowa Bożego, nabiera się duchowych sił na cały tydzień.
- C. Uczestnictwo w Eucharystii ćwiczy naszą cierpliwość.
- D. Uczestnicząc we Mszy Świętej, okazujemy szacunek Jezusowi, który ofiarowuje nam siebie jako pokarm.

SPOTYKAM

8. Zaczynij: Powiedzieliśmy sobie, że Eucharystia to sakrament, podczas którego Jezus Chrystus ofiaruje nam siebie jako pokarm. Kiedy Jezus ustanowił ten sakrament? Miało to miejsce podczas ostatniej wieczerzy, a więc w czwartek przed męką i śmiercią krzyżową. Gdzie zebrali się Jezus z apostołami? (w Wieczerniku).
9. Kontynuuj: Było to przed świętem Paschy, w czasie którego Izraelici wspominali wyjście z niewoli egipskiej.
10. Przypomnij: Pascha to ważne święto żydowskie obchodzone na pamiątkę uwolnienia narodu izraelskiego i jego wyjścia z ziemi egipskiej. Na pamiątkę tego wydarzenia Izraelici w czasie święta spożywali mięso upieczonego w ogniu baranka z chlebem niekwaszonym i gorzkimi ziołami (możemy o tym przeczytać w Księdze Wyjścia). Sposób obchodzenia święta zmienił się na przestrzeni wieków, ale Pascha niezmiennie jest jednym z najradośniejszych świąt.
11. Dla utrwalenia poprosz o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Uzupełnij zdania).

Pascha to ważne święto **żydowskie** obchodzone na pamiątkę **uwolnienia** narodu **izraelskiego** i jego wyjścia z ziemi **egipskiej**. Na pamiątkę tego wydarzenia Izraelici w czasie święta spożywali **mięso** upieczone-

go w ogniu **baranka** z **chlebem** niekwaszonym i gorzkimi **ziołami** (możemy o tym przeczytać w Księdze **Wyjścia**, por. Wj 12).

12. Poproś o przeczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

*A gdy oni jedli, Jezus wziął chleb i odmówiwszy błogosławieństwo, połamał i dał uczniom, mówiąc: „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje”. Następnie wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im, mówiąc: „Pijcie z niego wszyscy, bo to jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów. Lecz powiadam wam: Odtąd nie będę już pił [napoju] z tego owocu winnego krzewu aż do owego dnia, kiedy pić go będę z wami, nowy, w królestwie Ojca mojego”.
(Mt 26,26–29)*

13. Skomentuj: *Pan Jezus, ustanawiając Eucharystię, wiedział, że będzie cierpiał i umrze na krzyżu. Odda swoje Ciało i przeleje Krew, abyśmy mieli życie wieczne. Uczestnicząc w Eucharystii, nie jesteśmy tylko obserwatorami, ale, tak jak apostołowie, uczestnikami tego wydarzenia.*

14. Jeśli starczy czasu, możesz poprosić o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku – *Każda Eucharystia jest uobecnieniem wydarzeń z Wieczernika. Wczuj się w postać jednego z apostołów i napisz, co się wtedy wydarzyło (używaj czasu teraźniejszego, jakbyś uczestniczył w ostatniej wieczerzy). Jeśli katecheza powoli musi się kończyć, zadaj to ćwiczenie jako pracę domową i następną lekcję zacznij od sprawdzenia opowieści uczniów. Dodaj, że uczniowie powinni mieć na uwadze, że jako apostołowie nie wiedzą, co wydarzy się wkrótce. Mogą skupić się na emocjach.*

Przykładowa opowieść:

Kiedy przystąpiliśmy do wieczerzy, Jezus wziął chleb, odmówił błogosławieństwo i podał nam. Powiedział wtedy słowa, które bardzo nas zdziwiły: że mamy brać i jeść, bo to Jego Ciało. A potem uniósł kielich i odmówił dziękczynienie, podał nam i rzekł „Pijcie z niego wszyscy, bo to jest moja Krew”. Dodał, że wyleje ją za wielu na odpuszczenie grzechów. Nie za bardzo rozumieliśmy Mistrza, ale nasza wieczerza była uroczysta. Jezus mówił też o królestwie Ojca i że spotka się tam z nami. Byłem bardzo zdumiony przebiegiem tego dnia.

ODPOWIADAM

15. Podsumuj katechezę, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Jezus jest Bożym Barankiem, który oddając za nas swoje życie na krzyżu, odkupił nas od śmierci wiecznej. Chrystus przychodzi do nas w Komunii Świętej ze swoją obecnością, nieograniczoną miłością i miłosierdziem. W Komunii nasza dusza się oczyszcza. Bliskość Jezusa pomaga nam podejmować dobre decyzje i umacnia nas. Właśnie dlatego powinniśmy przystępować do Eucharystii jak najczęściej.*
16. Zachęć uczniów, aby następną Mszę Świętą postarali się lepiej przeżyć. Wspomnij też o poście eucharystycznym przed przyjęciem najbliższej Komunii Świętej i powiedz, że to forma przygotowania serca na przyjęcie Jezusa.

MODLĘ SIĘ

17. Pomódlcie się na koniec słowami Psalmu 63:

*Gdy wspominam Cię na moim postaniu,
myślę o Tobie podczas moich czuwań.
Bo stałeś się dla mnie pomocą
i w cieniu Twych skrzydeł wołam radośnie:
do Ciebie lgnie moja dusza,
prawica Twoja mnie wspiera.
A ci, którzy szukają zguby mojej duszy,
niech zejdą w głąbiny ziemi.
(Ps 63,7–10)*

EUCHARYSTIA: UCZTA MIŁOŚCI

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom istoty Eucharystii jako uczty miłości.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wymienia różne określenia Eucharystii;
- tłumaczy, że Eucharystia ma wymiar wspólnotowy i jest pokarmem na życie wieczne;
- tłumaczy, dlaczego Eucharystię określa się jako ucztę ofiarną i dziękczynienia.

POSTAWY: Uczeń uczestniczy w Eucharystii, uznając, że w ten sposób uzdalnia się do służby drugiemu człowiekowi.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, ćwiczenie z odegraniem ról.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, małe kartki z wypisanymi imionami apostołów i imieniem Jezus (łącznie trzynaście karteczek – złożone, przygotowane do losowania¹).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Możesz zaproponować modlitwę Świętej Urszuli Ledóchowskiej². Odczytaj ją:

Bierzcie i jedzcie. Jedzcie me siły, bo są do waszej dyspozycji, chcę wam służyć nimi. Bierzcie i jedzcie moje zdolności, moją umiejętność, jeśli wam nią mogę być użyteczna. Bierzcie i jedzcie me serce, niech swą mi-

¹ Imiona apostołów: Piotr, Andrzej, Mateusz, Jan, Jakub, Filip, Szymon, Juda Tadeusz, Jakub, Tomasz, Bartłomiej, Judasz.

² Święta Urszula Ledóchowska, *Rozmyślania dla siostr urszulanek Serca Jezusa Konającego*, wyd. 2, Pniewy 2000, s. 47.

łością rozgrzewa i rozjaśnia życie wasze. Bierzcie i jedzcie mój czas, niech będzie do waszej dyspozycji. Weźcie mnie, choćby to było dla mnie ciężkie, jam wasza, tak jak Jezus-Hostia jest mój.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów, czy podziękowali dzisiaj komuś. Jeśli tak, spytaj komu i za co. Porozmawiajcie na ten temat, a następnie poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*W płatkach wypisz sześć rzeczy, za które jesteś wdzięczny Bogu, ludziom i samemu sobie*).

Przykładowe odpowiedzi: za życie, za zdrowie, za przyjaciół, za dom, za psa, za kota, za talent muzyczny...

3. Powiedz: *Każdego dnia mamy za co dziękować: Bogu, ludziom i samemu sobie. Niektórzy z nas mają problem ze wskazaniem dobrych momentów w swoim życiu – widzą tylko to, co było krzywdzące albo się nie udało, ale bagatelizują te rzeczy, które były dobre.*
4. Porozmawiaj z uczniami o wdzięczności (pogadanka).

SPOTYKAM

5. Nawiązując do poprzedniej lekcji przypomnij, że Jezus w Eucharystii daje nam siebie – tak jak uczynił to na krzyżu, oddając za nas swoje życie. Kiedy przyjmujemy Ciało i Krew Jezusa, jesteśmy zapraszani do dawania siebie samych innym. Jesteśmy stworzeni do tego, by sobie pomagać.
6. Powiedz: *Mówiąc o wymiarach Eucharystii, możemy używać różnych określeń. Eucharystię nazywa się np. dziękczynieniem. Inne określenia to Najświętsza Ofiara, Ofiara Mszy Świętej itd.*
7. Omówcie określenia z tej części podręcznika.

Wieczerza Pańska – każda ofiara eucharystyczna jest zawsze tą ucztą, którą Jezus spożywał ze swoimi uczniami, a jednocześnie antycypacją (zapowiedzią) uczyty, którą Pan będzie celebrował na końcu wszystkich dni.

Eucharystia (gr. „eucharistia” – dziękczynienie) – początkowo oznaczała dziękczynienie, które cały Kościół wypowiadał przed przeistoczeniem chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa. Tak określa się całą celebrację Mszy Świętej.

Najświętsza Ofiara, Msza Święta, Ofiara Mszy Świętej – ofiara Chrystusa, która udoskonala i przewyższa wszystkie ofiary, uobecnia się w celebracji eucharystycznej.

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (*Dopasuj hasła do odpowiednich definicji*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Wieczerza Pańska – Mówimy tak o ofierze eucharystycznej, ponieważ zawsze jest ona uobecnieniem uczty, którą Jezus spożywał ze swoimi uczniami, a jednocześnie antycypacją (zapowiedzią) uczty, którą Pan będzie celebrował na końcu wszystkich dni.

Eucharystia – Tak określa się całą celebrację Mszy Świętej. Początkowo oznaczała dziękczynienie, które cały Kościół wypowiadał przed przeistoczeniem chleba i wina w Ciało i Krew Chrystusa.

Ofiara Mszy Świętej – Ofiara Chrystusa, która udoskonala i przewyższa wszystkie ofiary. Uobecnia się ona w celebracji eucharystycznej.

9. Nawiązując do katechezy 8 z pierwszej części podręcznika, możesz krótko przypomnieć historię Carlo Acutisa, dla którego Eucharystia była niezwykle ważna. Podkreśl, że starał się on przyjmować Komunię Świętą jak najczęściej.

POZNAJĘ

10. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie fragmentu Ewangelii.

Było to przed Świętem Paschy. Jezus, wiedząc, że nadeszła godzina Jego, by przeszedł z tego świata do Ojca, umiłowawszy swoich na świecie, do końca ich umiłował. W czasie wieczerzy, gdy diabeł już nakłonił serce Judasza Iskarioty, syna Szymona, aby Go wydał, [Jezus], wiedząc, że Ojciec oddał Mu wszystko w ręce oraz że od Boga wyszedł i do Boga idzie, wstał od wieczerzy i złożył szaty. A wzięwszy prześcieradło, nim się przepasał. Potem nalał wody do misy. I zaczął obmywać uczniom nogi i ocierać prześcieradłem, którym był przepasany (...). A kiedy im umył nogi, przywdział szaty i znów zajął miejsce przy stole, rzekł do nich: „Czy rozumiecie, co wam uczyniłem? Wy Mnie nazywacie «Nauczycielem» i «Panem» i dobrze mówicie, bo nim jestem. Jeżeli więc Ja, Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi, to i wy powinniście sobie nawzajem umywać nogi. Dałem

wam bowiem przykład, abyście i wy tak czynili, jak Ja wam uczyniłem”.
(J 13,1-5.12-15)

11. Skomentuj: *Święty Jan nie opisał ustanowienia Eucharystii. Apostoł zaprasza nas do Wieczernika, w którym Jezus myje uczniom nogi. W tamtych czasach był to obowiązek najniższego służącego, przez co uczniowie byli zakłopotani, ale też dało im to do myślenia. Jezus pokazał im, jak mają służyć innym, czyli wykonywać rzeczy, które czasami mogą być „poniżej ich godności”. Gest Jezusa wymagał niezwyklej pokory i samozaparcia – oczywiście nie chodziło o samo umycie nóg, ale o postawę Jezusa. Pokazał On apostołom, a także nam, gotowość do służby i poświęcenia za innych.*

ODPOWIADAM

12. Teraz zaproponuj uczniom ćwiczenie z odegraniem ról. Poproś, by zgłosiło się trzynaścioro chętnych. Uczniowie losują karteczki. Jeden z nich zostaje Jezusem, a pozostali apostołami. Grupa siada w półkolu przed pozostałą klasą. Zadaniem uczniów jest wczuć się w postać wylosowanego apostoła. Uczeń, który gra Jezusa, podchodzi kolejno do uczniów i mówi: „Przyjmij moją miłość. Jak chciałbyś mnie naśladować?”. Zadaniem uczniów jest odpowiedzieć na pytanie Jezusa.
13. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Eucharystia ma wymiar wspólnotowy, bo uczestniczymy w niej razem z innymi i wspólnie budujemy Kościół. Dzięki niej nabieramy sił, by służyć sobie nawzajem. Eucharystia uczy nas czynić dobro i przygotowuje do udziału w królestwie niebieskim.*
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Cegielki, które tworzą dom, są puste. Wpisz w nie przykłady dobrych uczynków, dzięki którym możesz budować królestwo Boże na ziemi.*).

Przykładowe odpowiedzi w cegielkach: pomaganie mamie w zmywaniu naczyń, pomaganie tacie w koszeniu trawy, bycie miłym dla innych, uśmiechanie się, sprzątanie swojego pokoju...

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się:

*Wykrzykujcie na cześć Pana, wszystkie ziemie;
służcie Panu z weselem!*

*Wśród okrzyków radości stawajcie przed Nim!
Wiedźcie, że Pan jest Bogiem.
On sam nas stworzył, my Jego własnością,
jesteśmy Jego ludem, owcami z Jego pastwiska.
Wstępujcie w Jego bramy wśród dziękczynienia,
wśród hymnów w Jego przedsionki;
chwalcie Go i błogosławcie Jego imię!
Albowiem dobry jest Pan,
łaska Jego trwa na wieki,
a wierność Jego z pokolenia na pokolenie.
(Ps 100)*

STRUKTURA MSZY ŚWIĘTEJ

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom poszczególnych części Mszy Świętej i omówienie ich znaczenia.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- opisuje strukturę Mszy Świętej;
- objaśnia, jakie znaczenie mają poszczególne części Mszy Świętej;
- uzasadnia znaczenie gestów i postaw w czasie sprawowania Eucharystii.

POSTAWY: Uczeń świadomie uczestniczy we Mszy Świętej.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), praca w grupach, śpiew piosenki, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, podkład lub nagranie pieśni *Witaj, Pokarmie* (według uznania katechety, nagranie jest dostępne w internecie), prezentacja multimedialna *Porządek Mszy Świętej*, cztery kartki A4 i pisaki dla czterech grup, film *Jaka jest struktura Mszy Świętej?*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, kilka kieszonkowych kalendarzy i planerów, najlepiej z różnymi okładkami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

¹ Film jest dostępny w internecie: https://www.youtube.com/watch?v=c_XDgN9848M&feature=emb_title (2:58). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Porozmawiaj z uczniami na temat planowania. Jeśli masz taką możliwość, możesz pokazać uczniom różne planery i kalendarze. Podkreśl, że większość z nas lubi wiedzieć, co czeka nas w danym dniu, i się na to przygotować. Właśnie dlatego notujemy rzeczy do zrobienia, robimy listy zakupów, zaznaczamy zaplanowane spotkania i wydarzenia takie jak kartkówki czy sprawdziany.
3. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Stwórz plan swojego dnia w tygodniu roboczym. W rubrykach wypisz czynności, które zwykle wykonujesz, i określ godziny ich wykonywania. Zachowaj kolejność chronologiczną*). Zadanie ma wprowadzić w temat, nie należy go sprawdzać.

SPOTYKAM

4. Powiedz: *Na dzisiejszej lekcji omówimy strukturę Mszy Świętej i znaczenie jej poszczególnych części. Zaczniemy od wykonania ćwiczenia 2 w podręczniku (Zapisz intencję, w której pomodlisz się na najbliższej Mszy Świętej).*

Przykładowe intencje: *Panie, proszę Cię za moją chorą babcię. / Panie, proszę Cię za moją rodzinę. / Panie, proszę o pokój na świecie. / Panie, proszę, aby wszystkie dzieci na świecie miały co jeść.*

5. Skomentuj: *To ćwiczenie miało wam uświadomić, że idąc na Mszę Świętą warto zastanowić się, dlaczego tam idziecie. Mając intencję, czyli cel, łatwiej będzie wam się zaangażować.*

6. Jeśli masz taką możliwość, włącz piosenkę *Witaj, Pokarmie*.

Po odsłuchaniu powiedz: *Aby dobrze przeżyć Eucharystię, ważna jest znajomość znaczenia poszczególnych jej części, gestów, symboli.*

7. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze schematem z tej części podręcznika.

PORZĄDEK MSZY ŚWIĘTEJ			
OBRZĘDY WSTĘPNE	LITURGIA SŁOWA BOŻEGO	LITURGIA EUCHARYSTYCZNA	OBRZĘDY ZAKOŃCZENIA
<ul style="list-style-type: none"> • pieśń na wejście • spowiedź powszechna (akt pokuty) • W niedziele i święta odśpiewanie <i>Gloria (Chwała na wysokości Bogu)</i> • kolekta (modlitwa przed pierwszym czytaniem) 	<ul style="list-style-type: none"> • czytanie biblijne • psalm responsoryjny • Ewangelia • homilia • wyznanie wiary • modlitwa powszechna 	<ul style="list-style-type: none"> • procesja z darami • modlitwa eucharystyczna • <i>Ojcze nasz</i> • przekazanie znaku pokoju • Komunia Święta • modlitwa po Komunii 	<ul style="list-style-type: none"> • błogosławieństwo kapłana • pieśń na zakończenie

8. Włącz prezentację *Porządek Mszy Świętej*. Powiedz, że teraz omówisz poszczególne części Mszy Świętej. Możesz skorzystać z poniższego komentarza², a w miejscach oznaczonych gwiazdką przełączać slajdy, by wyświetlać zdjęcia odpowiadające kolejnym częściom Mszy.

Msza zaczyna się wejściem służby liturgicznej. Kapłan udaje się w stronę ołtarza (*), wierni przyjmują postawę stojącą. **Śpiew na wejście** rozpoczyna liturgię Mszy Świętej. Następnie kapłan oddaje cześć ołtarzowi przez głęboki pokłon oraz ucałowanie (czasem okadza ołtarz). Z całym zgromadzeniem wykonuje znak krzyża i przez pozdrowienie oznajmia obecność Pana. Kolejna część to **spowiedź powszechna, czyli akt pokuty**. W niedziele i święta (z wyłączeniem niedziel Adwentu oraz Wielkiego Postu) **odśpiewuje się hymn *Chwała na wysokości Bogu***. W dni powszednie ten element jest pomijany. Kolejna część to kolekta – kapłan wzywa do modlitwy, a wszyscy zachowują chwilę milczenia, aby uświadomić sobie, że stają przed Bogiem i mogą wyrazić swoje prośby. Kolekta kończy obrzędy wstępne.

² Por. *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, Pallottinum, Poznań 2004.

Liturgia słowa Bożego zaczyna się od **pierwszego czytania biblijnego** (*). Zwykle jest to fragment ze Starego Testamentu. Pierwsze czytanie jest odczytywane podczas każdej Mszy Świętej, natomiast drugie czytanie (które pochodzi z Dziejów Apostolskich, listów albo Apokalipsy) pojawia się wyłącznie w niedzielę lub uroczystości. Kolejny element to **psalm responsoryjny** – następuje po pierwszym czytaniu i sprzyja medytacji nad słowem Bożym.

Przed czytaniem Ewangelii ma miejsce aklamacja *Alleluja*. Wierni wówczas stoją. W okresie Wielkiego Postu *Alleluja* jest zastępowane wezwaniem *Chwała Tobie, Słowo Boże* lub *Chwała Tobie, Królu Wieków*. **Ewangelia** stanowi szczytowy moment liturgii słowa. Czyta ją kapłan lub diakon, a wierni stoją. Po Ewangelii wygłaszana jest **homilia** (lub kazanie) – jest to mowa (*), która dotyczy czytań liturgicznych, a kazanie wyjaśnia prawdy wiary albo jakąś aktualną sprawę czy wydarzenie. Następnym elementem jest **wyznanie wiary** – odpowiedź ludu na usłyszane słowo Boże. Jest ono odmawiane wyłącznie w niedziele i uroczystości. Liturgię słowa kończy **modlitwa powszechna** – inaczej modlitwa wiernych. Zanosimy do Boga intencje, które powinny dotyczyć Kościoła, rządzących, osób cierpiących oraz zmagających się z trudnościami.

Liturgia eucharystyczna zaczyna się **przygotowaniem darów** i przyniesieniem (*) ich do ołtarza (w postaci chleba i wina, które staną się Ciałem i Krwią Jezusa). Kapłan przygotowuje ołtarz. Kapłan modli się nad darami i wzywa wiernych, aby się modlili. Lud odpowiada *Amen* i uznaje tę modlitwę za swoją. Kolejnym elementem jest **modlitwa eucharystyczna** – jest to modlitwa dziękczynienia i uświęcenia, która składa się z wielu połączonych ze sobą części. Za jej główny element można uznać konsekrację wina (*) i chleba (*), dzięki której dochodzi do przeistoczenia chleba i wina w Ciało oraz Krew Jezusa. Obrzędy Komunii Świętej składają się z następujących części: **Modlitwy Pańskiej** (*Ojcze nasz*), **przekazania znaku pokoju** (*), łamania chleba, **Komunii Świętej** (*). Wierni po przyjęciu Komunii udają się do ławek i **modlą się** w chwili ciszy.

Obrzędy zakończenia obejmują ogłoszenia duszpasterskie (nie są obowiązkowym punktem Mszy Świętej, najczęściej odczytywane są w niedzielę), pozdrowienie wiernych i **błogosławieństwo** (*), rozestanie (aby każdy wrócił do swoich obowiązków, wielbiąc Boga) oraz ucałowanie ołtarza. Na **zakończenie** odśpiewuje się pieśń.

9. Wyłącz prezentację i jeśli masz taką możliwość, w ramach podsumowania włącz film *Jaka jest struktura Mszy Świętej?*

10. Następnie poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Uporządkuj schemat Mszy Świętej i przyporządkuj kolejne wydarzenia do odpowiednich kolumn. Wpisz je w puste miejsca*).

Prawidłowe rozwiązanie:

OBRZĘDY WSTĘPNE	LITURGIA SŁOWA BOŻEGO	LITURGIA EUCHARYSTYCZNA	OBRZĘDY ZAKOŃCZENIA
pieśń na wejście spowiedź powszechna (akt pokuty) w niedziele i święta odśpiewanie <i>Gloria (Chwała na wysokości Bogu)</i> kolekta (modlitwa przed pierwszym czytaniem)	czytanie biblijne psalm responsoryjny Ewangelia homilia wyznanie wiary modlitwa powszechna	procesja z darami modlitwa eucharystyczna <i>Ojcze nasz</i> przekazanie znaku pokoju Komunia Święta modlitwa po Komunii	błogostawieństwo kapłana pieśń na zakończenie

POZNAJĘ

11. Przeczytaj fragment Pierwszego Listu do Koryntian.

Ja bowiem otrzymałem od Pana to, co wam przekazałem, że Pan Jezus tej nocy, której został wydany, wziął chleb i dzięki uczyniwszy, połamał i rzekł: „To jest Ciało moje za was [wydane]. Czyńcie to na moją pamiątkę!”. Podobnie, skończywszy wieczerzę, wziął kielich, mówiąc: „Kielich ten jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej. Czyńcie to, ile razy picie będziecie, na moją pamiątkę!”. Ilekroć bowiem spożywacie ten chleb i pijecie kielich, śmierć Pana głosicie, aż przyjdzie.

(1 Kor 11,23–6)

12. Przypomnij uczniom, że każda Msza Święta to przypomnienie tej pierwszej mszy, którą Jezus Chrystus odprawił w Wieczerniku. To bardzo ważne, by mieć świadomość, że te wydarzenia uobecnianie są na każdej mszy, że zawsze jest z nami Jezus.
13. Podziel uczniów na cztery grupy, rozdaj im kartki i pisaki. Powiedz, że ich zadaniem będzie przedstawić za pomocą prostych obrazków poszczególne części Mszy Świętej:

Grupa I – ilustruje obrzędy wstępne

Grupa II – ilustruje liturgię słowa

Grupa III – ilustruje liturgię Eucharystyczną

Grupa IV – ilustruje obrzędy zakończenia

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy na forum klasy. Prace uczniów można wywiesić w sali lekcyjnej.

MODLĘ SIĘ

14. Odczytaj modlitwę:

*Niechaj mój język opiewa Twą mowę,
bo wszystkie Twoje przykazania są sprawiedliwe.
Twoja ręka niech mi będzie pomocna,
bo wybrałem Twoje postanowienia.
Pragnę Twojej pomocy, o Panie,
a Prawo Twoje jest moją rozkoszą.
Niech moja dusza żyje i niech chwali Ciebie,
niech mnie wspierają Twoje wyroki!
Błądzą jak owca, która zginęła;
szukaj swego sługi,
bo nie zapominam o Twoich nakazach.
(Ps 119,172–176)*

MSZA ŚWIĘTA I JEJ ZNACZENIE DLA ŻYCIA CHRZEŚCJAŃSKIEGO

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom znaczenia udziału we Mszy Świętej dla życia chrześcijańskiego.

CELE SZCZEGÓLWE – UCZEŃ:

- opowiada historię chrześcijan z Abiteny;
- opisuje, co wydarzyło się podczas ostatniej wieczerzy;
- wyjaśnia, że Msza Święta jest pamiątką ostatniej wieczerzy.

POSTAWY: Uczeń świadomie uczestniczy we Mszy Świętej, doceniając jej znaczenie w życiu chrześcijanina.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, słuchanie słowa Bożego, opowiadanie, rozmowa kierowana, wykład, praca w parach, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w parach (załącznik 2 – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii) plus wersja dla ciebie (załącznik 1), kilka modlitewników, film *Byłem tam – Msza Święta*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

¹ Film jest dostępny w internecie: <http://swiatlopana.com/5740/bylem-tam-msza-swiewta-film-rysunkowy-o-eucharystii-milosierdziu-bozym/> (od 15:20 do końca – ok. 6 min.). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Przeczytaj lub opowiedz historię²: *Zdarzyło się to przed kilku laty we Frankfurcie. Zmarł bardzo bogaty człowiek. Nie miał żadnych bliskich krewnych. Każdy pytał zaciekawiony: „Kto zatem odziedziczy jego miliony?”. Człowiek ten zostawił dwa testamenty. Pierwszy miał być otworzony natychmiast po jego śmierci, drugi dopiero po pogrzebie. W pierwszym testamencie było napisane: „Chcę być pochowany o godzinie czwartej rano”. Ta szczególna prośba została spełniona. Tylko pięciu żałobników stało przy trumnie. Wtedy otworzono drugi testament, który brzmiał następująco: „Chcę, aby cały mój majątek został równo rozdzielony między tych, którzy byli obecni na moim pogrzebie”. Tych pięciu prawdziwych przyjaciół miało niesamowite szczęście! Może sami im zazdrościmy... Ale w gruncie rzeczy bez powodu, ponieważ mamy jeszcze więcej szczęścia.*
3. Powiedz: *Wyobraźcie sobie, że my też – tak jak tych pięciu żałobników – co niedzielę spotykamy się, by spełnić prośbę zapisaną w pewnym testamencie.*
4. W tym miejscu zadaj pytanie: *Jak myślicie, o jaki testament chodzi?* (uczniowie próbują znaleźć odpowiedź). Powiedz, że znajdą podpowiedź, kiedy wykonają ćwiczenie 1 w podręczniku (*Wykreśl każdą literę D i R. Odczytaj hasło*).

Prawidłowe rozwiązanie: TO CZYŃCIE NA MOJĄ PAMIĄTKĘ

5. Zadaj pytania:
 - Kiedy Pan Jezus wypowiedział słowa: „To czyńcie na moją pamiątkę”? (podczas ostatniej wieczerzy – w razie problemów naprowadź uczniów na tę odpowiedź)
 - Gdzie i kiedy możemy usłyszeć te słowa? (w kościele, podczas Mszy Świętej)
6. Powiedz, że teraz przeczytasz koniec opowiadania: *My też spotykamy się w każdą niedzielę z powodu pewnego testamentu. Z powodu testamentu Jezusa, który powiedział nam: „Czyńcie to na moją pamiątkę”. Wielu ludzi uważa ten testament za dziwny i pozostaje w niedzielę w domu. Ale wiemy, że w czasie rozpamiętywania Jezusowego aktu miłości otrzymujemy znacz-*

² Na podstawie: Pierre Lefèvre, *Jak zmienić swe życie?*, W drodze, Poznań 2000.

nie więcej niż jakiś milion. W czasie Mszy Świętej otrzymujemy bowiem światło i moc, które prowadzą nas do wiecznej radości.

7. Możesz dopytać, co otrzymujemy podczas każdej Mszy Świętej (światło i moc, które prowadzą nas do wiecznej radości).
8. Dodaj: *Na dzisiejszej lekcji zastanowimy się, jakie znaczenie dla naszego życia chrześcijańskiego ma udział we Mszy Świętej.*

SPOTYKAM

9. *Opowiedz: Chrześcijanie już od czasów apostoelskich gromadzili się w niedzielę na Eucharystii. Dla pierwszych chrześcijan uczestnictwo w tej niedzielnej Mszy Świętej było czymś naturalnym i wynikało z potrzeby serca. Wiedzieli, że w tym dniu nikogo nie może zabraknąć na liturgii. Z tego względu pierwszym chrześcijanom niepotrzebny był nakaz uczestnictwa w Eucharystii sformułowany jako przykazanie.*
10. *Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią z tej części podręcznika. Podpowiedz, by zwrócili uwagę na definicję słowa „katakumby” – to podziemne cmentarze w starożytnym Rzymie; chrześcijanie często modlili się tam w okresie prześladowań.*

W IV wieku w Abitenie (teren dzisiejszej Tunezji) mieszkała niewielka wspólnota chrześcijan. Rządzący wtedy cesarz Dioklecjan zabronił wyznawcom Chrystusa gromadzenia się na Mszy Świętej. Groziła za to kara śmierci. Oni jednak, ryzykując życiem, spotykali się na Eucharystii. Pewnej niedzieli w 304 roku w domu Oktawiusza Feliksa zgromadziła się grupa czterdziestu dziewięciu chrześcijan. W czasie Mszy Świętej do budynku wtargnęli żołnierze i wszystkich aresztowali. Podczas przesłuchań rzymski prokonsul spytał, dlaczego więźniowie złamali surowy zakaz cesarza. Lektor Emeritus odpowiedział mu: „Nie możemy żyć, nie gromadząc się w niedzielę na Eucharystii”, a pewna Wiktoria odważnie dodała: „Uczestniczyłam w zgromadzeniu, ponieważ jestem chrześcijanką”. Po torturach wszyscy zostali straceni.

11. *Zacznij rozmowę kierowaną:*
 - *Jaki zakaz wydał cesarz Dioklecjan? (zakaz gromadzenia się na Mszy Świętej)*
 - *Jaka kara groziła chrześcijanom za złamanie zakazu? (kara śmierci)*

→ Jakie świadectwo złożyli aresztowani chrześcijanie przed prokonsulem? (powiedzieli, że nie mogą żyć bez Eucharystii i są chrześcijanami – dali świadectwo wiary)

Powiedz: *Chrześcijanie z Abiteny byli świadomi grożącego im niebezpieczeństwa, jednak nie opuścili niedzielnej Mszy Świętej.*

12. Powiedz: *Historia, którą przeczytaliście, działa się bardzo dawno temu. Dzisiaj możemy swobodnie uczestniczyć w Eucharystii, nie grozi nam za to żadna kara (choć nie wszędzie na świecie tak jest). Kiedy przyjrzymy się postawie wielu współczesnych chrześcijan, być może i nas samych, przykład męczenników z IV wieku jest bardzo wymowny. Bo choć możemy bez przeszkód uczestniczyć we Mszy Świętej, często nie mamy na to ochoty i po prostu z niej rezygnujemy.*
13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Podaj, jak brzmi przykazanie kościelne nakazujące uczestnictwo we Mszy Świętej niedzielnej. W razie wątpliwości skorzystaj z modlitewnika*). Powiedz, że jeśli ktoś potrzebuje modlitewnika, może go od ciebie pożyczyć.

Prawidłowe rozwiązanie:

W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we Mszy Świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.

14. Powiedz, że w kościele badane są statystyki dotyczące udziału wierznych w niedzielnej Eucharystii i liczby osób przyjmujących Komunię Świętą. Dla przykładu podaj dane³ z 21 listopada 2018 roku. Okazało się wówczas, że *dominicanos* (odsetek katolików uczęszczających na niedzielną Eucharystię w odniesieniu do ogólnej liczby zobowiązanych) wynosi 38,2%, a *communicantes* (odsetek katolików przyjmujących Komunię Świętą w czasie niedzielnej Eucharystii w odniesieniu do ogólnej liczby zobowiązanych) szacuje się na 17,3%.
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Zakładając, że ikonka to 10% wierzących, pokoloruj odpowiednią liczbę ikonek – wiedząc, że na niedzielnej Mszy Świętej uczęszcza 38% zobowiązanych, a do Komunii Świętej przystępuje 17%*).

³ Dane zostały zaczerpnięte z *Annuarium statisticum Ecclesiae im Polonia AD 2020* (opracowanie zawiera wyniki badań statystycznych przeprowadzonych przez ISKK w roku 2019).

Prawidłowe rozwiązanie:

W pierwszym wersie należy zamalować niepełne 4 ikonki, a w drugim – niepełne dwie.

POZNAJĘ

16. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego: *W wieczór przed męką i śmiercią Jezus spożył ze swoimi uczniami tradycyjną żydowską wieczerzę paschalną. Wieczerza to nic innego jak wieczorny posiłek, a więc kolacja; określenie „paschalna” wynika natomiast z tego, że przygotowywano ją z okazji Święta Paschy, czyli największego święta żydowskiego. Obchodzi się je na pamiątkę wyjścia Izraelitów z Egiptu. Przed rozpoczęciem posiłku Jezus wyraźnie mówił o zbliżającej się męce: „Tak bardzo pragnąłem spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał”. (Łk 22,15)*

17. Poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu biblijnego.

Następnie wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie, połamał go i podał im, mówiąc: „To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czyńcie na moją pamiątkę!”. Tak samo i kielich [wziął] po wieczerzy, mówiąc: „Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana”. (Łk 22,19–20)

18. Wyjaśnij: *Tekst biblijny, który przed chwilą przeczytaliśmy, mówi o tym, co wydarzyło się podczas ostatniej wieczerzy. Spytaj:*

- Dlaczego ten posiłek nazywany jest ostatnią wieczerzą? (Jezus spożył ją z uczniami dzień przed śmiercią)
- Co uczynił Pan Jezus podczas ostatniej wieczerzy? (przemienił chleb i wino w swoje Ciało i Krew)

19. Podsumuj: *Sprawując tradycyjne obrzędy żydowskie, Jezus odmówił tradycyjne błogosławieństwo nad chlebem i winem. W tym momencie nastąpiło jednak coś nowego – Jezus dał apostołom chleb i wino, mówiąc: „To jest moje Ciało, to jest moja Krew”. To, co dokonano się w Wieczerniku pod osłoną znaków, urzeczywistniło się i zostało ostatecznie potwierdzone na wzgórzu Golgoty, gdzie Jezus złożył ofiarę na krzyżu.*

20. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Korzystając z wiedzy zdobytej na tej katechezie, uzupełnij hasła. Następnie przyporządkuj litery do odpowiednich pól i odczytaj rozwiązanie).

Prawidłowe rozwiązanie:

męczennicy z	A ₂	B	I ₄	T	E ₁₀	N	Y ₁₆			
cesarz	D	I	O	K ₆	L	E	C ₁₃	J ₁₁	A	N ₉
wydany przez cezara	Z ₁₄	A	K	A	Z					
rzymski urzędnik	P ₁	R	O	K	O ₇	N	S ₈	U	L	
lektor	E	M ₃	E	R	I	T	U	S		
chrześcijanka	W ₁₂	I	K	T ₅	O	R	I	A		
skazani na	Ś ₁₇	M	I	E	R ₁₅	Ć				

Rozwiązanie: PAMIĄTKĄ OSTATNIEJ WIECZERZY JEST MSZA ŚWIĘTA

21. Wyjaśnij: *To nie ludzie ustanowili Mszę Świętą, ale sam Pan Jezus. To On pierwszy ją odprawił i nakazał czynić to swoim uczniom na „Jego pamiątkę”. W tym przypadku słowo „pamiątka” nie oznacza zwykłego wspomnienia tego, co Jezus uczynił w Wieczerniku, to nie to samo, co wspomnianie ostatniego wakacyjnego wyjazdu. Msza Święta nie jest pamiątką w naszym zwyczajowym rozumieniu. Gdy oglądamy zdjęcia, myślimy o wydarzeniu, które zaistniało, ale już nie powróci. W przypadku Mszy Świętej „pamiątka” to uobecnienie ofiary Jezusa. Kiedy uczestniczymy we Mszy Świętej, uczestniczymy w wydarzeniach z Wieczernika i Golgoty. Są one aktualne, teraźniejsze.*

22. Jeśli masz taką możliwość, włącz film *Byłem tam – Msza Święta* (czas od 15:20 do końca; ok. 6 minut).
23. Po obejrzeniu filmu kontynuuj: *Na Mszy Świętej nie powinniśmy zachowywać się jak milczący widzowie na jakimś przedstawieniu. Mamy przyjąć rolę aktorów biorących aktywny udział w inscenizacji. Nasza obecność nie ma być bierna, ale pełna i czynna. Może być taka poprzez:*
- *przyjęcie Ciała Chrystusa w Komunii Świętej, a także przez składanie duchowych ofiar: swoich radości i trosk, swojego wysiłku, pracy;*
 - *głośne odpowiedzi na wezwania kapłana, wspólny śpiew, uważne słuchanie;*

- wszystkie gesty, jak np. bicie się w piersi na akt pokuty;
- postawy, które przyjmujemy w czasie liturgii: stojąca – oznacza gotowość do działania, szacunek; siedząca – oznacza gotowość słuchania i rozważania słowa Bożego; postawa klęcząca – oznacza uwielbienie Boga i uznanie własnej grzeszności;
- wykonywanie określonych funkcji: czytanie podczas Mszy Świętej, śpiewanie psalmu, śpiewanie w scholi, bycie ministrantem lub lektorem.

24. Zapowiedz pracę w parach. Uczniowie losują kartki z tekstami o Mszy Świętej (załącznik 2), czytają je i zastanawiają się nad znaczeniem Mszy Świętej w życiu chrześcijanina. Wersja dla katechety znajduje się w załączniku 1.

Przewidywane odpowiedzi uczniów: *bez udziału we Mszy Świętej nie można mówić o życiu chrześcijańskim; jest to spotkanie z żywym Bogiem; to zjednoczenie z Chrystusem; Msza Święta pozwala wziąć udział w Jego śmierci i zmartwychwstaniu; daje życie wieczne; daje pokarm umacniający nas na drodze wiary; na Mszy Świętej poznajemy słowo Boże, którym mamy żyć; msza jest naszym dziękczynieniem Bogu, przemienia nasze życie, nadaje pełne znaczenie życiu; msza daje nam udział w życiu Bożym; dzięki Mszy Świętej otrzymujemy siłę, by kochać Boga i bliźniego; msza uzdalnia nas do dawania świadectwa, jest wyrazem przynależności do Chrystusa i Kościoła...*

25. Podsumuj pracę w parach: *W każdej Mszy Świętej spotykamy się z żywym Chrystusem i jednoczymy się z Nim. Jezus – Bóg staje pośród nas. Jest realnie obecny, ukrzyżowany i zmartwychwstały, ukryty pod postacią chleba i wina. Eucharystia pozwala nam uczestniczyć w życiu samego Boga oraz daje moc do naśladowania Jezusa w codziennym życiu i dawania świadectwa wiary. W czasie Mszy Świętej, która jest ucztą, karmimy się Ciałem Chrystusa.*

ODPOWIADAM

26. Powiedz: *Chrześcijanie z Abiteny wiedzieli, co im grozi za złamanie zakazu cesarza, a jednak odważnie mówili: „Nie możemy żyć bez Eucharystii”. Za Eucharystię oddali życie. Spytaj: Co mogłoby być naszym „oddaniem życia za Eucharystię”? (udział we Mszy Świętej w każdą niedzielę, przyjscie na mszę z potrzeby serca, a nie z obowiązku, przystępowanie do Komunii Świętej, przychodzenie na mszę punktualnie, przygotowanie się*

do Mszy Świętej przez chwilę skupienia, odświętny strój, skupienie na mszy, godne zachowanie, wspólne odpowiedzi, wspólny śpiew, czytanie lekcji, śpiewanie psalmu, dawanie świadectwa wiary...). Uczniowie mogą wynotować swoje propozycje w części „Moje notatki”.

27. Podsumuj: *Nasz pełny i czynny udział we Mszy Świętej powinien znajdować swoje zwieńczenie w codziennym życiu.*

28. Na koniec poproś o przeczytanie tekstu z tej części podręcznika:

Weź sobie dzisiaj do serca pewną radę: „Jeśli w każdą niedzielę będziesz uczestniczyć we Mszy Świętej, Jezus będzie ci pomagał, abyś wyrósł na prawdziwego chrześcijanina. Nie poczujesz tego od razu. Ale tak to już jest, kiedy rośniemy. Nie zauważasz tego, a nagle okazuje się, że twoje buty są już na ciebie za małe... Myślisz, że nic się nie dzieje, kiedy modlisz się i chodzisz do kościoła, ale powoli stajesz się prawdziwym chrześcijaninem!” (Youcat dla dzieci, 80).

MODLĘ SIĘ

29. Powiedz: *Najważniejszym spotkaniem chrześcijan z Bogiem jest Msza Święta. Każdy z nas jest na to spotkanie zaproszony. Pomódlmy się teraz wspólnie o to, byśmy nie dali się odwieść od udziału w niedzielnej Eucharystii i pomagali innym ją odkrywać. Przeczytajmy Psalm 111 z podręcznika.*

*Z całego serca chcę chwalić Pana
w radzie sprawiedliwych i na zgromadzeniu.
Wielkie są dzieła Pańskie,
mogą ich doświadczyć wszyscy, którzy je miłują.
Majestat i wspaniałość – to Jego działanie,
a sprawiedliwość Jego trwać będzie zawsze.
Zapewnił pamięć swym cudom;
Pan jest miłosierny i łaskawy.*

*Dał pokarm tym, którzy się Go boją;
pamiętać będzie wiecznie o swoim przymierzu.
(Ps 111,1-5)*

NAJŚWIĘTSZY SAKRAMENT: ADORACJA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom prawdy o rzeczywistej obecności Jezusa w Najświętszym Sakramencie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- tłumaczy, co to jest cud eucharystyczny;
- uzasadnia, że Msza Święta jest cudem eucharystycznym;
- opowiada historię cudu w Lanciano;
- wyjaśnia pojęcia: tabernakulum, monstrancja;
- charakteryzuje modlitwę adoracyjną.

POSTAWY: Uczeń kształtuje w sobie postawę czci i szacunku dla Najświętszego Sakramentu, wiedząc, że jest w nim obecny Jezus Chrystus.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach, rozmowa kierowana, wykład, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), filmy.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (załącznik 1 – do wydrukowania ×1 w orientacji poziomej), prezentacja multimedialna *Palcem po mapie*, film z serii Trzyminutowy Katechizm *Co to jest Eucharystia?*¹ oraz *Adoremus. Trzy pytania o adorację*², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

¹ Film jest dostępny w internecie: https://www.youtube.com/watch?v=icAAdlhv5Fo&list=PLIcePO_eJb2-DRzJ-mpYDdvBKcsGutqlq&index=38 (4:00). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Film jest dostępny w internecie: https://www.youtube.com/watch?v=XkrnsTTg1xA&feature=emb_logo (od początku do 2:46). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Od razu zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na sześć zespołów i rozdaj im karty pracy (załącznik 1). Zadaniem grup jest odczytanie rysunków, wpisanie w kratki odpowiednich liter oznaczonych cyframi oraz odczytanie hasła (dla przykładu: jeśli na rysunku jest marchewka, a w następnej rubryce zapisano liczbę „2”, odpowiednia litera to „A” i należy ją wpisać w trzecią rubrykę). Po wykonaniu pracy przedstawiciele grup zapisują hasła na tablicy.

Hasła kolejnych grup: **grupa 1** – Guadalajara; **grupa 2** – Sokółka; **grupa 3** – Bolsena; **grupa 4** – Santarem; **grupa 5** – Buenos Aires; **grupa 6** – Ivorra

3. W tym momencie możesz skorzystać z prezentacji multimedialnej *Palcem po mapie*, jeśli masz taką możliwość. Włączaj kolejne slajdy i podawaj nazwy miast widocznych na zdjęciach. Powiedz coś na temat każdego miejsca³.

Guadalajara (slajd 1 i 2) – miasto w Meksyku, liczba mieszkańców: ponad 1,5 mln.

Sokółka (slajd 3 i 4) – miasto w Polsce, w województwie podlaskim, liczba mieszkańców: ok. 18 tys.

Bolsena (slajd 5, 6 i 7) – miasto we Włoszech, liczba mieszkańców: ok. 4 tys.

Santarém (slajd 8, 9 i 10) – miasto w Portugalii, liczba mieszkańców: ok. 62 tys.

Buenos Aires (slajd 11 i 12) – stolica Argentyny, liczba mieszkańców: prawie 3 mln.

Ivorra (slajd 13 i 14) – gmina w Hiszpanii, liczba mieszkańców: ok. 120 osób.

4. Skomentuj: *Poznaliśmy sześć miast. Leżą one w różnych krajach i zdecydowanie różnią się od siebie wielkością: na zdjęciach widzieliśmy zarówno kilkumilionową metropolię, jak też małe miasteczko na wschodzie Polski.*

³ Informacje dot. liczby mieszkańców pochodzą z Wikipedii.

5. Spytaj: *Co łączy te miejsca, co mają ze sobą wspólnego? Od razu dodaj: Zaraz się o tym przekonamy. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Rozwiąż rebus i odczytaj hasło).*

Prawidłowe hasło: CUD EUCHARYSTYCZNY

SPOTYKAM

6. Powiedz: *Na ostatniej lekcji mówiliśmy o Mszy Świętej. W czasie Ostatniej Wieczerzy Pan Jezus przemienił chleb i wino w swoje Ciało i Krew. Ta cudowna przemiana dokonuje się podczas każdej Mszy Świętej, która jest pamiątką ostatniej wieczerzy. Zatem każdą liturgię możemy nazwać cudem eucharystycznym.*
7. Dodaj: *To niejedyne znaczenie tego pojęcia. W historii Kościoła miało miejsce ok. 160 wydarzeń, które określamy jako cuda eucharystyczne. Są to świadectwa mówiące o Hostiach, które zaczęły krwawić podczas Mszy Świętej, o Hostiach niezniszczonych przez pożary, o Hostiach, które zamieniły się widzialnie w ludzkie ciało, a wino w krew.*
8. Kontynuuj: *W każdym z tych miejsc, które poznaliście podczas pracy w grupach, dokonał się cud eucharystyczny. Opowiem wam o jednym z nich.*
9. Opowiedz teraz o cudzie eucharystycznym w Lanciano:

Za pierwszy cud eucharystyczny uważa się wydarzenie, które miało miejsce w VIII wieku w Lanciano we Włoszech. W małym kościółku Świętego Longina (dziś kościół św. Franciszka) pewien mnich bazylikański, który w tym czasie przeżywał kryzys wiary, odprawił Mszę Świętą. W głębi serca wątpił on w prawdziwą obecność Pana Jezusa w Eucharystii. Gdy wypowiadał słowa konsekracji, Hostia fizycznie przemieniła się w skrwawiony fragment ciała ludzkiego, a wino w kielichu zamieniło się w krew.

Relikwie tego cudu eucharystycznego możemy oglądać do dziś w głównym ołtarzu świątyni. Ciało Pańskie znajduje się w srebrnej monstrancji, a Krew – skrzepnięta w pięć nierównych grudek – w kielichu z kryształu górskiego. Nie da się wytłumaczyć, dlaczego jest ich pięć, czyli tyle, ile było ran na ciele Chrystusa. Kilkakrotnie, podczas ważenia grudek krwi, miało miejsce niezwykle zjawisko. Otóż jedna grudka ważyła tyle, co wszystkie razem, a ciężar dwóch był równy ciężarowi trzech. Natomiast waga najmniejszej równała się wadze największej.

Cudowne relikwie były kilkakrotnie poddawane badaniom naukowym (z zakresu anatomii, histologii, patologii, chemii i mikroskopii klinicznej). Dowiodły one, że zarówno cudowne Ciało, jak i Krew mają pochodzenie ludzkie i wspólną grupę krwi – AB (ta grupa krwi występuje przy wszystkich cudach eucharystycznych). Okazało się też, że zachowana cząstka Ciała jest fragmentem mięśnia sercowego. Relikwie cudu eucharystycznego w Lanciano przetrwały w bardzo dobrym stanie dwanaście wieków, mimo działania różnych czynników atmosferycznych i biologicznych. Nie stwierdzono też żadnych śladów konserwacji czy balsamowania.

POZNAJĘ

10. Powiedz: Chrystus pozostał obecny w swoim Kościele w wyjątkowy sposób – pod znakami chleba i wina. Wiedząc, że opuści uczniów w widzialnej postaci, ofiarował im swoją obecność sakramentalną⁴. Cuda eucharystyczne są nam dane dla umocnienia naszej wiary w rzeczywistą obecność Jezusa pod postaciami chleba i wina.
11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wykonaj działania, wyniki wpisz w kółka, a następnie ułóż liczby w kolejności od najmniejszej do największej. Przypisane liczbom wyrazy utworzą rozwiązanie. Następnie uzupełnij poniższy zapis).

Prawidłowe rozwiązanie: EUCHARYSTIA = NAJŚWIĘTSZY SAKRAMENT = CIAŁO I KREW CHRYSZTUSA POD POSTACIAMI CHLEBA I WINA

12. Jeśli masz taką możliwość, jako utrwalenie i usystematyzowanie dotychczasowych wiadomości możesz wykorzystać film z serii Trzyminutowy Katechizm: Co to jest Eucharystia?
13. Podsumuj: Eucharystyczna obecność Chrystusa zaczyna się w chwili konsekracji. Cały Chrystus jest obecny w każdej postaci eucharystycznej i cały w każdej ich części. W czasie Mszy Świętej naszą wiarę w rzeczywistą obecność Chrystusa pod postaciami chleba i wina wyrażamy m.in. klękając czy skłaniając się głęboko⁵.
14. Powiedz: Chrystus jest obecny w postaciach eucharystycznych nie tylko podczas Mszy Świętej. Spytaj: Kiedy jeszcze spotykamy się z Eucharystycz-

⁴ Por. KKK 1380.

⁵ KKK 1377, 1378.

nym Chrystusem? Dodaj: *Poznacie odpowiedź na to pytanie, rozwiązując ćwiczenie 3 w podręczniku (Posługując się kodem, rozszyfruj hasła).*

Prawidłowe rozwiązanie:

Hasło 1: Tabernakulum

Hasło 2: Monstrancja

15. Zapytaj:

- Co to jest tabernakulum? (z łac. namiot, mieszkanie; miejsce przechowywania Najświętszego Sakramentu, wykonane z trwałych materiałów ognioodpornych z dodatkowymi zabezpieczeniami, aby Najświętszy Sakrament był dobrze chroniony)
- Co to jest monstrancja? (z łac. *monstrare* = pokazywać; naczynie liturgiczne służące do wystawiania Najświętszego Sakramentu)

16. Powiedz: *Poza Mszą Świętą Chrystus jest obecny w tabernakulum, gdzie przechowywane są konsekrowane Hostie oraz podczas wystawienia Najświętszego Sakramentu w monstrancji do publicznej adoracji⁶.*

17. Wyjaśnij: *Adoracja to uwielbienie, oddawanie czci Bogu. Adoracja jest jednym z najpiękniejszych sposobów modlitwy. To czas spędzony z Jezusem ukrytym w Eucharystii. Zazwyczaj w trakcie adoracji Najświętszy Sakrament jest wystawiony w monstrancji. Jednak adorujemy też Jezusa obecnego w tabernakulum.*

18. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie tekstu biblijnego z tej części podręcznika.

*Przyjdźcie, radośnie śpiewajmy Panu,
wznośmy okrzyki na cześć Opoki naszego zbawienia,
przystąpmy z dziękczynieniem przed Jego oblicze,
radośnie śpiewajmy Mu pieśni!
Albowiem Pan jest wielkim Bogiem
i wielkim Królem ponad wszystkimi bogami. (...)
Wejdźcie, padnijmy na twarze, uwielbiajmy,
zegnijmy kolana przed Panem, który nas stworzył.
(Ps 95,1–3.6)*

⁶ Por. KKK 1378.

Skomentuj: *Ten psalm, jak również wiele innych, pokazuje nam, jak możemy wielbić Boga.*

19. Teraz, jeśli masz taką możliwość, możesz zaprezentować film o adoracji *Adoremus. Pozwólcie dzieciom*. Obejrzyjcie fragment od początku do 2:46. Powiedz, że uczniowie mają się skupić, by po projekcji móc odpowiedzieć na dwa pytania: *Dlaczego chcecie adorować Jezusa?* oraz *Jak rozumiecie słowo „adoracja”?*

- *Dlaczego chcecie adorować Jezusa? (czas do 2:07) – Pan Jezus nas kocha, czeka na nas, chce, żebyśmy do Niego przychodzili, mamy taką potrzebę, żeby się z Nim spotykać, im bardziej patrzymy na Pana Jezusa, tym bardziej się do Niego zbliżamy i jesteśmy do Niego bardziej podobni, bo Pan Jezus jest naszym Przyjacielem.*
- *Jak rozumiecie słowo „adoracja”? (czas od 2:07 do 2:46) – uwielbianie Pana Jezusa, modlitwa, rozmowa z Nim, wpatrywanie się w Pana Jezusa z miłością tak, jak On na nas patrzy, spotkanie z Jezusem w Najświętszym Sakramencie.*

Jeśli nie masz możliwości wyświetlenia filmu, możesz krótko skomentować na podstawie odpowiedzi w nawiasach.

ODPOWIADAM

20. Poproś o odczytanie fragmentu *Youcat dla dzieci* z tej części podręcznika. Powiedz: *To rada dla każdej i każdego z was.*

Wielbić Boga to mówić: tylko Ty jesteś Święty, tylko Ty jesteś Panem, tylko Ty jesteś Najwyższy. Nikogo innego nie można wielbić, ani Maryi, ani świętych; jedynie Boga mamy traktować jak Boga⁷.

MODLĘ SIĘ

21. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Ułóż krótką modlitwę uwielbienia Boga, w której podziękujesz za Jego obecność w Eucharystii*).
22. Pomódlcie się słowami modlitw napisanych przez uczniów – kilkoro z nich może odczytać swoje modlitwy.

⁷ *Youcat dla dzieci*, 142.

SENS I SKUTKI SAKRAMENTU POKUTY

CEL GŁÓWNY: Przekazanie uczniom prawdy, że sakrament pokuty wyzwala i przywraca relacje z Bogiem i ludźmi.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, na czym polega nawrócenie;
- rozróżnia grzechy ciężkie od lekkich;
- przytacza warunki sakramentu pokuty.

POSTAWY: Uczeń przystępuje do sakramentu pokuty i pojednania, uznając, że to spotkanie z miłosiernym Ojcem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, film, wysłuchanie świadectwa, grafonotatka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film *Spadające talerze*¹, 1 odcinek podcastu Aleksandry Kisiel *świadectwo*², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się słowami modlitwy *Ojciec nasz*.

ODKRYWAM

2. Spytaj, jak jeszcze nazywa się modlitwę, którą się pomodliliście (*Modlitwa Pańska*). Powiedz: *Słowa tej modlitwy powtarzamy na każdej Mszy Świętej. Czy wypowiadając je, skupiacie się na ich znaczeniu? Do czego wzywa nas fragment „i odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym*

¹ Film jest dostępny w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=4WMe11hxFSE> (4:07). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Podcast jest dostępny pod linkiem: https://www.spreaker.com/user/kisielovaola/01-start-swiadectwo_3 (18:11).

winowajcom”? Porozmawiajcie chwilę na ten temat. Podsumuj, że to wezwanie do pojednania i przebaczenia.

3. Powiedz: *Umiejętność wybaczenia oraz przyznawania się do trudów i porażek jest bardzo trudna, a zarazem niezwykle potrzebna. Powinniśmy wybaczać nie tylko innym, ale również sobie.*

4. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl teraz film *Spadające talerze*.

Skomentuj: *Ten film świetnie pokazuje, że każdy z nas czasami się myli i odchodzi od Pana Boga. Dzisiaj poszukamy odpowiedzi na pytanie, gdzie szukać wówczas nadziei.*

SPOTYKAM

5. Teraz poproś uczniów, by przeczytali świadectwo Aleksandry Kisiel, które znajduje się w tej części podręcznika. Możesz też odtworzyć pierwszy odcinek podcastu Aleksandry Kisiel *świadectwo*, jeśli masz taką możliwość.

Razem z moim chłopakiem dużo imprezowaliśmy, handlowaliśmy narkotykami, w końcu wpadliśmy w poważny nałóg. Nie musieliśmy martwić się o pieniądze i chcieliśmy zapchać nimi całą tę pustkę, która nieustannie dawała nam się we znaki. Po co to wszystko? Po co żyjemy, jaki jest sens tego wszystkiego? Czy kiedykolwiek będę szczęśliwa? Tak bardzo obawiałam się tragicznych odpowiedzi na te pytania... Było coraz gorzej. W końcu rozstał się, a gdy myślałam, że zostałam zupełnie sama i nikt mi już nie pomoże, weszłam do przypadkowego kościoła i poszłam do spowiedzi. To było dziwne, bo od dłuższego czasu nie chodziłam na mszę i tamtego dnia też nie miałam tego w planach.

Ta decyzja zmieniła w moim życiu wszystko. Wieczorem, gdy byłam sama, po raz pierwszy odezwałam się do Boga z wiarą i nadzieją, że spowiedź dała mi czystą kartę, że Bóg naprawdę wybaczył mi moje grzechy i mogę zacząć wszystko od nowa. Poczułam wtedy niezwykły pokój w sercu i pewność, że Jezus umarł na krzyżu za każdy mój grzech. Nadal nie wiedziałam jednak, po co żyję. I wtedy po raz pierwszy w życiu usłyszałam Jego głos, który zapewnił mnie, że to On od teraz będzie sensem mojego życia, że ułoży wszystko od nowa i odbuduje moje relacje, moje talenty i pasje. Byłam w szoku. Nie wiedziałam, jak to możliwe, ale niedługo po tym wydarzeniu spotkałam się ze znajomym, który (jak się wtedy okazało) od lat modlił się o moje nawróce-

nie. Całe moje życie wywróciło się do góry nogami! I bardzo dobrze! Bóg wypełnił każdą obietnicę, którą usłyszałam tamtego dnia. Jestem szczęśliwa, nie czuję lęku ani pustki. Mam Boga, który jest wszechmogący, który uwolnił mnie z nałogu i prowadzi każdego dnia, a przede wszystkim jest zawsze blisko – w Eucharystii. A gdy czasem zdarzy mi się „potknąć”, wiem, że czeka na mnie w sakramencie pokuty i jest gotów wybaczyć mi każdy mój grzech... Bo przecież oddał swoje życie, abym mogła żyć.

6. Skomentuj: *Ta piękna historia wydarzyła się naprawdę kilka lat temu. Ola mieszka w Krakowie, ma męża, kończy studia i jest szczęśliwa, bo żyje blisko Boga. Cieszę się, że mogliśmy ją poznać i mam nadzieję, że jej świadectwo uświadomiło wam, że sakrament pokuty naprawdę leczy i przynosi pokój.*

POZNAJĘ

7. Powiedz: *W Ewangelii możemy znaleźć wiele przykładów nawróceń. Dziś poznamy historię Zacheusza.*
8. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Potem wszedł do Jerycha i przechodził przez miasto. A pewien człowiek, imieniem Zacheusz, który był zwierzchnikiem celników i był bardzo bogaty, chciał koniecznie zobaczyć Jezusa, któż to jest, ale sam nie mógł z powodu tłumu, gdyż był niskiego wzrostu. Pobiegł więc naprzód i wspiął się na sykomorę, aby móc Go ujrzeć, tamtędy bowiem miał przechodzić. Gdy Jezus przyszedł na to miejsce, spojrzał w górę i rzekł do niego: „Zacheuszu, zejdź prędko, albowiem dziś muszę się zatrzymać w twoim domu”. Zszedł więc z pośpiechem i przyjął Go rozradowany. A wszyscy, widząc to, szemrali: „Do grzesznika poszedł w gościnę”. Lecz Zacheusz stanął i rzekł do Pana: „Panie, oto połowę mego majątku daję ubogim, a jeśli kogoś w czymś skrzywdziłem, zwracam poczwórnienie”. Na to Jezus rzekł do niego: „Dziś zbawienie stało się udziałem tego domu, gdyż i on jest synem Abrahama. Albowiem Syn Człowieczy przyszedł odszukać i zbawić to, co zginęło”. (Łk 19,1–10)

9. Zapytaj uczniów:

- Kim był Zacheusz? (celnikiem, czyli pobierał podatki)
Wyjaśnij, że celnik to ktoś, kto pobierał podatki. Celnicy często oszukiwali innych.
- Co takiego wydarzyło się w życiu Zacheusza, że zmienił swoje postępowanie? (spotkał Jezusa, który zatrzymał się w jego domu)

10. Powiedz: *Zacheusz był z zawodu celnikiem (pobierał podatki) i często oszukiwał ludzi, jednak gdy spotkał Jezusa, postanowił zmienić swoje życie. Jedno spojrzenie Nauczyciela zupełnie go odmieniło. Zacheusz nawrócił się i obiecał, że wynagrodzi swoje przewinienia tym, których skrzywdził.*

ODPOWIADAM

11. Teraz krótko podsumuj: *Historie Oli i Zacheusza pokazują nam, że, kiedy ktoś spotyka Jezusa, jego życie zmienia się na lepsze. Każdy sakrament pokuty jest właśnie takim spotkaniem z Jezusem – to największy sens tego sakramentu.*
12. Kontynuuj: *Często boimy się sakramentu pokuty i unikamy go, bo nie umiemy się do niego dobrze przygotować. Może nam w tym pomóc rachunek sumienia. Zanim omówimy warunki dobrej spowiedzi, powiemy sobie, czym wyróżniają się grzechy lekkie, a czym ciężkie.*
13. Powiedz: *Grzech lekki to małe zło, które przydarza się, kiedy nie postępujemy z miłością. Grzechem lekkim jest drobne kłamstwo, małe nieposłuszeństwo, złość. Grzech ciężki to duże zło – popełniamy go, gdy wiemy, że coś jest złe, a mimo to nie rezygnujemy i robimy to specjalnie³.*
14. Omów warunki dobrej spowiedzi, korzystając z tekstu z podręcznika.
- *Rachunek sumienia – to okazja, by podziękować Bogu za doświadczone w ostatnim czasie dobro, a także zastanowić się nad tym, co zrobiło się źle oraz co się zaniedbało.*
 - *Żal za grzechy – kiedy uświadomisz sobie własne słabości, szczerze za nie żałuj.*
 - *Mocne postanowienie poprawy – w tym momencie spróbuj pomyśleć nad tym, co chcesz przepracować, by zmienić swoje postępowanie na lepsze.*
 - *Szczerza spowiedź – to wyznanie grzechów.*
 - *Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu – to czas na odmówienie pokuty, którą usłyszałeś od księdza (to może być modlitwa lub jakieś inne zadanie, np. dobry uczynek dla osoby, której sprawiłeś przykrość).*
15. Teraz podziel klasę na pięć grup. Każdemu zespołowi przydziel inny warunek dobrej spowiedzi. Uczniowie mają zilustrować wylosowany

³ Por. *Youcat dla dzieci*, 81.

warunek (gafonotatka). Na koniec zespoły omawiają efekty na forum klasy. Uczniowie wykonują notatki graficzne w ćwiczeniu 3 w podręczniku (*Zaprojektuj znaki graficzne do poszczególnych warunków sakramentu pokuty*).

UTRWALAM

16. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 1 i ćwiczenie 2 (mogą to zrobić w grupach)

Ćwiczenie 1: *Jeszcze raz przeczytaj historię nawrócenia Oli i wybierz jedno zdanie, które szczególnie cię poruszyło. Zapisz je w ramce.*

Ćwiczenie 2: *Przypomnij sobie przypowieść o synu marnotrawnym. Do opisów przyporządkuj warunki dobrej spowiedzi i zapisz je w nawiasach.*

Prawidłowe rozwiązanie:

Syn marnotrawny stracił majątek ojca i stał się nędzarzem. Zaczął paść świnie. Zdał sobie sprawę, że postąpił źle. Zaczął nad tym rozmyślać. (RACHUNEK SUMIENIA)

Syn marnotrawny szczerze żałował tego, co zrobił. (ŻAL ZA GRZECHY)

Syn postanowił zmienić swoje życie i wrócić do domu, a tam wiernie służyć ojcu – choćby jako najemnik. (MOCNE POSTANOWIENIE POPRAWY)

Syn marnotrawny wrócił do domu i szczerze przyznał się, że zgrzeszył. (SPOWIEDŹ SZCZERA)

Syn marnotrawny był gotów ponieść konsekwencje swojego postępowania. W rozmowie z ojcem przyznał, że źle postąpił i nie jest już godzien nazywać się jego synem. (ZADOŚĆUCZYNIENIE PANU BOGU I BLIŹNIEMU)

Ojciec przebaczył swojemu synowi, zaczęli bawić się i weselić.

MODLĘ SIĘ

17. Pomódlcie się na koniec słowami Psalmu 131. Odczytajcie na głos pierwsze cztery wersy fragmentu z podręcznika:

*Panie, moje serce nie jest wyniosłe
i oczy moje nie patrzą z góry.*

*Nie gonię za tym, co wielkie,
albo co przerasta moje siły.*

(Ps 131,1)

43

ZNACZENIE I SKUTKI SAKRAMENTU CHORYCH

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, jakie są znaczenie i skutki sakramentu chorych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- przytacza definicję sakramentu chorych;
- tłumaczy, jaki jest cel sakramentu chorych;
- opisuje, jak udziela się sakramentu chorych;
- wyjaśnia, co to jest wiatyk i kiedy go przyjmujemy.

POSTAWY: Uczeń kształtuje w sobie świadomość, że przyjęcie sakramentu chorych to dar zjednoczenia z Jezusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, słuchanie słowa Bożego, ćwiczenie z odegraniem ról, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst biblijny do odsłuchu¹ (Mk 5,25–34), film z serii Trzyminutowy Katechizm *Co to jest namaszczenie chorych?*², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Możesz zaproponować modlitwę Jana Pawła II³:

*Panie życia i nadziei, jak bardzo wymowne są dziś Twoje słowa!
W Tobie każde ludzkie ograniczenie zostało odkupione i wyzwolone.
Dzięki Tobie niepełnosprawność nie ma w życiu ostatniego słowa. To mi-*

¹ Możesz skorzystać z portalu bibliji.pl albo bibliaaudio.pl.

² Dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=Zvi0rv9JoGo> (2:20). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

³ Cyt. za: Jean Kammerer, *100 modlitw w chorobie i cierpieniu*, Wydawnictwo Esprit, Kraków 2008, s. 131.

łość ma ostatnie słowo, to Twoja miłość nadaje sens życiu. Pomóż nam skierować serca ku Tobie; pozwól nam rozpoznać Twe oblicze, które promienieje w każdej ludzkiej istocie doświadczanej przez próby, trudności i cierpienie.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę o cierpieniu. Spytaj, czy uczniowie chętnie chodzą do dentysty albo na rutynowe badania (pewnie nie). Dopytaj, dlaczego (padnie odpowiedź, że boją się bólu). Powiedz: *Nikt nie lubi bólu. Na szczęście ból związany z rutynowymi wizytami u lekarza mija szybko. Gorszy jest przewlekły, długotrwały ból, który odczuwają ciężko chore osoby.*
3. Spytaj: *Czy cierpienie wiąże się tylko z bólem fizycznym? (nie).* Powiedz: *Można cierpieć nie tylko z powodów zdrowotnych, ale również duchowych czy materialnych. Czasami „ból duszy” jest jeszcze gorszy, bo nie wystarczy wziąć tabletkę, by minął.*
4. Spytaj, która grupa wiekowa jest najbardziej narażona na ból (może paść odpowiedź, że cierpienie dotyczy głównie osób starszych). Powiedz, że tak naprawdę cierpienie może dotknąć osoby w każdym wieku: dzieci, dorosłych, starszych.
5. Powiedz, że dzisiaj porozmawiacie o znaczeniu i skutkach sakramentu chorych, ale najpierw opowiecie sobie o „ojczyźnie” chorych.

SPOTYKAM

6. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem w podręczniku (Lourdes). Skomentuj: *Lourdes to jedno z najświętszych na świecie sanktuariów maryjnych. To nazwa gminy i miasteczka. Tamtejsza okolica nie bez powodu nazywana jest „ojczyzną” chorych – do dzisiaj dochodzi tam do cudownych uzdrowień.*
7. Poproś jednego z uczniów, by przeczytał fragment tekstu z tej części podręcznika zaczynający się od słów „Wszystko zaczęło się”.

Wszystko zaczęło się 11 lutego 1858 roku. Czternastoletniej wówczas Bernadecie Soubirous ukazała się ubrana na białą pani – Matka Boża. Podczas kolejnego spotkania Maryja wskazała dziewczynce miejsce, z którego ta miała napić się wody. Wieść o źródle, które wytrysnęło w grocie, szybko rozeszła się po okolicy. Wkrótce wydarzył się pierwszy cud. Kazimierz Luis

Bouriette w wyniku wypadku przy pracy stracił prawe oko. Żarliwa modlitwa i kilkakrotne obmycie wodą ze źródła spowodowały, że w miejscu wybitego oka pojawiło się... nowe. Od tamtej pory gmina we francuskich Pirenejach jest miejscem pielgrzymek chorych z całego świata. Dokonało się tam ok. trzydzieści tysięcy cudów, z czego udokumentowano sześć tysięcy przypadków, a dwa tysiące uznano za „medycznie niewytłumaczalne”. Kościół potwierdził ponad sześćdziesiąt z nich, bowiem opinia lekarzy o niewytłumaczalności uzdrowienia z naukowego punktu widzenia nie oznacza automatycznego określenia go mianem cudu.

8. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Odpowiedz na pytania).

Prawidłowe rozwiązanie:

- A. Kiedy Bernadecie Soubirous ukazała się po raz pierwszy Matka Boża? – **11 lutego 1858 roku.**
- B. Ile lat miała wówczas dziewczynka? – **14.**
- C. Co stało się podczas kolejnego spotkania? – **Maryja wskazała dziewczynce miejsce, z którego ta miała napić się wody – z grotty wytrysnęło źródło.**
- D. Opisz pierwszy cud związany ze źródłem, które wytrysnęło w grocie. – **Pewien mężczyzna z okolicy, Kazimierz Luis Bouriette, w wyniku wypadku przy pracy stracił prawe oko. Żarliwa modlitwa i kilkakrotne obmycie wodą ze źródła spowodowały, że w miejscu wybitego oka pojawiło się nowe.**
- E. Ile cudów, które wydarzyły się w Lourdes, potwierdził Kościół? – **Ponad 60.**

POZNAJĘ

9. Zaproponuj odsłuchanie słowa Bożego.

A pewna kobieta od dwunastu lat cierpiała na upływ krwi. Wiele wycierpiała od różnych lekarzy i całe swe mienie wydała, a nic jej nie pomogło, lecz miała się jeszcze gorzej. Postąpiła o Jezusie, więc weszła z tyłu między tłum i dotknęła się Jego płaszcza. Mówiła bowiem: „Żebym choć dotknęła Jego płaszcza, a będę zdrowa”. Zaraz też ustał jej krwotok i poczuła w [swym] ciele, że jest uleczona z dolegliwości. A Jezus natychmiast uświadomił sobie, że moc wyszła od Niego. Obrócił się w tłumie i zapytał: „Kto dotknął mojego płaszcza?”. Odpowiedzieli Mu uczniowie:

„Widzisz, że tłum zewsząd Cię ściska, a pytasz: Kto Mnie dotknął”. On jednak rozglądał się, by ujrzeć tę, która to uczyniła. Wtedy kobieta podeszła zalekniona i drżąca, gdyż wiedziała, co się z nią stało, padła przed Nim i wyznała Mu całą prawdę. On zaś rzekł do niej: „Córko, twoja wiara cię ocaliła, idź w pokoju i bądź wolna od swej dolegliwości”.
(Mk 5,25–34)

Skomentuj: Ten fragment Ewangelii św. Mateusza opisuje jeden z wielu przypadków uzdrowień, których dokonał Jezus. Nauczyciel często spotykał się z chorymi, leczył ich, podnosił na duchu i odpuszczał im grzechy. Przyszedł na świat po to, by uzdrowić całego człowieka. Jak to rozumiecie? Wystuchaj kilku odpowiedzi i podsumuj: Jezus chce uzdrowić nas całych, czyli wyzolić nie tylko od cierpienia fizycznego, lecz także duchowego.

ODPOWIADAM

10. Powiedz: Jezus przekazał nam ważne zadanie. Poprosił, byśmy otaczali opieką i modlitwą osoby chore i cierpiące. Księża oraz biskupi mogą udzielać specjalnego sakramentu – jest to namaszczenie chorych.
11. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom krótki film *Co to jest namaszczenie chorych?* z serii Trzyminutowy Katechizm.
12. Poproś o przeczytanie trzech definicji ze słowniczka z tej części podręcznika:

Sakrament chorych – sakrament udzielenia specjalnych łask chrześcijaninowi, który doświadcza choroby lub starości; udziela się go żyjącym. Sakramentu udzielają biskupi i kapłani przez namaszczenie czoła i rąk chorego poświęconym olejem. Namaszczeniu towarzyszy modlitwa kapłana. Każdy wierny może przyjąć ten sakrament kilka razy w życiu.

Skutki sakramentu chorych – przez łaskę sakramentu chory otrzymuje dar głębszego zjednoczenia z męką Chrystusa. Sakrament daje cierpiącemu pocieszenie, pokój i siłę. Przygotowuje go na przejście do domu Ojca.

Wiatyk – Komunia Święta, którą przyjmują osoby kończące swe ziemskie życie. Wiatyk jest zaczątkiem życia wiecznego.

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Jakie pozytywne skutki daje przyjęcie sakramentu chorych? Swoje pomysły wypisz na recepcie*).

Przykładowa odpowiedź: *Przyjęcie sakramentu chorych to dar zjednoczenia z Jezusem. Daje on pocieszenie, wewnętrzny spokój, siłę.*

14. Dodaj: *Istnieją też zakony zajmujące się posługą chorym, np. zakon bonifratrów, który prowadzi szpitale, apteki i poradnie. Organizacją, która w szczególnie sposób zajmuje się opieką nad potrzebującymi, jest Caritas.*
15. Spytaj: *Czy my również możemy jakoś zaangażować się w dzieło pomocy? (pogadanka).* Podsumuj: *Możemy pomagać jako wolontariusze w szpitalach czy hospicjach.*
16. Zaproponuj ćwiczenie z odegraniem ról. Wybierz dwóch chętnych uczniów: jeden z nich będzie grał lekarza, a drugi pacjenta. Wytłumacz im po cichu, na czym polega zadanie: Uczniowie odgrywają scenkę w gabinecie lekarskim. Uczeń grający lekarza przeprowadza wywiad lekarski, czyli pyta, co dolega pacjentowi, i wypisuje mu receptę.
17. Po odegraniu scenki zapytaj:
 - Jak pomógł pacjentowi lekarz? (wypisał mu lekarstwa, zdiagnozował chorobę)
 - Dlaczego to zrobił? (bo chciał mu pomóc, wyleczyć go)
 - Co wyleczy lekarz? (ciało – może przyda się twoja odpowiedź)Konkluzja: *Lekarz leczy tylko ciało, Bóg leczy ciało i duszę.*
18. Zadanie domowe: ćwiczenie 3 w podręczniku (*Przygotuj kartkę z pozdrowieniami dla chorej osoby*).

MODLĘ SIĘ

19. Pomódlcie się za chorych słowami Psalmu 41:

*Szczęśliwy ten, kto myśli o biednym i o nędzarzu,
w dniu nieszczęścia Pan go ocali.
Pan go ustrzeże, zachowa przy życiu,
uczyni szczęśliwym na ziemi
i nie wyda go wściekłości jego wrogów.
Pan go pokrzepi na łożu boleści,
podczas choroby poprawi całe jego postanie.
Ja mówię: „O Panie, zmiłuj się nade mną;
uzdrow mnie, bo zgrzeszyłem przeciw Tobie!”
(Ps 41,2-5)*

SAKRAMENT ŚWIĘCEŃ

44

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, czym jest sakrament kapłaństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- przytacza definicję sakramentu święceń;
- wyjaśnia, z jakich stopni składa się sakrament święceń;
- opisuje, w jaki sposób kapłan wykonuje swoją posługę;
- wymienia skutki sakramentu święceń.

POSTAWY: Uczeń modli się za osoby, które przygotowują się do przyjęcia sakramentu kapłaństwa lub go przyjęły.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę o zdolnościach i o tym, że wszyscy się różnimy. Możesz spytać o talenty uczniów i o to, kim chcą zostać w przyszłości.
3. Powiedz: *Wielokrotnie mówiliśmy już o tym, że Bóg powołuje nas do różnych zadań. Niektórzy rozeznają swoje powołanie w dzieciństwie, inni trochę później – tak naprawdę nie ma to znaczenia. Każdy nabiera w końcu pewności, jak wykorzysta swoje talenty. Warto modlić się do Ducha Świętego, by pomógł nam trafnie to zinterpretować.*
4. Dodaj: *Dzisiaj porozmawiamy o szczególnym powołaniu, jakim jest kapłaństwo.*
5. Poproś, by jeden z uczniów odczytał notkę z tej części podręcznika:

KAPŁANI to mężczyźni, dla których Jezus wyznaczył w Kościele bardzo szczególne zadanie: mają oni nieść Boga ludziom oraz prowadzić ludzi do Boga. Każdy kapłan jest narzędziem w rękach Boga – przez niego działa Jezus. To przez kapłanów Jezus ofiarowuje nam się w Eucharystii, przebacza nam grzechy, namaszcza i umacnia chorych.

SPOTYKAM

6. Powiedz: *Opowiem wam teraz o niezwykłym kapłanie, który żył w XVIII wieku we Francji.*
7. Zaczynij opowiadać, wykorzystując tekst z tej części podręcznika.

Święty Jan Maria Vianney żył na przełomie XVIII i XIX wieku we Francji. Jako dziecko miał trudności z nauką, ale nie przeszkodziło mu to ukończyć seminarium duchownego. Otrzymał święcenia kapłańskie i od razu został wysłany do małej wioski Ars, w której nie było zbyt wielu wiernych – wśród tamtejszych mieszkańców panowała duża obojętność religijna. Kościół był opustoszały i zaniedbany.

Jan Maria Vianney swoim przykładem modlitwy i adoracji Najświętszego Sakramentu oraz postawą pełną dobroci i życzliwości zaczął przyciągać najpierw miejscowych, a potem ludzi z innych części Francji. Wiele godzin spędzał w konfesjonale. Nazywano go nawet „niewolnikiem konfesjonatu”. Bywało, że spowiadał przez kilkanaście godzin dziennie, a nawet nocą. Jest to tym bardziej zdumiewające, że nie był łatwym spowiednikiem. Nie uznawał półśrodków, półstów, częściowego nawrócenia. Wymagał radykalnego zerwania z grzechem i pełnego pojednania. Proboszcz z Ars zmarł 4 sierpnia 1859 roku. Przeżył siedemdziesiąt trzy lata. Został beatyfikowany, a potem kanonizowany. Jest patronem proboszczów.

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Przeczytaj jeszcze raz notkę o Janie Vianney'u i wypisz dwa określenia Świętego, które pojawiły się w tekście*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- A. „niewolnik konfesjonatu”
- B. proboszcz z Ars

POZNAJĘ

9. Poproś o przeczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Idźcie i głoscie: Bliskie już jest królestwo niebieskie. Uzdrawiajcie chorych, wskrzeszajcie umarłych, oczyszczajcie trędowatych, wypędzajcie złe duchy. Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie. Nie zdobywajcie złota ani srebra, ani miedzi do swych trzosów. Nie bierzcie w drogę torby ani dwóch sukien, ani sandałów, ani laski. Wart jest bowiem robotnik swej strawy.

(Mt 10,7-10)

10. Skomentuj: *Wiecie już, że Pan Jezus ustanowił sakrament kapłaństwa w Wielki Czwartek, w przeddzień swojej męki i śmierci. Spożył wtedy z uczniami ostatnią wieczerzę i umył im nogi w geście służby, po czym nakazał im czynić podobnie.*

11. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- Do kogo Jezus posłał apostołów? (do wszystkich)
- Co mają głosić? (że bliskie jest królestwo niebieskie)
- Co mają wziąć ze sobą? (jak najmniej, nic zbędnego)
- Co mają czynić? (uzdrowiać chorych, wskrzeszać umarłych, oczyszczać trędowatych, wypędzać złe duchy)

12. Powiedz: *Jezus posłał apostołów, by nauczali, uzdrawiali i czynili cuda tak jak On. Przygotował ich do tego zadania, dając przykład własnym życiem ukierunkowanym na Ojca. Poprosił uczniów, by nie zatrzymywali darów dla siebie, ale dzielili się z innymi. Ostrzegł ich, by nie zabierali nic, co będzie im przeszkadzać.*

13. Spytaj: *Ilu było apostołów? (dwunastu). Powiedz: Tak, Jezus powołał dwunastu apostołów. Apostołowie wybrani przez Jezusa też ustanawiali swoich pomocników i następców, a ci kolejnych i kolejnych. Tę misję i posłannictwo wypełniają dziś następcy apostołów, czyli biskupi. Oni też mają swoich pomocników. Są nimi kapłani i diakoni.*

14. Poproś, by jeden z uczniów odczytał tekst z ramki z tej części podręcznika.

Sakrament święceń – sakrament, dzięki któremu misja powierzona przez Chrystusa apostołom jest dalej wypełniana w Kościele. Sakrament święceń udzielany jest podczas obrzędu konsekracji. Ten akt sakramentalny napełnia człowieka darem Ducha Świętego, który pozwala wykonywać zadania w imię i z mocy Chrystusa. **Stopnie sakramentu święceń** to diakonat, prezbiterat (kapłaństwo) i episkopat (biskupstwo).

ODPOWIADAM

15. Poproś, by uczniowie zwrócili uwagę na zdjęcia w tej części podręcznika. Od razu poleć wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Nad strzałkami napisz, z jakich trzech stopni składa się sakrament święceń. Pamiętaj o odpowiedniej hierarchii. Wypisz przykłady posług, które mogą wykonywać diakoni, księża i biskupi*). Dodaj, że uczniowie mają wykonać na razie pierwsze polecenie.

Prawidłowe rozwiązanie:

DIAKONAT

PREZBITERAT

EPISKOPAT

16. Opowiedz krótko o każdym z tych stopni. Za każdym razem rób przerwę – w tym czasie uczniowie wypisują przykładowe posługi w ćwiczeniu 2.

*Diakonat to pierwszy stopień sakramentu święceń. Diakon pomaga księżom i biskupowi. Do posług, które może wykonywać, należą m.in. udzielanie chrztu, błogosławienie małżeństw, czytanie czytań biblijnych i Ewangelii, głoszenie kazań, rozdawanie Komunii Świętej czy prowadzenie pogrzebów. **(chwila dla uczniów)** Prezbiterat to drugi stopień sakramentu święceń. Na ogół nie używa się słowa „prezbiter”, ale „ksiądz” lub „kapłan”. Mogą oni wykonywać te same posługi, co diakoni. Ponadto w przeciwieństwie do diakonów mogą odprawiać Mszę Świętą, a także udzielać sakramentu pokuty i namaszczenia chorych. **(chwila dla uczniów)** Episkopat to trzeci stopień sakramentu święceń. Stanowi on pełnię kapłaństwa. Jedyne biskupi mogą udzielać sakramentu święceń oraz są zwyczajnymi szafarzami sakramentu bierzmowania. Wyznaczają oni zadania podlegającym im księżom. **(chwila dla uczniów)***

Przykładowe posługi, które mogą wypisać uczniowie:

DIAKONAT – diakon – czyta i głosi słowo Boże, udziela chrztu, błogosławi małżeństwa, prowadzi pogrzeby, rozdaje Komunię Świętą.

PREZBITERAT – prezbiter, ksiądz, kapłan – sprawuje sakrament pokuty i namaszczenia chorych, może odprawiać Mszę Świętą.

EPISKOPAT – biskup – kieruje częścią Kościoła, wyświęca księży i wyznacza im zadania. Jest zwyczajnym szafarzem sakramentu bierzmowania.

17. W ramach podsumowania poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Uzupełnij zdania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Misję i posłannictwo Jezusa wypełniają dziś następcy apostołów, czyli **biskupi**. Oni też mają swoich pomocników, którymi są **kapłani i diakoni**. Sakramentem posługi apostoelskiej jest sakrament **święceń**. Podczas aktu sakramentalnego wylewa się łaska **Ducha Świętego**. Sakrament uzdalnia wyświęconego do wypełniania potrójnej funkcji: **kapłana, proroka i króla** na wzór Chrystusa.

18. Propozycja zadania domowego dla chętnych: *Przeprowadź krótki wywiad z kapłanem z twojej parafii. Spytaj go, dlaczego wybrał drogę powołania. Za wykonanie zadania można przyznać plusy, a nawet oceny.*

MODLĘ SIĘ

19. Pomódlcie się Psalmem 110.

Wyroczenia Boga dla Pana mego:

*„Siądź po mojej prawicy,
aż Twych wrogów położę
jako podnózek pod Twoje stopy”.*

Twoje potężne berło

niech Pan rozciągnie z Syjonu:

„Panuj wśród swych nieprzyjaciół!”.

Przy Tobie panowanie

w dniu Twej potęgi (...).

Pan przysiągł

i nie pożałuje:

*„Tyś Kapłanem na wieki
na wzór Melchizedeka”.*

(Ps 110,1-4)

45

SAKRAMENT MAŁŻEŃSTWA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, czym jest sakrament małżeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- podaje definicję sakramentu małżeństwa;
- wyjaśnia, jaki jest zamysł Boży wobec kobiety i mężczyzny;
- omawia, jakie są skutki i cele sakramentu małżeństwa;
- tłumaczy, że małżeństwo sakramentalne jest małą wspólnotą Kościoła.

POSTAWY: Uczeń modli się w intencji małżonków.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, słuchanie słowa Bożego, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst biblijny do odsłuchu¹ (Mk 10,2–9), film z serii „Przepis na Rodzinę”², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj, czy któryś z uczniów był ostatnio na jakimś ślubie. Zacznij pogadankę na ten temat. Dopytaj:
 - Z czym kojarzy wam się ślub? (piękna uroczystość, piękny śpiew, suknia panny młodej, kwiaty, życzenia, zabawa, jedzenie)
 - Jak myślicie, co jest tego dnia najważniejsze? (swobodne wypowiedzi)

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

² Odcinek 1: *Monika i Marcin Gomułkowie*, film jest dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=chepCwHd9Jw> (15:27). Warto przygotować wybrany fragment przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

3. Podsumuj: *Kiedy myślimy o ślubie, wyobrażamy sobie same cudowności: kwiaty, tłum gości, jedzenie, pierwszy taniec... Najważniejsze jest jednak to, co wydarza się w kościele. To tam dwoje ludzi ślubuje sobie przed Bogiem miłość, wierność i uczciwość małżeńską oraz że nie opuszczą siebie aż do śmierci. Bóg ich błogosławi i łączy ze swoją Miłością.*
4. Zapytaj: *Jak myślicie, co to znaczy, że chrześcijańskie małżeństwo jest związkiem trzech osób: kobiety, mężczyzny i Boga? (Bóg dopełnia miłość małżonków, ich ziemską miłość uzupełnia o swoją boską, doskonałą Miłość).*
5. Jeśli masz taką możliwość, włącz fragment filmu z serii „Przepis na rodzinę”, w którym wypowiadają się Monika i Marcin Gomułkowie.
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wypisz cechy, którymi powinni się wyróżniać dobry mąż i dobra żona*).

Przykładowa odpowiedź:

Dobra żona powinna być: kochana, troskliwa, dobra, odpowiedzialna, mądra, zaradna, uczciwa, zapobiegliwa, czuła.

Dobry mąż powinien być: odpowiedzialny, zaradny, zaangażowany, troskliwy, opiekuńczy.

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Przeczytaj cytaty Tommasza à Kempisa i wypisz wszystkie cechy miłości, które wymienia autor*).
Cytat: *Wielka to rzecz miłość, wielkie dobro, ona czyni lekkim to, co ciężkie, i spokojnie znosi wszelkie niepokoje. (...) Nic łagodniejszego od miłości, nic silniejszego, nic wyższego, nic ogromniejszego, nic szczęśliwszego, nic pełniejszego i lepszego w niebie i na ziemi, bo miłość wywodzi się z Boga i dlatego tylko w Bogu może spoczywać wzniesiona ponad całe stworzenie.*

Przykładowa odpowiedź:

Miłość to wielkie dobro; to ona czyni lekkim to, co ciężkie (upraszcza wiele trudnych spraw); jest spokojna podczas niepokoju; jest łagodna; silna; najważniejsza; ogromna; pełna; najlepsza w niebie i na ziemi; wychodzi od Boga i tylko w Bogu może się udoskonalać.

SPOTYKAM

8. Zapytaj uczniów, czy znają jakieś małżeństwa, które mogłyby być wzorem dla innych par małżeńskich (pogadanka). Spytaj: *Po co brać ślub? (żeby zawsze być razem, żeby być za siebie odpowiedzialnym itd.).*

Skomentuj: *Sakrament małżeństwa udziela małżonkom łaski, by mogli osiągnąć świętość w życiu małżeńskim oraz przyjąć dzieci i wychować je.*

9. Dodaj: *Powiedzieliśmy sobie, jakie są skutki zawarcia sakramentu małżeństwa. Teraz powiemy sobie, czym jest sam sakrament.*

10. Poproś o przeczytanie definicji z tej części podręcznika.

Sakrament małżeństwa łączy mężczyznę i kobietę w nierozdzielny związek i udziela im łask potrzebnych do wypełnienia obowiązków małżeńskich oraz rodzicielskich. Wymaga świadomej zgody dwóch osób. Powinien być zawierany publicznie, podczas Mszy Świętej, w obecności kapłana i świadków.

11. Dopowiedz: *Osoby, które decydują się wziąć ślub, podejmują decyzję, że chcą być ze sobą przez całe życie. Przysięgają sobie miłość, wierność i uczciwość małżeńską – czynią to przed Bogiem, Kościołem i w obecności świadków, czyli zaproszonych gości. Sam akt zawarcia małżeństwa wygląda tak, że narzeczeni stają przed kapłanem, zwróceni do siebie. Wypowiadają wówczas słowa przysięgi.*

12. W tym momencie poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij słowa przysięgi małżeńskiej i odpowiedz na pytanie*). Powiedz, że pytaniem zajmiecie się za chwilę.

„Ja, (imię), **biorę** ciebie, (imię), za żonę/męża i **ślubuję** ci **miłość**, wierność i **uczciwość** małżeńską oraz że cię nie **opuszczę** aż do **śmierci**”.

13. Kontynuuj: *Po złożeniu przysięgi narzeczeni nakładają sobie nawzajem obrączki, które są znakiem ich miłości. W tym momencie Bóg dopełnia ich uczucie swą boską, doskonałą Miłością. Para, która zawiera sakramentalny związek, zaprasza do swojej rodziny Boga. Dlatego powiedzieliśmy sobie, że małżeństwo to związek trzech osób: kobiety, mężczyzny i Boga.*

14. Powiedz, że uczniowie mogą teraz odpowiedzieć na pytanie z ćwiczenia 2.

Prawidłowa odpowiedź:

Co jest znakiem miłości i wierności małżonków? **OBRĄCZKI**

15. Opowiedz krótko o małżeństwie Zelii i Ludwika Martin – rodziców Świętej Teresy z Lisieux. Wykorzystaj tekst z podręcznika: *Zelia i Ludwik Martin byli rodzicami Świętej Teresy z Lisieux. Żyli w XIX wieku. Ludwik był zegarmistrzem, Zelia miała mały zakład wyrobu koronek. Oboje*

byli bardzo pobożni i zaangażowani w dobroczynność. W tym duchu wychowywali swoje dzieci, których mieli dziewięcioro (czworo z nich zmarło w dzieciństwie). Ich codzienność wyróżniało życie Bogiem, choć zmagali się z wieloma kłopotami: mieli problemy finansowe oraz zawodowe. Zelia zmarła, kiedy Tereska miała cztery lata. Ojciec sam wychowywał pięć córek. Kluczem do świętości państwa Martin było zwykłe, chrześcijańskie życie, wypełnione codziennymi obowiązkami i przyjmowaniem woli Bożej. Przykład życia rodziców Świętej Teresy z Lisieux to wzór dla wszystkich małżeństw i rodzin katolickich.

POZNAJĘ

16. Zaproponuj odsłuchanie tekstu biblijnego.

I przystąpili do Niego faryzeusze, a chcąc Go wystawić na próbę, pytali Go, czy wolno mężowi oddalić żonę. Odpowiadając, zapytał ich: „Co wam przykazał Mojżesz?”. Oni rzekli: „Mojżesz pozwolił napisać list rozwodowy i oddalić”. Wówczas Jezus rzekł do nich: „Przez wzgląd na zażarcia serc waszych napisał wam to przykazanie. Lecz na początku stworzenia Bóg stworzył ich jako mężczyznę i kobietę: dlatego opuści człowiek ojca swego i matkę i złączy się ze swoją żoną, i będą oboje jednym ciałem. A tak już nie są dwojgiem, lecz jednym ciałem. Co więc Bóg złączył, tego niech człowiek nie rozdziela”.
(Mk 10,2–9).

Spytaj:

- Jakie było prawo Mojżesza wobec kobiety? (Mojżesz zezwalała oddalać żonę)
- Jakie prawo wprowadził Jezus? (nierozzerwalności: co Bóg złączył, człowiek niech nie rozdziela)
- Co Bóg powiedział do mężczyzny i kobiety, kiedy byli w raju? („Mężczyzna opuści swoich rodziców i złączy się ze swoją żoną, by stworzyć jedno ciało”)

17. Podsumuj: Jezus w tym krótkim fragmencie mówi o tym, jak ważna jest nierozzerwalność małżeństwa. Doskonale wiedział, że Żydzi chcą go wystawić na próbę i szukają usprawiedliwienia dla swojego postępowania, ale nie dał się zbić z tropu.

18. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Jak myślisz, dlaczego Jezus podkreślał nierozzerwalność małżeństwa?).

Prawidłowa odpowiedź:

Jezus nie chciał odbierać nam wolności, ale chciał podkreślić, że ludzie powinni podejmować decyzję o ślubie odpowiedzialnie i świadomie.

19. Dodaj: *Małżeństwo i założona przez nie rodzina stanowi główny filar społeczeństwa, małą wspólnotą Kościoła.*

ODPOWIADAM

20. Podsumuj: *Bóg nie stoi na przeszkodzie ludzkiej miłości, wręcz przeciwnie: wnosi w nią swą boską Miłość. Kiedy narzeczeni zawierają sakramentalne małżeństwo, zapraszają do związku Boga. Jeśli naprawdę tego chcą, On jest z nimi zawsze i wszędzie.*
21. Zaproponuj ćwiczenie 5 w podręczniku (Wymyśl i zapisz własną modlitwę o dobrą żonę lub dobrego męża. Pomódl się nią wieczorem).

Przykładowa modlitwa:

Panie Boże, bardzo proszę Cię o dobrą żonę / dobrego męża. Proszę, by był dobry jak Józef / dobra jak Maryja. Opiekuj się nim / nią i mną, byśmy spotkali się i pokochali. Amen.

MODLĘ SIĘ

22. Pomódlcie się na koniec:

Głos mojego ukochanego! Oto on! Oto nadchodzi!

Biegnie przez góry, skacze po pagórkach.

Umiłowany mój podobny do gazeli, do młodego jelenia.

*Oto stoi za naszym murem, patrzy przez okno,
zagląda przez kraty.*

Miły mój odzywa się i mówi do mnie:

„Powstań, przyjaciółko ma, piękna ma, i pójdz!”

Bo oto minęła już zima, deszcz ustał i przeszedł.

Na ziemi widać już kwiaty, nadszedł czas przycinania drzew. (...)

Mój miły jest mój, a ja jestem jego.

(Pnp 2,8–12.16)

KOŚCIÓŁ MISTYCZNYM CIAŁEM CHRYSSTUSA I WSPÓLNOTĄ WIERNYCH

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, że Kościół jest mistycznym Ciałem Chrystusa i wspólnotą wiernych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- uzasadnia, że Kościół jest mistycznym Ciałem Chrystusa;
- wyjaśnia, że głową Kościoła jest Chrystus;
- wnioskuje, że Kościół jest wspólnotą wiernych.

POSTAWA: Uczeń modli się we wspólnocie wiernych, pogłębiając więź z Jezusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, indywidualna praca plastyczna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - Z czego składa się ludzkie ciało? (części, organów, narządów, kości)
 - Za co odpowiadają poszczególne narządy? (za pracę całego organizmu)
 - Do czego są niezbędne? (do życia, wykonywania czynności)
3. Podsumuj: *Ciało ludzkie, choć składa się z różnych części, tworzy jeden organizm. Podobnie jest z Kościołem, którego głową jest Chrystus. Tak jak ciało ma wiele członków, ale jest jednym organizmem, tak Kościół składa się*

z wielu kościołów partykularnych, ale razem stanowią one jedno mistyczne Ciało Jezusa.

4. Dodaj: *Użyłam / użyłem trudnego słowa. Kościół partykularny to inaczej diecezja lub archidiecezja. Taki lokalny kościół stanowią ochrzczeni wierni, którym przewodniczy biskup.*

SPOTYKAM

5. Zapytaj uczniów, czym jest wspólnota i co ją charakteryzuje (pogadanka). Wytłumacz, że jedną ze wspólnot budujących Kościół jest parafia. Na całym świecie jest ich mnóstwo. Poszczególne parafie zlokalizowane w bliskim sąsiedztwie tworzą dekanaty, a te składają się na diecezje, którym przewodniczą biskupi, i archidiecezje.
6. Powiedz: *To w parafiach odbywa się znane wam kościelne życie. Udzielane są w nich sakramenty, odbywają się chrzty, sprawowana jest Eucharystia i głoszone jest słowo Boże.*
7. Spytaj, czy w parafii wszyscy są anonimowi (nie). Dodaj: *Parafia to rodzaj wspólnoty, w której ludzie troszczą się o siebie nawzajem. Otacza się tu opieką każdą grupę społeczną: zarówno dzieci, jak też osoby starsze, chore i potrzebujące.*
8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Zaprojektuj plakat zapraszający do aktywności w jednej ze wspólnot działających w twojej parafii.*) Jest to indywidualna praca plastyczna.

POZNAJĘ

9. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Podobnie jak jedno jest ciało, choć składa się z wielu członków, a wszystkie członki ciała, mimo iż są liczne, stanowią jedno ciało, tak też jest i z Chrystusem. Wszyscy bowiem w jednym Duchu zostaliśmy ochrzczeni, [aby stanowić] jedno Ciało: czy to Żydzi, czy Grecy, czy to niewolnicy, czy wolni. Wszyscy też zostaliśmy napojeni jednym Duchem. Ciało bowiem to nie jeden członek, lecz liczne [członki]. Jeśliby noga powiedziała: „Ponieważ nie jestem ręką, nie należę do ciała” – czy wskutek tego rzeczywiście nie należy do ciała? (...) Lecz Bóg, tak jak chciał, stworzył [różne] członki rozmieszczając każdy z nich w ciele. Gdyby całość była jednym członkiem, gdzież byłoby ciało? Tymczasem są wprawdzie liczne

członki, ale jedno ciało. Wy przeto jesteście Ciałem Chrystusa i poszczególnymi [Jego] członkami. (1 Kor 12,12–16.18–20.27)

10. Powiedz, że tak jak powiedzieliście sobie na początku lekcji, ciało ludzkie składa się z członków. Zaczynij rozmowę kierowaną:
 - Co łączy wierzących w Chrystusa? (wszyscy zostali ochrzczeni w jednym Duchu)
 - Dlaczego stanowimy jedno ciało Chrystusa? (bo zostaliśmy napojeni Duchem Świętym)
11. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Kościół został założony przez Jezusa Chrystusa na fundamencie apostołów, liczy więc ponad dwa tysiące lat. Jest wspólnotą duchową ludzi wierzących w Chrystusa i mieszkających w różnych częściach świata, na różnych kontynentach. Do Kościoła należą wszyscy ochrzczeni: nawet ci, którzy odeszli już z tego świata, święci oraz błogostawieni i inni, których nie znamy. To ogromna rzesza ludzi.*
12. Powiedz: *Ta wspólnota założona przez Chrystusa – do której wszyscy należymy – bywa nazywana mistycznym Ciałem Chrystusa. Co to znaczy? Że wszyscy ochrzczeni powiązani są z Chrystusem i między sobą. Umocnieniem nierozzerwalnych więzi między Jezusem a nami są sakramenty chrztu i Eucharystii.*
13. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 3 w podręczniku (*Napisz, co to znaczy, że Jezus jest głową Kościoła*).

Przykładowa odpowiedź:

Jezus jest głową Kościoła, ponieważ to on założył wspólnotę wierzących i stoi na jej czele. Wszyscy jesteśmy powiązani między sobą i z Chrystusem. Łączą nas nierozzerwane więzi. Tak samo jest z ciałem, które również powiązane jest z głową.

ODPOWIADAM

14. Poproś, by jeden z uczniów odczytał fragment encykliki papieża Piusa XII. Wyjaśnij, że encyklika to rodzaj dokumentu, którego autorem jest papież.

Duch ożywia wspólnotę chrześcijańską, sprawia, że członki Kościoła żyją. Chrystus zespala Kościół i utrzymuje w łączności z Nim. (...) Jak nerwy wychodzą z głowy i rozchodzą się do wszystkich narządów naszego

ciała, dając im możliwość życia i ruchu, tak też Zbawiciel nasz wprowadza w Kościół swą siłę i moc, sprawiając nimi, iż wierni jego poznają rzeczy Boże jaśniej i dążą do nich goręcej. Z tego to pochodzą i spływają na ciało Kościoła wszystkie światła, oświecające wiernych, i wszystkie łaski, które czynią ich świętymi, jak i On jest świętym¹.

15. Powiedz, że to najlepsze podsumowanie dzisiejszej katechezy. Dodaj: *Kościół nie jest tylko wspólnotą ludzi, która gromadzi się wokół Chrystusa. To coś więcej: jednoczymy się z Nim w Jego Ciele. Trwamy w Panu, jeśli słuchamy słowa Bożego i przystępujemy do sakramentów. On trwa w nas, jeśli jesteśmy Jego świątynią, jeśli dobrze postępujemy, a nasze serca są pełne miłości.*
16. W ramach podsumowania poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij zdania. W nawiasach podano liczbę słów, które należy wpisać w puste pola*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Wspólnota założona przez Chrystusa to **Mistyczne Ciało Chrystusa** (3). Skupia ona wszystkich **ochrzczonych** (1). Są oni powiązani między sobą, a także z **Chrystusem** (1). Więzy łączące wierzących z Chrystusem są **nierozzerwalne** (1) – dzieje się tak za sprawą sakramentów **chrztu i Eucharystii** (3). Tak jak członki ludzkiego ciała powiązane są z głową, tak my jesteśmy powiązani z Jezusem. Właśnie dlatego nazywa się **Gołową Kościoła** (2).

Kościół składa się z diecezji, czyli **kościółów partykularnych** (2). Przewodzą im **biskupi** (1). Diecezje z kolei podzielone są na dekanaty, a te na **parafie** (1), na których czele stoją **proboszczowie** (1).

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec zaproponuj odczytanie z podręcznika czterech ostatnich wersów fragmentu Psalmu 138 (część „modlę się”):

*Wszyscy królowie ziemi będą Ci dziękować, Panie,
gdy posłyszą słowa z ust Twoich;
i będą opiewać drogi Pańskie:
bo chwała Pańska jest wielka.*

¹ Por. Pius XII, encyklika *Mystici Corporis Christi*, 47.

BŁOGOSŁAWIENSTWA I SAKRAMENTALIA

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom, czym są sakramentalia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, że błogosławieństwa są formą uwielbienia Boga;
- wymienia przykładowe formy pobożności ludowej, które towarzyszą życiu sakramentalnemu Kościoła;
- wnioskuje, że sakramentalia są świętymi znakami lub czynnościami, przez które spływa błogosławieństwo;
- wymienia święte znaki i wiąże je z konkretnymi dniami roku liturgicznego;
- przedstawia znaczenie pogrzebu kościelnego.

POSTAWY: Uczeń uwielbia Boga, uznając, że przez święte znaki lub czynności spływa błogosławieństwo.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, czytanie słowa Bożego, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, jeden egzemplarz Pisma Świętego, prezentacja multimedialna *Święte znaki*, komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat chrześcijańskich tradycji w domach uczniów.

3. Powiedz: *W niektórych domach zachował się zwyczaj, by po powrocie ze szkoły czy pracy witać się słowami „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus”. Odpowiada się wówczas: „Na wieki wieków. Amen”. Wielu rodziców czyni znak krzyża na czołach swoich dzieci, np. przed snem. Większość rodzin modli się przed posiłkiem.*
4. Spytaj: *Jak myślicie, dlaczego tak się robi?*
5. Podsumuj: *To piękne błogosławieństwo. Jeśli kogoś błogosławimy, to życzymy mu szczęścia, pomyślności, zdrowia; pragniemy dla niego szczególnej opieki Pana Boga. Pierwszego błogosławieństwa udzielił sam Stwórca w raju.*

6. Wybierz chętnego ucznia. Podaj mu Pismo Święte i poproś go o odszukanie fragmentu biblijnego Rdz 1,26–28 i odczytanie go.

A wreszcie rzekł Bóg: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem podniebnym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!”. Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili całą ziemię i uczynili ją sobie poddaną; abyście panowali nad ptactwem podniebnym, nad rybami morskimi i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi”.

7. Dodaj: *Błogosławieństwo jest uwielbieniem Pana Boga i formą modlitwy o Jego dary. Błogosławiąc, wzywamy imienia Jezusa i czynimy znak krzyża. Błogosławić można nie tylko ludzi, ale również pracę, miejsca, posiłki, zwierzęta i rzeczy.*

SPOTYKAM

8. Powiedz: *Przeczytamy teraz wspomnienie kardynała Józefa Ratzingera, późniejszego papieża Benedykta XVI.*
9. Odczytaj: *Naznaczając się znakiem krzyża, wstępujemy w moc błogosławieństwa Chrystusa; znakiem krzyża znaczymy tych, którym życzymy błogosławieństwa; znakiem krzyża znaczymy rzeczy, które towarzyszą nam w życiu i które pragniemy niejako na nowo otrzymać z ręki Chrystusa. Poprzez krzyż możemy stać się dla siebie wzajemnie błogosławiącymi. Nigdy nie zapomnę pobożności i pieczołowitości, z jakimi moi rodzice błogosławili*

znakiem krzyża nas, swoje dzieci, gdy wychodziliśmy z domu; a gdy żegnaliśmy się na dłużej, rodzice kreślili nam znak krzyża wodą święconą na czole, wargach i piersi. To błogostawieństwo towarzyszyło nam, i wiedzieliśmy, iż ono nas prowadzi. (...) Błogostawieństwo jest gestem kapłańskim i w tym znaku krzyża odczuwaliśmy kapłaństwo rodziców, jego szczególną godność i moc. Myślę, że błogostawienie znakiem krzyża jako pełnoprawny wyraz kapłaństwa powszechnego wszystkich ochrzczonych powinno na nowo i z większą siłą wkroczyć do codziennego życia i nasycić je mocą Chrystusowej miłości².

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Napisz, czym jest błogostawieństwo. Napisz, dlaczego jest takie ważne*).

Przykładowa odpowiedź:

Błogostawieństwo to forma uwielbienia Boga i modlitwy o Jego pomoc, o Jego dary. Jeśli się kogoś lub coś błogostawi, to się chce dla tej osoby lub rzeczy jak najlepiej. Błogostawieństwo jest takie ważne, ponieważ ma szczególną moc: nasycza codzienne życie mocą Chrystusowej miłości, jest znakiem powszechnego kapłaństwa wszystkich ochrzczonych.

11. Zapytaj uczniów, czy uczestniczyli kiedyś w pielgrzymce. Podkreśl, że uczestnictwo w pielgrzymce, procesji czy nawiedzanie sanktuariów, podobnie jak oddawanie czci relikwiom, to formy pobożności ludowej. Kościół je popiera, jeśli ujawnia się w nich zmysł religijny chrześcijan – to znaczy jeśli są one wyrazem głębokiej wiary.
12. Możesz wytłumaczyć, że relikwia to szczątki ciała świętego i przedmioty, którymi się postugiwał. Są one czczone przez wierzących.
13. Powiedz: *Naszym narodowym sanktuarium jest Jasna Góra. To główny ośrodek kultu maryjnego w Polsce.*
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Przeczytaj poniższy tekst i odpowiedz na pytania*).

Tekst dla katechety:

Nasze narodowe sanktuarium

Jasna Góra to główny ośrodek kultu maryjnego w Polsce. Do Cudownego Wizerunku Matki Bożej co roku pielgrzymują nie tylko Polacy, ale też obco-

² Józef Ratzinger, *Duch liturgii*, Wydawnictwo Christianitas, Poznań 2002, s. 164.

krajowcy. Najwięcej pielgrzymek zmierza na Jasną Górę na święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 VIII). Obraz od wieków otaczany jest czcią. Jego kopia znajduje się w niemal każdej polskiej świątyni. Obraz został przywieziony na Jasną Górę w XIV w. przez księcia Władysława Opolczyka. Ze względu na ciemną karnację twarzy Matki Bożej nazywa się ją „Czarną Madonną”. Według tradycji autorem obrazu jest św. Łukasz Ewangelista, który namalował ten obraz na desce stołu, przy którym modliła się i spożywała posiłki Święta Rodzina. Najnowsze badania wykazały, że jest to ikona bizantyjska pochodząca z VI-IX w. Przedstawia Maryję z Dzieciątkiem Jezus na ręku.

Prawidłowe rozwiązanie:

- O jakim świętym znaku mówi tekst? (pielgrzymce)
- Gdzie mieści się główny ośrodek kultu maryjnego w Polsce? (na Jasnej Górze)
- Kiedy zmierza tam najwięcej pielgrzymek? (w święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny)
- Kiedy przypada to święto? (15 sierpnia)
- Kto przywiózł obraz na Jasną Górę? (książę Władysław Opolczyk)
- Dlaczego Matkę Bożą na Cudownym Wizerunku nazywa się Czarną Madonną? (ponieważ Matka Boża na tym wizerunku ma ciemną karnację)

POZNAJĘ

15. Powiedz: *Tym samym przechodzimy do tematu świętych znaków, czyli sakramentaliów. Są to znaki lub czynności, poprzez które spływa błogosławieństwo.*

16. Włącz prezentację multimedialną *Święte znaki*. Powiedz, że na kolejnych zdjęciach przedstawione są przykłady sakramentaliów – przedmiotów, które można wziąć do ręki i zawsze mieć przy sobie, a także innych świętych znaków (obrazów, rzeźb, witraży). Po każdym przełączeniu slajdu uczniowie komentują, co widzą.

- Slajd 1 i 2: woda święcona
- Slajd 3: Ikona Chrystusa Zbawiciela z VI wieku z klasztoru św. Katarzyny
- Slajd 4: krzyż niesiony w procesji
- Slajd 5: Medalik Niepokalanego Poczęcia
- Slajd 6: Monstrancja wystawiona na ołtarzu, świece

- Slajd 7: różaniec
- Slajd 8: witraż i rzeźba w kościele
- Slajd 9: obraz *Wizja Świętego Bernarda*, Filippino Lippi
- Slajd 10: obraz *Wskrzeszenie Łazarza*, Jan Matejko

17. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wypisz święte znaki, które możesz wziąć do ręki i mieć przy sobie*).

Przykładowe rozwiązanie:

Święte znaki to np. woda święcona, **ikony i obrazy świętych, figury świętych, medaliki, różańce, poświęcone świece i krzyże**.

18. Dodaj: *W roku liturgicznym wykonuje się też wiele świętych czynności. Należy do nich m.in. posypanie głów popiołem w Środę Popielcową, poświęcenie pokarmów w Wielką Sobotę, zapisanie na drzwiach symbolu błogostawieństwa dla domu w Święto Trzech Króli, święcenie medalików czy różańców, a także pielgrzymki i procesje.*

19. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Połącz święte znaki z przypisanym im dniem roku liturgicznego*).

Prawidłowe rozwiązanie:

błogostawieństwo dzieci → 28 XII – święto Młodzianków (zabitych przez Heroda)

posypanie głów popiołem → Środa Popielcowa

poświęcenie palm → Niedziela Palmowa

poświęcenie pokarmów – święconka → Wielka Sobota

poświęcenie ziół → 15 VIII – uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

obrzęd umycia nóg → Wielki Czwartek

zapisanie na drzwiach symbolu błogostawieństwa dla domu → święto Trzech Króli / Objawienie Pańskie

20. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Bądźcie wszyscy jednomyślni, współczujący, pełni braterskiej miłości, miłosierni, pokorni! Nie oddawajcie złem za zło ani złorzeczeniem za złorzeczenie. Przeciwnie zaś, błogostawcie. Do tego bowiem jesteście powołani, abyście odziedziczyli błogostawieństwo.

Kto bowiem chce miłować życie i oglądać dni szczęśliwe, niech

wstrzyma język od złego
i wargi, aby nie mówiły podstępnie. Niech zaś odstąpi od zła, a czyni
dobro, niech szuka pokoju i niech podąża za nim.
(1 P 3,8–11)

21. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- Do czego zachęca nas św. Piotr? (do jedności, okazywania miłości i miłosierdzia)
- Do których słów nawiązuje zdanie: „Nie oddawajcie złem za zło ani złorzeczeniem za złorzeczenie”? (do słów św. Pawła: „Zło dobrem zwyciężaj”)
- Do czego jesteśmy powołani? (do tego, byśmy błogosławili, a nie złorzeczyli; mamy życzyć innym szczęścia i Bożej opieki, a nie pragnąć dla kogoś cierpienia i zła)

22. Skomentuj: *Każdy ochrzczony może prosić Pana Boga o błogosławieństwo dla siebie, innych ludzi, a także ważnych dla niego rzeczy i miejsc. To wręcz nasz obowiązek. Pamiętajcie, że niektórych błogosławieństw mogą dokonywać świeccy (np. błogosławiając spożywane posiłki), a innych (tych związanych z życiem Kościoła i liturgią) mogą dokonywać tylko diakoni, kapłani i biskupi. Niektóre błogosławieństwa mają charakter trwałe, np. lektora, kościoła, ołtarza.*

ODPOWIADAM

23. Podsumuj katechezę: *Mówiliśmy dzisiaj o błogosławieństwach i sakramentaliach, czyli znakach wiary. Różańce, medaliki, święte obrazki czy krzyże przypominają nam o Panu Bogu i zachęcają nas do modlitwy. Mają nam przypominać, że jako chrześcijanie jesteśmy „światłem świata” i „solą ziemi”, a tym samym powinniśmy uświęcać nasze codzienne życie.*

24. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

25. Pomódlcie się słowami Psalmu 67:

Niech Bóg się zmiłuje nad nami, niech nam błogostawi;
niech rozpromieni nad nami swe oblicze!
Aby na ziemi znano Jego drogę,
Jego zbawienie – pośród wszystkich ludów.

Niech Ciebie, Boże, wystawiają ludy,
niech Cię wystawiają wszystkie narody!
Niech się narody cieszą i weselą,
że Ty ludami rządzisz sprawiedliwie
i kierujesz narodami na ziemi.
Niech Ciebie, Boże wystawiają ludy,
niech Cię wystawiają wszystkie narody!

Ziemia wydała swój owoc;
Bóg, nasz Bóg, nam pobłogostawił.
Niechaj nam Bóg błogostawi
i niech się Go boją
wszystkie krańce ziemi!
(Ps 67,2–8)

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom głównych symboli wiary.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- przytacza Symbol Apostolski;
- przytacza Symbol nicejsko-konstantynopolitański;
- opisuje własne Credo;
- wyjaśnia znaczenie wyznania wiary w swoim życiu.

POSTAWY: Uczeń akceptuje wyznawane prawdy wiary.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, analiza tekstu, mapa myśli.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, cztery arkusze A3, flamastry.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj modlitwę do Ducha Świętego: *Duchu Święty, który oświecasz serca i umysły nasze, dodaj nam ochoty i zdolności, aby ta nauka była dla nas pożytkiem doczesnym i wiecznym. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.*

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat sportu i przejdź do piłki nożnej. Spytaj, czy uczniowie znają tę dyscyplinę i często w nią grają.
3. Powiedz: *Piłka nożna budzi zainteresowanie wielu osób. Prawie wszyscy znają reguły tej gry. Niewielu zaś wie, kiedy one powstały i kto je wymyślił. Zadaj pytanie: Jak myślicie, kiedy i gdzie spisano zasady gry w futbol?*

4. Podsumuj tekstem z tej części podręcznika: *Ojczyzną piłki nożnej jest Wielka Brytania. Wszystko zaczęło się od tego, że w XIX wieku coraz większą popularność zyskiwały zabawy ruchowe. W piłkę grano w miastach i na wiejskich łąkach – z tym, że pierwotnie dopuszczano możliwość używania rąk. W 1848 roku Anglicy stworzyli reguły gry, które nazwali „Zasadami Cambridge”. Nazwa wzięta się od znanej w mieście uczelni. Zasady, które powstały podczas spotkania dwunastu klubów, stały się podstawą późniejszych zasad piłki nożnej. Wyróżniaty się tym, że ograniczały prawo do trzymania piłki w rękę i zalecały jej kopanie. W ten sposób powstały dwie odrębne gry: rugby i futbol.*
5. Powiedz: *Już wiecie, kto opracował reguły futbolu, a za chwilę dowiecie się, kto opracował podstawowe zasady naszej wiary.*

SPOTYKAM I POZNAJĘ

6. Kontynuuj: *Pierwsze zasady Kościoła zawarto w jednym sformułowaniu – w „Wyznaniu wiary”. Jego autorstwo przypisuje się apostołom. Właśnie dlatego nazywa się je „Symbolem Apostolskim” lub „Składem Apostolskim”. Uczniowie Jezusa, pierwsi chrześcijanie, w dwunastu punktach zawarli najważniejsze kwestie dotyczące wiary.*
7. Poproś o odczytanie Składu Apostolskiego z podręcznika części „poznaję”.

*Wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego,
Stworzyciela nieba i ziemi,
i w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego,
który się począł z Ducha Świętego,
narodził się z Maryi Panny,
umęczon pod Ponckim Piłatem,
ukrzyżowan, umarł i pogrzebion,
zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał,
wstąpił na niebiosa, siedzi po prawicy Boga Ojca Wszechmogącego,
stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych.
Wierzę w Ducha Świętego,
Święty Kościół powszechny,
Świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie,
ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny.
Amen.*

8. Kontynuuj: *To nie jedyne wyznanie wiary, które znamy. Jeszcze obszerniejszą wersję spisano w IV wieku na soborach powszechnych w Nicei i Konstantynopolu. Najpierw odbył się soborów w Nicei – w 325 roku, a później w Konstantynopolu – w 381 roku.*

9. Poproś o przeczytanie Credo z podręcznika części „poznaję”.

Wierzę w jednego Boga, Ojca Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi, wszystkich rzeczy widzialnych i niewidzialnych. I w jednego Pana Jezusa Chrystusa, Syna Bożego Jednorodzonego, który z Ojca jest zrodzony przed wszystkimi wiekami. Bóg z Boga, Światłość ze Światłości, Bóg prawdziwy z Boga prawdziwego. Zrodzony, a nie stworzony, współistotny Ojcu, a przez Niego wszystko się stało. On to dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba. I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się Ciałowikiem. Ukrzyżowany również za nas, pod Poncjuszem Piłatem został umęczony i pogrzebany. I zmartwychwstał trzeciego dnia, jak oznajmia Pismo. I wstąpił do nieba, siedzi po prawicy Ojca. I powtórnie przyjdzie w chwale, sądzić żywych i umarłych, a królestwu Jego nie będzie końca. Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela, który od Ojca i Syna pochodzi, który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę, który mówił przez proroków. Wierzę w jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół. Wyznaję jeden chrzest na odpuszczenie grzechów. I oczekuję wskrzeszenia umarłych. I życia wiecznego w przyszłym świecie. Amen.

10. Wyjaśnij: *Słowa Credo powtarzamy podczas każdej Mszy Świętej tuż po kazaniu. To nie wszystko! Naszą wiarę wyznajemy w uroczystych momentach podczas chrztu świętego, modląc się na różańcu, modląc się Koronką do Bożego Miłosierdzia lub odmawiając tradycyjny pacierz.*

11. Dodaj: *Teraz już wiecie, dlaczego znamy dwie wersje tej modlitwy: krótszą i dłuższą.*

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Uzupełnij zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

W tradycji Kościoła najbardziej znane są dwa symbole wiary: **Skład Apostolski** oraz **Credo nicejsko-konstantynopolikańskie**.

Skład Apostolski (określany też **Symbolem Apostolskim**) został nazwany w ten sposób, ponieważ uważany jest za wierne streszczenie wiary chrześcijańskiej.

Symbol nicejsko-**konstantynopolitański** jest owocem dwóch pierwszych soborów powszechnych: w **Nicei** (325 r.) oraz **Konstantynopolu** (381 r.).

13. Od razu zaproponuj wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Na podstawie Credo wymień dwanaście podstawowych prawd naszej wiary*). Zaznacz, by uczniowie zapisywali prawdy wiary własnymi słowami.

Prawidłowe rozwiązanie:

1. *Bóg jest jeden, Wszechmogący. To On stworzył niebo i ziemię.*
2. *Chrześcijanie wierzą w Jezusa Chrystusa, Syna Bożego.*
3. *Syn Boży począł się z Ducha Świętego i narodził się z Maryi Panny.*
4. *Chrystus został umęczony pod Ponckim Piłatem, umarł na krzyżu.*
5. *Zstąpił do piekieł i zmartwychwstał trzy dni później.*
6. *Wstąpił do nieba i zasiada po prawicy Boga Ojca.*
7. *Jezus przyjdzie na końcu czasów, by osądzić żywych i umarłych.*
8. *Chrześcijanie wierzą w Ducha Świętego.*
9. *Chrześcijanie wierzą w Kościół powszechny i obcowanie świętych.*
10. *Wierzą też, że ich grzechy będą im odpuszczone.*
11. *Wierzą również w zmartwychwstanie ciała.*
12. *Oraz w życie wieczne.*

ODPOWIADAM

14. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na czteroosobowe grupy. Rozdaj uczniom arkusze formatu A3 oraz flamastry. Wyjaśnij, że zadaniem każdego zespołu będzie stworzenie mapy myśli, w której za pomocą słów i symboli graficznych uczniowie wyrażą własne Credo – symbol wiary. Podkreśl, że inspiracją do tworzenia mapy powinny być teksty wyznań wiary Kościoła zawarte w podręczniku oraz własne skojarzenia.
15. Po zakończeniu pracy grupy prezentują swoje mapy myśli. Możecie zawiesić je na tablicy czy w innym widocznym miejscu.
16. W ramach podsumowania zacznij rozmowę kierowaną wokół pytania:
- Dlaczego główne prawdy wiary mają tak duże znaczenie dla życia człowieka? (są niczym fundament, na którym budujemy naszą relację z Bogiem). Uczniowie notują wnioski w ćwiczeniu 2 (*W jakim stopniu prawdy wiary zawarte w Credo mogą kształtować twoje życie?*).

Przykładowa odpowiedź:

Prawdy wiary zawarte w Credo są fundamentem wiary, podstawą relacji z Bogiem. To w nich zawiera się wszystko, w co wierzą chrześcijanie. Pamiętając o prawdach wiary, łatwiej podejmować codzienne decyzje.

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 51:

*Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości,
w ogromie swego miłosierdzia wymaż moją nieprawość!
Obmyj mnie zupełnie z mojej winy
i oczyść mnie z grzechu mojego!
(...) Spraw, bym usłyszał radość i wesele:
niech się radują kości, któreś skruszył!
Odwróć oblicze swe od moich grzechów
i wymaż wszystkie moje przewinienia!
(Ps 51,3-4.10-11)*

RENESANS W KOŚCIELE. SZTUKA ODRODZENIA

49

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom katolickiego wymiaru epoki renesansu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje, w jaki sposób nauka i sztuka renesansu były powiązane z wiarą w Chrystusa;
- podaje, że Mikołaj Kopernik dedykował swoje największe dzieło papieżowi Pawłowi III;
- obala mit, że Galileusz był prześladowany przez Kościół.

POSTAWY: Uczeń kształtuje postawę szacunku i posłuszeństwa wobec Pisma Świętego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się. Zaproponuj modlitwę do Ducha Świętego: *Duchu Święty, który oświecasz serca i umysły nasze, dodaj nam ochoty i zdolności, aby ta nauka była dla nas pożytkiem doczesnym i wiecznym. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.*

ODKRYWAM

2. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Rozwiąż rebus*).
1. **Rozwiązanie:** RENESANS
3. Skomentuj: *Dzisiaj powiemy sobie o Kościele w czasach renesansu i o tym, jak ówczesna nauka i sztuka wiązały się z wiarą w Chrystusa.*

4. Spytaj, czy uczniowie kojarzą chronologię epok w historii kultury europejskiej (pogadanka). Podsumuj: *Renesans to bardzo ważna epoka w historii kultury europejskiej. Obejmowała ona głównie XVI wiek – to wówczas nastąpiło odrodzenie sztuk i nauk.*
5. Powiedz: *Czy wiecie, że papież posiada profesjonalne obserwatorium astronomiczne? Wszystko zaczęło się właśnie w czasach renesansu, kiedy to z inicjatywy papieża Grzegorza XIII powstało Watykańskie Obserwatorium Astronomiczne. Na podstawie prowadzonych tam obserwacji papież zdecydował m.in. o reformie kalendarza na słoneczny, co miało miejsce w 1582 roku. Przez wiele wieków watykańskie obserwatorium prowadziło szereg badań naukowych. W 1933 roku siedzibą obserwatorium stało się Castel Gandolfo, a nowe teleskopy zainstalowano w ogrodach papieskich Villa Barberini. Obserwatorium nie tylko prowadzi działalność naukową, lecz także organizuje cykliczne Szkoły Astronomii dla studentów z całego świata. Działalność tę wspiera papież.*

SPOTYKAM

6. Zaczynij: *Wielokrotnie mówiliśmy o tym, że wiara i nauka nie wykluczają się, ale wzajemnie uzupełniają. Opowiem wam o dwóch wybitnych postaciach, które odcisnęły piętno na epoce renesansu: Mikołaju Koperniku i Galileuszu.*
7. Poproś, by uczniowie otworzyli podręcznik na ćwiczeniu 3 – *Uzupełnij zdania (w części A) i odpowiedz na pytanie (w części B).* Dodaj, że mają się skupić na pierwszym poleceniu. Ich zadaniem będzie uzupełniać luki w zdaniach, kiedy ty będziesz opowiadać.
8. Zaczynij mówić: *Mikołaj Kopernik przyszedł na świat w Toruniu pod koniec XV wieku. Był synem kupca krakowskiego. Studiował w Krakowie i Włoszech. Był prawnikiem, dyplomatą, lekarzem, a także astrologiem. Najśłynniejsze jego dzieło to opublikowana w 1543 roku praca „O obrotach sfer niebieskich”, która szczegółowo opisywała nowatorską wizję Wszechświata. Kopernik stwierdził, że to Ziemia i inne planety krążą wokół Słońca, a nie Słońce i planety wokół Ziemi, jak sądzono do tej pory. Jego teoria została nazwana heliocentryczną i dokonała ogromnego przełomu w świecie nauki. Co ciekawe, Kopernik dedykował tę pracę papieżowi.*
9. Kontynuuj: *Nie wszyscy uwierzyli Kopernikowi. Wielu naukowców zaczęło obalać jego poglądy, sprawą zajął się też Kościół. Uznano, że nie ma przeko-*

nujących dowodów obserwacyjnych na potwierdzenie słuszności idei astronomia. Sytuacja zmieniła się po zastosowaniu przez Galileusza teleskopu do obserwacji nieba, co miało miejsce w 1609 roku.

10. Dodaj: Zwróćcie uwagę, jak wiele lat minęło między ogłoszeniem pracy, a zastosowaniem teleskopu przez Galileusza. Poproś, by uczniowie policzyli, ile minęło lat (66).
11. Powiedz: Galileusz w swoich pracach przyznawał rację Kopernikowi. Początkowo nie miał na to konkretnych dowodów. W tym czasie kształtowały się dwa obozy: zwolenników i przeciwników teorii kopernikowskiej. Galileusz, który należał do tej pierwszej grupy, nie spotkał się ze zrozumieniem ówczesnych naukowców i ludzi Kościoła. Złożono na niego skargi do Świętej Inkwizycji, ale zarzuty odrzucono. W 1616 roku Galileusz został wezwany do Rzymu. Zobowiązano go, by przestał głosić teorię heliocentryczną – uważano ją za sprzeczną z kosmologią biblijną. Kilkanaście lat później sytuacja się powtórzyła. Galileusz opublikował kolejne dzieło, w którym opisywał zalety i wady teorii Kopernika. W ten sposób kolejny raz naraził się Inkwizycji. Został skazany za nieposłuszeństwo i objęty nadzorem. W efekcie mężczyzna do końca życia pozostawał pod nadzorem inkwizycji i przebywał w odosobnieniu – początkowo w Rzymie, a potem w domu rodzinnym w Arcetri (pod Florencją), gdzie kontynuował pracę twórczą.
12. Dodaj, że Galileusz nie był prześladowany przez Kościół. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika:

Galileusz nie spędził ani jednego dnia w więzieniu, ani też nie cierpiał fizycznie. Co więcej, wezwany do Rzymu na proces, zamieszkał (na koszt Stolicy Apostolskiej) w pięciopokojowym mieszkaniu z widokiem na ogrody watykańskie, z człowiekiem przeznaczonym do osobistych posług. Po wyroku został umieszczony w przepięknej willi Medyceuszów w Pincio. Stamtąd «skazany» przeniósł się jako gość do pałacu arcybiskupiego w Sienie, do jednego z tych dostojników kościelnych, którzy go lubili, pomagali mu, a którym on dedykował swoje prace. (...) Nie utracił ani szacunku biskupów, ani uczonych, często zakonników. Nie zabroniono mu prowadzenia dalszych badań.

13. Sprawdźcie rozwiązanie ćwiczenia 3 w podręczniku (polecenie A).
 - A. W epoce renesansu żyli m.in. **Mikołaj Kopernik** i Galileusz. Ten pierwszy w **1543** roku wydał swoje słynne dzieło „**O obrotach sfer**

niebieskich". Zadedykował je **papieżowi**. Teorię Kopernika popart Galileusz. Nie miał na to konkretnych **dowodów**. W tym czasie ukształtowały się **dwa** obozy: zwolenników i **przeciwników** teorii kopernikowskiej. Galileusz należał do **pierwszej** grupy. Złożono na niego skargi do **Świętej Inkwizycji**. Zarzuty zostały **odrzucone**, ale sytuacja się powtórzyła. Za drugim razem Galileusza oskarżono o **nieposłuszeństwo**. Kościół nigdy go nie prześladował. Po latach docenił jego zasługi dla nauk ścisłych.

14. Poproś, by uczniowie zajęli się teraz poleceniem B (*Jaki był prawdziwy stosunek Kościoła do Galileusza?*).

Przykładowa odpowiedź:

Kościół nie prześladował Galileusza, wręcz przeciwnie. Choć jego poglądy zostały uznane za sprzeczne z kosmologią biblijną, nie zakazano mu dalszych badań. Galileusz nie przebywał w więzieniu i nie cierpiał. Obecnie Kościół podkreśla wkład uczonego w rozwój nauki.

POZNAJĘ

15. Powiedz: *W okresie renesansu swój rozkwit przeżywała również sztuka. Duży wkład w jej rozwój wnieśli artyści, którzy wierzyli w Chrystusa, np. Michał Anioł, autor części fresków w Kaplicy Sykstyńskiej, które ukazują bliskość Boga i człowieka w dziejach świata. Innym wybitnym artystą epoki renesansu był Rafael Santi, który stworzył wiele dzieł religijnych.*
16. Dodaj: *W tamtym czasie działał mecenat papieski. Było to hojne wsparcie finansowe, którym Kościół obejmował ówczesnych artystów.*
17. Spytaj, czy uczniowie widzieli Kaplicę Sykstyńską – na zdjęciach lub osobiście (pogadanka). Opowiedz: *Kaplicę Sykstyńską zbudowano w XV wieku. To tutaj odbywa się konklawe i urządzane są uroczyste ceremonie papieskie. Freski na długich ścianach obrazują wydarzenia z życia Mojżesza i Chrystusa. Ich autorami są Pietro Perugino, Sandro Botticelli, Cosimo Rosselli i Domenico Ghirlandaio. W pracy pomagali im asystenci. Sklepienie kolebkowe jest natomiast w całości pokryte freskami, które stworzył Michał Anioł. Namalował on również Sąd Ostateczny na ścianie za ołtarzem.*
18. Zadaj do domu ćwiczenie 2 w podręczniku (Wynotuj nazwiska trzech wielkich artystów epoki renesansu, którzy wyznawali wiarę w Chrystusa. Sprawdź w internecie, jakie dzieła stworzyli, i przy nazwiskach wypisz po kilka przykładów).

Przykładowe rozwiązanie:

- Michał Anioł – fresk w Kaplicy Sykstyńskiej przedstawiający Sąd Ostateczny, fresk „Stworzenie Adama” (sklepienie Kaplicy Sykstyńskiej), obraz „Święta Rodzina z małym Świętym Janem”, rzeźba „Pieta Florencka”
- Rafael Santi – obraz „Święty Michał walczący z szatanem”, obraz „Święty Jerzy walczący ze smokiem”, obraz „Złożenie do grobu”
- Sandro Botticelli – obraz „Madonna w ogrodzie różanym”, obraz „Święty Augustyn w celi”, obraz „Madonna z Dzieciątkiem”

ODPOWIADAM

19. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Wspaniałe dzieła artystów oraz piękno przyrody pobudzają nie tylko nasze emocje, ale także wolę i rozum. Podziwiając je, czujemy zachwyt, który przenika nas do głębi i kieruje myśli w stronę Stwórcy jako źródła wszelkiego piękna. Piękno otwiera nas na tajemnicę Boga.*

20. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Jak myślisz, dlaczego podziwiając gwiazdziste niebo lub piękne dzieła sztuki w muzeum, możemy przybliżyć się do Boga?*).

Przykładowa odpowiedź:

Podziwiając piękno stworzenia i dzieła sztuki, czujemy zachwyt i myślimy o ich Twórcy. Zdajemy sobie sprawę, że źródłem wszelkiego dobra jest Bóg. Piękno otwiera nas na tajemnicę Boga.

MODLĘ SIĘ

21. Zapowiedz modlitwę słowami Psalmu 148.

Alleluja.

Chwalcie Pana z niebios,

chwalcie Go na wysokościach!

Chwalcie Go, wszyscy Jego aniołowie,

chwalcie Go, wszystkie Jego zastępy!

Chwalcie Go, słońce i księżycu,

chwalcie Go, wszystkie gwiazdy świecące.

(Ps 148,1-3)

50

MARCIN LUTER I REFORMACJA. SOBÓR TRYDENCKI. DZIAŁALNOŚĆ ŚWIĘTEGO KAROLA BOROMEUSZA

CEL GŁÓWNY: Przybliżenie uczniom zagadnienia rozłamu chrześcijaństwa w Kościele zachodnim.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje działalność Marcina Lutra i Świętego Karola Boromeusza;
- wyjaśnia okoliczności reformacji i tłumaczy, w jakiej sytuacji znajdował się Kościół w XV i XVI wieku;
- charakteryzuje różnicę między reformacją a reformą.

POSTAWY: Uczeń pogłębia swoją wiarę, uznając, że najlepszą reformą Kościoła jest nawracanie samego siebie.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film z serii Trzyminutowy Katechizm *Krytyka Kościoła*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się przed rozpoczęciem katechezy.

¹ Film jest dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=5MuYuD16kNA> (4:39). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Opowiedz historię: *W pewnym klubie sportowym grupa zawodników podjęła protest. Odmówiła przystąpienia do treningów i oficjalnych zawodów, dopóki nie zostaną zrealizowane ich postulaty zmiany funkcjonowania klubu. Po rozmowach część zawodników doszła do porozumienia z władzami klubu, a część całkowicie zrezygnowała z dalszej współpracy z drużyną.*
3. Zaczynij rozmowę kierowaną:
 - Co podjęła grupa zawodników w klubie? (protest)
 - Na czym polega protest? (pewne osoby są niezadowolone z jakiegoś stanu rzeczy i głośno protestują)
 - Czym może się skończyć? (rozmowami, negocjacjami, niezadowoleniem)
 - Jak zakończył się protest zawodników w historii? (część została w klubie, a część odeszła)
 - Jak często wy protestujecie? (różne odpowiedzi)
 - Dlaczego protestujecie? (nie mam na coś ochoty, nie chcę czegoś zrobić, coś mi się nie podoba)
4. Podsumuj: *Czasami, kiedy coś nam się nie podoba, protestujemy. Dotyczy to całego społeczeństwa. Bywa tak, że pewnym grupom społecznym nie podoba się rzeczywistość i określone normy – chcą jakichś zmian. Wówczas często dochodzi do protestów. Strajkować mogą wszystkie środowiska. Takie protesty zwykle kończą się porozumieniem i reformą, ale nie zawsze. Czasami takie sytuacje wywołują kryzys i rozłam. Tak zdarzyło się także w historii Kościoła.*

SPOTYKAM

5. Poproś uczniów, żeby zapoznali się z treścią tej części podręcznika. Tekst opowiada o dwóch postaciach, które miały podobne pragnienia, ale zrealizowały je w zupełnie inny sposób. Ich postawa znacząco wpłynęła na dalsze losy Kościoła.

Marcin Luter i Karol Boromeusz

Musisz wiedzieć, że w XV i XVI wieku Kościół wyglądał zupełnie inaczej niż teraz. Było w nim sporo nadużyć. Praktykowano np. sprzedaż odpustów, czyli sprzedawano listy odpustowe, które miały gwarantować odpuszczenie kar doczesnych i zbawienie. Doprowadziło to do sytuacji, w których ludzie bez opamiętania grzeszyli, by później „odkupić się” za pokazną sumę. Nie-

którzy duchowni otwarcie protestowali przeciwko takim postępkom. W tej grupie byli m.in. Marcin Luter i Karol Boromeusz.

Wszystko zaczęło się od Marcina Lutra. Był on niemieckim duchownym, który postanowił otwarcie zaprotestować przeciwko kościelnym nadużyciom. W 1517 roku na drzwiach kościoła w Wittenberdze wywiesił dziewięćdziesiąt pięć tez, które tępiły handel odpustami. W tamtym czasie funkcjonował już druk, dzięki czemu postulatory Lutra szybko rozpowszechniły się w państwie.

Marcin Luter pragnął dowartościować indywidualną interpretację Pisma Świętego i osobistą wiarę w Chrystusa. Mówił o zerwaniu z kultem świętych i autorytetem papieża. Jego protest zapoczątkował rozłam w Kościele zachodnim. W efekcie powstał protestantyzm, który z czasem rozpadł się na wiele odłamów.

Karol Boromeusz również był duchownym. To święty Kościoła katolickiego. Zastąpił jako bardzo gorliwy reformator. W przeciwieństwie do Lutra nie odszedł od Kościoła katolickiego, choć też widział w nim wiele nadużyć. Był on jednym z wielkich autorów reformy Kościoła w XVI wieku, której dokonał Sobór Trydencki. Reforma wprowadziła bardzo ważne zmiany, zachowując wierność Tradycji. Święty Boromeusz żył skromnie i pomagał ubogim, dając przykład, jaką drogą powinien kroczyć Kościół.

6. Przeprowadź rozmowę kierowaną na temat podobieństw i różnic między Marcinem Lutrem a Świętym Karolem Boromeuszem. Wnioski:

Podobieństwa: Obaj pragnęli zmiany w Kościele na lepsze.

Różnice: Marcin Luter odłączył się od Kościoła katolickiego i założył nowy nurt chrześcijaństwa. Karol Boromeusz nie odszedł od Kościoła katolickiego, lecz przyczynił się do jego reformy.

7. W ramach podsumowania poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wykorzystując wiadomości z lekcji, oceń prawdziwość poniższych zdań).

Prawidłowe rozwiązanie:

Marcin Luter zreformował Kościół katolicki.	TAK	NIE
Święty Karol Boromeusz był reformatorem Kościoła katolickiego.	TAK	NIE

Protestanci uznają Biblię za jedyne źródło wiary.	TAK	NIE
Sobór Trydencki odbył się w VIII wieku.	TAK	NIE
Katolicy i protestanci wierzą w Jezusa Chrystusa.	TAK	NIE
Święty Karol Boromeusz żył skromnie i pomagał ubogim.	TAK	NIE

POZNAJĘ

8. Poproś jednego z uczniów o odczytanie na głos słów Karola Boromeusza (ramka w tej części podręcznika): *Święty Boromeusz mawiał: „Świeca, by świecić, spala samą siebie; tak winniśmy i my czynić; samych siebie spalać, aby innym dać dobry przykład”.*
9. Skomentuj: *Spalanie się to metafora miłości. Chrześcijanin powinien „spalać” się dla innych, czyli dzielić się światłem miłości. Mówił o tym sam Jezus.*
10. Poproś o przeczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też lampy i nie umieszcza pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciła wszystkim, którzy są w domu. Tak niech wasze światło jaśnieje przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie. (Mt 5,14–16)
11. Powiedz: *Święty Karol Boromeusz stosował się do słów Chrystusa. Jego propozycja reformy Kościoła opierała się na miłości, która okazała się najlepszą odpowiedzią na zjawisko reformacji.*
12. Wytłumacz: *Reformacja to ruch społeczno-religijny zapoczątkowany przez Marcina Lutra w 1517 roku. Celem reformacji była chęć zmiany funkcjonowania ówczesnego Kościoła. W efekcie nastąpił rozłam chrześcijaństwa i wyłoniły się jego nowe nurty zwane protestantyzmem. Obecnie do głównych wyznań protestanckich zalicza się: luteranów, kalwinistów, adwentystów, baptystów, anglikanów i zielonoświątkowców. Wszystkie te nurty odrzuciły tradycję Kościoła katolickiego, akcentując indywidualną interpretację Pisma Świętego jako źródło wiary.*
13. Dodaj: *Reforma to natomiast zmiana lub szereg zmian w jakiejś dziedzinie życia, mająca na celu ulepszenie czegoś; to wprowadzanie takiej zmiany lub zmian.*

14. Zaproponuj ćwiczenie 3 w podręczniku (*Napisz swoimi słowami, na czym polega różnica między reformą a reformacją*).

Przykładowa odpowiedź:

Reformacja to ruch społeczno-religijny zapoczątkowany przez Marcina Lutra, a reforma to określenie zmiany czy kilku zmian w jakiejś dziedzinie życia. Reforma ma na celu ulepszenie czegoś, co już działa.

15. Kontynuuj: *Odpowiedzią na reformację była reforma Kościoła katolickiego zapoczątkowana na Soborze Trydenckim (1545–1563). Uznano Pismo Święte i Tradycję jako równoważne źródła wiary. Potwierdzono ważność wszystkich siedmiu sakramentów oraz prawdziwą obecność Jezusa w Eucharystii. Potępiono nadużycia osób duchownych i zobowiązano kapłanów do przebywania w parafiach. Powstały seminaria duchowne mające kształcić przyszłych księży (pierwsze założył sam Święty Karol Boromeusz). Soborowa reforma zachęcała do podejmowania posługi z gorliwą miłością i doprowadziła do odnowy życia duchowego w Kościele katolickim.*
16. Poproś, by uczniowie wypisali od myślników, co zmieniło się po soborze trydenckim. Swoje wnioski mogą wynotować w części „Moje notatki”.

Przykładowa notatka:

- *Pismo Święte i Tradycję uznano za równoważne źródła wiary.*
- *Potwierdzono ważność wszystkich siedmiu sakramentów.*
- *Potwierdzono, że w Eucharystii jest obecny sam Jezus.*
- *Potępiono nadużycia duchownych.*
- *Zobowiązano kapłanów do przebywania w parafiach.*
- *Powstały seminaria duchowne.*

ODPOWIADAM

17. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Kościół prowadzony przez Ducha Świętego jest wierny Tradycji, a jednocześnie otwarty na zmiany. Oznacza to, że jeśli coś nam się nie podoba we współczesnym Kościele, nie ma w tym nic złego. Ważne jest to, aby nasza krytyka nie była jednostronna i subiektywna. Każdą reformę należy zaczynać od siebie samego, dając przykład własnym postępowaniem. Możemy zmieniać Kościół na co dzień – pracując nad swoimi wadami i pogłębiając własną więź z Bogiem.*

18. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj filmik z serii Trzyminutowy Katechizm Krytyka Kościoła.
19. Jeśli jest jeszcze czas, poproś o wykonanie ćwiczeń 2 i 4 w podręczniku. Możesz je zadać do zrobienia w domu.

Ćwiczenie 2

W płomieniach świec wypisz przykładowe zachowania, które są ważne, by móc żyć wiarą na co dzień.

Przykładowe zachowania w płomieniach:

modlitwa, chodzenie na Mszę Świętą, pomaganie innym, uprzejmość wobec wszystkich, uśmiech

Ćwiczenie 4

Napisz wiadomość za pomocą emotek i odpowiedz na pytanie: „W jaki sposób możesz zmieniać Kościół?”. Nie wolno ci korzystać z liter ani cyfr.

(praca indywidualna)

MODLĘ SIĘ

20. Pomódlcie się słowami Psalmu 105:

*Sławcie Pana, wzywajcie Jego imienia,
głoście dzieła Jego wśród narodów!
Śpiewajcie Mu i grajcie Mu,
rozpowiadajcie wszystkie Jego cuda!
Szczycie się Jego świętym imieniem;
niech się weseli serce szukających Pana!
Rozmyślajcie o Panu i Jego potędze,
szukajcie zawsze Jego oblicza!
Pamiętajcie o cudach, które On zdziałał,
o Jego znakach i sądach z ust Jego,
potomstwo Abrahama, Jego słudzy,
synowie Jakuba, Jego wybrańcy.
(Ps 105,1–6)*

PROTESTANTYZM I EKUMENIZM

CEL GŁÓWNY: Przybliżenie uczniom zagadnienia ekumenizmu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wskazuje podstawowe różnice i podobieństwa między protestantyzmem a katolicyzmem;
- wyjaśnia znaczenie ekumenizmu;
- poznaje praktyczne przykłady ekumenizmu.

POSTAWY: Uczeń okazuje szacunek osobom innych wyznań. Rozwija postawę zrozumienia, tolerancji i dialogu skoncentrowanego na dobru.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, słuchanie opowiadania, metoda aktywizująca „runda bez przymusu”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Powiedz, że pomodlicie się dzisiaj słowami modlitwy, której nauczył apostołów sam Jezus. Spytaj, czy uczniowie domyślają się, o którą modlitwę chodzi (*Ojciec nasz*). Dodaj, że modlą się nią wyznawcy wszystkich wyznań chrześcijańskich.

ODKRYWAM

2. Posłuchajcie: *Ania poznała się z Tomkiem na studiach medycznych. Bardzo lubili razem spędzać czas, rozumieli się bez słów. Kilka lat temu wzięli ślub, założyli rodzinę, mają dwóch synków. Tworzą szczęśliwą, wierzącą w Chrystusa rodzinę, pomimo różnic, które ich dzielą: Ania jest katoliczką, a Tomek protestantem.*
3. Zapytaj: *Jak myślicie, co może sprawiać im trudność? Czy różne wyznania mogą być powodem dodatkowych zmartwień? Co powoduje, że ich małżeń-*

stwo jest szczęśliwe, mimo pewnych różnic? Wykorzystaj metodę aktywizującą „runda bez przymusu”. Zwracaj się do każdego ucznia (tak jak siedzą, po kolei) z prośbą o zabranie głosu lub powiedzenie: „pasuję”.

4. Podsumuj: *Dla małżeństw, w których jeden z małżonków jest katolikiem, a drugi protestantem, wiele spraw jest nieco trudniejszych. Problemem może być np. uczęszczanie na liturgię – w końcu mąż i żona należą do innych wspólnot kościelnych. Trzeba też pamiętać, że katolicy i protestanci odmiennie przeżywają niektóre święta. Protestanci nie przywiązują do nich takiej wagi. Kolejną dużą trudnością może być wychowywanie dzieci w tym samym przekazie wiary.*
5. Dodaj: *Nawet takie przeciwności da się jednak przezwyciężyć. Wszystko zależy od odpowiedniego podejścia. Niedogodności, o których mówiliśmy przed chwilą, pomaga przezwyciężać wzajemna miłość, akceptacja różnic i koncentracja na tym, co łączy, a nie dzieli.*

SPOTYKAM

6. Spytaj, czy uczniowie słyszeli o Taizé (pogadanka).
7. Powiedz, że na zdjęciach w tej części podręcznika widać tłum ludzi, którzy przybyli na organizowane co roku spotkanie modlitewne. Dodaj: *Na to spotkanie zjeżdżają się chrześcijanie różnych wyznań, głównie młodzi. Wspólnota powstała w 1949 roku w Taizé, czyli małej francuskiej miejscowości. Założył ją brat Roger. Taizé łączy katolików i protestantów – dlatego nazywana jest wspólnotą ekumeniczną. Na co dzień wspólnotę tworzą bracia, którzy utrzymują się tylko ze swojej pracy.*

POZNAJĘ

8. Zrób powtórkę z poprzedniej lekcji (przypomnijcie sobie wiadomości na temat protestantyzmu). Powiedz: *Dzisiaj opowiemy sobie o różnicach i podobieństwach między protestantami i katolikami. Protestanci w niektórych kwestiach różnią się od katolików, ale mają też z nami wiele wspólnego.*
9. Omówcie kolejne podpunkty z tabeli w tej części podręcznika.

RÓŻNICE

→ brak łączności protestantów z papieżem – następcą Świętego Piotra,

- 1) Autor Listu do Koryntian (imię).
 - 2) Ciało i ... Jezusa.
 - 3) Inaczej Eucharystia.
 - 4) Jezus spotkał się tam z uczniami po swojej śmierci, ale go nie poznali.
 - 5) Inaczej pokuta.
 - 6) Imię obecnego papieża.
 - 7) Wspólnota założona przez brata Rogera.
 - 8) ... Chrystus.
 - 9) Tytuł modlitwy: *Zdrowaś...*
13. Powiedz: *Dążenie do jedności wyznaniowej to niełatwe i wymagające zadanie. Tak jak już mówiliśmy, tym, co uzdalnia chrześcijan na całym świecie do wierności Chrystusowi, jest miłość. Niektórzy z tej miłości są w stanie przelać krew. Wynika to z faktu, że chrześcijanie są dziś najbardziej prześladowaną wspólnotą religijną. Co roku ginie około sto tysięcy osób wyznających wiarę chrześcijańską. Tę myśl powtarza papież Franciszek. „Dziś bardziej niż kiedykolwiek jednoczy nas ekumenizm krwi” – napisał w 2015 roku do koptyjskiego papieża Tawadrosa II.*
14. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wyjaśnij, jak rozumiesz słowa papieża Franciszka: „Dziś bardziej niż kiedykolwiek jednoczy nas ekumenizm krwi”*).

Przykładowa odpowiedź:

Papież Franciszek mówił o ekumenizmie krwi, ponieważ obecnie wielu chrześcijan jest prześladowanych i ginie w obronie wiary. To, że są w stanie oddać życie za Chrystusa, jednoczy nas i wskazuje kierunek, w którym powinniśmy podążać.

15. Zadaj do domu ćwiczenie 1 (*Zaprojektuj plakat, który będzie graficzną ilustracją do słów Świętego Pawła: „Przeto upominam was, bracia, w imię Pana naszego, Jezusa Chrystusa, abyście żyli w zgodzie i by nie było wśród was rozłamów; abyście byli jednego ducha i jednej myśli” – 1 Kor 1,10*). To praca indywidualna.

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się na koniec katechezy. Powiedz: *Zarówno katolicy, jak i protestanci wyznają wiarę w Trójcę Świętą, dlatego pomódlmy się słowami: „Chwała Ojcu i Synowi...”*

52

W OBRONIE WIARY: OŚWIATA I KULTURA

CEL GŁÓWNY: Przybliżenie uczniom postaci Świętego Ignacego z Loyoli.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opisuje główne wydarzenia z życia Świętego Ignacego z Loyoli;
- charakteryzuje elementy medytacji ignacjańskiej;
- wyjaśnia, na czym polega ignacjański rachunek sumienia.

POSTAWY: Uczeń utożsamia się z wyznawaną wiarą. Chętnie sięga po Pismo Święte i modli się za innych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, pisanie listu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, kartki A4 i koperty (po jednej kartce i kopercie dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się przed rozpoczęciem katechezy.

ODKRYWAM

2. Powiedz: *Wyobraźcie sobie dom, który od wielu lat nie był remontowany. Nikt nie malował w nim ścian, nie robił regularnych porządków, nie naprawiał tego, co się zepsuło. Jak myślicie, jak wygląda ten budynek? Czy chcielibyście mieszkać w takim domu?* (pogadanka).
3. Podsumuj: *Kiedy mówimy, że Kościół jest naszym domem, to mamy na myśli nie tylko budynek, ale wspólnotę ludzi wierzących. Kościół od początku swego istnienia wiele razy przechodził duchową odnowę – rodzaj „remontu”. Na jednej z poprzednich lekcji mówiliśmy o jednym z takich „remontów” – Soborze Trydenckim. Dziś poznamy postać świętego, który również przyczynił się do odnowy wspólnoty Kościoła.*

SPOTYKAM

4. Poproś o przeczytanie tekstu z tej części podręcznika.

Święty Ignacy Loyola żył w latach 1491–1556. Był żołnierzem, który prowadził bardzo burzliwe życie. W młodości stronił od Boga. Pewnego razu został postrzelony w nogę. Podczas długiej rehabilitacji, kiedy bardzo mu się nudziło, sięgnął po książkę religijną i zaczął ją czytać. Nawrócił się. Niedługo później objawiła mu się Matka Boża z dzieciątkiem Jezus.

Od tego czasu Święty Ignacy zaczął praktykować życie do głębi wypełnione modlitwą. Zdobył gruntowne wykształcenie. Założył zgromadzenie – Towarzystwo Jezusowe (jezuici). Otworzył w Rzymie pierwszą szkołę jezuicką wraz z biblioteką, która z czasem przerodziła się w Papieski Uniwersytet Gregoriański. Propagował nowy **model duchowości** polegający na ćwiczeniach duchowych i praktykowaniu medytacji słowem Bożym. W trudnych czasach wskazywał kierunek, w którym powinna podążać odnowa Kościoła. Szczególny nacisk kładł na pielęgnowanie edukacji i duchowości. Jezuici zakładali szkoły i prowadzili działalność misyjną na różnych kontynentach.

5. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- W którym wieku żył Święty? (na przełomie XV i XVI)
- Kim był w młodości? (żołnierzem)
- Jakie prowadził życie? (burzliwe)
- Kiedy się nawrócił? (pewnego dnia został postrzelony w nogę, zaczął czytać książkę religijną i się nawrócił, później ukazała mu się Matka Boża)
- Co się zmieniło? (Ignacy zaczął żyć pobożnie, modlił się, zdobył gruntowne wykształcenie)
- Jak na nazywało się zgromadzenie, które założył Ignacy? (Towarzystwo Jezusowe)

6. Tutaj poproś, by uczniowie zerknęli na obraz przedstawiający Świętego. Powiedz: Czy potraficie odczytać pierwsze słowa w księdze, którą trzyma Święty Ignacy? (*ad maiorem Dei gloriam*). Wyjaśnij, że to łacińska dewiza Towarzystwa Jezusowego, która znaczy „na większą chwałę Bożą”.

7. Kontynuuj rozmowę kierowaną:

- Co założył w Rzymie Święty? (szkołę jezuicką wraz z biblioteką)

- Na co kładł nacisk Święty Ignacy w swoim nauczaniu? (pielęgnowanie edukacji i duchowości)
- Czy przypominacie sobie innego Świętego, który w młodości wiódł burzliwe życie, a potem się nawrócił? (Święty Augustyn)

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Rozwiń zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Święty Ignacy Loyola był żołnierzem, a następnie jezuitą, założycielem Towarzystwa Jezusowego.

Ja też mogę naśladować Świętego Ignacego poprzez służbę innym, praktykowanie ignacjańskiego modelu duchowości, ćwiczeń duchowych i medytacji słowem Bożym.

POZNAJĘ

9. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Był wśród faryzeuszów pewien człowiek, imieniem Nikodem, dostojnik żydowski. Ten przyszedł do Niego nocą i powiedział Mu: „Rabbi, wiemy, że od Boga przyszedłeś jako nauczyciel. Nikt bowiem nie mógłby czynić takich znaków, jakie Ty czynisz, gdyby Bóg nie był z nim”. W odpowiedzi rzekł do niego Jezus: „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi powtórnie, nie może ujrzeć królestwa Bożego”. Nikodem powiedział do Niego: „Jakżeż może się człowiek narodzić, będąc starcem? Czyż może powtórnie wejść do łona swej matki i narodzić się?”. Jezus odpowiedział: „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi z wody i z Ducha, nie może wejść do królestwa Bożego. To, co się z ciała narodziło, jest ciałem, a to, co się z Ducha narodziło, jest duchem”.

(J 3,1–6)

10. Zapytaj uczniów, jak rozumieją słowa Jezusa o powtórnych narodzinach. Chętni uczniowie się wypowiadają. W podsumowaniu wyjaśnij uczniom, iż powtórne narodziny symbolizują przemianę życia, nawrócenie, życie według Ducha Świętego.

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Przeczytaj jeszcze raz tekst biblijny z części „poznaję”. Zgodnie z zaleceniem Świętego Ignacego zamknij oczy i spróbuj sobie wyobrazić tę scenę. Odpowiedz na poniższe pytania).

Prawidłowe rozwiązanie:

- A. Jak słowa o „powtórnych narodzinach” wypełniły się w życiu Świętego Ignacego? *Ignacy przeżył nawrócenie, objawiła mu się Matka Boża i postanowił zmienić swoje życie. Od tamtego czasu praktykował głębokie życie modlitwą i wskazywał kierunek, w którym powinna podążać odnowa Kościoła. Żył według Ducha Świętego.*
- B. W jaki sposób każdy z nas może wcielać te słowa w życie? *Każdy z nas może wcielać te słowa w życie, kierując się na co dzień miłością i dobrocią. Żyć Duchem to służyć innym i modlić się za nich.*

ODPOWIADAM

12. Powiedz, że jednym ze znanych elementów duchowości ignacjańskiej jest praktykowanie ignacjańskiego rachunku sumienia. Wyłutucz: *To codzienne podsumowywanie dnia. Podczas takiego podsumowania najpierw dziękujemy Bogu za otrzymane od Niego dobro, a dopiero później przepraszamy za grzechy. Powinniśmy skupić się na miłości Boga i na dobru, które od Niego otrzymujemy, a dopiero później na swojej grzeszności i na tym, co trzeba poprawić.*
13. Rozdaj uczniom kartki A4 i koperty. Powiedz, że zadaniem uczniów będzie napisać list do przyjaciółki lub przyjaciela, w którym zachęca go do praktykowania ignacjańskiego rachunku sumienia. W liście należy wyjaśnić, na czym polega ten model. Poproś, by uczniowie zaadresowali koperty, ale nie wpisywali prawdziwych danych, tylko je wymyślili.

MODLĘ SIĘ

14. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 61.

*Słuchaj, o Boże, mojego wołania,
zważ na moją modlitwę! (...)
Chciałbym zawsze mieszkać w Twoim przybytku,
znajdować ucieczkę w cieniu Twoich skrzydeł!
Bo Ty, o Boże, wysłuchujesz mych ślubów
i wypełniasz życzenia tych, co się boją Twojego imienia.
(Ps 61,1.2.5–6)*

53

KOŚCIÓŁ W XVI I XVII WIEKU. PREKURSORY MISJI

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom działalności Świętego Franciszka Ksawerego, prekursora misji na Dalekim Wschodzie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opowiada o życiu i działalności Świętego Franciszka Ksawerego;
- wskazuje, gdzie pełnił on posługę misyjną;
- tłumaczy, na czym polega nakaz misyjny.

POSTAWY: Uczeń kształtuje właściwą relację z Bogiem. Stara się wzorować na przykładach życia świętych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca z mapą.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, duża mapa świata (najlepiej pożyczyć ją z sali geograficznej), narzędzia do jej zawieszenia, komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

ODKRYWAM

1. Przed przyjściem uczniów przygotuj mapę świata – zawieś ją w widocznym miejscu.
2. Na początku lekcji pomódl się z uczniami za misje:

Panie Jezu, Ty bardzo pragnąłeś, aby wszyscy ludzie poznali Twoją Ewangelię i uwierzyli w Ciebie, dlatego posłałeś swych apostołów na cały świat. Ty powiedziałeś do nich „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody”. Pobłogosław misjonarzom, którzy na wszystkich kontynentach opowiadają ludziom o Tobie. Wspieraj ich Twoja łaską. Amen.

3. Spytaj o początki historii Kościoła (może ktoś z uczniów wskaże okres działalności Jezusa i powie, że historia Kościoła toczy się już od dwóch tysięcy lat). Porozmawiajcie chwilę na ten temat. Spytaj:
- Kto na początku, zaraz po Jego śmierci, głosił prawdę o Jezusie? (apostołowie)
 - Jak nazywamy osoby, które obecnie wyjeżdżają w dalekie zakątki świata, by głosić Ewangelię? (misjonarze)

Skomentuj: *Prawdę o Jezusie szerzyli i nadal szerzą misjonarze. Pomagają oni mieszkańcom różnych zakątków świata w zrozumieniu Bożej miłości.*

4. Wskaż na mapę świata. Poproś, by uczniowie nazwali kontynenty, które widzą, i wpisali je w odpowiednie miejsca przy ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Podpisz kontynenty i pokoloruj je zgodnie z wyjaśnieniami w ramce, z którą zapoznałeś się stroną wcześniej*). Wyjaśnij, że kolory, które są opisane w tym ćwiczeniu, to kolory różniące misyjnego. Nazwy tych kontynentów: Azja, Afryka, Ameryka Północna, Ameryka Południowa, Europa, Australia.

SPOTYKAM

5. Zapowiedz, że teraz uczniowie poznają jednego z największych misjonarzy Kościoła, który swoją działalność misyjną prowadził na Dalekim Wschodzie.
6. Zaczynij opowiadać o Franciszku Ksawerym. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika:

Franciszek urodził się 7 kwietnia 1506 roku na zamku Xavier w kraju Basków (dzisiejsza Hiszpania). Pierwsze wykształcenie uzyskał w domu rodzinnym. Jako dziesięcioletni został posłany na studia do Paryża. Młody student dał się poznać jako zdolny i wysportowany młodzieniec. Podczas studiów Franciszek dzielił pokój z Ignacym Loyolą. Chłopcy wspólnie obmyślili utworzenie nowej rodziny zakonnej, zwanej później Towarzystwem Jezusowym (jezuitami).

7 kwietnia 1541 roku jako legat papieski króla Hiszpanii Franciszek Ksawery wyruszył w podróż misyjną do Indii. Po trwającej ponad rok podróży Franciszek przybył do Goa (w XVI wieku była to stolica portugalskiej kolonii w Indiach). Od razu zabrał się do katechizowania dzieci i dorosłych. Franciszek wygłaszał kazania, spowiadał i odwiedzał ubogich. Misjonarz poznał

obyczaje, język i kulturę miejscowej ludności. Pomogło mu to w pracy apostołskiej i uczyniło prekursorem nowoczesnych misji. Franciszek Ksawery przetłumaczył na nowo poznany język teksty podstawowych modlitw, by móc nauczyć ich podopiecznych. Katechizował, chrzczył i wznosił kaplice. Młody apostoł odkrył wtedy potrzebę modlitwy i troski o rodzime powołania. Franciszek zmarł w wieku 46 lat, 3 grudnia 1552 roku.

7. Możesz dodać, że Święty był też w Japonii, gdzie ochrzcił ok. tysięcy pięćset osób, a także planował podróż misyjną do Chin. Zmarł, czekając na pozwolenie przybycia do Chin. Franciszek Ksawery został beatyfikowany przez papieża Pawła V w 1619 roku, a kilka lat później został kanonizowany przez papieża Grzegorza XV. W 1748 roku papież Pius X ogłosił go patronem Wschodu. W 1927 roku papież Pius XI ogłosił go patronem misji Kościoła katolickiego.
8. Poproś, by uczniowie wymienili państwa, w których od dzieciństwa przebywał Święty (Hiszpania – dzieciństwo, Francja – nauka, Indie – działalność misyjna, Japonia – działalność misyjna). Pokaż uczniom te miejsca na mapie. Mogą zaznaczyć je na swoich mapach w ćwiczeniu 1 w podręczniku.
9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Korzystając z informacji na temat Świętego Franciszka Ksawerego, uzupełnij jego wizytówkę. Potrzebne informacje znajdź w internecie*). Zachęć uczniów, by samodzielnie naszkicowali podobiznę Świętego w wyznaczonym polu.

WIZYTÓWKA ŚWIĘTEGO

Imię:	FRANCISZEK	[miejsce na rysunek]
Urodził się:	7 KWIETNIA 1506 ROKU W HISZPANII	
Zmarł:	3 GRUDNIA 1552 ROKU	
Jest patronem:	PATRON MISJI KATOLICKICH, PATRON INDII I JAPONII	
Ciekawostki: FRANCISZEK KSAWERY JAKO STUDENT DZIELIŁ POKÓJ Z IGNACYM LOYOLĄ, W PRACY MISYJNEJ TŁUMACZYŁ TEKSTY MODLITW NA NOWO POZNANY JĘZYK, BY UCZYĆ ICH PODOPIECZNYCH, OCHRZCIŁ WIELE OSÓB W JAPONII, PRZED ŚMIERCIĄ PRZYGOTOWYWAŁ SIĘ DO PODRÓŻY DO CHIN		

POZNAJĘ

10. Poproś o przeczytanie cytatu biblijnego z podręcznika.

Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. (Mt 28,19)

Skomentuj: *Jezus skierował te słowa do swoich uczniów przed swoim wniebowstąpieniem. Słowa te są misyjnym nakazem dla każdego chrześcijanina – również dla nas. Każdy chrześcijanin jest zobowiązany do głoszenia wiary i dawania świadectwa własnym życiem, do nauczania i występowania w imieniu Pana, choćby przez spełnianie uczynków miłosiernych w codziennym życiu.*

11. Przypomnijcie sobie uczynki miłosierdzia względem ducha i ciała. Poproś, by uczniowie zapisali je w ćwiczeniu 3 w podręczniku (Wypisz uczynki miłosierdzia).

Prawidłowe rozwiązanie:

UCZYNKI MIŁOSIERDZIA WZGLĘDEM DUCHA:

1. Grzeszących upominać,
2. Nieumiejętnych pouczać,
3. Wątpiącym dobrze radzić,
4. Strapionych pocieszać,
5. Krzywdy cierpliwie znosić,
6. Urazy chętnie darować,
7. Modlić się za żywych i umarłych.

UCZYNKI MIŁOSIERDZIA WZGLĘDEM CIAŁA:

1. Głodnych nakarmić,
2. Spragnionych napoić,
3. Nagich przyodziać,
4. Podróżnych w dom przyjąć,
5. Więźniów pocieszać,
6. Chorych nawiedzać,
7. Umarłych grzebać.

ODPOWIADAM

12. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Apostołowie bardzo przejęli się wezwaniem Jezusa i dzięki ich gorliwości chrześcijaństwo rozszerzyło się na cały świat. To zadanie wymagało od nich niezwykłej odwagi! Ten nakaz misyjny*

był skierowany nie tylko do apostołów, ale również do nas. Jezus chciał, aby każdy, kto w Niego uwierzy, dzielił się swoją wiarą z innymi. Już wiecie, że w misji ewangelizacyjnej wcale nie chodzi o wielkie dzieła i wyjazdy na inne kontynenty, ale przede wszystkim o zwyczajne życie wiarą. Powinniśmy pięknie żyć na co dzień.

MODLĘ SIĘ

13. Zaprosz uczniów do wspólnej modlitwy za wstawiennictwem Świętego Franciszka Ksawerego:

Święty Franciszku Ksawery, Ty pozwoliłeś, by w Twoim sercu płonął ogień miłości do Jezusa Chrystusa, który przemienia, wrywa z bylejakości i otwiera przed nami nowe perspektywy działania Bożej łaski. Wyprasza nam u Boga gotowość hojnego odpowiadania na Jego miłość do każdego z nas.

MĘCZENSTWO ZA WIARĘ: ŚWIĘTY ANDRZEJ BOBOLA

CEL GŁÓWNY: Zapoznanie uczniów z historią Świętego Andrzeja Boboli, męczennika za wiarę i patrona Polski.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wymienia głównych patronów Polski;
- opowiada o świętym Andrzeju Boboli;
- raportuje, że w pewnych miejscach na świecie chrześcijanie nadal są prześladowani.

POSTAWY: Uczeń pogłębia swoją duchowość, wzorując się na przykładzie życia Świętego Andrzeja Boboli. Przenosi poznane wzorce na własną codzienność.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, praca w grupach, słuchanie opowiadania, ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, filmik o Świętym Andrzeju Boboli¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie chwilę o patronach (pogadanka). Przypomnij uczniom, że każdy ma swojego świętego patrona – najlepszego przyjaciela, którego zawsze może prosić o pomoc. Dodaj, że patroni obchodzą swoje

¹ Według uznania katechety, np. *Św. Andrzej Bobola - Roraty 2018 „Patronowie Polski” (21.XII)*. Film jest dostępny na YouTube: [https://www.youtube.com/watch?v=LkYGCympPzo\(2:57\)](https://www.youtube.com/watch?v=LkYGCympPzo(2:57)). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

święta, które są jednocześnie okazją do tego, byśmy obchodzili na ziemi imieniny (np. Marcin świętuje imieniny 11 listopada).

3. Dodaj: *Niektórzy święci patroni mają szczególną rolę. Pięcioro świętych patronuje Polsce. Wyróżniamy trzech patronów głównych i dwóch drugorzędnych.*
4. Poproś, by uczniowie spojrzeli na obrazy w podręczniku i spróbowali rozpoznać postaci świętych. Wymieńcie sobie wszystkich patronów. W celu utrwalenia wiadomości poproś o zrobienie ćwiczenia 1 w tej części podręcznika (*Uzupełnij schemat*).

Prawidłowe rozwiązanie:

PATRONI POLSKI → GŁÓWNI: Najświętsza Maryja Panna, Święty Stanisław, Święty Wojciech

PATRONI POLSKI → DRUGORZĘDNI: Święty Stanisław Kostka, (uczniowie za chwilę dopiszą tutaj: Święty Andrzej Bobola)

5. Powiedz, że w uzupełnionym schemacie brakuje jednego drugorzędnego świętego: Andrzeja Boboli. Poproś, by uczniowie uzupełnili ostatni wers w ćwiczeniu. Dodaj, że na dzisiejszej katechezie porozmawiacie o tym Świętym.

SPOTYKAM

6. Zaczynaj opowiadać historię Świętego.

Andrzej Bobola urodził się w 1591 roku w Strachocinie. Żył w niespokojnych czasach na przełomie XVI i XVII wieku. Europa była wówczas rozdarta podziałami religijnymi i politycznymi. Toczyły się wtedy wojny na tle religijnym. Taka sytuacja powodowała osłabienie jedności Kościoła. Bardzo wiele osób nawróconych siłą na prawosławie z powrotem wracało do wspólnoty Kościoła katolickiego. Jednym z głównych promotorów nawróceń na Polesiu był Andrzej Bobola. Jako kapłan dbał o ubogich, wspierał chorych i odwiedzał więźniów. Troszczył się o wychowanie młodzieży, pocieszał strapionych. Jego praca misyjna wśród prawosławnych przynosiła obfite owoce. Za największe z nich należy uznać przejście dwóch prawosławnych wsi, Bałandycze i Uzdroyń, które liczyły około 80 domów, na katolicyzm. Miasteczko Janów z prawosławnego stało się w większości katolickie. Jeszcze za życia Bobolę nazywano „duszochwatem” – tego określenia używali prawosławni – oraz „łowcą dusz” – tego określenia używali katolicy.

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Napisz, jak Świętego Andrzeja Bobolę nazywali prawosławni, a jak katolicy. Skąd wzięły się te określenia?*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Prawosławni nazywali Bobolę „duszochwatem”, a katolicy – „łowcą dusz”. Określenia te wzięły się stąd, że praca misyjna Świętego przynosiła wspaniałe owoce. Wielu prawosławnych nawróciło się dzięki niemu na katolicyzm (a więc Święty Andrzej Babola „złowił” ich dusze).

8. Kontynuuj opowiadanie: *Święty Andrzej Bobola nie zniechęcał się trudnościami. Podejmował coraz odważniejsze misje, nie bacząc na czekające go niebezpieczeństwa i przeciwności. W 1657 roku poniósł śmierć męczeńską. Był torturowany w okrutny sposób przez kilkanaście godzin. Do końca był całkowicie oddany Bogu i nie wypart się wiary.*

9. W ramach podsumowania możesz włączyć uczniom film o Świętym Andrzeju Boboli.

10. Podziel uczniów na pięć zespołów. Poproś o przeczytanie polecenia do ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że jesteś dziennikarzem i masz za zadanie przeprowadzić wywiad ze Świętym Andrzejem Bobolą. O co go zapytasz? Co on odpowie? Przygotuj dwa pytania i dwie odpowiedzi*). Powiedz, że będzie to zadanie każdej grupy. Przeznacz kilka minut na pracę w grupach. Następnie podsumujcie efekty.

Przykładowe pytania i odpowiedzi:

Pytanie: *Jaka była sytuacja na świecie, kiedy się urodziłeś?*

Odpowiedź: *Urodziłem się w niespokojnych czasach. Na przełomie XVI i XVII wieku Europa była rozdarta podziałami religijnymi i politycznymi. Toczyły się wtedy wojny na tle religijnym. Wielu ludzi, których zmuszono do przyjęcia wiary prawosławnej, chciało wrócić do wiary katolickiej.*

Pytanie: *Jak byłeś nazywany przez współczesnych?*

Odpowiedź: *Byłem nazywany „duszochwatem” i „łowcą dusz”.*

Pytanie: *Jak zginąłeś?*

Odpowiedź: *Zmarłem śmiercią męczeńską. Cierpiałem przez kilkanaście godzin, ale nie wypartem się wiary.*

POZNAJE

11. Poproś o odczytanie cytatu biblijnego z tej części podręcznika.

Jeśli ktoś chce iść za Mną, niech się zaprze samego siebie, niech co dnia bierze krzyż swój i niech Mnie naśladuje. (Łk 9, 23)

12. Skomentuj: *Słowa Pana Jezusa są dla nas cenną wskazówką. Syn Boży powiedział, że jeśli ktoś prawdziwie chce za Nim iść, musi się zaprzeć samego siebie. Droga wiary nie jest prosta i równa, ale wyboista. Pan Jezus ostrzega, że czasami będzie trudno, że trzeba będzie podejmować niełatwe decyzje, czasami z czegoś zrezygnować. „Nieść swój krzyż” to z pokorą znosić wydarzenia dnia codziennego.*
13. Dodaj: *Pan Jezus dał tego przykład swoim życiem. Najlepsze, co możemy zrobić, to po prostu Go naśladować!*

ODPOWIADAM

14. Powiedz: *Święta Tereska od Dzieciątka Jezus była przekonana, że nawet najmniejszy wysiłek uczyniony z miłości ma ogromną wartość. Często powtarzała: „Bądź wierny w modlitwie i dobry dla wszystkich”.*
15. Dodaj: *Święta Tereska napisała piękną historię o tym, że małe rzeczy mają wielką wartość w oczach Boga. Opowiedz: Pewien książę chciał zbudować kościół. Najpierw jednak wydał rozkaz, że żaden z jego poddanych nie ma prawa dać pieniędzy na budowę tego kościoła. Był nawet zakaz uczynienia najmniejszego daru. Książę chciał zapewnić jedynie sobie samemu zaszczyt uczynienia czegoś wielkiego dla Boga. Robotnicy zaczęli zatem budowę kościoła. Pewnego dnia jednak uboga staruszka popatrzyła na konie ciągnące z wysiłkiem w górę kamienie na kościół. Pomyślała sobie wówczas: „Jest zakazane dawanie pieniędzy na budowę kościoła. Jednak byłabym szczęśliwa, gdybym mogła się do tego przyczynić. Gdybym tak pomogła zwierzętom, które pracują nad tak wielkim dziełem nic o tym nie wiedząc, może Bóg byłby zadowolony?”. Z pieniędzy, które jej zostały, kupiła siana i dała koniom. Gdy kościół został ukończony, książę chciał uroczyste go otworzyć i z tego powodu nakazał wyryć na kamieniu nazwisko swoje i swojej rodziny jako nieśmiertelne świadectwo swojej szczodrości. Następnego dnia jednak jego nazwisko było starte, a na jego miejscu widniało nazwisko ubogiej nieznannej kobiety. Zagniewany książę nakazał na nowo zrobić zwielokrotniony napis. Ten sam cud powtarzał się jednak za każdym razem. W końcu postanowił*

wszczęć poszukiwania i kiedy pokorna kobieta została odnaleziona, zapytał ją, czy naprawdę nic nie dała, aby zbudować kościół. Drżąc ze strachu odpowiedziała, że nie. Gdy osaczono ją pytaniami, przypomniała sobie o sianie i przyznała, że pomogła koniom. Wtedy zrozumiano, dlaczego jej nazwisko zostało wypisane i już nikt nie ośmielił się go zetrzeć².

16. Uświadom uczniom, że obecnie w pewnych miejscach na świecie chrześcijanie nadal są prześladowani (można tu wymienić ok. pięćdziesiąt krajów). Krótko opowiedz o działalności Papieskiego Stowarzyszenia Pomocy Kościołowi w Potrzebie. Powiedz, że głównym hasłem Papieskiego Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie jest pojednanie i solidarność na świecie oraz szeroko pojęta pomoc prześladowanemu Kościołowi. Dodaj, że w ponad 50 krajach chrześcijanie są prześladowani. Codziennie rośnie zagrożenie ich zdrowia, a nawet życia. W 70 krajach na świecie wiara jest ograniczana, a chrześcijanie są dyskryminowani i zmuszani do odrzucenia Chrystusa. Stowarzyszenie zajmuje się wspieraniem nowej ewangelizacji, udzielaniem duchowej siły Kościołom lokalnym w ugruntowywaniu wiary.
17. Podsumuj, wykorzystując komentarz z tej części podręcznika: *Kiedy słuchasz historii o Świętych, może ci się wydawać, że właściwie nic nie możesz zrobić dla innych czy dla Kościoła. To nieprawda! Żeby pięknie żyć, nie trzeba dużo. Wystarczy kochać innych ludzi i ich szanować, pomagać potrzebującym i być wiernym swoim wartościom. To też może wiele kosztować. Czasami ciężko się przyznać do wiary, codziennej modlitwy, nauki religii. Jeśli korzystasz z sakramentów świętych i masz odwagę nazywać się uczniem Jezusa, dokonujesz bohaterskich czynów na miarę dzisiejszych czasów.*
18. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*W stopach wypisz przykłady tego, jak możesz na co dzień naśladować Jezusa*).

Przykładowe rozwiązanie:

pomoc słabszym, pomoc rodzeństwu w odrabianiu lekcji, sumienne wypełnianie obowiązków, troska o porządek w pokoju

² Z Listu do dzieci, papież Franciszek, Rzym, 15 sierpnia 2019 roku, Uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

MODŁĘ SIĘ

19. Pomódl się z uczniami modlitwą wstawienniczą do Świętego Andrzeja Boboli³:

*Święty Andrzeju Bobolo,
który tak umiłowałeś naszego Pana, Jezusa Chrystusa,
że cały się poświęciłeś na Jego służbę,
wieńcząc apostołskie życie męczeńską śmiercią!
Prosimy Cię, wspieraj nas swoim wstawiennictwem przez całe życie,
byśmy jak Ty wzrastali i wytrwali wiernie
w zjednoczeniu z Sercem Jezusa
i pod opieką Jego Matki Niepokalanej.
Amen.*

³ Jacek Bolewski SJ, Wacław Oszejca SJ, *Rok u boku św. Andrzeja Boboli. Nabożeństwa – nowenna – modlitwy*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1999.

KOŚCIÓŁ W RZECZPOSPOLITEJ OBOJGA NARODÓW

CEL GŁÓWNY: Ukazanie działalności Kościoła w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

CELE SZCZEGÓLWE – UCZEŃ:

- podaje fakty z historii Kościoła w Polsce;
- omawia postanowienia unii brzeskiej;
- wymienia, co różni Kościół rzymskokatolicki od Kościoła grekokatolickiego.

POSTAWY: Uczeń z szacunkiem odnosi się do Kościoła i jego historii.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, komputer, pudełko puzzli (najlepiej duży zestaw, np. tysiąc elementów).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Pokaż uczniom puzzle. Spytaj, czy lubią je układać (pogadanka). Zwróć uwagę, że ułożenie tak dużego zestawu trwa bardzo długo, a dopasowywanie elementów jest niezwykle żmudne. Możesz zapytać, jakie cechy charakteru można ćwiczyć podczas układania puzzli (cierpliwość, spokój, opanowanie). Nawiąż do tego, że Kościół przypomina taką wieloelementową układankę. Trzeba dużo czasu i chęci, by powstało wielkie dzieło – spójne i trwałe.

SPOTYKAM

3. Zaprosz uczniów na miniwykład z historii Polski. Podkreśl, że będziecie mówić o wydarzeniach, które miały miejsce za panowania króla Zygmunta II Augusta, ostatniego monarchy w linii męskiej z dynastii Jagiellonów. Miejsca, które są pogrubione, szczególnie zaakcentuj.

*Za czasów panowania Zygmunta II Augusta rozkwitła literatura i sztuka renesansowa. Niestety, królowi nie udało się przeprowadzić wielu zamierzonych reform – sprzeciwiali się im szlachcie. Król obawiał się, że po jego bezpotomnej śmierci unia polsko-litewska przestanie istnieć. Dążył więc do zacieśnienia związku obu państw, by był on trwalszy. W tym celu w 1569 roku król zwołał do Lublina sejm walny. Przybyli na niego nie tylko polscy posłowie, ale zaproszono również przedstawicieli Litwy. Wszyscy razem mieli podjąć decyzję o podpisaniu unii ściślejszej łączącej Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie. 1 lipca 1569 roku została zawarta unia, która połączyła dwa państwa: Koronę Królestwa Polskiego i Wielkie Księstwo Litewskie. Tak powstała Rzeczpospolita Obojga Narodów. Na czele Rzeczypospolitej Obojga Narodów miał stać jeden **wspólny władca**, powoływany przez Polaków i Litwinów. Król Polski był jednocześnie Wielkim Księciem Litewskim. Oba kraje miały mieć też wspólny **sejm**, czyli najwyższy organ władzy. Posłów na sejm wybierały sejmiki w Koronie i na Litwie. Wspólnie miała też być prowadzona **polityka zagraniczna**. Wprowadzono wspólną **monetę**.*

4. W tym momencie poproś, by uczniowie zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 2 w podręczniku (Przypomnij sobie, jakie były postanowienia unii lubelskiej. Połącz hasła z odpowiednim napisem WSPÓLNE lub OD-RĘBNE). Zachęć do wykonania pierwszej części zadania.

Prawidłowe rozwiązanie:

WSPÓLNE: **władca, sejm, polityka zagraniczna, moneta**

5. Kontynuuj opowiadanie:

*Litwa i Polska zachowały jednocześnie odrębność. Przede wszystkim posiadały **osobne armie**, utrzymywane przez osobne **skarby**. Do skarbu polskiego (zwanego koronnym) wpływały podatki zbierane w Polsce, do skarbu litewskiego – pieniądze z podatków litewskich. Pozostawiono również osobne **urzędy centralne**, czyli w skład senatu wchodziłi urzędnicy koronni i litewscy. W państwie tym mieszkało wiele narodów (między innymi: Polacy, Litwini, Rusini, Kozacy, Żydzi) i wyznawano różne religie. Sprzyjało to rozwojowi kultury, ale rodziło też wiele problemów.*

6. Uczniowie wykonują drugą część ćwiczenia 2.

Prawidłowe rozwiązanie:

ODRĘBNE: wojsko, skarb, urzędy

7. Mów dalej: *Unia była niespotykanym w tamtych czasach przykładem, że dwa kraje mogą się porozumieć i zjednoczyć w pokojowy sposób. Unia przetrwała ponad dwieście lat. Rzeczpospolita Obojga Narodów była państwem wielonarodowym i wielowyznaniowym.*

8. Powiedz, że teraz opowiesz uczniom o innej unii, unii brzeskiej. Zaczynij: *Unią brzeską nazywamy unię kościelną zawartą pomiędzy Kościołem katolickim i prawosławnym, która została ogłoszona w 1596 roku na synodzie w Brześciu Litewskim. Głównym celem porozumienia było podporządkowanie polskiej Cerkwi zwierzchniej władzy papieża przy jednoczesnym zachowaniu przez Kościół prawosławny dotychczasowej struktury administracyjnej, wschodniej liturgii i obrzędów w języku cerkiewno-słowiańskim oraz kalendarza juliańskiego. Wierni prawosławni byli zobowiązani nie tylko do uznania prymatu papieża, ale także do przyjęcia nauki Kościoła katolickiego w kwestiach dogmatycznych. Wśród postanowień unii brzeskiej znalazł się postulat o zrównaniu praw i przywilejów duchowieństwa unickiego z łacińskim. Biskupom prawosławnym dawało to nadzieję na zajęcie miejsc w senacie. Nie został on jednak przez Polskę spełniony. W konsekwencji cerkiew prawosławna do dziś uważa unię brzeską za rozbitcie jedności, natomiast Kościół rzymskokatolicki wręcz odwrotnie – za największą i najważniejszą próbę odbudowy jedności Kościoła¹.*

9. Omów różnice między dwoma kościołami.

- *W kościele prawosławnym sakrament chrztu udzielany jest osobom dorosłym. Odbywa się on przez trzykrotne zanurzenie w wodzie; tuż po nim chrzczony przyjmuje sakrament bierzmowania (szafarzem sakramentu bierzmowania w Kościele prawosławnym jest każdy kapłan, a nie jak w katolicyzmie wyłącznie biskup).*
- *Prawosławni nie przyjmują katolickich dogmatów o Niepokalanym Poczęciu NMP oraz Wniebowzięciu NMP. Nie uznają też doktryny o czyśćcu.*

¹ Por. *Unia brzeska – religia*, <https://eszkola.pl/religia/unia-brzeska-1596-7083.html> (dostęp: 12 listopada 2020 roku).

- W kościele prawosławnym Komunia Święta udzielana jest pod dwiema postaciami: (kwaszonego) chleba i (czerwonego) wina.
- Kościół prawosławny postuluje się dwoma kalendarzami: juliańskim i gregoriańskim, stąd w kalendarzu liturgicznym zapisane są zazwyczaj dwie daty.
- Msza Święta w cerkwi sprawowana jest według rytu bizantyjskiego, najczęściej w języku ukraińskim, a czasem staro-cerkiewno-słowiańskim.
- Księża prawosławni mogą mieć żony, o ile zawarli związek małżeński przed przyjęciem święceń. Biskupi powoływani są z zakonników, którzy ślubowali bezżenność.
- W kościele prawosławnym obowiązuje inne prawo kanoniczne.

10. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wypisz kilka przykładowych różnic między Kościołem katolickim a prawosławnym).

Przykładowe rozwiązanie:

- w kościele prawosławnym Msza Święta sprawowana jest według rytu bizantyjskiego,
- w kościele rzymskokatolickim obowiązuje inne prawo kanoniczne,
- w kościele prawosławnym Komunia Święta udzielana jest pod dwoma postaciami,
- w kościele prawosławnym nie obowiązuje celibat (księża prawosławni mogą mieć żony, o ile zawarli związek małżeński przed przyjęciem święceń).

11. Poproś uczniów, by przeczytali z tej części podręcznika fragment o księdzu Skardze.

Ważną rolę w podjęciu starań o zawarcie unii odegrał ksiądz Piotr Skarga. Bardzo cenił on jedność w Kościele i dążył do jej osiągnięcia. Zofia Kossak-Szczucka doceniła jego wybitne zdolności literackie i kaznodziejskie. Tak opisywała jego zalety: „Szeroki horyzont myślowy, ogarniający całe społeczeństwo, niezaciemniony pojęciami klasowymi. Żelazna energia, niestrudzona ruchliwość, talent organizatorski, siła woli, niegasnący entuzjazm, wytrwałość, odwaga... Cały zasób wspaniałych zalet wielkiej osobowości”².

² Z. Kossak-Szczucka, *Beatyfikacja Skargi*, Wydawnictwo Księży Jezuitów, Warszawa 1937, s. 9.

Dzięki inteligencji i namowom Piotra Skargi w 1596 roku doszło do zawarcia unii brzeskiej. Jej zwolennicy – unicy (grekokatolicy) – uznali papieża za głowę Kościoła, ale zachowali odrębność obrzędową.

POZNAJĘ

12. Przypomnij, że Jezus zawsze pragnął, by ludzie stanowili jedność. Modlił się do Ojca, aby Jego uczniów oraz tych, którzy za ich sprawą uwierzą w Niego, połączyła jedność. Prosił, aby Jego uczniowie stanowili jedno – tak jak On z Ojcem. W ten sposób Jezus, pokazując swoją relację z Ojcem, dał nam wzór, jak powinniśmy postępować. Tak jak Ojciec i Syn są jedno, a nie ma niczego, co by ich oddzielało, tak też uczniowie Jezusa mają jednoczyć się w Synu. Co więcej, ma się to dokonać już tutaj, na ziemi.

13. Poproś o przeczytanie cytatu biblijnego z tej części podręcznika.

Nie tylko za nimi proszę, ale i za tymi, którzy dzięki ich słowu będą wierzyć we Mnie; aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, by świat uwierzył, że Ty Mnie posłałeś. I także chwałę, którą Mi dałeś, przekazałem im, aby stanowili jedno, tak jak My jedno stanowimy. Ja w nich, a Ty we Mnie! Oby się tak zespolili w jedno, aby świat poznał, żeś Ty Mnie posłał i że Ty ich umiłowałeś, tak jak Mnie umiłowałeś. (J 17,20–23)

14. Podsumuj: *Ta modlitwa Jezusa po raz kolejny przypomina nam, jak ważna jest jedność w Kościele. Jezus przed swoim odejściem przypomniał apostołom, że pomoże im we wszelkich przeciwnościach.*

ODPOWIADAM

15. Powiedz: *Co roku między 18 a 25 stycznia chrześcijanie różnych wyznań spotykają się na ekumenicznych nabożeństwach, modlitwach, konferencjach, koncertach i innych spotkaniach. To Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan – cykliczne święto ekumenizmu.*

16. Dodaj: *Wszyscy powinniśmy troszczyć się o jedność Kościoła. Jedność jest niepodważalną wartością, która opiera się na szacunku, tolerancji i braterstwie. Tak naprawdę nie zapewnią nam jej żadne rozwiązania, unie ani przepisy, jeśli sami o nią nie zadbamy. Powinniśmy pamiętać o tym na co dzień.*

17. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*W cegły wpisz wartości, o których nie można zapomnieć, kiedy buduje się trwałą jedność*). Możecie najpierw porozmawiać na ten temat.

Przykładowe wartości: *pomoc innym, spokój, dobroć, miłość, szacunek, tolerancja, wsparcie*

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 11:

*Gdy walą się fundamenty,
cóż może zdziałać sprawiedliwy?
Pan w świętym swoim przybytku,
Pan ma tron swój na niebiosach.
Oczy Jego patrzą,
Jego wzrok bada synów ludzkich (...).
Bo Pan jest sprawiedliwy, miłuje sprawiedliwość;
ludzie prawi zobaczą Jego oblicze.
(Ps 11,3–4.7)*

UDZIAŁ KOŚCIOŁA W ROZWOJU KULTURALNYM I SPOŁECZNYM NARODU POLSKIEGO

CEL GŁÓWNY: Ukazanie uczniom działalności Kościoła w rozwoju kulturalnym i społecznym narodu polskiego.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- określa wpływ chrześcijaństwa na kulturę Polski;
- wyjaśnia, czym jest kultura chrześcijańska;
- tłumaczy, na czym polega odpowiedzialność za chrześcijańskie dziedzictwo Polski.

POSTAWY: Uczeń z szacunkiem odnosi się do Kościoła w Polsce.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, metoda aktywizująca „słoneczko”, miniwykład, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), indywidualna praca plastyczna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, prezentacja multimedialna *Dzieła kultury chrześcijańskiej*, kilka stron WWW prowadzonych przez współczesnych twórców chrześcijańskich¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, karteczki samoprzylepne – po jednej dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Możesz zaproponować modlitwę za Kościół (*Ojciec nasz*).

¹ Według uznania katechety. Najlepiej przygotować je wcześniej w postaci zakładek w przeglądarce albo skopiować linki, np. FIDODesign, zespół owca.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie chwilę o wakacjach, wyjazdach i zwiedzaniu. Spytaj, jak często uczniowie wyjeżdżają z rodziną i czy podczas takich wyjazdów często coś zwiedzają (pogadanka).
3. Podsumuj: *Zwiedzając różne miejsca, można dowiedzieć się czegoś nowego i poszerzyć swoją wiedzę. Zabytki są pozostałością po dawnych czasach. To my jesteśmy odpowiedzialni za to, by pamięć o ludziach i zdarzeniach, które już minęły, przetrwała kolejne pokolenia. Dzisiaj porozmawiamy o dziejach kultury chrześcijańskiej oraz o tym, jaką rolę w rozwoju społecznym narodu polskiego odegrał Kościół.*

SPOTYKAM

4. Zapisz na tablicy: KULTURA. Zaproś uczniów do podania skojarzeń ze słowem „kultura” (metoda aktywizująca „słoneczko”). W tym celu rozdaj uczniom po jednej samoprzylepnej karteczce. Odczekaj moment, by uczniowie mogli się spokojnie zastanowić i zapisać przemyślenia. Po chwili zachęć uczniów, by po kolei podchodzili do tablicy i przyklejali swoje karteczki do tablicy wokół napisu.

Przykładowe skojarzenia ze słowem „KULTURA”: *dziedzictwo, zabytki, pamięć, przodkowie, tradycja, szacunek, literatura, muzyka, sztuka, rzeźba, artyści, pisarze, dobra narodowe*

5. Podsumuj tę część lekcji. Zwróć uwagę, że słowo „kultura” kojarzy się najczęściej z jej wytworami, czyli dziełami sztuki: obrazami, rzeźbami, utworami muzycznymi, spektaklami teatralnymi, zabytkowymi budowlami. Powiedz: *Te wytwory kultury są efektem pracy, talentu, a czasami również wiary człowieka, który je stworzył.*
6. Powiedz: *Celem naszych podróży, o których mówiliśmy na początku katechezy, są często zabytkowe miejsca. Ich powstanie datuje się na różne czasy. Wiecie już z lekcji historii, że zanim pojawiło się chrześcijaństwo, na świecie istniały inne cywilizacje. Kulturę tamtych czasów nazywamy dziś „starożytną” (na pewno pamiętacie cechy kultury greckiej oraz rzymskiej). Nauczanie Chrystusa poskutkowało rozwojem chrześcijaństwa. Z czasem zaczęły rozprzestrzeniać się wartości duchowe, które przeniknęły do kultury i sztuki. Tak powstała kultura chrześcijańska, czyli kultura wynikająca z zasad na-*

uczania Jezusa Chrystusa. Nawoływał on do miłości Boga i bliźniego oraz dawania świadectwa wiary w codziennym życiu.

7. Poproś, by uczniowie zapisali definicję kultury chrześcijańskiej w podręczniku w części „Moje notatki”.
8. Zaczynij od przypomnienia uczniom okoliczności przyjęcia chrztu przez Polskę. Powiedz: *Chrzest, który przyjęliśmy w 966 r., przyczynił się do wszechstronnego rozwoju państwa polskiego. Została utwierdzona pozycja Polski w Europie; włączono Polskę w krąg kultury łacińskiej; rozwinęły się kontakty polityczne, dyplomatyczne i kulturalne z krajami Zachodu; nastąpił wzrost poczucia świadomości narodowej; pod wpływem Kościoła zaczęto tworzyć literaturę i sztukę; rozwinęło się budownictwo sakralne i użytkowe.*
9. Dodaj: *Zresztą zaraz się o tym przekonacie. Jeśli masz taką możliwość, włącz prezentację **Dzieła kultury chrześcijańskiej**. Przedstawia ona zdjęcia dóbr kultury, o których opowiesz uczniom w miniwykładzie. Przetwarzaj slajdy w miejscach oznaczonych gwiazdką.*

Szczególnie widocznym następstwem przyjęcia chrztu było wprowadzenie do rodzimych form budownictwa architektury kamiennej. Pierwszymi budowniczymi byli z Zachodu, kształcący następnie miejscowych twórców. Tak powstały pierwsze klasztory i pierwsza (*) **bazylika w Trzemesznie** (X wiek). W kolejnych wiekach powstały kolejne **kościół kolegiackie: w Kruszwicy, Tumie pod Łęczycą (*) i Opatowie**. Musicie wiedzieć, że kamienne budowle były wówczas prawdziwą rzadkością i robiły ogromne wrażenie na mieszkańcach Polski.

Efektom chrystianizacji Polski są również zabytki rzemiosła: **złote kielichy (*) i pateny**. Do pereł sztuki należą **Drzwi Gnieźnieńskie (*)**, w całości wykonane w Polsce. Mówiliśmy o nich w klasie piątej. Przedstawiają, a właściwie obrazują one żywot Świętego Wojciecha.

Dzieła malarstwa chrześcijańskiego zachowały się w postaci iluminowanych kart w księgach. Te, które ocalały, stanowią dziś skarb ogromnej wartości. Już wtedy były tak cenne, że przechowywano je w skarbcach katedralnych i klasztornych obok złotych kielichów i relikwiarzy. Do dzisiaj zachował się zbiór kazań pochodzący z Włoch **Praedicationes (*)**, który dotarł na ziemie polskie po przyjęciu chrztu.

W kolejnej epoce powstały wielkie dzieła malarstwa ściennego. Malowano ściany, ołtarze i sklepienia kościołów. Powstało malarstwo tablicowe.

Do świadectw kultury chrześcijańskiej zaliczamy również piękne rzeźby kamienne i drewniane, np. **Madonnę z Krużlowej w Beskidach** (*) czy piety. Przykładem zdobienia ołtarzy może być ołtarz szafkowy wykonany przez Wita Stwosza, który znajduje się w Krakowie.

Chrześcijaństwo jest religią słowa. Wraz z chrztem w Polsce pojawiła się łacina jako język ówczesnej Europy, co wpłynęło na kształtowanie się języka polskiego. Owocem rozwoju języka polskiego oraz szkolnictwa stało się tworzenie literatury i poezji. Obok dzieł w języku łacińskim powstawały dzieła w języku polskim: „**Bogurodzica**” (*) czy „**Kazania Świętokrzyskie**” (*). Warto wspomnieć, że najstarszy przekaz muzyczny Bogurodzicy pochodzi z początku XV w. Wtedy to stała się ona pieśnią rycerską, a z biegiem czasu – narodową.

Z chrześcijaństwem wiąże się również rozwój kultury muzycznej. Przywołane do Polski, a z czasem pisane u nas księgi liturgiczne zawierały teksty i melodie. Na uroczystość kanonizacji Świętego Stanisława w XIII wieku skomponowano pierwszy polski hymn „*Gaude Mater Polonia*”.

10. Podsumuj: Można więc dostrzec rozwój wszystkich dziedzin kultury: literatury, muzyki, malarstwa, rzeźby, rzemiosła i architektury. Była to konsekwencja przyjęcia chrztu. Chrzest stał się początkiem drogi wytyczonej na całe tysiąclecie. Oznacza to, że kultura naszego narodu we wszystkich jej przejawach jest kulturą chrześcijańską – z niej wyrasta, w niej tkwi i wciąż czepie z niej inspiracje.
11. W ramach podsumowania poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Podaj przykład dzieła kultury chrześcijańskiej, które zrobiło na tobie największe wrażenie. Możesz wskazać dzieło poznane na dzisiejszej katechezie albo to, które zobaczyłeś np. podczas wakacji z rodzicami. Uzasadnij odpowiedź).

Przykładowa odpowiedź: Największe wrażenie zrobiło na mnie zdjęcie rękopisu „Bogurodzicy” z 1407 roku. Ta pieśń rycerska, która z czasem stała się pieśnią narodową, jest świadectwem wielkiej wiary naszych przodków. Oddawali oni szczególną cześć Maryi. Wiem, że pieśń, której słowa znam, były odśpiewywane ponad sześćset lat temu!

POZNAJĘ

12. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

A więc nie jesteście już obcymi i przybyszami, ale jesteście współobywatelami świętych i domownikami Boga – zbudowani na fundamencie apostołów i proroków, gdzie głowicą węgła jest sam Chrystus Jezus. (Ef 2,19–20)

13. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Święty Paweł przypomina nam, że jesteśmy odpowiedzialni za ten świat, a także za wszystko, co tworzymy. Wsparciem jest dla nas Chrystus. Jest On kamieniem węgielnym, czyli ostoją i wzorem, do którego warto wracać nie tylko w chwili zwątpienia, ale przede wszystkim na co dzień.*
14. Dodaj: *Każdy z nas otrzymał inne talenty. Mamy je rozwijać na miarę swoich możliwości. Wielu twórców używa swego talentu, by szerzyć kulturę chrześcijańską.*
15. Zapytaj uczniów, czy znają takich twórców. Jeśli masz taką możliwość, możesz pokazać im strony internetowe FIDOfdesign czy zespołu owca.

ODPOWIADAM

16. Poproś kogoś o odczytanie z tej części podręcznika zadań, które wobec kultury ma każdy chrześcijanin.

Zadania i obowiązki wobec kultury:

1. *Zabiegać o prawo do tworzenia kultury.*
 2. *Zdobywać wiedzę, która pozwala na pełny rozwój życia kulturalnego.*
 3. *Pracować nad sobą.*
 4. *Pomagać innym.*
 5. *Dzielić się swoimi talentami i umiejętnościami.*
 6. *Spędzać wolny czas, podziwiając świadectwa kultury i korzystając z nich.*
17. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Stwórz ikonki do poszczególnych dziedzin kultury chrześcijańskiej*) – jest to indywidualna praca plastyczna.
18. Zadanie domowe: ćwiczenie 3 w podręczniku (*Przypomnij sobie i napisz, jakie dzieło kultury chrześcijańskiej znajduje się najbliżej twojego miejsca*

zamieszkania. Czy wiesz o nim coś interesującego? Możesz poprosić rodziców o pomoc).

19. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

20. Pomódlcie się na koniec katechezy. Powiedz: *A teraz wspólnie podziękujemy Bogu z Jego wielkie dzieła, modląc się fragmentem Psalmu 148:*

*Królowie ziemscy i wszystkie narody,
władcy i wszyscy sędziowie na ziemi,
młodzieńcy, a także dziewice,
starcy wraz z młodzieżą
niech imię Pana wychwalają,
bo tylko Jego imię jest wzniosłe,
majestat Jego góruje nad ziemią i niebem
i pomnaża moc swojego ludu.
Pieśń pochwalna dla wszystkich Jego świętych,
synów Izraela – ludu, który Mu jest bliski.
Alleluja.
(Ps 148,11–14)*

WIEKI POST: KUSZENIE NA PUSTYNI

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że Wielki Post prowadzi człowieka do nawrócenia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opowiada historię kuszenia Jezusa na pustyni;
- tłumaczy, że Wielki Post jest czasem nawracania;
- wyjaśnia, jak dobrze przeżyć Wielki Post.

POSTAWY: Uczeń wyraża wdzięczność za zbawczą mękę i śmierć Chrystusa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, śpiew, praca w grupach, metoda aktywizacyjna „słoneczko”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Przemień mój czas* (według uznania katechety, materiał jest dostępny w internecie), materiały do pracy w grupach¹ (załącznik 1 – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii), komputer z dostępem do internetu (wystarczy dźwięk), ew. inne akcesoria do odtworzenia utworu muzycznego.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

¹ Materiały opracowano na podstawie artykułu ks. Wojciecha Węgrzyniaka *Pięć warunków dobrego Wielkiego Postu*, który jest dostępny w internecie: <https://wegrzyniak.com/ksiazd/kazania/64-piec-post> (dostęp: 13 października 2020 roku).

- Jaki sport lubicie uprawiać? (piłka nożna, piłka ręczna, pływanie, siatkówka)
- Jak nazywa się część między rozgrywkami, która pozwala graczom nabrać sił? (przerwa)
- Jak fachowo nazywa się ten czas? (*time out*)
- Kto spotyka się z zawodnikami podczas takiej przerwy? (trener)
- W jakim celu? (może udzielić im wskazówek, poradzić coś, wesprzeć, zmotywować)

Podsumuj: *W każdej dyscyplinie sportu między rozgrywkami zarządzane są przerwy. Dzięki nim zawodnicy mogą nabrać sił, a także zasięgnąć porady u trenera. Taka przerwa nosi nazwę „time out”. W życiu też mamy takie okazje do zrobienia sobie przerwy. Warto je wykorzystać, by po chwili resetu móc ruszyć dalej z nową energią. Dla chrześcijan takim „time outem” może być czas Wielkiego Postu.*

3. Poproś uczniów o podanie skojarzeń, które wiążą się z Wielkim Postem (metoda aktywizacyjna „słoneczko”). Mogą je zanotować w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Na promykach wypisz swoje skojarzenia z Wielkim Postem*).

Przykładowe rozwiązania:

rekolekcje, spowiedź wielkopostna, brak hucznych zabaw, nabożeństwo gorzkich żali, czas ciszy i skupienia, środa popielcowa, fioletowy kolor w liturgii

UWAGA: Jeśli któreś z tych odpowiedzi nie padną, a uznasz je za istotne, możesz naprowadzić uczniów na to hasło.

SPOTYKAM

4. Spytaj uczniów, jak spędzają wolny czas (pewnie padnie dużo odpowiedzi związanych z korzystaniem ze sprzętów elektronicznych: komputera, telewizji, komórki). Podsumuj te wypowiedzi i powiedz: *Na co dzień korzystamy dużo ze sprzętów: telefonów, komputerów, telewizji i innych. Od czasu do czasu warto zrezygnować z tych „zagłuszaczy” i pobyć chwilę w ciszy, sam na sam ze swoimi myślami. Doskonałą okazją do tego typu praktyk jest Wielki Post.*
5. Dodaj, że ten okres roku liturgicznego – tak jak cały schemat – ma charakter powtarzalny. Czasami może nam przejść przez myśl, że „znowu”

musimy zapisać jakieś postanowienia i ich przestrzegać. Warto spojrzeć na to trochę inaczej i uznać, że tegoroczny Wielki Post to kolejna szansa, by zmienić coś w swoim życiu na lepsze.

6. Zaproponuj pracę w grupach. Powiedz, że spróbujecie opracować pięć wskazówek na Wielki Post. Będą one nawiązywały do warunków dobrej spowiedzi.
7. Najpierw poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku, które pozwoli przypomnieć kolejność tych warunków (*Uporządkuj warunki dobrej spowiedzi, numerując je od 1 do 5*).

Prawidłowe rozwiązanie:

1. Rachunek sumienia.
 2. Żal za grzechy.
 3. Mocne postanowienie poprawy.
 4. Szczera spowiedź.
 5. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu.
8. Teraz podziel klasę na pięć grup i podaj ich przedstawicielom losowe teksty z załącznika 1. Każdy zespół pracuje nad innym „warunkiem”. Zadaniem uczniów jest zaproponować, jak można wykorzystać przydzielony „warunek” w Wielkim Poście.

Teksty dla katechety:

Pierwszy – to rachunek sumienia. Trzeba sobie postawić pytanie, co jest w moim życiu najważniejsze? Czy ja naprawdę wierzę? Czy tylko mi się wydaje? Co jest z moim chrześcijaństwem? I co mnie odciąga od Boga?

*

Drugi warunek – to żal, żal za te wszystkie chwile, w których goniliśmy za tym, co i tak szczęścia nie daje. I tu Kościół daje nam popiół. Już od niepamiętnych czasów w egipskiej krainie płynącego Nilu, pustynnej Arabii i wyspiarskiej Grecji posypywano głowy popiołem. To znak żalu i osobistego bólu z powodu moich grzechów. W Kościele znamy ten obrzęd od VII wieku. Na dobre wprowadził go papież Urban II w wieku XI.

*

Trzecim warunkiem jest postanowienie poprawy. Tysiące ludzi podejmuje dziś przed ołtarzem osobiste postanowienia. Można się wyrzec jakiejś przyjemności, np. słodyczy czy oglądania telewizji. Można zbierać ofiarę na jałmużnę postną. Można postanowić sobie pomoc w nauce, w domu, od-

wiedziny u zapomnianej rodziny, rozmowę z nielubianą osobą. Zresztą sami potraficie wymyślić jakieś postanowienie i ofiarować je w intencji zmarłych o zbawienie lub żywych o nawrócenie czy inną szczególną łaskę.

*

Czwartym warunkiem jest wyznanie grzechów. Będzie czas spowiedzi. Ważne jest jednak, żeby wyznać w swoim sercu ten najważniejszy, główny grzech mojego życia. Co mnie przede wszystkim odciąga od Boga? Powiedzmy to sobie.

*

Piątym warunkiem jest zadośćuczynienie. Przepróśmy, jeżeli skrzywdziliśmy, poświęćmy więcej czasu, jeżeli zaniedbywaliśmy. Tu trzeba więcej życzliwości i otwartości. Nie skąpmy serca dla drugiego człowieka.

Podsumujcie pracę. Poproś, by uczniowie zapisali notatkę w podręczniku w części „Moje notatki” i zatytułowali ją „Pięć wskazówek na Wielki Post”.

Przykładowa notatka:

- A. Odpowiedzieć sobie na pytania związane w wiarą. Zastanowić się, co jest dla mnie najważniejsze.
- B. Szczerze żałować za to, co mi nie wyszło, za chwile, w których skupiałam i skupiałem się na rzeczach błahych, nieważnych.
- C. Chcieć się poprawić, wymyślić postanowienie i ofiarować je w czyjejś intencji.
- D. Wyznać grzechy wobec siebie i Boga (w sakramencie pokuty).
- E. Przeprzić osoby, które w jakiś sposób skrzywdziłem. Być dobrym i pomocnym.

POZNAJĘ

9. Poproś uczniów, by odczytali z podręcznika fragment Ewangelii św. Mateusza.

Wtedy Duch wyprowadził Jezusa na pustynię, aby był kuszony przez diabła. A gdy pościł już czterdzieści dni i czterdzieści nocy, poczuł w końcu głód. Wtedy przystąpił kusiciel i rzekł do Niego: „Jeśli jesteś Synem Bożym, powiedz, żeby te kamienie stały się chlebem”. Lecz On mu odparł: „Napisane jest: Nie samym chlebem żyje człowiek, ale każdym słowem, które pochodzi z ust Bożych”.

Wtedy wziął Go diabeł do Miasta Świętego, postawił na szczycie narożnika świątyni i rzekł Mu: „Jeśli jesteś Synem Bożym, rzuć się w dół, napisane jest bowiem: Aniołom swoim da rozkaz co do ciebie, a na rękach nosić cię będą, byś przypadkiem nie uraził swej nogi o kamień”. Odrzekł mu Jezus: „Ale napisane jest także: Nie będziesz wystawiał na próbę Pana, Boga swego”.

Jeszcze raz wziął Go diabeł na bardzo wysoką górę, pokazał Mu wszystkie królestwa świata oraz ich przepych i rzekł do Niego: „Dam Ci to wszystko, jeśli upadniesz i oddasz mi pokłon”. Na to odrzekł mu Jezus: „Idź precz, szatanie! Jest bowiem napisane: Panu, Bogu swemu, będziesz oddawał pokłon i Jemu samemu służyć będziesz”. Wtedy opuścił Go diabeł, a oto przystąpili aniołowie i usługiwali Mu.

(Mt 4,1-11)

10. Zaznacz, że kuszenie Jezusa na pustyni miało miejsce tuż po chrzcie w Jordanie, przed rozpoczęciem dalszej działalności publicznej.

11. Spytaj:

- Gdzie udał się Jezus? (na pustynię)
- Z czym kojarzy wam się pustynia (miejsce trudne do życia, odosobnienie)
- Dlaczego Jezus poszedł właśnie w takie miejsce? (aby побыć w samotności)
- Dlaczego czasami warto побыć w odosobnieniu? (aby zmierzyć się z własnymi słabościami, przychodzącymi pokusami, przemyśleć sobie pewne kwestie)

12. Poproś o zrobienie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wymień pokusy, którymi szatan kuśił Jezusa*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- A. Pokusa jedzenia – szatan powiedział, że jeśli Jezus jest Synem Bożym, ma zamienić kamienie w chleb.
- B. Szatan zachęcał Jezusa do wystawienia na próbę Boga i skoczenia w przepaść.
- C. Pokusa wielkiego bogactwa – szatan zaproponował Jezusowi wielkie dobra w zamian za pokłon.

13. Podsumuj: *Można powiedzieć, że Jezus udał się na „czterdziestodniowe rekolekcje” na pustynię. Podczas tych „rekolekcji” szatan kuśił Jezusa i na-*

mawiał Go, by objawił swą potęgę mesjańską. Chrystus pokonał pokusy diabła – był stanowczy i nieugięty. Jezus pokazał swoim uczniom i nam, skąd brać odwagę i jak walczyć ze złem.

ODPOWIADAM

14. Podsumuj katechezę. Powiedz, że jakiś czas temu post trwał tylko czterdzieści godzin. Porozmawiajcie chwilę, czy tak krótki czas może wystarczyć, by się nawrócić.
15. Dodaj: *My mamy aż czterdzieści dni, by się zatrzymać i pomyśleć nad sobą. To bardzo dużo.*
16. Zachęć uczniów, by w tym czasie spróbowali patrzeć na świat „dobrymi oczami” i zaczęli dostrzegać dobro, które nas otacza.
17. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz piosenkę *Przemień mój czas*. Najpierw jej wysłuchajcie, a później spróbujcie zaśpiewać.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 102:

*Panie, wysłuchaj modlitwy mojej,
a wołanie moje niech do Ciebie dojdzie!
Nie kryj przede mną swego oblicza
w dniu utrapienia mojego!
Nakłoń ku mnie Twego ucha;
w dniu, w którym zawołam, śpiesznie mnie wysłuchaj!
(Ps 102,2–3)*

NIEDZIELA PALMOWA I TRIDUUM PASCHALNE

CEL GŁÓWNY: Kształtowanie postawy świadomego przeżywania Triduum Paschalnego.

CELE SZCZEGÓLOWE – UCZEŃ:

- wymienia wydarzenia biblijne Wielkiego Tygodnia;
- tłumaczy, w jaki sposób w działaniach liturgicznych uobecnia się zbawcze dzieło Chrystusa;
- wyjaśnia, co dzieje się podczas liturgii w poszczególnych dniach Triduum Paschalnego.

POSTAWY: Uczeń świadomie przeżywa Wielki Tydzień.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś uczniów, by przypomnieli sobie, jak wygląda msza w niedzielę tydzień przed Wielkanocą. Możesz im podpowiedzieć, że przynosimy do kościoła palmy, a podczas mszy czytana jest Męka Pańska.
3. Powiedz, wykorzystując tekst z podręcznika: *Siedem dni przed Wielkanocą w Kościele przypada Niedziela Palmowa. Rozpoczyna ona Wielki Tydzień – tydzień męki, śmierci i zmartwychwstania Pana Jezusa. To święto ruchome – a więc takie, które nie jest powiązane z określoną datą. Może wypaść między 15 marca a 18 kwietnia.*

4. Dodaj: *Niedziela Palmowa upamiętania uroczysty wjazd Jezusa do Jerozolimy, który wjechał do miasta na osiołku. Ludzie rzucali mu pod nogi gałązki palmowe i oliwne.*
5. Spytaj: *Co symbolizuje palma? Wyśłuchaj kilku odpowiedzi i podsumuj: Do dziś w tradycji chrześcijańskiej liście palmy symbolizują odradzające się życie.*
6. Jako ciekawostkę powiedz, że w polskiej tradycji ludowej Niedzielę Palmową nazywano również „Kwietną” bądź „Wierzbną”. Tego dnia do dziś święci się palmy wielkanocne. Wykonuje się je z żywych i sztucznych kwiatów, bibuły oraz gałązek.
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij zdania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

*Niedziela rozpoczynająca Wielki Tydzień jest nazywana Niedzielą **Palmową**. Nazwa pochodzi od palm, które ludzie rzucali pod **nogi** Jezusa wjeżdżającego do Jerozolimy na **osiołku**. Niedziela ta jest również nazywana **Niedzielą Męki Pańskiej**, dlatego że w tym dniu na mszach czyta się **Mękę Pańską**. W polskiej tradycji tę niedzielę nazywano również **Kwietną** lub **Wierzbną**.*

SPOTYKAM

8. Powiedz, że teraz powiecie sobie parę słów na temat Triduum Paschalnego. Wyjaśnij, że to pojęcie można przetłumaczyć jako „trzy dni przejścia”. Dla chrześcijan Triduum to trzy najważniejsze dni w roku liturgicznym, podczas których przeżywamy mękę, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa. O wydarzeniach tamtych dni opowiedzieli nam wszyscy Ewangelisti: Mateusz, Marek, Łukasz i Jan.
9. Dodaj: *Przeczytamy dzisiaj fragmenty biblijne opowiadające o wydarzeniach kolejnych dni. Przypomnimy sobie, co działo się w Wielki Czwartek, Wielki Piątek i Wielką Sobotę, opowiemy sobie także o tym, co dzieje się w tym okresie podczas liturgii.*

POZNAJĘ

10. Poproś jednego z uczniów o odczytanie pierwszego fragmentu biblijnego z podręcznika.

Z nastaniem wieczoru zajął miejsce u stołu razem z dwunastu [uczniami]. (...) A gdy oni jedli, Jezus wziął chleb i odmówiwszy błogosławieństwo, połamał i dał uczniom, mówiąc: „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje”. Następnie wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im, mówiąc: „Pijcie z niego wszyscy, bo to jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów”.
(Mt 26,20.26–28)

11. Skomentuj: *Ten opis odnosi się do wydarzeń Wielkiego Czwartku, czyli ostatniej wieczerzy, podczas której Chrystus ofiarował Bogu Ojcu pod postaciami chleba i wina swoje Ciało i Krew. W tym dniu Jezus ustanowił dwa sakramenty święte: kapłaństwo i eucharystię. Tego dnia w kościołach odprawiana jest Msza Wieczerzy Pańskiej. Ostatnim elementem liturgii jest uroczyste przeniesienie Najświętszego Sakramentu do kaplicy adoracji. Tabernakulum pozostaje puste, a ołtarz obnażony jest ze świec, mszału i obrusu.*
12. Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią ćwiczenia 2 i zaczęli na bieżąco uzupełniać tabelkę.
13. Poproś o odczytanie drugiego fragmentu biblijnego.

Od godziny szóstej mrok ogarnął całą ziemię, aż do godziny dziewiątej. Około godziny dziewiątej Jezus zawołał donośnym głosem: „Eli, Eli, lema sabachthani?”, to znaczy „Boże mój, Boże mój, czemuś Mnie opuścił?”. Słyszac to, niektórzy ze stojących tam mówili: „On Eliasza woła”. Zaraz też jeden z nich pobiegł i wziąwszy gąbkę, nasączył ją octem, umocował na trzcinie i dawał Mu pić. Lecz inni mówili: „Zostaw! Popatrzmy, czy nadejdzie Eliaz, aby Go wybawić”. A Jezus raz jeszcze zawołał donośnym głosem i oddał ducha.
(Mt 27,45–50)

14. Skomentuj: *Ten opis odnosi się do wydarzeń Wielkiego Piątku, kiedy Jezus został pojmany w Ogrójcu, postawiony przed sąd i skazany na śmierć krzyżową. Tego dnia w kościele sprawowana jest Liturgia Męki Pańskiej (w Wielki Piątek nie odprawia się Mszy Świętych). W liturgii Wielkiego Piątku można wyróżnić kilka zasadniczych części: Liturgię Słowa, podczas której odczytuje się Mękę Pańską, Adorację Krzyża i obrzędy Komunii Świętej. Ostatnia część liturgii Wielkiego Piątku to procesja do Grobu Pańskiego.*

15. Powiedz: W Wielką Sobotę rano zwyczajowo święcimy pokarmy, zaś wieczorem, po zmroku, udajemy się do kościoła. Tego dnia sprawowana jest liturgia Wigilii Paschalnej, która należy już do Niedzieli Zmartwychwstania. Składa się ona z liturgii ognia (kapłan święci ogień); liturgii słowa Bożego, podczas której odczytywanych jest więcej czytań niż zwykle; liturgii chrzcielnej, podczas której odnawiane są przyrzeczenia chrzcielne, a także liturgii eucharystycznej. Na koniec odbywa się uroczysta procesja rezurekcyjna.

16. Poproś o odczytanie trzeciego fragmentu biblijnego.

Anioł zaś przemówił do niewiast: „Wy się nie bójcie! Gdyż wiem, że szukacie Jezusa Ukrzyżowanego. Nie ma Go tu, bo zmartwychwstał, jak zapowiedział”.

(Mt 28,5–6)

17. Skomentuj: Ten opis odnosi się do wydarzeń po zmartwychwstaniu Jezusa, kiedy kobiety odkryły, że grób Pana jest pusty.

18. Omówcie teraz prawidłowe wypełnienie tabelki z ćwiczenia 2:

dzień	liturgia / zwyczaj	wydarzenie z życia Jezusa
Niedziela Palmowa	początek Wielkiego Tygodnia, podczas Mszy Świętej odczytuje się Mękę Pańską	wjazd do Jerozolimy, ludzie rzucają pod stopy Pana gałązki palmowe
Wielki Czwartek	Msza Wieczerzy Pańskiej	ostatnia wieczerza
Wielki Piątek	Liturgia Męki Pańskiej	pojmanie w Ogrójcu, sąd, Droga Krzyżowa, śmierć na krzyżu
Wielka Sobota (w ciągu dnia)	święcenie pokarmów, adoracja Grobu Pańskiego	Jezus spoczywa w grobie
Wielka Sobota (wieczór)	Liturgia Wigilii Paschalnej	zmartwychwstanie Jezusa

ODPOWIADAM

19. Podsumuj: *Wszystkie wydarzenia, o których dzisiaj mówiliśmy, miały miejsce dwa tysiące lat temu, a my wciąż do nich wracamy. Ludzie, którzy żyli w czasach Jezusa, nie zdawali sobie sprawy, jak wielkie rzeczy dzieją się tuż obok nich. My mamy tę świadomość, dlatego powinniśmy godnie odpowiedzieć na to, co stało się w Jerozolimie.*
20. Zachęć uczniów, by wzięli udział w uroczystościach Triduum Paschalnego.

MODŁĘ SIĘ

21. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Psalmu 22:

*Boże mój, Boże mój, czemuś mnie opuścił?
Daleko od mego Wybawcy słowa mego jęku.
Boże mój, wołam w ciągu dnia, a nie odpowiadasz,
[wołam] i nocą, a nie zaznaję pokoju.
A przecież Ty mieszkasz w świątyni,
Chwało Izraela!
Tobie zaufali nasi przodkowie,
zaufali, i Tyś ich uwolnił;
do Ciebie wołali i zostali wybawieni,
Tobie ufali i nie doznali wstydu (...).
Tylko Jemu oddadzą pokłon wszyscy, co śpią w ziemi,
przed Nim zegną się wszyscy, którzy w proch zstępują.
A moja dusza będzie żyła dla Niego,
potomstwo moje Jemu będzie służyć,
opowie o Panu pokoleniu przyszłemu,
i sprawiedliwość Jego ogłoszą ludowi, który się narodzi:
„Pan to uczynił”.
(Ps 22,1–6.30–32)*

NIEDZIELA MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że przeżywanie tajemnicy śmierci i Zmartwychwstania Jezusa przygotowuje nas na poznanie Bożego miłosierdzia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- wyjaśnia, czym jest miłosierdzie;
- wymienia ważne momenty w życiu Świętej Faustyny;
- wnioskuje, że powinien być miłosierny na wzór Jezusa.

POSTAWY: Uczeń pogłębia swoją duchowość i kształtuje w sobie chrześcijańską nadzieję.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, metoda aktywizacyjna „słoneczko”, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Poproś, by uczniowie zastanowili się w duchu, komu ostatnio przebaczyli coś złego i pomodlili się za tę osobę.

ODKRYWAM

2. Na początku przypomnij, że trwa okres wielkanocny. Zwróć uwagę uczniów, że ten czas rozpoczął się w Niedzielę Zmartwychwstania. Powiedz, że na dzisiejszych zajęciach dowiedzie się, jak w liturgii Kościoła nazywa się pierwsza niedziela po Zmartwychwstaniu i poznacie historię wprowadzenia tej uroczystości.

3. Poproś uczniów, by podali swoje skojarzenia ze słowem „miłosierdzie” (metoda aktywizacyjna „słoneczko”). Swoje propozycje mogą wpisać w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Na promykach wypisz swoje skojarzenia ze słowem „miłosierdzie”*).

Przykładowe odpowiedzi: *przebaczenie, miłość, delikatność, dobroć, zapomnienie, spowiedź, łaska, odpuszczenie*

4. Zaczynij rozmowę kierowaną:
- Jak trudno wam przebaczyć i powiedzieć „przepraszam”? (nietrudno, bardzo trudno itd.)
 - Kiedy ostatnio kogoś przeprosiliście? (padają różne określenia czasu)
 - Kiedy ostatnio to was proszono o przebaczenie? (jak wyżej)
 - Za co można przepraszać? (za kłamstwo, za wyśmiewanie się z kogoś, za poniżanie przed kolegami, za krzywdę fizyczną, za kradzież)
 - Co czujecie, kiedy ktoś sprawi wam przykrość, zawiedzie was? (smutek, przygnębienie, rozpacz)
5. Podsumuj: *Każdego spotykają czasami jakieś przykrości. Kiedy ktoś wyrzędza nam krzywdę – większą lub mniejszą – popadamy zwykle w zły humor i jest nam smutno. To zupełnie normalne. W takiej sytuacji ciężko jest przebaczyć... Jak myślicie, czy ktoś, kto przebacza, jest naiwny czy zwycięski? (pogadanka).*
6. Powiedz: *Przypomnimy sobie teraz fragment książki „W pustyni i puszcy” Henryka Sienkiewicza¹. Podczas wojny Wa-himów z Samburami Staś – główny bohater tej książki – nakazuje wybaczyć jeńcom. Postuchajcie.*

Przeczytaj:

- Jutro Kali kazać pochować Fumbę i ściąć dla Fumby i dla Kalego tylu niewolników, ile obaj mają palców u rąk, ale dla bibi i dla pana wielkiego Kali kazać ściąć Faru, syna Mamby, i wengi, wengi innych Samburów, których połapali Wa-himowie.

A Staś zmarszczył brwi i począł patrzeć swymi stalowymi oczyma w oczy Kalego, po czym odpowiedział:

- Zakazuję ci tego uczynić.

¹ H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszcy*, cyt. za https://pl.wikisource.org/wiki/Strona:Henryk_Sienkiewicz-W_pustyni_i_w_puszcy.djvu/448 (dostęp: 29 listopada 2019 roku).

– *Panie* – rzekł niepewnym głosem młody Murzyn – *Wa-hima* zawsze ścinać niewolników. Stary król umrzeć – ścinać; młody król nastać – ścinać. Gdyby *Kali* nie kazać ich ścinać, *Wa-hima* myśleliby, że *Kali* nie król.

Staś patrzył coraz surowiej.

– *Więc cóż?* – spytał. – *A ty czyś się niczego nie nauczył na Górze Lindego i czy nie jesteś chrześcijaninem*

– *Jestem, o panie wielki.*

– *Więc słuchaj! Wa-hima mają czarne mózgi, ale twój mózg powinien być biały. Ty skoro zostałeś ich królem, powinieneś ich oświecić i nauczyć tego, czego nauczyłeś się ode mnie i od bibi. Oni są jak szakale i jak hieny – uczuń z nich ludzi. Powiedz im, że jeńców nie wolno ścinać, bo za krew bezbronnych karze Wielki Duch, do którego modłę się i ja, i bibi. Biali nie mordują niewolników, a ty chcesz być gorszy dla nich, niż był dla ciebie Gebhr – ty, chrześcijanin Wstydz się, *Kali*, zmień stare, obrzydłe zwyczaje *Wa-himów* na dobre, a za to pobłogosławi cię Bóg i bibi nie powie, że *Kali* jest dziki, głupi i zły Murzyn.*

7. *Spytaj: Dlaczego Staś nalegał, aby Kali uwolnił jeńców?* (odpowiedzi mogą być różne, ważne aby w konkluzji pojawiło się stwierdzenie, że tylko wzajemne przebaczenie może spowodować zaprzestanie walk).

SPOTYKAM

8. *Powiedz, że opowiecie sobie teraz o Świętej Faustynie. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (poniżej) lub opowiedzieć coś własnymi słowami.*

Święta Faustyna urodziła się na początku XX wieku. Pochodziła z biednej rodziny. Jako młoda dziewczyna postanowiła wstąpić do zakonu. Rodzice, choć byli osobami wierzącym, nie chcieli się na to zgodzić. Woleli, aby ich córka szybko poszła do pracy i zaczęła pomagać w utrzymaniu rodziny. Faustyna, jak opisuje to w swoim „Dzienniczku”, doświadczyła spotkania z Jezusem, który upomniął ją, aby była wierna powołaniu. W wieku dwudziestu lat Faustyna zrealizowała swój zamiar i wstąpiła do zakonu.

W dorosłym życiu Święta jeszcze wielokrotnie doświadczała obecności Jezusa i otrzymywała od Niego wskazówki. Takie spotkania Kościół nazywa objawieniami prywatnymi. W czasie jednego z nich Pan Jezus poprosił Faustynę, aby namalowała obraz według Jego wskazówek. Dzisiaj obraz z podpisem „Jezu, ufam Tobie” jest znany na całym świecie.

W „Dzienniczku” Faustyny możemy przeczytać słowa, które usłyszała ona od Jezusa: „Chcę, aby ten obraz, który wymalujesz pędzlem, był uroczystie poświęcony w pierwszą niedzielę po Wielkanocy, ta niedziela ma być Świętem Miłosierdzia” (Dz. 47).

9. Powiedz: Uroczystość Miłosierdzia Bożego wprowadził do liturgii Kościoła papież Jan Paweł II. W kwietniu 2000 roku kanonizował Faustynę, czyli ogłosił ją świętą.
10. Dodaj: „Dzienniczek” Faustyny wciąż jest chętnie czytany. Święta opisała w nim swoje przeżycia duchowe. Pełny tytuł książeczki brzmi: „Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej”. Bardzo prawdopodobne, że znajdziecie tę książeczkę w domowej bibliotece.
11. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika – Wykreśl niepotrzebne słowa lub zdania (miejsca wyboru zakreślono). Następnie przeczytaj powstały tekst. Litery wyróżnione czerwoną czcionką wpisz w kratki w ostatnim zdaniu, a dowiesz się, jaka była Faustyna.

Poprawne rozwiązanie:

Święta Faustyna pochodziła z ~~bogatej~~ / **ubogiej rodziny**.

~~Chciała zostać zakonnica~~. / Rodzice ~~chcieli~~, aby została zakonnica.

~~Pan Jezus~~ / ~~papież Jan Paweł II~~ nakazał Faustynie namalować obraz z napisem: **Jezu, ufam Tobie**.

Pomysł zaprowadzenia w Kościele uroczystości Miłosierdzia Bożego pochodził ~~od Jezusa~~ / **od papieża Jana Pawła II**.

Święta Faustyna była zawsze **POSŁUSZNA** Jezusowi.

POZNAJĘ

12. Powiedz, że teraz przeczytacie fragment Pisma Świętego mówiący o ostatnich chwilach Pana Jezusa na ziemi. Poproś uczniów, aby zwrócili uwagę na słowa Jezusa.

Gdy przyszli na miejsce, zwane „Czaszką”, ukrzyżowali tam Jego i złoczyńców, jednego po prawej, drugiego po lewej Jego stronie. Jezus zaś mówił: „Ojcze, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią” (...). Jeden ze złoczyńców, których [tam] powieszono, urągał Mu: „Czyż ty nie jesteś Mesjaszem? Wybaw więc siebie i nas”. Lecz drugi, karcąc go, rzekł: „Ty nawet Boga się nie boisz, chociaż tę samą karę ponosisz? My przecież – sprawiedliwie, odbieramy bowiem słuszną karę za nasze uczynki, ale On

nic złego nie uczynił”. I dodał: „Jezu, wspomnij na mnie, gdy przyjdiesz do swego królestwa”. Jezus mu odpowiedział: „Zaprawdę, powiadam ci: Dziś będziesz ze Mną w raju”. (Łk 23,33–34.39–43)

13. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- O co modlił się Jezus, gdy go ukrzyżowano? (aby Bóg odpuścił wszystkim, bo nie wiedzą, co czynią – prosił Boga, by przebaczał jego oprawcom)
- Co radził Jezusowi pierwszy skazaniec? (żeby wybawił siebie i ich)
- Jak zachował się drugi ze skazańców? (upomniął pierwszego, powiedział: „Ty nawet Boga się nie boisz”, skrytykował jego zachowanie)
- Jak drugi skazaniec ocenił wymierzoną im karę? (stwierdził, że jest sprawiedliwa)
- O co poprosił Jezusa? (aby pamiętał o nim w swoim królestwie)
- Co Jezus mu obiecał? („Jeszcze dziś będziesz ze Mną w raju”, więc przebaczył mu i obiecał zbawienie)
- Jaki jest Jezus? (przebaczający, miłosierny)

14. Podsumuj: Jezus sam przebaczył tym, którzy go ukrzyżowali, oraz obiecał królestwo niebieskie tórowi, który go o to poprosił. Jezus przebacza największe krzywdy, jest miłosierny.

15. Poproś o zrobienie ćwiczenia 3 w podręczniku (Odpowiedz na pytania – przepisz odpowiednie cytaty z przeczytanego fragmentu Ewangelii św. Łukasza).

Prawidłowe rozwiązanie:

O co modlił się Jezus dla tych, którzy Go ukrzyżowali? – *Ojcze, przebac im, bo nie wiedzą, co czynią.*

Co Jezus obiecał tórowi, który prosił Go o to, aby pamiętał o nim w swoim królestwie? – *Dziś będziesz ze Mną w raju.*

ODPOWIADAM

16. Powiedz: Pan Jezus dał nam przykład, jak powinniśmy się zachowywać. On chce, byśmy chętnie przebaczali innym, byli miłosierni.

17. Poproś o odczytanie fragmentu Dzienniczka – cytatu z tej z części podręcznika:

„Miłosierdzie masz okazywać zawsze i wszędzie bliźnim, nie możesz się od tego usunąć ani wymówić, ani uniewinnić” (Dz. 742).

18. Na koniec zaproponuj wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że jesteś przyjacielem Franka lub Marty. Przeczytaj poniższy opis sytuacji, a następnie napisz krótki liścik zaadresowany do chłopaka bądź dziewczyny. Podaj argumenty wskazujące na zasadność pojednania*). Zaznacz, by uczniowie pamiętali o tym, czego dowiedzieli się dzisiaj o przebaczeniu i miłosierdziu.

Wczoraj nasze klasowe bliźniaki, Marta i Franek, bardzo się pokłócili. Do tej pory zawsze sobie pomagali i się wspierali. Nagle Franek zaczął dukać Marcie, że źle gra w unihokeja i psuje im każdą rozgrywkę. Ze złości Marta opowiedziała koleżankom, że Franek poprzedniego dnia wieczorem dostał od rodziców karę i długo płakał w swoim pokoju. Wiadomość szybko się „rozeszła”. Koledzy zaczęli przezywać Franka „beksą”. Pod koniec głośnej i przykrej kłótni Franek krzyczał „nigdy ci tego nie wybaczę”. Marta odpowiedziała mu dokładnie tymi samymi słowami.

Przykładowy list:

Cześć, Marto!

Słyszałam Waszą wczorajszą kłótnię. Myślę, że oboje bardzo żałujecie, że do niej doszło – i sądzę, że każdy z Was czuje się źle. Ty nie powinnaś opowiadać o tym, że Franek płakał w swoim pokoju, a on powinien darować sobie uwagi o twojej grze w unihokeja. Oboje zachowaliście się niewłaściwie, ale teraz powinniście się przeprosić! Poczujecie się lepiej. Powinniście przebaczyć sobie nawzajem – w ten sposób okażecie sobie miłosierdzie.

19. Przytocz cytaty: *Miłosierne przebaczenie – takie, którego udzielamy innym, i to, którego sami pragniemy – są ze sobą powiązane. Jeśli sami nie jesteśmy miłosierni i nie przebaczymy innym, miłosierdzie Boże nie osiągnie także naszego serca².*

MODŁĘ SIĘ

20. Pomódlcie się na koniec słowami psalmu 45:

*Tron Twój, o Boże, trwa wiecznie,
berło Twego królestwa - berłem sprawiedliwym.*

² Youcat, 45.

*Miłujesz sprawiedliwość, wstrętna ci nieprawość,
dlatego Bóg, twój Bóg, namaścił ciebie
olejkiem radości hojniej niż równych ci losem;
wszystkie twoje szaty pachną mirrą, aloesem;
płynący z pałaców z kości słoniowej dźwięk lutni raduje ciebie.
Córki królewskie wychodzą ci na spotkanie,
królowa w złocie z Ofiru stoi po twojej prawicy.
Posłuchaj, córko, spójrz i nakłoń ucha,
zapomnij o twym narodzie, o domu twego ojca!
Król pragnie twojej piękności;
on jest twym panem, oddaj mu pokłon!
(Ps 45,7-12)*

ZESŁANIE DUCHA ŚWIĘTEGO

60

CEL GŁÓWNY: Uświadomienie uczniom, że owoce działania Ducha Świętego są widoczne w ich życiu. Wystarczy się na nie otworzyć.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- opowiada o zesłaniu Ducha Świętego;
- wyjaśnia związek pomiędzy symbolem ognia a działaniem Ducha Świętego;
- wymienia dary Ducha Świętego;
- opisuje owoce działania Ducha Świętego w swoim życiu.

POSTAWY: Uczeń odkrywa potrzebę otwarcia się na działanie Ducha Świętego i dostrzega owoce Jego działania w swoim życiu.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, metody „burza mózgów” oraz „słoneczko”, ćwiczenia multimedialne, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), ćwiczenia multimedialne *Ogień* oraz *Jak działa Duch Święty?*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, duża, gruba świeca (żeby nie wypaliła się zbyt szybko), coś do zapalenia świecy.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapal świecę i przeczytaj sekwencję do Ducha Świętego:

*Przybądź Duchu Święty, ześlij z nieba wzięty
światła Twego strumień.*

Przyjdź, Ojczy ubogich, Dawco darów mnogich,
 przyjdź, światłości sumień.
 O, najmiłszy z Gości, słodka serc radości,
 słodkie orzeźwienie.
 W pracy Tyś ochłodą, w skwarze żywą wodą,
 w płaczu utulenie.
 Światłości najświętsza! Serc wierzących wnętrza
 poddaj Twej potędze.
 Bez Twojego tchnienia cóż jest wśród stworzenia?
 Jeny cierń i nędze.
 Obmyj, co nieświęte, oschłym wlej zachętę,
 ulecz serca ranę!
 Nagnij, co jest harde, rozgrzej serca twarde,
 prowadź zabłąkane.
 Daj Twoim wierzącym, w Tobie ufającym,
 siedmiorakie dary!
 Daj zasługę męstwa, daj wieniec zwycięstwa,
 daj szczęście bez miary.

3. Poproś, by uczniowie spojrzeli na palącą się świecę i powiedzieli, co kojarzy im się z ogniem (metoda „burza mózgów”). Prawdopodobnie padną odpowiedzi: ze światłem, z ciepłem, z niebezpieczeństwem, z zagrożeniem...
4. Podpowiedz, że uczniowie mogą wpisać swoje odpowiedzi w ćwiczeniu 1 w podręczniku (metoda „słoneczko”) – *Wypisz wokół świecy to, co kojarzy ci się z działaniem ognia. Odpowiedzi wynotuj przy strzałkach.*

Proponowane hasła: *jasność, pożar, ciepło, ogrzewanie, wypalanie (oczyszczanie), przytulna atmosfera, świeca, światło, ognisko domowe*

5. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj **ćwiczenie multimedialne Ogień**. Jest to wykreślanka, w której uczniowie szukają słów kojarzących się z ogniem.
6. Podsumuj: *Ogień towarzyszy człowiekowi od tysięcy lat, będąc źródłem światła w ciemności i ciepła. Płomyk palącej się świecy jest jasny i gorący. W domu ustawiamy świece, które są nieodłącznym elementem ogniska domowego, ale musimy pamiętać, że nawet najmniejszy „ogień” może być*

niebezpieczny, jeśli w jego pobliżu znajdzie się coś łatwopalnego. Z małego płomyczka może powstać wielki pożar.

7. Dodaj: *Ogień od dawien dawna stosowano też do wypalania oraz oczyszczania. W ogniu oczyszcza się złoto.*

SPOTYKAM

8. Nawiązując do odczytanej sekwencji do Ducha Świętego i rozmowy o ogniu, powiedz, że jednym z symboli Ducha Świętego jest ogień. Wytlumacz: *Duch święty jak ogień wypala w naszym sercu zło, aby zrobić miejsce na dobro; oczyszcza nas, byśmy stali się piękni.*
9. Powiedz: *Za chwilę poznacie inne symbole Ducha Świętego. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Podpisz biblijne symbole Ducha Świętego, które widzisz na ilustracjach).*

Na obrazkach widać kolejno: wiatr, ogień, gołębicę i wodę.

Podsumuj: *Symbole Ducha Świętego, które pojawiają się w Piśmie Świętym, to m.in. wiatr, ogień, gołębica i woda. Zapiszcie je w podręczniku w części „Moje notatki”.*

10. Przypomnij, że w odczytanej na początku lekcji sekwencji jest mowa o darach Ducha Świętego. Podaj je: dar bojaźni Bożej, pobożności, wiedzy, męstwa, rady, rozumu i mądrości. Możesz poprosić, by uczniowie również zapisali je w części „Moje notatki”. Dzięki temu będą odróżniać „dary” od „symboli”.

POZNAJĘ

11. Powiedz, że dzisiaj powiecie sobie o tym, jak Duch Święty napełnił apostołów zebranych w Wieczerniku. Duch Święty zstąpił na nich, ukazując im się pod postaciami wichru i ognia. Możesz dodać, że apostołowie zebrali się w Wieczerniku po śmierci Jezusa z obawy przed prześladowcami.
12. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego.

Kiedy nadszedł wreszcie dzień Pięćdziesiątnicy, znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu. Nagle dał się słyszeć z nieba szum, jakby uderzenie gwałtownego wichru, i napełnił cały dom, w którym przeby-

wali. Ukazały się im też jakby języki ognia, które się rozdzielały, i na każdym z nich spoczął [jeden]. I wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić. Przebywali wtedy w Jeruzalem pobożni Żydzi ze wszystkich narodów pod słońcem. Kiedy więc powstał ów szum, zbiegli się tłumnie i zdumieli, bo każdy słyszał jak [tamci] przemawiali w jego własnym języku. „Czyż ci wszyscy, którzy przemawiają, nie są Galilejczykami?” – mówili pełni zdumienia i podziwu. „Jakżeż więc każdy z nas słyszy swój własny język ojczysty? – Partowie i Medowie, i Elamici, i mieszkańcy Mezopotamii, Judei oraz Kapadocji, Pontu i Azji, Frygii oraz Pamfilii, Egiptu i tych części Libii, które leżą blisko Cyreny, i przybysze z Rzymu, Żydzi oraz prozelici, Kreteńcy i Arabowie – słyszymy ich głoszących w naszych językach wielkie dzieła Boże”. Zdumiewali się wszyscy i nie wiedzieli, co myśleć: „Co to ma znaczyć?” – mówili jeden do drugiego. „Upili się młodym winem” – drwili inni.

(Dz 2,1–13)

Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: Duch Święty przemienił uczniów i uczynił z nich posłańców na wzór Mistrza. Zostali oni wezwani do działalności misyjnej. Gdy tylko napełnił ich Duch Święty, zaczęli mówić obcymi językami. Ten dar Ducha miał ich przygotować do wypełnienia powierzonego im zadania. Dowodzi to, że celem działania Ducha Świętego jest pomaganie w odczytaniu, a następnie wypełnianiu woli Ojca.

13. Powiedz: Jeżeli otworzymy się na działanie Ducha Świętego, to w naszym życiu będzie widać konkretne owoce Jego działania.
14. Połóż na każdej ławce Pismo Święte. Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią ćwiczenia 2 w podręczniku i zapowiedz, że będą pracowali w parach.

Ćwiczenie 2 – Odszukaj w Piśmie Świętym fragment Listu do Galatów: Ga 5,22–23. Na podstawie cytatu wypisz wszystkie skutki działania Ducha Świętego, czyli Jego owoce.

Fragment Ga 5,22–23: Owocem zaś ducha jest: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie. Przeciw takim [cnotom] nie ma Prawa.

Prawidłowe rozwiązanie: *Owoce działania Ducha Świętego: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność i opanowanie.*

ODPOWIADAM

15. Powiedz, kiedy wypada uroczystość Zesłania Ducha Świętego (wypada ono siedem tygodni po Niedzieli Zmartwychwstania Pańskiego). Podaj datę i zachęć uczniów do aktywnego uczestnictwa w liturgii tego dnia. Powiedz, że jest to jedno z najstarszych świąt Kościoła, obchodzone już w czasach apostoelskich, oraz dodaj, że kończy ono okres wielkanocny.
16. Możesz podsumować katechezę: *Każdy z nas podczas chrztu stał się świątynią Ducha Świętego. Kiedy poddajemy się jego działaniu, on wypala w naszych sercach to, co złe, i napętnia je żarem miłości.*
17. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj **ćwiczenie multimedialne Jak działa Duch Święty?** Uczniowie mają połączyć w pary symbole i ich znaczenie.
18. Podaj propozycję zadania domowego dla chętnych: *Zaprojektuj zaproszenie na liturgię Wigilii Zesłania Ducha Świętego. Pamiętaj, aby podać datę, godzinę i miejsce wydarzenia.*
19. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do quizu odsyła kod QR zamieszczony na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

20. Pomódlcie się słowami Psalmu 104:

*Błogosław, duszo moja, Pana!
O Boże mój, Panie, Ty jesteś bardzo wielki!
Odziany we wspaniałość i majestat,
światłem okryty jak płaszczem.
Rozpostarłeś niebo jak namiot,
wzniosłeś swe komnaty nad wodami.
Za rydwan masz obłoki,
przechadzasz się na skrzydłach wiatru.*

*Jako swych posłańców używasz wichry,
jako sługi – ogień i płomień.
Umocniłeś ziemię w jej podstawach,
na wieki wieków się nie zachwieje.
(Ps 104,1-5)*

Projekt okładki – Adam Piasek
Redakcja wydawnicza – Magdalena Siemiginowska
Korekta – Anna Wołodko
Layout i skład – Joanna Dąbrowska | so-design.eu
Przygotowanie wersji elektronicznej – Stanisław Tuchołka | panbook.pl
Zdjęcie na pierwszej stronie okładki – Alena Ozerova
Zdjęcie na czwartej stronie okładki – atikinka 2

Jako pomoc uzupełniająca do podręcznika nr AZ-22-01/18-PO-2/21 może być stosowana **płyta CD z materiałami dodatkowymi**. Została ona dołączona do niniejszego wydania. Komplet materiałów można znaleźć również na stronie www.strefakatechety.pl.

Opracowanie graficzne prezentacji:

Adam Piasek (projekt), Magdalena Siemiginowska (wykonanie)

Zdjęcia i rysunki w prezentacjach, załącznikach i ćwiczeniach multimedialnych:

Wojciech Bryś, Papieskie Stowarzyszenie Pomoc Kościołowi w Potrzebie, wikimedia, Unsplash i Freepik

@ Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2021

ISBN 978-83-8065-399-3 (książka + płyta CD)

ISBN 978-83-8065-400-6 (ebook + pakiet materiałów dodatkowych)

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.

Wydawnictwo

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

tel. 61 659 37 13

wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni:

sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (79)

Obsługa zamówień detalicznych:

sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)

www.swietywojciech.pl